

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra ruského jazyka a literatury

Přesah dezinformace do 21. století

Diplomová práce

Autor:	Bc. Anna Lenomarová
Studijní program:	N7504 / Učitelství pro střední školy
Studijní obor:	Učitelství pro střední školy – český jazyk a literatura Učitelství pro střední školy – ruský jazyk a literatura
Vedoucí práce:	Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.
Oponent práce:	prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc.

Zadání diplomové práce

Autor: Anna Lenomarová, Bc.
Studium: P18P0687
Studijní program: N7504 Učitelství pro střední školy
Studijní obor: Učitelství pro střední školy - český jazyk a literatura, Učitelství pro střední školy - ruský jazyk a literatura

Název diplomové práce: **Přesah dezinformace do 21. století**

Název diplomové práce AJ: Overlap of the disinformation to the 21st century

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce bude zaměřena na vliv propagandy v současném světě (s ohledem na Rusko a jeho historii i současnost). V teoretické části bude nastíněna povaha dezinformace, kritického myšlení a propagandy, která bude dále uvedena do širších souvislostí. Praktická část bude obsahovat řízené rozhovory se studenty či žáky, kteří Rusko navštívili. Poté budou vytvořeny pracovní listy podporující kritické myšlení studentů. Cílem diplomové práce bude postihnout kulturně-politickou situaci a ukázat studentům cestu ke kritickému myšlení v souvislosti s ruskou propagandou.

1)Gregor Miloš, Vejvodová Petra,; FAKE NEWS - Nejlepší kniha o dezinformacích a manipulacích!!!, CPress media a.s., 2018 2) Ronald Rychlak, Dezinformace: Tajná strategie Ruska, jak zničit Západ, BizBooks, 2016 3) Alexandra Alvarová, Průmysl lži, Triton, 2017 4) Švankmajer, M.; Veber, V.; Sládek, Z.; Moulis, V.: Dějiny Ruska. Praha 1995 5) Encyklopedické slovníky a přehledy 6) Mjačin, A. N. a kol.: Mir ruskooj istorii. Enciklopedičeskij spravoočnik. Věče, Moskva 1997 7) Novikov, I. V.: Istorija Rossii v voprosach i otvetach. Moskva 1996

Garantující pracoviště: Katedra ruského jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Půža, Ph.D.

Oponent: prof. PhDr. Ivo Pospíšil, DrSc.

Datum zadání závěrečné práce: 11.2.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Děkuji Mgr. Miroslavu Půžovi, Ph.D. za cenné rady a odborné vedení mé diplomové práce.

ANNOTATION:

LENOMAROVÁ, Anna. The overlap of disinformation into the 21st century. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2021. 158 pp. Diploma thesis.

In my thesis, I want to focus on the influence of recent propaganda (regarding Russia, its history and present). In the theoretical part the principles of critical thinking, propaganda and disinformation are established into a broader context. The practical part includes descriptions of controlled interviews with students, who visited Russia. You can also find worksheets supporting student's critical thinking in this part. The aims of my diploma paper are to describe the cultural and political situation, to develop reading and media literacy and to show students the way to critical thinking when speaking of Russian propaganda and disinformation beyond the 21st century.

KEYWORDS:

disinformation, propaganda, manipulation, critical thinking, media literacy, reading literacy

ANOTACE:

LENOMAROVÁ, Anna. Přesah dezinformace do 21. století. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2021. 158 s. Diplomová práce

Práce je zaměřena na vliv propagandy v současném světě (s ohledem na Rusko a jeho historii i současnost). V teoretické části je nastíněna povaha dezinformace, kritického myšlení a propagandy, která je dále uvedena do širších souvislostí. Praktická část obsahuje řízené rozhovory se studenty či žáky, kteří Rusko navštívili. Poté byly vytvořeny pracovní listy podporující kritické myšlení studentů. Cílem diplomové práce je postihnout kulturně-politickou situaci, rozvíjet čtenářskou a mediální gramotnost a ukázat studentům cestu ke kritickému myšlení v souvislosti s ruskou propagandou a dezinformací přesahující do 21. století.

KLÍČOVÁ SLOVA:

dezinformace, propaganda, manipulace, kritické myšlení, mediální gramotnost, čtenářská gramotnost

Obsah

Seznam zkratk	10
Úvod	12
1 Kritické myšlení a čtenářská gramotnost	15
2 Manipulace	18
3 Propaganda	21
3.1 Význam termínu propaganda	21
3.2 Totalitní režimy	23
4 Dezinformace	25
4.1 Bezpečnostní informační služba (BIS)	25
4.2 Dezinformace a jak se jim bránit	31
4.3 Příklady dezinformací ze současnosti	37
4.3.1 Demonstrace proti premiéru Babišovi	37
4.3.2 Prezidentské volby	39
4.4 Dezinformace týkající se Ruské federace	41
4.4.1 Průkopníci v odhalování ruských tajných operací	41
4.4.2 Současné vztahy Ruské federace a Severoatlantické aliance	43
4.4.3 Z historie do současnosti	46
4.4.4 Obsazení Krymského poloostrova	49
4.4.5 Trollové	51
5 Konspirační teorie	54
6 Hoaxy	56
7 Média a mediální gramotnost	58
8 Aktivisté v boji proti propagandě, manipulacím a dezinformacím	65
8.1 8.1 Občanská společnost	65
8.2 Demagog.cz	65
8.3 Jeden svět na školách	65
8.4 Zvol si info	66
8.5 Manipulátoři.cz	66
8.6 StopFake.org	66
8.7 Hoax.cz	66
8.8 Občankáři	66
8.9 Knihovny	67
8.10 Youtubeři	67
8.11 Čeští elfové	67
8.12 NELEŽ	68
9 Seznam proruských dezinformačních webů	69

9.1	AC24.CZ	69
9.2	AERONET.CZ	69
9.3	časopis ARTĚK.....	70
9.4	RUKOJMÍ.cz	70
9.5	ORGONET – orgo-net.blogspot.cz.....	70
9.6	Skrytápravda.cz.....	70
9.7	VINEGRET.CZ.....	70
9.8	Lajkit.cz.....	71
9.9	EUportal.cz.....	71
9.10	Eurodenik.cz.....	71
9.11	EUserver.cz	71
9.12	Teplický kurýr	71
9.13	Czech Free Press.....	72
9.14	Zvedavec.org	72
9.15	Youth Time Magazine	72
9.16	Parlamentnilisty.cz	72
9.17	NWOO.org	72
9.18	Isstras.eu/cs, BORREA.EU a SMARTNEWS.cz.....	72
9.19	Hlas Ruska/Sputnik	73
9.20	Freeglobe	73
9.21	BEZPOLITICKEKOREKTNOSTI.CZ.....	73
9.22	OSUD.CZ	73
9.23	PROTIPROUD	73
9.24	STALO-SE.cz.....	73
9.25	SVETKOLEMNAS.INFO.....	74
9.26	SVOBODNENOVINY.eu.....	74
10	Kvalitativní výzkum – rozhovory se studentkami, které navštívily Ruskou federaci během svého studia – řešení	75
10.1	Motivace k volbě tématu	75
10.2	Výzkumná otázka	75
10.3	Osoba informátora a odůvodnění jeho výběru	75
10.4	Prostředí.....	76
10.5	Očekávání x skutečnost	76
10.6	Analytická jednotka.....	76
10.7	Postup	77
11	Kvalitativní výzkum – dotazníky položené studentům 3. ročníku Gymnázia Boženy Němcové v Hradci Králové	87
11.1	Zadání dotazníků	87

11.2	Vyhodnocení dotazníků.....	88
12	Ukázková hodina	94
12.1	A. I. Solženicyn – Souostroví Gulag	94
12.2	Teorie – 20. století v Rusku.....	96
12.3	Příklady dezinformací, manipulace a propagandy	100
12.3.1	Protržení hráze – Sibiř	100
13	Pracovní listy	103
13.1	Řešení pracovního listu č. 1.....	103
13.2	Řešení pracovního listu č. 2.....	107
13.3	Řešení pracovního listu č. 3.....	112
13.4	Řešení pracovního listu č. 4.....	117
13.5	Řešení pracovního listu č. 5.....	121
	Závěr	128
	Seznam použitých zdrojů.....	132
	Seznam příloh	158

Seznam zkratek

AIDS – syndrom získaného selhání imunity

APT – Advanced Persistent Threat

BBC – britská rozhlasová a televizní společnost

BIS – Bezpečnostní informační služba

ČJ – český jazyk

ČR – Česká republika

ČT – Česká televize

ČSSD – Česká strana sociálně demokratická

EMA – Evropská lékařská agentura

EMISA – Agentura evropské unie pro kybernetickou bezpečnost

EU – Evropská Unie

FB – Facebook (sociální síť)

GRU – Hlavní zpráva rozvědky

GULAG – Hlavní správa nápravně-pracovních táborů

I.N.S.E.R.T. – Interaktivní znaménkovací systém pro efektivní psaní a myšlení

KDU-ČSL – Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KLDR – Korejská lidově demokratická republika

MF Dnes – Mladá fronta Dnes

NATO – Severoatlantická aliance

NSS – Nejvyšší správní soud

NWO – Nový světový řád

OBSE – Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě

ODS – Občanská demokratická strana

OSN – Organizace spojených národů

RJ – ruský jazyk

RVP – Rámcový vzdělávací program

PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study

PISA – Programme for International Students Assessment

SOŠ – střední odborná škola

SSSR – Svaz sovětských socialistických republik

SŠ – střední škola

StB – Státní bezpečnost

STEM – Středisko empirických výzkumů
SPD – Svoboda a přímá demokracie
ŠVP – Školní vzdělávací program
TCM – Tradiční čínská medicína
UFO – neidentifikovaný létající předmět
UNESCO – Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu
USA – Spojené státy americké
WTO – Světová obchodní organizace
ZŠ – základní škola

Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma Přesah dezinformace do 21. století. Práci navazuji na Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX. století, mou bakalářskou práci, ve které jsem provedla rozbor několika děl, zaměřila jsem se na propagandu 1. poloviny 20. století a s ní spojený socialistický realismus. Jednalo se o *Matku* Maxima Gorkého a schématická díla *Jak se kalila ocel* Nikolaje Ostrovského a *Mladá garda* Alexandra Fadějeva. Dezinformace je jedním z účinných nástrojů propagandy a společně přesahují do 21. století. Z toho důvodu, že kritické myšlení a vzdělání je důležité pro odhalování propagandy a s ní spojených dezinformací a manipulací a také může mít v budoucnosti mnohem větší význam, než si všichni momentálně myslíme, jsem si pro svou diplomovou práci zvolila výše zmíněné téma. Dalším důvodem byla souvislost s Ruskem a ruštinou, jelikož v této oblasti také pociťuji přesah dezinformace do 21. století. Podle společného průzkumu organizace Jeden svět na školách a agentury MEDIAN 27 % vyučujících považuje lživé dezinformační webové stránky jako je ac24.cz a Aeronet.cz za důvěryhodné. Diplomová práce Přesah dezinformace do 21. století provází světem falešných zpráv, které jsou „převlečené“ za pravdivé a chtějí nám vnutit svůj úhled pohledu.

Teoretická část mé práce obsahuje přiblížení pojmů kritické myšlení a čtenářská gramotnost, manipulace, propaganda, dezinformace neboli fake news, konspirační teorie a hoax. Jsou uvedeny také příklady dezinformací, a to z minulosti i současnosti. Dále se zaměřuji na aktivní spolky a organizace v boji proti fake news a v závěru uvádím seznam proruských dezinformačních serverů.

Praktická část mé diplomové práce zahrnuje kvalitativní a kvantitativní výzkum, které jsou zaměřeny na kritické myšlení a mediální a čtenářskou gramotnost stejně tak jako navazující ukázková hodina a pracovní listy. V ukázkové hodině je ve třech fázích učebního modelu rozvíjejícího klíčové kompetence připraven životopis A. I. Solženicyna pomocí aktivizačních metod I.N.S.E.R.T. a ŽIVOTABÁSEŇ. Životopisu předchází seznámení studentů s nejznámějším dílem autora – Souostroví GULAG. Následuje několik informací o propagandě a literatuře ve 20. století v Rusku, na něž navazuje osvětlení pojmu dezinformace a příklady ze současnosti.

Problematika dezinformací je velice aktuální. Jedním z mých zdrojů se stala publikace založená na zkušenosti s neinformovaností a neschopností rozeznat pravdivou zprávu od nepravdivé a nedostatečným využíváním kritického uvažování právě u středoškoláků v České republice *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích*

a manipulacích!!!. Autoři knihy, Miloš Gregor a Petra Vejvodová (politologové a učitelé), začali objíždět v roce 2016 se svým projektem „Zvol si info“ střední školy v ČR. Zapojili se do projektu EdVenture Partners, který spočíval v uspořádání několika přednášek o mediální gramotnosti a kritickém myšlení. Jelikož takových projektů není v tuzemsku mnoho, setkal se tento projekt s velkým ohlasem (rozhovory do novin i TV, pozvánky na školy apod.). „Zvol si info“ se stal počátečním impulsem k sepsání *Nejlepší knihy o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!*. Kniha je napsána srozumitelně, je vhodná pro širokou veřejnost. Poskytuje základní informace. Publikace se v názvu prezentuje jako nejlepší, čímž je poukázáno na zřejmou manipulaci a podsouvání názoru v titulu. V úvodu je však také podotknuto, že je na samotném čtenáři, jakým způsobem knihu ohodnotí po jejím přečtení, což je důležitá součást kritického myšlení – umět si vytvořit vlastní názor na základě porovnávání ověřených a objektivních informací z různých zdrojů, což je vždy složité. Snažím se o to i já ve své diplomové práci. Neexistuje způsob, jak stoprocentně odhalit každou dezinformaci. Naučit se tomu je náročný úkol na dlouhou dobu, a proto je potřeba již od útlého dětství v mladé generaci vychovávat lidi, kteří si umějí vytvořit vlastní názor podložený fakty, věcnými argumenty a kritickým myšlením.

Jak již bylo zmíněno, existují způsoby, jak se může každý z nás dezinformacím alespoň z velké části bránit. I studenti základních, středních i vysokých škol potřebují vědět, že se s něčím takovým mohou na internetu a v tisku setkat. Je nezbytné vzdělávat následující generace, protože kvalitní vzdělávání na základě kritického myšlení a čtenářské a mediální gramotnosti je zřejmě to jediné, co nás může zachránit.

Zpráv je v současném světě mnoho a je nutné je třídit. Kromě, například, veřejných médií by měl učitel být jedním z průvodců světem informací, protože v momentě kdy si jakékoliv datum (např. Zlatá bula sicilská - 1212) můžeme najít na internetu, vyvstává otázka, zda je opravdu nutné tyto informace znát nazpaměť? Neměli bychom se ve vzdělávání vydat zcela jinou cestou? Učit studenty informace především vyhledat a třídit? To by bylo jistě téma na další diplomovou práci, každopádně schopnost čelit dezinformacím by měla být výstupní kompetencí při zakončení středoškolského studia. Studenti se jí mohou učit pomocí nástrojů kritického myšlení a aktivizačních metod ve výuce. To jsou ty teoretické znalosti ze školy, které by nám měli posloužit k praktickým potřebám v životě. Podle mě je velice důležité (mimo jiné právě proto, že jsme totalitním smýšlením stále ohroženi), aby lidé nepřebírali cizí názory, zprávy či myšlenky a nad fenomény přemýšleli z více úhlů.

Kritické myšlení a analýza předkládaných informací není nic jednoduchého a ani přirozeného. Je potřeba se jim učit!

Mými dalšími zdroji byly zprávy Bezpečnostní informační služby (zpráva za rok 2016-2018), webový portál ČT24, Česká televize a Český rozhlas a jejich webové stránky irozhlas.cz a CT24.cz, dále pak RVP.cz, msmt.cz, jsns.cz aj. (viz zdroje). O problematice tzv. internetových trollů jsem čerpala především z díla Putinovi trollové autorky Jessikky Aro. Totalitní režimy jsem zkoumala například v dílech Za obzor totalitarismu - Srovnání stalinismu a nacismu, Prameny a smysl ruského komunismu, Řeč komunistické moci, Idea „nového člověka“ v ruské literatuře 20. a 30.let 20. století nebo Ruské dilema. Při tvorbě pracovních listů jsem čerpala také ze seznamu úloh pro rozvoj čtenářské gramotnosti z roku 2013 od České školní inspekce, dále pak z výukového materiálu a dokumentárních výukových filmů na webových stránkách <https://www.jsns.cz/>, který je také k dispozici zdarma. Jedná se o ucelené lekce (i audiovizuální) a tzv. MQ Tester, což je test zjišťující stav mediální gramotnosti. Jeden svět na školách je projekt Člověka v tísní rozvíjející kritické myšlení a orientaci v současném dění. Dále jsem se inspirovala na <https://www.obcankari.cz/>, kde jsou k dispozici pracovní listy, obrazový a textový materiál a prezentace. Výrazným zdrojem v mé práci se stal Fokus Václava Moravce na téma Doba dezinformační, 168 hodin a Reportéři ČT, diplomové práce (např. Gulag jako životní zkušenost) a jiné studie (např. Analýza manipulativních technik na vybraných českých serverech Masarykovy univerzity v Brně). Použila jsem také některé informace z mé bakalářské práce Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX. století, na kterou navazují a čerpala jsem i z přednášek mých vysokoškolských pedagogů.

1 Kritické myšlení a čtenářská gramotnost

Kritické myšlení je nahlížení na problém z různých úhlů, schopnost vyhodnotit ho a umět s informacemi pracovat. Kriticky myslet znamená umět vhodně naložit se svým rozumem, znalostmi, logikou a být schopen odhalit lži a manipulaci.

Výzkumy čtenářské gramotnosti *PISA* (Programme for International Student Assessment) a *PIRLS* (Progress in International Reading Literacy Study) prováděné v České republice dokazují, že máme ve čtenářské gramotnosti jakožto národ co dohánět. V roce 2015 i 2016 jsme se jako stát pohybovali okolo průměru (průměr až podprůměr) všech zúčastněných států.

Projekt nadace *The Kellner Family Foundation* spadající pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR „Pomáháme školám k úspěchu“ se také zaměřuje na čtenářskou a jinou gramotnost, kritické myšlení a dbá na všestranný rozvoj dětí (především ze základních škol). Zároveň nezapomíná ani na rodiče a učitele, kteří by se měli podle sloganu společně se žáky do škol těšit. Projekt, do nějž se zapojilo 860 pedagogů, spolupracuje s vysokými školami a ministerstvem a snaží se pomoci zlepšit úroveň vzdělávání v ČR komunikací se všemi, kteří mají vliv na výuku žáků. Projektové školy jsou podporovány nejen profesně (zlepšení výuky, metod a nástrojů, individualita, ale vzájemná podpora), ale také sociálně (podpora týmové práce a vedení školy). Dlouhodobě se ukazuje, že právě učitelé, ředitel školy a školní kulturní prostředí mají největší vliv na to, jak se žáci učí. Na webových stránkách projektu nalezneme audiovizuální záznamy z hodin, konkrétně se při rozvoji čtenářské gramotnosti pracuje například s metodikou Čtení s porozuměním, v matematice Hejnovou metodou výuky. Projekt je spojen s reklamní propagací produktů.

Výzkum čtenářské gramotnosti *PISA* spadající pod Českou školní inspekci z roku 2018 byl zaměřen na děti z 9. tříd ZŠ a 2. ročníků SŠ. Ukázalo se, že ani premianti nedokážou pořádně vnímat, co se jim text snaží sdělit, neodhalí v něm manipulaci, dokážou však v textu informaci vyhledat. Vzhledem k častému procvičování pravopisu a literárním rozborům nezbyvá na českých školách na rozvoj komunikačních schopností a čtenářské gramotnosti mnoho času. Učitel na ZŠ a VŠ v jedné osobě, Stanislav Štěpaník, ale dokazuje, že jedno nevylučuje druhé. Poukazuje na to, jak důležité je, aby děti věděli, co se učí a proč. On sám uvádí jako příklad ze své praxe látku Činný a trpný rod. Vybral texty, ve kterých činný či trpný rod vévodí. Změnu textu pomocí trpného rodu ukazuje například na textech politických (rozkradlo se apod.). Podle K. Štěpaníka studenti vidí, jaký dopad takový text má a k čemu jim

vlastně je, že vědí něco o slovesných rodech. Díky tomu pak snáze přijmou gramatiku a pravidla, která následují. Jako další příklad lze uvést jazykové rozbory, které nám pomáhají např. správně psát čárky.

Postupem času je čím dál složitější děti zaujmout a udržet jejich pozornost, proto je potřeba činit čtení a práci s ním (i výuku celkově) atraktivnější (aktivizační metody, multimédia apod.). Zajímavý příběh, který žákovi něco dá a může poté svoje poznatky a pocity s někým sdílet, mu dává smysl, proč číst. Stejně jako se zmíněnými jazykovými rozbory nebo slovesným rodem, potřebují vědět, proč to vlastně dělají.

Čtení obecně je něco, na co děti v současnosti nemají náladu a trpělivost, soustředěnost. Bohužel se už od útlého dětství začínají upínat jenom k tzv. „klikacímu čtení“, během kterého čtou jen výrazná slova, signály, jen to zajímavé. Podle místopředsedy Asociace čtenářů Vladimíra Stanze toto „rychločtení“ souvisí právě s častým koukáním na videa a multitaskingem (více operací najednou), „klikací čtení“ tedy odpovídá rychlým střihům audiovizuálních záznamů.

Programová ředitelka projektu *Pomáháme školám k úspěchu* Hana Košťálová říká, že děti sice čtou, ale jsou to zprávy na mobilu nebo Messengeru, což vede k nemožnosti soustředit se na delší text delší dobu. Bez čtení se však neobejdeme. Potřebuje ho každý, ať už student VŠ, nebo člověk surfující po internetu. Naučit se číst ale znamená textu porozumět, vzít si z něj určité informace a propojovat je mezi sebou, uvádět do širších souvislostí. To je právě to, čemu by se mělo věnovat více pozornosti v českém školství, protože, jak se zdá, toto žáci dle výzkumů neumějí. Test *PISA* měli studenti zvládnout na 60 %, což se povedlo jen gymnáziím (průměrný gymnaziální výsledek byl 67 %). Celkový průměr byl 56 %. Žáci ZŠ nesplnili ani polovinu úloh. Tyto výsledky ukazují, že je potřeba na této problematice zapracovat. Test se skládal ze šesti textů a ke každému z nich byly úkoly. Studenti měli vyhledávat v textu informace, manipulaci, museli přemýšlet nad tím, proč autor text zřejmě psal, někdy museli situaci popsat vlastními slovy a jindy rozhodovali, zda je tvrzení v souladu s textem, či nikoliv.

Ke zvýšení čtenářské gramotnosti je důležité dětem nedávat tablety a mobily již od nízkého věku, ale vést je ke čtení, a to jak ve škole, tak doma. Ne s každým rodičem se dá domluvit, ne každý rodič své dítě chce naučit a poskytuje mu vhodné podmínky pro vzdělávání, ale pro učitele to neznamena rezignaci. Vždy je potřeba se snažit, přestože učitel nemůže oslovit všechny. To však neznamena, že je na místě situaci vzdát. Právě naopak. Měli bychom s dětmi číst a si povídat o tom, co jsme

přečetli (jako rodiče i jako vyučující). Čtenářská gramotnost (a také ta mediální) je nedílnou součástí rozvoje kritického myšlení a následného fungování jedince ve společnosti a praktickém životě.

2 Manipulace

Stejně jako Kosmas ve své kronice, i my dnes, považujeme za nejdůvěryhodnější to, co jsme sami zažila, co jsme viděli na vlastní oči. Avšak i tyto vjemy nás mohou někdy klamat. Ostatní zprávy přijímáme zprostředkovaně, což může být někdy problém. V obou případech se můžeme setkat s manipulací. Pokud za námi někdo přijde, je na nás například milý nebo nám lichotí a potom po nás něco žádá, jedná se zřejmě o manipulativní chování. Autor chce mířit na nějaké emoce (ego, sebevědomí, provinění, strach, úzkost apod.). Čas od času vědomě či nevědomě manipulujeme asi všichni, počínaje malými dětmi a seniory konče.

Manipulaci lze definovat jako záměrné či nezáměrné ovlivňování názorů nebo jednání přes emoce (nepřímo útočím na emoce). Důvodem k manipulaci může být neschopnost požádat o danou záležitost přímo anebo ví, že by to přímou žádostí nevyšlo. Manipulovat můžeme i neverbálně, a to pouze výrazem „neviňátka“ anebo „škemráním“ či „významným mlčením“ apod..

Důležité je, aby byl člověk vnímavý sám k sobě a všímal si toho, co se se s ním děje. Dále je potřeba nenechat se do emocí vtáhnout (už když se nějakému výroku začnu bránit a vysvětlovat, tak jsem v protiútočce, v emocích). Dále by se člověk měl doptávat, aby ten, kdo na něj přišel nepřímo útočit nebo nepřímo lichotit, byl konkrétnější a více vysvětlil, v čem je vlastně doopravdy problém.

Manipulace je záležitost, se kterou se setkáváme čím dál tím častěji. V dnešní „informační době“, kdy je informací všude velmi mnoho, je potřeba umět odhalit klam nebo se o to alespoň snažit a využívat kritické myšlení. I proto jsem si pro svou diplomovou práci zvolila téma přesahu dezinformace do 21. století. Mým druhým oborem je ruština a jsem přesvědčená o tom, že by studenti měli vědět, o možných manipulacích a dezinformacích v souvislosti s Ruskou federací.

Manipulace veřejným míněním prostřednictvím médií se označuje termínem „spin doctoring“. Manipulátorem je většinou vláda, může jím být ale i politik, který se například zapletl do nezákonné činnosti, od které chce odvést pozornost. Vymyslí si kauzu (dezinformaci) o jiném politikovi či politické straně a zmanipuluje veřejnost k tomu, aby se zabývala zinscenovaným problémem namísto skutečného. Odvede pozornost společnosti jinam a v ideálním případě se na opravdový problém kvůli falešnému zapomene.

Analýzu manipulativních technik provedl v roce 1938 Institut pro analýzu propagandy. Podstatou manipulace (stejně jako podstatou dezinformací) je užití

zavádějících či zcela smyšlených informací. Podmínkou úspěšné manipulace (a taky dezinformace) je, aby cílová skupina všemu uvěřila a zachovala se žádoucím způsobem.

Katedra politologie Masarykovy univerzity v Brně ve své *Analýze manipulativních technik na vybraných českých serverech* upozornila na nejčastěji užívané techniky v manipulaci, kterými jsou:

- fabulace,
- svalování viny,
- nálepkování,
- vyvolávání strachu
- manipulace s obrázky,
- působení na lidské emoce.

Častou úpravou pravdivé informace bývá vložení obrázku, který s textem zdánlivě souvisí, ale ve skutečnosti se jedná o fotografii ilustrační nebo takovou, která se vztahuje ke zcela jiné události. Jako příklad můžeme uvést arabské ženy vedené v okovech, které na původní fotografii po ulici opravdu jdou, ale bez pout. Studie proběhla v roce 2016 a autoři si vybrali několik webových stránek, např.: Sputnik, AC24, Parlamentní listy, Svět kolem nás, ... Výzkum spočíval v analýze článků. U téměř 40% z nich se vyskytovala manipulace a svalování viny. Ve 34 % článků bylo zveličování a fámy, u 18 % textů se vyskytovalo nálepkování. V 8 % případů články podsouvaly názor autora. S Ruskem souviselo více nebo méně 30,2 % článků, 63,6 % bylo ve spojitosti s Ruskem neutrální. Počet pozitivních a negativních textů o Rusku byl zhruba stejný. Na škále politiků, o kterých se píše nejčastěji, se Vladimír Putin objevil na 3. místě (1. M. Zeman; 2. A. Babiš).

Dále bývají s dezinformacemi (neboli fake news) spojováni zcela neexistující nebo velice pochybní či nedohledatelní odborníci, popř. obojí, kteří jsou v člancích citováni. Takové klamné zprávy často nemají zdroj anebo odkazují jeden ke druhému, takže se při dohledávání točíme v začarovaném kruhu. Příjemcům dezinformací se tato situace spíše nestává, protože zdroj zprávy je nezajímá a nehledají ho. Někteří z nich dokonce články ani nečtou, ke sdílení jim stačí šokující titulek. Někdy autor jako zdroj udává anonymní slovní spojení jako např. „všechny, kteří vědí“ nebo „každého správného občana“.

Fabulace, selektivní výběr informací, jejich vytržení z kontextu či jejich výrazná úprava, záměrné lhaní a nepodložené zprávy jsou běžnou součástí fake news. Typické je podsouvání názoru autora, černobílé vidění světa (ti dobří a ti špatní). Příkladem fabulací jsou konspirační teorie. Svalování viny spočívá v tom, že si vybereme někoho, na koho vinu svedeme/svalíme (třeba na Židy či Romy aj.). Nálepkování je běžnou součástí našich životů. Všichni tak trochu nálepkujeme („šprti“, „Češi nosí v sandálech ponožky“ apod.). Takové stereotypy určitým způsobem fungují, avšak neplatí vždy, pro všechny a všechno. Lidé mají přirozenou tendenci zjednodušovat si svět, shlukovat informace do skupin. Právě kvůli tomu tak snadno podléháme například konspiračním teoriím, fake news a manipulacím, které nám pohled na realitu zásadně zjednodušují.

3 Propaganda

Jak uvádí Gary Kasparov: „Cílem moderní propagandy není jen dezinformovat nebo vám vnutit cizí názory. Jde o to vyčerpat kritické myšlení a zcela vymazat pravdu.“¹

3.1 Význam termínu propaganda

Slovo propaganda je známo nám všem. Dezinformace jsou jedním z nástrojů propagandy. Význam slova se v průběhu dějin v podstatě nezměnil. Propaganda chce cílovou skupinu ovlivnit a dostat ji různými prostředky tam, kam propagandisté a dezinformátoři potřebují. Z. Zeman, britský historik s českými kořeny vydělil tři směry propagandy podle jejího zdroje. Jako první uvádí tzv. Bílou propagandu. Ta propaguje pravdu za účelem ovlivnit názor cílových jedinců, povzbuzuje je (např. za II. světové války nabádala americké občany Bílá propaganda ke koupi dluhopisů nebo současné nabádání k očkování, oslavování opravdových vojenských úspěchů apod.). Zdroj je známý. Černá propaganda naopak propaguje polopravdy a fake news. Jejím cílem je dehonestovat (např. moderátor pseudoněmeckého rádia vydávající se za nacistu „upřímně“ nespokojeného se situací v Německu, kterou kritizoval). Soudobou Černou propagandu jsme mohli pocítit například při amerických prezidentských volbách v roce 2016, kterou doslova ovládla manipulace, fake news a konspirační teorie. Objevily se i naprosté nesmysly o Hillary Clintnové a adopci mimozemského dítěte nebo ještěřím spiknutí. V jiných falešných zprávách se Američané mohli dočíst o hlasování pro Hillary Clintnovou prostřednictvím SMS zpráv. Takto hlasovat samozřejmě logicky není možné. Dezinformátoři nám však podsouvají záměrně nepravdivé informace, někdy dokonce hlouposti jenom proto, abychom znejistěli a snáze uvěřili tomu, co nám opravdu chtějí vnutit. Zdroj často není zřejmý. Jako třetí směr uvedl Z. Zeman Šedou propagandu, která stojí mezi černou a bílou. Příkladem jsou noviny s názvem *Zprávy pro vojáky*, které byly shazovány spojenci na okupované evropské území za II. světové války. Cílem bylo narušit vojenskou morálku pomocí pravdivých a objektivních zpráv o prohraných bitvách apod. Autor byl neznámý, jednalo se však o pravdivé informace, a proto tyto noviny řadíme pod termín šedá propaganda.

¹ Garry Kasparov in GREGOR, Miloš a VEJVODOVÁ, Petra. Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4. S.14

Výraz propaganda byl poprvé užit v 17. století ve Vatikánu a etymologicky se jedná o slovo latinského původu. Až do 90. let 18. století byl pojem spjat s katolickou církví. Společná akce Britů a Američanů proti Německu, Rakousku-Uhersku a Osmanské říši termín propaganda proslavila. Německé podvodné praktiky Kanceláře pro válečné informace byly propagandistické. Vznešená pojmenování úřadů s propagandistickou podstatou jsou velice oblíbená (v SSSR Veřejná bezpečnost, v nacistickém Německu Říšské ministerstvo pro lidovou osvětu a propagandu apod.). Sovětské oddělení propagandy a agitace fungovalo do roku 1988. Zesměšňovány a dovedeny do krajnosti jsou tyto názvy v literárních dílech (např. G. Orwell – Ministerstvo pravdy v knize *1984*; J. Zamjatin – Ministerstvo lásky v knize *My*). Ve válce byly k propagandě využívány plakáty, billboardy, knihy, média. Některé letáky vyzývaly k nástupu do armády, jiné zobrazovaly nepřítele jako něco nelidského (gorilu, strašidelné příšery apod.).

Během studené války byl svět propagandy černobílý (stejně jako i například v propagandistických dílech socialistického realismu). Zjednodušeně lze říci, že fungoval ve smyslu: Oni jsou ti špatní a my ti dobří, nic mezitím neexistuje. Propaganda za studené války tak jako dnes šířila strach, nálepkovala a mířila na emoce. Dostala se i na plátna kin. Film *Můj syn John* (1952) zobrazuje trpící rodiče, jejichž syn podlehl komunistické ideologii. Populární sovětský snímek *Pád Berlína* (1949) naopak ukazuje Josifa Vissarionoviče Stalina jako hodného člověka, který radí obyčejnému vojákovvi v otázce lásky.

Výuka dějepisu v Sovětském svazu díky propagandě vypadala zcela jinak než v současnosti. Něco bylo poupraveno, něco doslova vymazáno z dějin (např. válečná smlouva Molotov-Ribbentrop o neútočení nebo již nepohodlné osobnosti kolem J. V. Stalina jako například L. Trockij nebo L. Kameněv). V Americe sice nevládl autoritativní režim, ale propaganda se také využívala. Příkladem je kromě výše zmíněného filmu například *Dětské tažení v boji proti komunismu*, což byly žvýkačky, které skrývaly kartičky s poučkami o komunistické škodlivosti.

Bývalý náčelník Generálního štábu Armády České republiky P. Pavel upozorňuje, že za úspěšnou propagandu lze také považovat například videa islámského státu, ve kterém řezali hlavy, pálili zaživa apod., což vyvolávalo obrovské emoce (především strach). Na ideologii strachu je postaven terorismus. Když člověk vidí takový záznam, je z něj v šoku a podle P. Pavla má větší tendenci video dále sdílet.

Propaganda je souborem prostředků, které dohromady působí ve směru žádoucím pro jejich tvůrce. Není v žádném případě primitivní (že by se všude psalo, že V. Putin je nejlepší, ale naopak je například napsáno, že papež tvrdí, že ruský prezident je jediný, kdo může zachránit křesťanství, čímž je vlastně řečeno, že je nejlepší, ale skrytě). Naopak, bývá často skrytá a vychytrale míří na konkrétní skupiny jedinců (státy, extrémistické protipóly uvnitř státu, obyvatelé jednotlivých krajů apod.). Aby byla účinná, musí pracovat jemně, systematicky a být částečně založená na pravdě.

3.2 Totalitní režimy

Dezinformace jsou přímou součástí propagandy, jsou nástrojem, který hojně užívají totalitní a autoritativní režimy. Podle C. J. Friedricha takový režim vládne pomocí ideologie, kterou musejí následovat všichni bez rozdílu. Vládne jedna strana většinou s jedním vůdcem, kteří mají pod kontrolou byrokratický, policejní a kulturní systém. Příkladem takového zřízení je současná politika v Číně či v Korejské lidově demokratické republice nebo v minulosti členské státy Sovětského svazu. Autoritativní a totalitní státy vytvářejí dezinformace jako prostředek propagandy. Nejzářivějším příkladem je Korejská lidově demokratická republika. Vzhledem k absenci kontaktu tamního obyvatelstva s okolními státy (snad kromě Číny) je dezinformovat ho snadnější. Severokorejci například věří, že jejich vůdce Kim Čong Il napsal 1500 knih během svého studia, že chodil už ve 3 týdnech anebo že vynalezl hamburger. Oficiální severokorejská propaganda dále například hlásá, že vůdce Kim Čong Un v roce 2015 našel a přivezl zpět ukradenou půlhodinu, kterou odcizili Japonci během okupace Korejského poloostrova. Žádná z těchto informací není podložena důkazy a často odporují zdravému rozumu.

Lidmi obecně je manipulováno a stávají se nesvobodnými na svobodném internetu. Bojíme se cenzury, protože s ní nemáme z minulosti dobré zkušenosti, a tak vzniká obrovský prostor pro všechny ty manipulace, fake news a hoaxy. Bývalý náčelník Generálního štábu P. Pavel však upozorňuje na to, že když dobrovolně dáme přístup ke svému soukromí kvůli našemu bezpečí, nenaruší to nijak demokracii, jelikož naše rozhodnutí bude ze svobodné vůle. Je potřeba si uvědomovat, že demokracie jsou nejen práva, ale také povinnosti a že je s ní úzce spjata zodpovědnost.

Podle P. Pavla západní část světa napodobuje demokratické země, velice dobře se naučil pracovat s jejich slovníkem. Hodně států se jmenuje demokracie, ale mnoho z nich pouze formálně. Demokracie má být ve své podstatě charakteristická dělbou moci a ústavou. Země se sklonem k autoritativním režimům Ústavu sepíší, pojmenují se lidově demokratická republika, ale přesto dochází k porušování lidských práv (Rusko, Bělorusko, Čína, Severní Korea, ...).

P. Pavel dále upozorňuje, že v souvislosti s informační válkou už známe odpovědi na mnoho otázek, ne však na všechny. Víme, jak informační válku definovat, jak se projevuje, jaké nástroje procvičovat, abychom se jí mohli bránit, ale často neznáme původce.

4 Dezinformace

4.1 Bezpečnostní informační služba (BIS)

Bezpečnostní informační služba (BIS) je kontrarozvědka s vnitřním polem působnosti. Chrání demokratické a ekonomické zájmy země. Sbírá, třídí a vyhodnocuje informace týkající se bezpečnosti. Úzce spolupracuje například s civilními rozvědkami, vojenským zpravodajstvím nebo s policií ČR a státními zástupci, jelikož jim informace předává k dalšímu zpracování a řešení. Bezpečnostní informační služba v čele s Michalem Koudelkou bojuje proti nebezpečným manipulačním a propagandistickým aktivitám jednotlivých států a jejich zpravodajců.

BIS varuje ve svých výročních zprávách za rok 2016, 2017, 2018 především před ruskou a čínskou hrozbou. Rok 2016 byl plný kybernetických špionáží ze strany Ruska. Nejaktivnější složkou byla APT28/Sofacy, která míří na diplomacii, vědu nebo třeba akademickou půdu. Její pole působnosti je velice široké. Informace uvádí zpráva BIS za rok 2016. V dokumentu je jako další potenciální nebezpečí pro ČR uveden lobbying či Islámský stát.

Vojenské zpravodajství také pravidelně vydává výroční zprávu týkající se bezpečnostních hrozeb. Dokument uvádí, že kampaň APT28/Sofacy se zaměřila i na oblast vojenství, přičemž se nabourala do soukromých e-mailů kohokoliv, kdo měl s českou armádou něco společného, včetně české vojenské výzkumné instituce. Akce nesla název Turla (ruské zpravodajské služby FSB a APT28/Sofacy, GRU). Jednalo se o napadení zhruba 150 e-mailových schránek zaměstnanců (včetně náměstků a ministra), ze kterých si Rusové informace zkopírovali. Vše probíhalo v zahraničí a útok se netýkal pouze České republiky, ale spousty dalších východoevropských států. Účelem bylo nejspíš získání osobních informací a přihlašovacích údajů majitelů účtů, na což se složka APT28/Sofacy zaměřuje. Útok zřejmě trval několik měsíců. Vstupní branou do systému se stal český zastupitelský úřad v zahraničí. Data poté slouží k politickým či vědecko-průmyslovým účelům, v některých případech i k vydírání. Napadena byla také e-mailová schránka tehdejšího premiéra ČSSD Bohuslava Sobotky a několika dalších členů strany. Podezření má BIS také v oblasti státních úřadů. Pravděpodobně došlo k nabourání do systému tamějších routerů.

Ve zprávě Bezpečnostní informační služby je zmíněna také čínská hrozba. Špionáž si klade za cíl co nejvíce narušit smýšlení o Taiwanu a Tibetu jako o svobodných zemích a vyřadit je z povědomí a zájmu obyvatel České republiky.

Dokument dále uvádí, že nevzrostl počet špiónů z Číny, vzrostl však počet zpravodajců přijíždějících s oficiální delegací. Skrze přátelské vztahy a spolupráci provádí Čína operace proti českým zájmům.

V roce 2015 Evropa „zvítězila“ v boji proti uprchlické krizi. Zpráva také podotýká souvislost překonání krize se zabezpečením hranic balkánských zemí a v neposlední řadě s dohodou, která byla sepsána mezi Tureckem a Evropskou Unií (platí od 20. 3. 2016).

V roce 2016 bylo podle BIS kolem 5300 případů nezákonné migrace. Česká republika pro migranty však představuje pouze zastávku na cestě například do Německa či jiných cílových destinací. Podle bývalého náčelníka Generálního štábu Armády České republiky J. Šedivého má Čína jinou motivaci než Rusko. My nejsme jejich cílem, jsme pro ně v podstatě vstupenkou do Evropy (vlastně jako pro uprchlíky). Poskytujeme jim k tomu dobré podmínky. Jsme někdo, kdo jim pomůže.

Dále jsou zmíněny ojedinělé případy připojení Čechů (jednotlivců) k teroristickým organizacím nebo osamocených vyznavačů ideologie Islámského státu, kteří nikam neodjeli, a v Čechách naštěstí mnoho stejně smýšlejících nenašli. BIS ve svých zprávách nikdy neudává konkrétní situace, ale dá se z kontextu vyčíst, že se v dokumentu nachází s největší pravděpodobností zmínka o aktivitách Martina Konvičky, který zapaloval před brněnskou mešitou Korán aj.

Zpráva se také věnuje dalším hrozbám. Zmíněn je protikuřácký zákon, který byl schválen napodruhé, a při jeho schvalování došlo ke snahám o ovlivňování legislativního procesu. Bezpečnostní informační služba se ve své každoroční zprávě zmiňuje také o organizovaném zločinu podvodníků z Moldávie, Ukrajiny nebo Rumunska, při kterém byl slíben Rumunům neexistující vysoký výdělek v České republice. Nalákali je na zaměstnání v potravinářství a zemědělství. Poté jim zcizili pasy a pomocí agrese a vyvolávání strachu je donutili pro ně pracovat.

Zpráva BIS za rok 2017 opět upozorňuje na postupné pronikání ruské a čínské propagandy do Česka, dále pak také na kybernetickou hrozbu týkající se veřejných institucí. Čínští i ruští zpravodajští důstojníci využívají diplomatického krytí. Jedná se tedy o velké riziko, jelikož významné osobnosti mohou nevědomky prozradit choulostivé informace nebo mohou ruští zpravodajští úředníci řídit tajné operace přímo na území státu.

Ruská hybridní strategie se zaměřuje na Evropskou unii a Severoatlantickou alianci. Hlavní součástí této taktiky jsou dezinformační weby.

„Drtivá většina dezinformačních webů v českém jazyce je dílem českých (ideologicky motivovaných a přesvědčených o škodlivosti NATO, EU, USA, liberální demokracie či prvoplánově proruských) občanů, které nepodporují ruské entity.“²

Informační válka je součástí ruské vládní strategie.

Žijeme v době, kdy jsou žádoucí řešení rychlá a jednoduchá. To bohužel neladí dohromady s kvalitním zpravodajstvím a s kvalitním přijímáním zpravodajství. Pokud chci vytvořit dobrý a ověřený článek, musím mu věnovat čas. A pokud nechci číst dezinformace, je tomu také potřeba věnovat čas. Běžný občan tráví získáváním informací z mobilních telefonů značnou část dne, ale ten čas, který strávíme selektivně s každou zprávou je naprosto minimální. Proto dnešní doba nahrává fake news. Tento dezinformační proces může vést až k destabilizaci společnosti jako takové včetně zhroucení demokratického systému.

Podle BIS za rok 2018 se Čína snaží o spolupráci s českými akademiky, členy státní správy a bezpečnostních sborů a, jak jsem již zmínila, Rusko se snaží rozdělit naši společnost, tím podlomit důvěru v českou vládu a média, což by mělo ideálně vést k rozpadu demokracie a světových demokraticky smýšlejících organizací. Silně k tomu napomáhají proruští aktivisté podílející se na šíření dezinformací. Důvody k tomu mohou mít různé. V některých případech se jedná o obdiv k prezidentu Putinovi a jeho režimu, nespokojenost s vládou České republiky nebo pouhou snahu zviditelnit se. Jiní jsou však nespíš přímou součástí ruské státní moci a jsou řízeni ruskými zpravodajskými službami.

Česko je součástí Evropské unie a NATO (od roku 1999 připojení k NATO neboli Severoatlantické alianci; od roku 2004 EU) a cílem Rusů je oslabení jednotlivých částí (států), čímž je následně oslaben také celek.

Jak již bylo zmíněno, o konkrétnostech se zpráva BIS nikdy nevyjadřuje, uvádí však, že mezi ruské aktivisty spadají například nacionalistická a populistická hnutí, politické spolky či strany, neformální iniciativy nebo osoby. Konkrétní informace jsou zahrnuty v utajené výroční zprávě, kterou má k dispozici vláda.

² [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/>

bulletin-medialni-vzdelavani/doporucujeme/zprava-bis-ruska-hybridni-strategie

Dvojitý agent S. Skripal byl v březnu roku 2018 otráven ve Velké Británii. V důsledku těchto událostí Česká republika vyhostila tři diplomaty. V souvislosti s incidentem se objevila informace, že se v Česku vyráběla toxická látka Novičok, kterou byl agent otráven. BIS tuto verzi vyvrací. Z vraždy agenta byli obviněni dva muži, kteří se v říjnu 2014 pohybovali také v České republice. Zřejmě sledovali S. Skripala, který tou dobou údajně přijel pomáhat i v boji proti ruským špionům. Identifikace těchto dvou mužů byla dovršena v roce 2018 a propojení jednoho z mužů s obdobným případem se stala důležitým momentem, protože odhalila systematickosti aktivit ruských rozvědek operujících po celé Evropě.

Čínská špionáž se také rozpíná. Model čínské propagandy funguje na jiném principu než ten ruský. Pozvou si „potencionálního dlužníka“ do své země, dají mu kapesné a platí výdaje, přičemž ho poté snáze ovlivní ke svým zájmům. Když bude mít pocit, že jim něco dluží a že se k němu zachovali přátelsky a velkoryse. Akademické obce jsou častěji a častěji kritizovány za spolupráci s Číňany, podle aktualne.cz Univerzita Karlova byla dokonce obviněna ze skrytého financování konferencí Česko-čínského centra. Týdeník Respekt také přispěl k celkovému obrázku o Čínském velvyslanectví, když zveřejnil informaci o tom, že studenti kurzu o čínské *Nové hedvábné stezce* dostali jako dárek osmidenní výlet do Číny. Prezident Zeman v Šanghaji konstatoval, že výstavba Hedvábné stezky bude příležitostí pro české stavební a železniční firmy (bude se stavět vysokorychlostní železnice). Dalším příkladem je epidemiolog R. Prymula, který byl svého času ředitelem fakultní nemocnice v Hradci Králové. Za jeho působnosti tam vzniklo Centrum tradiční čínské medicíny (TCM). Podobná centra vznikají všude po světě (např. hojně ve Velké Británii).

Zpráva Bezpečnostní informační služby se samozřejmě nezaměřuje pouze na Rusko a Čínu, ale tyto dva státy jsou největší hrozbou. BIS se dále zabývá obchodem se zbraněmi hromadného ničení a skupinami zasahujícími do rozhodování regulatorních a dohledových orgánů. V dokumentu je zmíněn také terorismus, islámská radikalizace a pravicový extremismus, který ale opět není vyhodnocen jako výrazná hrozba. Tolerance k projevům radikalismu ve společnosti se značně zvýšila, konkrétní praktiky extremistů však téměř vymizely.

Česko je lukrativní průmyslovou zemí s kvalitními výrobky, které jsou cenově přijatelné. Země jako KLLDR, Sýrie, Irán nebo Pákistán chtějí nakupovat strojírenská zařízení, materiál i know-how.

Prezident M. Zeman má neustálé výhrady k práci BIS a jejich výroční zprávu označil za „plácání“. Dával by přednost tomu, aby se kontrarozvědka raději zaobírala ekonomickou kriminalitou v ČR „*místo fiktivní houbou ruských a čínských špiónů*“.³

Šéf kontrarozvědky M. Koudelka od srpna 2016 oponoval fakty, že za posledních pět let „*zamezili desítkám ruských a čínských zpravodajských důstojníků v jejich činnosti, buď nedoporučením udělení akreditace, nebo jejich odchodem tzv. tichou cestou*“⁴, což by měl pan prezident vědět, protože jemu i premiérovi státu BIS pravidelně zasílá zprávy s výsledky své činnosti (za rok 2018 víc než 400). I sám prezident může s vědomím vlády zadávat BIS úkoly. Kromě toho z důvodu nedostatečného boje proti korupci už počtvrté odmítl M. Zeman jmenovat M. Koudelku do hodnosti generála, přestože řada českých i zahraničních institucí si jeho práce velice cení (např. cena George Teneta za zahraniční spolupráci; někteří politici – Z. Stanjura – ODS, L. Kolářík – Pirátská strana, J. Bartošek – KDU-ČSL).

Je známo, že prezident M. Zeman má s Čínou (stejně tak i s Ruskem) velice dobré vztahy. Čínu navštívil již nejméně pětkrát. Pravdou také je, že na základě těchto cest měla být zvýšena spolupráce s Čínou, a to i z její strany. Čínské firmy měly do českého trhu investovat více než 200 miliard korun, což se nestalo. Sám M. Zeman situaci v dubnu 2019 kritizoval.

Výroční zpráva Vojenského zpravodajství za rok 2018 varovala před kybernetickými hrozbami a vývojem čínských a ruských raket.

Zpráva BIS upozorňuje na tzv. APT skupiny, což jsou hackeři a specialisté financování a podporování určitým státem. Takové skupinky se snaží napadnout centrální systém státních institucí nebo významných firem či univerzit. Jejich cílem je ukrást osobní data nebo informace. Vzhledem k propracovanosti jsou tyto akce často dlouhodobé a nedají se snadno odhalit.

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost uvádí ve své výroční zprávě nekonkrétní kybernetický útok na vládní instituci pod vedením Číny.

³ 28.10.2019 [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2961188-zeman-jmenuje-nove-generaly-sef-biskoudelka-mez-pozvanymi-neni>

⁴ [online]. 2018, 7.12.2018 [cit. 2020-05-26]. Dostupné z:

<https://www.bis.cz/aktuality/prohlaseni-reditele-bis-michala-koudelky-k-cinnosti-sluzbyb332c2f1.html>

Autoři dokumentu také upozorňují na špatně zabezpečená zařízení v domácnostech (chytré hračky, ledničky, televize apod.). Je nutné přemýšlet i nad tím, od jaké firmy používáme elektronické výrobky. Například firma Huawei s kauzou o zneužívání osobních údajů a špionáží čínské vlády prostřednictvím elektronických přístrojů zřejmě není tou ideální volbou. Nakládání s citlivými osobními údaji se netýká pouze hardwaru, ale i softwaru. Gigantické internetové společnosti jako je Facebook nebo Google jsou také známy tím, že zneužívaly osobní údaje (kauza Cambridge analytice). Do budoucna by měl být vytvořen jakýsi certifikát, který by měl potvrzovat kybernetickou bezpečnost stejně tak jako existují obdobné možnosti, jak posoudit kvalitu potravin.

V BIS je popisován postup narušení bezpečnosti od oslabení pozic státních institucí po změnu mezinárodně-bezpečnostních postojů státu prostřednictvím hledání nedostatků v demokratickém zřízení, které je kritizováno (např. zdlouhavé byrokratické záležitosti či volby, dlouhý legislativní proces nebo diskuse v parlamentu). Cílem není však pouze přesvědčit čtenáře, diváka či posluchače, že je informace pravdivá. Stačí, když ho znejistí anebo následně na pravdu například zcela rezignuje. To vše vede ke zpochybnování pravdy a demokracie jako takové a k nedůvěře v seriózní média.

Za rok 2017 se největší hrozbou stalo Rusko a jeho aktivisté šířící fake news. BIS upozorňuje na to, že v roce 2018 se ruská aktivita stává ještě propracovanější, systematictější a intenzivnější, a tedy i nebezpečnější.

Proruské weby vlastní provázaná síť jednotlivců, hnutí či spolků. Aktivisté ovlivňují český veřejný prostor a mínění tím, že do něj vnášejí témata a názory pro Rusko žádoucí. Ruská ambasáda má nějak podezřele mnoho zaměstnanců, což zřejmě přímo souvisí s ruskou zpravodajskou činností. Číňané chtějí naopak získat spolupracovníky a agenty. Pro Rusko je zásadní manipulace s rozhodovacími procesy a oslabení celé infrastruktury. Ze spolupráce s firmami z nedemokratických zemí vyplývají hrozby. Ve výroční zprávě za rok 2018 jsou ruské a čínské aktivity opět označeny za největší zahraniční hrozbu. Staly jsme se součástí hybridní války, při které se skrze narušení jednotlivých členských států útočníci snaží poškodit Evropskou unii a Severoatlantickou alianci. V centru pozornosti extremistů stála migrační krize a nenávisť vůči Evropské unii.

Ruská hybridní strategie je systémem, jehož součástí je i propaganda, jejíž součástí jsou dezinformace.

4.2 Dezinformace a jak se jim bránit

Dezinformace (neboli fake news) jsou zprávy s vědomou dávkou nepravdy nebo při nejmenším plně zavádějících informací, jejichž cílem je zmanipulovat příjemce. Při vytváření fake news vedle sebe ve většině případů stojí pravdivá informace s nepravdivou, které společně tvoří dezinformaci. Pravdivá i nepravdivá složka se spojí dohromady a zpráva je přijímána jako pravdivý celek. Jindy je hodnověrná část informace znehodnocena, je od ní stržena pozornost k té lživé, a je považována za falešnou jako celek, i když není. Některé dezinformace jsou naprostou lží. S informacemi lze také manipulovat v tom smyslu, že autor vybere pouze nějaké zprávy, jiné zamlčí a tím způsobem vlastně dezinformuje.

Nejrozšířenější etymologický výklad termínu odkazuje k anglickému disinformation (poprvé 50. léta 20. století). Termín se začal užívat po II. světové válce v podobě deceptce, jednalo se o falešné údaje s cílem zmást nepřítele. Původně se však toto slovo objevilo v ruštině – дезинформация, což byl překlad anglického misinformation. V roce 1923 ruská tajná policie a Státní politická zpráva (GPU) založila oddělení, které mělo za úkol právě šíření dezinformací v rámci zpravodajství. Jednalo se o jedno ze souboru propagandistických opatření určených k názorové manipulaci v cizích státech. Až do 80. let 19. století byl tento pojem užíván pouze ve zpravodajské sféře. V podstatě až v posledních letech se stal běžnou součástí slovníků (také v moderní podobě fake news).

V minulosti byl termín dezinformace spojován se špióny a vyzvědači, oblastí válečnou a politickou (nemusejí se ale týkat pouze válečné či politické sféry, jako příklad lze uvést oblast zdravotnickou – např. škodlivost očkování, přičemž byl předními odborníky dokázán opak).

Nabídka informací je v dnešní době převelice široká. Internet má tu výhodu, že tam ve vteřině vyhledáme cokoli, ale danou zprávu tam mohl vložit naprosto kdokoli. V současnosti máme ve všem obrovský výběr, ale často není jednoduché si vybrat. Pro dezinformátory naopak doba nebyla nikdy jednodušší. Bez poplatků rozšíří falešnou nebo zkreslenou zprávu mezi nepředstavitelné množství lidí, kteří následně jejich práci přebírají a fake news šíří dál sami. Ve své podstatě se jedná o dokonalý zločin, který vypadá nevinně, ale má neskutečné dopady.

Naše doba je postfaktická, což znamená, že emoce vítězí nad fakty, která ztrácejí svou cenu. Jak již víme, fake news lžou veřejnosti a tím přispívají k hysterii.

M. Romancov by dnešní dobu označil spíše termínem informační než dezinformační. Informací je mnoho, může si je každý vyhledat, každý je může napsat a hlavní původce je často nedohledatelný. M. Romancov je politický geograf, který se specializuje na Rusko. Společnost by podle něj měla vědět o tom, že takové nebezpečí hrozí a že mu nejspíš bude muset čelit. Neměla by však dezinformace v žádném případě tolerovat.

Fake news jsou zpočátku nenápadné, neviditelné, a poté už jsou natolik rozšířené, že nejdou zastavit a může být pozdě.

Dezinformační web je internetový server, na kterém jsou záměrně zveřejňovány informace neověřené a lživé či zavádějící s cílem ovlivnit čtenáře ke změně názoru, způsobit názorovou nesourodost nebo alespoň znejistit čtenáře v hledání pravdy. Dezinformační weby prezentují jiný výklad reality, a to v rozporu s médii, která mají své informace podloženy fakty, názorem odborníka a ověřenými zdroji. Weby s fake news často vystupují jako ti jediní, kteří odhalili pravdu, která je nám všem zatajována. Tyto weby šíří jak dezinformace, tak konspirační teorie, ale i poplašné zprávy (hoaxy). Často nelze dohledat zdroj článku, někdy ani jeho autora nebo majitele a neznámé je i financování webu.

Ke zkoumání serióznosti článků slouží mimo jiné metoda, která se nazývá „factchecking“, což v překladu znamená ověřování faktů a výroků.

Velké množství informací vede k tomu, že dáváme přednost nekvalitním nesmyslům před vědeckým poznáním. Celá situace vrcholí například ve chvíli, kdy se astrofyzik J. Grygar dostane do konfrontace s člověkem, který tvrdí, že země je placatá, má důkazy a dokonce vlastní web, který se jmenuje placatazeme.cz. Věda se musí naučit žít se společností v symbióze (tím spíše v demokracii), protože ona je sice výše než společnost tím, že nám poskytuje řešení (někdy v rozporu s tím, co chceme slyšet), ale zároveň společnost musí vědu podporovat (financování výzkumů) a uvěřit jí. *„A pokud srovnáte to, jak se mluví dnes o klimatické změně s jinými kontroverzemi z minulosti, tak zjišťujeme, že je to právě největší zbraň i Achillova pata vědeckého poznání, totiž že může být konsensem i avantgardou zároveň a že potřebujeme velmi subtilní nástroje pro to, jak to poznat, a to jsou nástroje kritického myšlení.“*⁵

⁵ Durnová in Fokus Václava Moravce: Doba dezinformační. [online] [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11054978064-fokus-vaclava-moravce/218411030530009/>

Jak se bránit dezinformacím? Jak je možné šíření dezinformací zastavit? My se to jako většina států teprve učíme, ale existuje množství organizací a dobrovolnických spolků, které na toto pole ve velké míře přispívají (Občankáři, manipulatori.cz, demagog.cz, hoax.cz, StopFake.org apod.).

Pro kvalitní třídění informací je stěženi znát zdroj. Vědět, zda je důvěryhodný a ověřený. V současné hektické době však nemá každý čas a chuť si neustále ověřovat fakta. Možnosti, jak si zprávu zkontrolovat, jsou navíc zdlouhavé a dezinformací je příliš mnoho. Žádoucí by však bylo odhalit je co nejrychleji. Mezitím, co nejsou odhaleny, už „žijí svým životem“. Dalším problémem je, že se výsledky zkoumání dezinformací většinou nedostanou k cílové skupině (totiž k té ovlivněné a podléhající fake news), protože se o to vůbec nezajímá.

V první řadě bychom měli využívat a trénovat své kritické myšlení. V objektivním sdělení by se nemělo vyskytovat subjektivní zhodnocení reality a odsuzující komentáře. Naopak by zpráva měla být věcná a srozumitelná, měla by předkládat fakta z různých úhlů pohledu a také by měla být podložena důkazy. Jméno autora by také nemělo chybět. Pokud se objeví zmínka o institutu nebo expertovi ve své oblasti, je nutné si tyto záležitosti prověřit. Z textu je vždy potřeba strhnout nálepky a poté se s odstupem podívat, co z něj zbylo. Také je nutné zamyslet se, jestli má zpráva strukturu, zda dává smysl. Čtenář by se měl zaměřit i na jazykovou stránku (pravopisné chyby nebo ruisimy jsou znakem nedůvěryhodnosti). Dalším vodítkem k pochybnostem pro nás může být expresivnost (ať už kladná, či záporná) a citově zabarvený výběr slov. Objektivní článek musí udávat i názory protistrany. Všichni bychom měli hledat zprávy v různých mediálních končinách (ale stále ověřovat) a vystoupit ze své vlastní sociální bubliny (což je termín označující právě obklopování se pouze lidmi a weby se stejným názorem). Základem je dohledávat zdroje a kontrolovat informace, dále argumentovat a ptát se proč byla asi tato zpráva vytvořena, v čím zájmu. Je nutné také vnímat sám sebe, hlídat si své emoce a pozorovat, co s námi text dělá. Vždy je dobré se na zprávu podívat s odstupem.

Praktiky, které dezinformátoři využívají, jsou různé. Většinou se jedná o kombinaci různých technik. V první řadě používají fantastické titulky často s pravopisnými chybami, které většinou ani s obsahem článku nesouvisejí. Typické jsou dlouhé a agresivní názvy, které cílí na určitého člověka nebo skupinu lidí („např.: „Je chvilkař Minář stejný fašista jako Mussolini? Bude taky viset hlavou dolů na

lampě?“⁶). Jak již bylo zmíněno, příjemci se často omezují pouze na přečtení samotného titulku a následného sdílení. Obsah článku si často ani nepřečtou.

Manipulátoři a dezinformátoři využívají některá osvědčená témata, narativy. Nejčastějším obsahem dezinformací bývá nenávisť k Evropské unii, která je považována za „čtvrtou říši“, fašistickou organizaci, Angela Merkelová je vykreslována jako novodobý Adolf Hitler, v jehož šlépějích údajně kancléřka kráčí apod.

Pod ruskou propagandu spadá například narativ, který míří proti Ukrajině. Tento příběh vypovídá o utlačování Rusů na Ukrajině (křížování dětí a podobné nesmysly) nebo škodlivosti liberalismu, NATO a demokracie, USA, minorit.

F. Vrábek je zakladatelem společnosti Semantic Visions, pod kterou spadá analýza 90 % světového zpravodajského obsahu. Mají tedy přístup k obrovskému množství dat, mezi kterými odhalují lživé a zkreslené zprávy (fake news, hoaxy apod.). K odhalování dezinformací společnosti Semantic Visions slouží metoda sémantické analýzy, ve které je tato společnost jednou z nejlepších.

Do budoucna se podle datového analytika F. Vrábela můžeme bránit tím, že firmy budou dbát na to, kdo na jejich stránkách inzeruje, aby se neopakovaly situace, kdy například národní památkový ústav UNESCO na svých stránkách inzeroval informaci o vyhnání všech lidí, kteří nejsou bílé rasy, aniž by to věděl. Společnost Semantic Visions se snaží o to, aby informovala právě i o takových záležitostech. Zároveň vidí jediné možné východisko v regulaci médií, především pak sociálních sítí.

Evropská komise se rozhodla rozšířit pravomoci, počet zaměstnanců i rozpočet pro Evropskou agenturu pro bezpečnost sítí a informací (ENISA) a plánuje pro ni užší spolupráci s tajnými službami. Byla založena Agentura Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost (ENISA), která se zaměřuje na pravidla, díky kterým uživatelé poznají, zda jsou výrobek nebo služba kyberneticky závadné. Vytváří také celoevropská cvičení pro boj proti hackerům a vznikl fond na pomoc zemím, které byly výrazně kybernetickými útoky zasaženy. Agentura se tedy soustředí na prevenci a případnou reakci na kybernetické útoky.

⁶ PIŠTORA, Ferdinand. [online].19.11.2019 [cit.2020-05-26].Dostupné z:

<http://www.vlasteneckenoviny.cz/?p=241175>

V srpnu roku 2017 byl v České republice zřízen Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. Povinností tohoto úřadu je ochrana utajovaných informací, kryptografická úprava a neveřejná část družicového navigačního systému GALILEO ⁷.

Podle vládního týmu GovCERT se České republiky dotýká asi sto útoků měsíčně. Komisař pro bezpečnostní unii a bývalý diplomat J. King zdůrazňuje, že *„počítačová kriminalita může být kombinována s propagandou a šířením nepravdivých informací do takzvaných hybridních útoků.“* ⁸ Pojem hybridní hrozba tedy nezahrnuje pouze samotné dezinformace, ale spadá pod něj například vydírání pomocí softwaru (v roce 2016 – 4 000x) nebo podvody a padělání bezhotovostních platebních prostředků (včetně virtuálních měn) a další.

Stejně jako ředitel BBC i výše zmíněný J. King klade důraz na spolupráci, a to jak v sektoru civilním, tak vojenském, soukromém a veřejném a v neposlední řadě aktivitu ve spolupráci se zahraničím. 80 % evropských společností konkrétní kybernetický útok již pocítilo. J.-C. Juncker, který v letech 2014-2019 předsedal Evropské komisi, konstatuje, že Evropa není stále na vysoké úrovni ve schopnosti bránit se takovým útokům, avšak k určitému pokroku zajisté došlo.

Abychom se vyhnuli lživému podvodnému obsahu a manipulativním technikám, je dobré raději nenavštěvovat neprověřené weby, nestahovat neznámé soubory z e-mailu či internetových stránek a mít aktivní zabezpečení proti spamu a antivirový program. Volba hesla je také důležitá, lepší je kombinace čísel, velkých a malých písmen a symbolů a pravidelně si ho měnit. Na heslo bychom měli dbát hlavně například v souvislosti s internetovým bankovníctvím. Dále bychom měli být opatrní při přihlašování k neznámé wi-fi síti.

Jak již víme, fake news je označení pro dezinformace, se kterými se můžeme setkat napříč historií. Příkladem je údajná nemoc J. Stříbrného. V roce 1929 se V. Klofáč rozhodl pošpinit svého politického protivníka J. Stříbrného. Opatřil si lékařské

⁷ [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/technologie/galileo-navigace-vypadek-system-gps_1907181253_ako

⁸ EK: CVIČENÍ PROTI HACKERŮM, POSÍLENÍ KYBERAGENTURY I SPOLUPRÁCE TAJNÝCH SLUŽEB. In: *Centrum kybernetické bezpečnosti* [online]. [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://centrumkyberbezpecnosti.cz/ek-cviceni-proti-hackerumposileni-kyberagentury-i-spoluprace-tajnych-sluzeb/>

potvrzení o tom, že má J. Stříbrný syfilis. Dotyčný doktor se se Stříbrným však nikdy osobně ani nesetkal.

Jak již bylo zmíněno, ve válečných konfliktech fake news vždy měly své místo. Jako další příklad proto uvedu operaci Overlord. Adolf Hitler věděl o plánech spojenců, kteří se chystali na další evropskou frontu, ale nevěděl, kdy a kde se vylovení uskuteční. Jako nejvhodnější se jevila Normandie. Jakmile by se o tom Němci dozvěděli, jednalo by se o jistou smrt. Situace si žádala dezinformaci. Spojenci zajistili, aby se protistrana domnívala, že k vylovení dojde na jiném místě a zcela jindy. Následovala operace Bodyguard, která byla dokonale propracovanou kamufláží. Počínaje papírovými maketami loďstva, přes falešné zprávy z rádia a osvětlení neexistujících lodí až po bombardování falešného bodu určení, Pas de Calais.

Promyšlenou dezinformací byl tzv. Čihošťský zázrak. V roce 1949 komunistická státní bezpečnost obvinila faráře J. Toufara z toho, že mechanicky hýbal křížem, aby podvedl lidi a oni si mysleli, že se stal zázrak. Farář byl donucen přiznat, že nenávidí lidovou demokracii, a proto spáchal tento čin. Dokonce musel figurovat ve filmu *Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení*. J. Toufar na následky mučení zemřel.

Rozdíl mezi současnou dobou a minulostí je v tom, že dříve falešná zpráva nemohla mít takový rozsah a dopad jako má dnes, a i kdyby ho nějakým způsobem dosáhla, jistě by ho neměla tak rychle. Co dříve trvalo měsíce, dnes trvá hodiny, v některých případech i minuty a vteřiny.

Existuje také pojem misinformace (neboli fáma), který se od dezinformace liší tím, že misinformace je už od první chvíle šířena nevědomě (např. drby, „urban legends“ – historky se zajímavou pointou či příběhem, které se vyprávějí za účelem pobavit a zviditelnit se, přičemž splňují základní podmínku fámy, a to, že autoři nešíří lži úmyslně).

Úspěšná dezinformace musí splňovat několik podmínek. V první řadě je pro úspěch dezinformace prospěšné, když se částečně zakládá na pravdě. Čtenář, posluchač či divák jí pak snáze podlehne. Jako příklad uvádí kniha *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!* zpochybnění důvěryhodnosti financování nějaké kampaně. Pokud si dáme tu práci a paděláme účetní knihu, vymyslíme si pár svědků a odborníků, kteří smyšlený problém okomentují, dezinformace bude s největší pravděpodobností sklízet úspěch. Když se naopak nebudeme snažit a vymyslíme příběh o tom, že kandidát je ve skutečnosti ještě, těžko

nám to někdo bude věřit. Dezinformaci je také potřeba ideálně na míru přizpůsobit dané situaci a cílové skupině, protože například v České republice nebo ve Francii se určitě nebudou tolik pobuřovat nad falešnou zprávou o pálení náboženských textů jako například v Pákistánu nebo v Polsku, na Moravě zase zabere jiná taktika než například ve Středních Čechách apod. Na atraktivnosti fake news také dodává, když se jí může uživatel dočíst z více zdrojů. Má poté pocit, že zpráva je ověřená (navíc ji tak rychle nezapomene), ale že je to 5x na dezinformačním serveru, to už neřeší. Takové články často i nabádají k dalšímu sdílení a šíření nebo dokonce finančnímu příspěvku „na pravdu“. Dalším důležitým aspektem „dobré“ dezinformace je práce s emocemi. Autoři fake news na ně cílí. Stejně tak jako totalitní ideologie, i dezinformace s nimi spojené potřebují vhodnou společenskou atmosféru na to, aby se uchytily. Nejlépe se jim daří v období krize, hladu a bídy, po válce apod.

4.3 Příklady dezinformací ze současnosti

4.3.1 Demonstrace proti premiéru Babišovi

V létě roku 2019 se objevily zprávy o dalších pochybných praktikách v souvislosti s premiérem České republiky A. Babišem, jež je opakovaně obviňován předními odborníky a soudy ze střetu zájmu při pobírání dotací. O to zvláštnější bylo, když se při řešení kauzy najednou změnil ministr spravedlnosti (z J. Kněžínska na M. Benešovou). V souvislosti s tím začal spolek *Milion chviliek pro demokracii* pořádat demonstrace pro vzrůstající počet odpůrců premiéra a jeho ministryně, kteří požadují demisi A. Babiše.

Do éteru byla vypuštěna dezinformace o tom, že lidé dostali za účast na demonstraci zapláceno. Jednalo se o snahu o poškození a zostuzení demonstrantů, kteří se účastnili dobrovolně, přesvědčení o své pravdě. O podplacení demonstrujících referoval již v létě roku 2018 A. Babiš, a to po konfliktech ohledně hlasování o důvěře vlády a v den výročí sovětské okupace. Jedna z demonstrantek na premiéra tehdy dokonce podala žalobu týkající se ochrany osobnosti, přičemž mu několikrát předtím navrhla, aby se místo toho omluvil.

Existují tzv. řetězové e-maily, které v sobě kromě nebezpečí jejich obsahu skrývají ještě nebezpečí zneužití osobních údajů, jelikož je v takových e-mailech často viditelná celá řada adresátů. Do e-mailových schránek, především seniorů, se dostaly informace o tom, že „*V Česku probíhá další pokus o státní převrat a ministr vnitra*

vyzval premiéra, aby jednal s pučisty a nátlakovou organizací financovanou Georgem Sorosem....“⁹ a titulek článku dále pokračuje: „*Milionový chlívek, Rekonstrukce stát a Open Society Foundations provádí destrukci skupiny V4, v Rakousku a na Slovensku se to již jejich kolegům podařilo a vláda padla, na řadě je Česko, Polsko a nakonec Maďarsko! Kdo podá ruku Trumpovi, do roka a do dne politicky umírá? Ne do roka, ale teď už do několika měsíců!*“¹⁰

Podle autora knihy *Média, lži a příliš rychlý mozek* Petra Nutila se dezinformace snaží působit hlavně na strach a cílí na pocit vnějšího ohrožení. V případě demonstrací se například jedná o konspirační teorie o zkorumpovaných politicích z Bruselu, o neziskových organizacích nebo o miliardáři Sorosovi. Ten či onen za vším stojí a za všechno může.

Jeden z řetězových e-mailů se zase snažil dehonestovat právě již zmíněnou iniciativu Milion chviliek pro demokracii. Podle aktivisty a mluvčího skupiny Čeští elfové Bohumila Karouse fake news a hoaxy týkající se této organizace sílily přímou úměrou k zesilování demonstrací. Celá zápletka ohledně podplacených demonstrantů však spočívala v tom, že si ji senior František Kudláček zřejmě vymyslel, jelikož důkaz o pravdivosti informace, kterou vypustil mezi lidi, neměl a nemá. Zpráva se objevila na Facebooku a udávala i přesné geografické určení, kde k podplácení došlo. V Jablonném nad Orlicí prý nějací mladíci nabízeli za oběd a tisíc korun lístky do Prahy a zpět, přičemž podmínkou byla účast na tamější demonstraci. Kauzou se zabýval Deník N, který stopy dovedly až k výše zmíněnému autorovi dezinformace. Ten prý vše napsal kamarádovi e-mailem a ten tvrzení rozšířil. Informaci převzala dokonce i *Komunistická strana Čech a Moravy*, která ji sdílela na svých oficiálních stránkách. Neexistují žádné důkazy a navíc by celá akce byla velice finančně náročná. Na

⁹ AE NEWS [online]. 2019, 7.7.2019 [cit. 202005-26]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/v-cesku-probiha-dalsi-pokus-o-statni-prevrata-ministr-vnitra-vyzval-premiera-aby-jednal-s-pucisty-a-natlavkovou-organizacifinancovanou-georgem-sorosem-milionovy-chlivek-rekonstrukce-stat-a-osf/>

¹⁰ AE NEWS [online]. 2019, 7.7.2019 [cit. 202005-26]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/v-cesku-probiha-dalsi-pokus-o-statni-prevrata-ministr-vnitra-vyzval-premiera-aby-jednal-s-pucisty-a-natlavkovou-organizacifinancovanou-georgem-sorosem-milionovy-chlivek-rekonstrukce-stat-a-osf/>

internetu je k dispozici transparentní účet spolku Million chviliek pro demokracii. Momentálně se na něm nachází zhruba 1 500 000,- Kč.

4.3.2 Prezidentské volby

Nebezpečí hybridní hrozby jsme nejvíce podle mého názoru zatím pocítili při prezidentských volbách (v roce 2017 v ČR i roku 2016 v USA). Jednalo se o organizované šíření falešných zpráv poškozujících druhého kandidáta. Nejvíce se kampaň týkala Hillary Clintnové a Jiřího Drahoše. Prostřednictvím falešných účtů a dokonce i automaticky odepisujících robotů docházelo k pošpiňování kandidátů při amerických prezidentských volbách, což uvedli členové Evropské komise – Komisař pro bezpečnostní unii Julian King, místopředsedkyně komisařka hodnot a transparentnosti a koordinátorka práce pro spravedlnost Věra Jourová, místopředseda Komise pro digitální trh Andrus Ansip a komisařka pro digitální ekonomiku a společnost Marija Gabrielová. Firma *Cambridge Analytica* pronikla bez oprávnění k osobním datům několika desítek milionů uživatelů Facebooku. Tato data pak využila ve prospěch kandidáta a následného prezidenta USA Donalda Trumpa. Je prokázáno, že 20 % autorů diskusních příspěvků na sociální síti Twitter psali roboti (při otázce brexitu se jednalo až o 1/3 příspěvků). Roboti vedou téměř dokonalý dialog, který se stále vyvíjí, takže je pouze otázka času, než poznáme, že si píšeme s robotem, který si právě dopisuje s například dalšími 100 000 lidmi. Do budoucna se předpokládá naprosté zahlcení mediálního prostoru.

Google, Facebook nebo Twitter zavedly některá opatření a dezinformační stránky ze svých platform odstraňují, nicméně podle Juliana Kinga, Věry Jourové, Andra Ansipa a Mariji Gabrielové je zapotřebí učinit další kroky (například transparentnější politickou reklamu). Navíc je prokazatelné, že pravidla na sociálních sítích nefungují tak, jak by bylo záhodno. Několik osobností zabývajících se problematikou dezinformací (Jessikka Aro nebo Roman Burko) nahlašovalo opakovaně některé dezinformační servery. Jejich zprávy jsou však ignorovány. Google u některých vybraných dezinformačních serverů při vyhledávání upozorňuje na to, že ten či onen web se podílí na šíření například konspiračních teorií. V roce 2018 gigantické internetové firmy podepsaly kodex chování týkající se dezinformací. Bylo odhaleno již miliony falešných účtů. Datový analytik F. Vrábek situaci vysvětluje tak, že technologicky by šlo vše odstranit, ale sociální sítě z reklam mají dost peněz, takže určitou část smažou, ale ne vše. Problém spočívá v tom, že například Facebook či

Google nabízejí uživatelům reklamu podle jejich zájmů, přání a politických priorit. Algoritmy fungují tak, že pokud se na něco koukáte či to vyhledáváte, sociální sítě nebo vyhledávače si to zapamatují pro budoucí nabídku reklamy a webů. Vlastně nám nabízejí pouze to, co chceme. Vytřídí pak jen reklamy na to, co nás zajímá a my máme pocit, že se vlastně nikde ani nic jiného nepíše. Společnost je tím rozdrobována na malé sociální skupinky s radikálními názory, které by se podle ideálního průběhu hybridní strategie měly mezi sebou nenávidět.

Dezinformace se šířily masově i v období českých prezidentských voleb. Po jejich vyhodnocení bylo podáno několik stížností, které žádaly jejich anulování. Výtek bylo celkem 61 a týkaly se především kampaně současného prezidenta M. Zemana. Pro jejich podávání je ve sbírce zákonů stanovena lhůta, která činí 7 dní od vyhlášení výsledků voleb (na první kolo je možné si stěžovat až po oficiálním vyhlášení výsledků posledního kola). V některých případech byly stížnosti NSS rovnou zamítnuty, autoři jiných byli vyzváni k doplnění informací. Právník a politolog z Právnické fakulty Univerzity Karlovy J. Wintř objasňuje, že se zvažují všechny okolnosti, čas vypuštění informace v závislosti na hlasování, zda byly dezinformace uvedeny na pravou míru apod. V souvislosti s volbami lze podat stížnost týkající se pouze jejich neplatnosti. Jiné stížnosti nikoho nezajímají. Je nutné předložit konkrétní důkazy o porušení zákona, a tedy narušení prezidentských voleb. Příkladem je T. Brandejský, který si stěžoval právě na hromadné rozesílání fake news pomocí internetu a pošty a také upozorňoval na financování kampaně nynějšího prezidenta, které podle něj nebylo tak transparentní, jak by mělo. Dále pak stěžující si upozorňují také na letáky o lživé spolupráci bývalého předsedy Akademie věd J. Drahoše s STB nebo na falešné letáky i billboardy o náklonnosti téhož kandidáta k přílivu uprchlíků. Proti J. Drahošovi bylo rozesíláno v té době více než 100 000 takových e-mailů. Byly přímo zacíleny na určité skupiny lidí v určitých lokalitách (J. Morava – je to svobodný zednář, Iluminát; S. Morava – kampaň mu platí podnikatel Z. Bakala; Hlinecko – podepsal smlouvu s německou kancléřkou o přílivu uprchlíků po výhře voleb apod.).

Stejně jako se my přizpůsobujeme metodám hybridních hrozeb a učíme se jim bránit, dezinformátoři také mění svou taktiku. Ti s ruskými vazbami se zaměřují na čím dál tím menší části celku a lokalizují své přesně cílené operace, jak upozornila nynější Evropská komisařka pro spravedlnost, spotřebitele a rovnost žen a mužů V. Jourová. Ti s čínskými vazbami zase navyšují počet oficiálních delegátů a skrze přátelské vztahy se snaží proniknout do infrastruktury České republiky.

Samozřejmě se objevily i výtky ohledně kampaně druhého kandidáta, J. Drahoše. Žena z Prostějova například podala stížnost ohledně volebního letáku J. Drahoše, který našla ve schránce v den voleb.

Volební zákon praví, že „*kampaň musí být vedena poctivě a čestně, zejména nesmí být uvedeny nepravdivé skutečnosti o jednotlivých kandidátech*“.¹¹

Dalším příkladem stížnosti vůči prezidentu M. Zemanovi byla od T. Peciny. Ten podal návrh na opakování voleb z důvodu nejasné situace před samotnými volbami.

Nejzajímavějším je bezesporu případ, kdy si občan České republiky stěžoval, že do volební urny vědomě vhodil neplatný doma vyrobený hlas určený K. Habsbursko-Lotrinskému – současné hlavě habsburské dynastie, a v jeho volebním okrsku nebyl započítán žádný neplatný hlas. Výtku Nejvyšší správní soud zamítl. Volby vyhrál M. Zeman.

Při minulé volbě prezidenta Nejvyšší státní soud obdržel 109 stížností. Uznána nebyla ani jedna z nich, přestože se nějaké protizákonné záležitosti našly. Nebyly však podle NSS natolik závažné, aby ovlivnily výsledky voleb jako celku. Celá situace je každopádně velice smutná, politika totiž samozřejmě nemusí být lživá nebo spojena se lží (V. Havel).

V rámci voleb do Evropské Unie nebyly zaznamenány podobné manipulace jako v průběhu těch prezidentských. Důležitost eurovoleb si totiž málokdo uvědomuje. Identifikováno bylo však asi 1 000 fake news ze zdrojů s vazbami na Rusko. Byl zachován narativ zpochybňování demokratičnosti a Evropské Unie jako celku. Kromě toho se objevovaly i různá jiná témata.

4.4 Dezinformace týkající se Ruské federace

4.4.1 Průkopníci v odhalování ruských tajných operací

Již roky je Rusko obviňováno ze snahy ovlivnit volby v bývalých státech SSSR, protože má pocit, že o ně po roce 1989 přišlo (např. Polsko, Maďarsko,

¹¹ USNESENÍ. In: *Nejvyšší správní soud* [online]. Brno, 2013, 19.2.2013 [cit. 2020-0526]. Dostupné z:
[http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2013/0016_0Vol_130_20130225152210_preveden o.pdf](http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2013/0016_0Vol_130_20130225152210_preveden_o.pdf)

Slovensko, pobaltské státy). NATO Rusové vnímají jako nepřítel již od Studené války (1947-1991), která je charakteristická právě napětím mezi komunistickými a západními státy. Jsou spojováni s dezinformacemi a manipulací, existují úzké vazby směřující do Ruska, avšak jednoznačné důkazy o státní podpoře chybí. Vláda obvinění odmítá. A jak již bylo zmíněno, informační válka je však zcela jistě součástí oficiální ruské vládní strategie, pod kterou spadá propaganda a s ní spojené dezinformace.

Ruská propaganda se s pomocí dezinformací snaží o relativizaci pravdy. V momentě, kdy přestaneme věřit v pravdivost médií a pravdu obecně, snáze se nám sesype demokracie.

Zpočátku se o tajných operacích ruských státních služeb vlastně nevědělo. Průkopníky v odhalování systematicky propracovaných dezinformačních kampaní a šíření propagandy jsou Litva (která také jako první republika vystoupila ze SSSR) a Finsko, přestože například ještě v roce 2005 byla Litva pod velkým vlivem Ruska podobně jako Bělorusko, které pod ním ale navzdory krvavě potlačeným demonstracím stále zůstává. Už v roce 2016 si ruskou hybridní hrozbu uvědomovalo i Německo. Dokument, který se touto problematikou zabývá, se jmenuje *Bílá kniha*.

Němci jsou striktnější než Severoatlantická aliance, která si hrozbu Ruska také uvědomuje, ale apriori ho nepovažuje za soupeře. Německo považuje Ruskou federaci za nepřítel, který potřebuje zásadně změnit směr, protože se od západních demokratických principů vzdaluje.

Bílá kniha udává žebříček potenciálních nebezpečí, přičemž Rusko bylo přiřazeno na třetí místo. První místo patří terorismu a druhé kybernetickým hrozbám obecně.

Ruská televize REN ihned využila situace k poupravení zprávy (vytvoření dezinformace), čili k pošpinění dokumentu a tím zintenzivnění nepřátelské atmosféry. Na televizní stanici bylo řečeno, že „*Německo staví Rusko na stejnou úroveň jako teroristy*“¹², což samozřejmě není pravda, jelikož je žebříček hrozeb zcela jasný - Rusko je třetí a terorismus první. Nejedná se tedy o rovnocennost, jak bylo prezentováno. Na podstatě věci to nic moc nemění, avšak s emocemi si takový titulek pohraje mnohem více než například suché, ale objektivní konstatování „*Bílá kniha*“

¹² ČTK, ČT24. Die Welt: <https://ct24.ceskatelevize.cz/> [online]. 5.6. 2016 [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1807910-die-welt-nemecko-navrhuje-zaradit-rusko-dobile-knihy-mezí-nejvetsi-hrozby>

považuje Rusko za třetí největší hrozbu“. Tvůrci fake news a manipulačních technik si jsou velice dobře vědomi síly emocí. Cílí na ně. Pravda není většinou a pro většinu tak atraktivní jako šokující titulek plný lží.

Rusko používá dezinformační a propagandistické techniky k organizovanému zmanipulování diskusí na sociálních sítích nebo zpravodajských serverech. Podsovává názory a tvoří dojem většího počtu příznivců (tzv. trollů) daného řešení problému (EU za všechno může apod.). Jako další potencionální hrozby dokument uvádí také „internetové piráty“, migraci, extrémistické skupiny ve státech Evropské Unie nebo změny klimatu (a stále se snižující přístup k vodě, který může vést k válkám a uprchlickým krizím) a prozřetelně riziko snadného přenosu epidemií díky možnostem cestování v současném přelidněném světě.

4.4.2 Současné vztahy Ruské federace a Severoatlantické aliance

V roce 2008 se Rusku podle bývalého náčelníka generálního štábu J. Šedivého podařilo zmanipulovat názor českých občanů. Američané chtěli v České republice postavit radarové zařízení, což se odrazilo na 70% nedůvěře v NATO, americké vojáky a Ameriku.

Více se ale Rusové zaměřují na státy, u kterých svůj vliv ještě zcela neztratili a chtěli by ho navýšit. Jedná se o pobaltské země, které jsou v oblasti fake news a manipulací ohroženější než například Česká republika.

V roce 2017 byl založen Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. Kybernetické útoky jím byly většinou vysledovány do Ruska nebo Estonska. Je nutné podotknout, že ve spoustě médií se o ruské hybridní válce a dezinformacích podporovaných Kremlem mluví, avšak dokázáno bylo pouze málo případů. Nikdy nebyly doloženy žádné přímé vazby na ruského prezidenta, avšak v některých případech jsou důkazy doloženy vazby na přímé vládní pracovníky, kteří se často vydávají za diplomaty, avšak jedná se o tajné agenty operující na území daného státu (např. současná kauza Vrbětice – BIS má důvodné podezření o zapojení členů ruské tajné služby GRU, kteří v České republice vystupovali pod falešnou identitou, do exploze v muničním skladu ve Vrběticích).

Informace například od BIS nebo Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost lze považovat za zcela a jednoznačně potvrzené, to se však nedá tvrdit o ostatních zdrojích. Mohou a nemusí být pravdivé. Je nezbytné si informace vždy ověřit, zda jsou doloženy a posoudit, zda jsou napsány objektivně.

Ohrožení bezpečnosti ze strany Ruské federace pocítuje i bývalý předseda vojenského výboru NATO a bývalý náčelník Generálního štábu Armády České republiky P. Pavel. Podle něj jsou schopni rychlé aktivizace své moderní armády, nepředpokládá však, že by jim potencionální útok stál za problémy, které by mohly následovat. Příkladá ale ruské vybavenosti (různé konvenční a jaderné zbraně) a povaze větší váhu než terorismu. Rozdíl mezi terorismem Islamistů a případným konfliktem s Ruskem a v jeho již zahájené hybridní válce, je v bezprostřednosti ohrožení. P. Pavel považuje terorismus za aktuální hrozbu, která se dotýká státu v určité chvíli, ale nebude mít pravděpodobně dopady do budoucna na rozdíl od ruské hrozby.

P. Pavel si je vědom toho, že se vztahy Severoatlantické aliance s Ruskem zhoršily. Vše připisuje tomu, že se Rusové začali distancovat a nelze s nimi již komunikovat. Poslední vojenské cvičení Aliance v Polsku bylo ze strany Ruské federace bráno jako provokace, avšak jednalo se o naplánovanou akci, o které byli Rusové informováni a předem dostali na tuto událost pozvánky. Z Moskvy se samozřejmě vyjádřili nesouhlasně k tomu, že se přípravy pořádají blízko jejich hranice. Aliance se ale snaží, aby bylo zřejmé, že cvičení není zaměřené proti ruské armádě, ale proti nepříteli obecně. Rusko se jím však může jednoduše stát, a proto je potřeba být vůči němu ostražití. Zároveň si, podle P. Pavla NATO uvědomilo, že spolek vznikl za účelem společné obrany a že sice doufá ve znovuoobnovení spolupráce s Ruskou federací, avšak musejí reálně počítat s jakýmkoli útokem z její strany. Doteď se Aliance věnovala pouze cvičení zaměřenému na Kosovo a Afghánistán, vojenskou přípravu takového formátu jako je Anakonda s navazujícím výcvikem v Polsku uspořádala poprvé. Vše trvalo deset dní a zúčastnilo se 31 000 vojáků (z Česka a dalších 24 států). Severoatlantická aliance se podle P. Pavla stále snaží a bude snažit se s Ruskem domluvit, vést smysluplný dialog. Dříve Ruská federace nejen komunikovala s NATO, dokonce se i podílela na společných projektech. Náhle však začala porušovat domluvy a normy, které byly nastaveny po II. světové válce. Situace se jeví tak, že Ruská federace by ráda získala někdejší vliv. Demokracie v tomto státě je pouze zdánlivá a jeho politika začíná být čím dál tím rozpínavější. Nehledě na pravděpodobné porušování základních lidských práv a užívání hrubého násilí k dosažení politických cílů. Situace se asi nedá zcela srovnávat s propagandou ve 20. století, avšak určité shody najdeme, když například zmíníme věznění politických odpůrců nebo vraždy novinářů v Rusku či na Ukrajině, kteří se snažili přinášet

objektivní informace a bojovat za demokracii (P. G. Šeremet, A. Politkovská a další), která je v současné Ruské federaci bezesporu pokřivená. Otázkou zůstává, jak moc.

Podle P. Pavla nelze akci Anakonda označovat za provokativní, protože se jedná o legální a přirozený proces podložený smlouvami na mezinárodní úrovni. Upozorňuje však na fakta, která jsou naopak podložena, a těmi jsou například anexe Krymu, situace v Moldavsku a Gruzii, které jsou také Ruskem omezovány, dalším příkladem by mohly být zmanipulované volby v Bělorusku či Rusku. Ruská federace byla navíc tím, kdo organizoval několika desetitisícová cvičení, která v médiích prezentovala jako mnohem menší. Například cvičení Západ 2017 vojsk Ruska a Běloruska bylo prezentováno jako malé cvičení, kterého se zúčastní přibližně 20 000 vojáků. Ve skutečnosti jich tam nakonec bylo okolo 100 000. Jejich cíle jsou zřejmé – narušit jednotu společnosti, ovlivnit ji a porušit mezinárodní spojení vojenská i politická.

Jak jsem již zmínila, vztahy mezi Ruskem a Severoatlantickou aliancí se vyostřují, v souvislosti s tím se objevují dezinformace o NATO jako o nenávistném spolku, který se v některých narativech snaží dokonce Ruskou federaci zničit. Jak prokázal průzkum agentury STEM, Češi však vidí největší pohromu v Islámském státě a přílivu uprchlíků, který byl svého času velice mediálně zveličován. Hrozbu z ruské strany a ze strany Spojených států nepovažují Češi za velkou. Jako nebezpečnou ji vnímá pouze 40 % respondentů. Číny se bojí asi každý třetí Čech.

Výsledky potvrzují účinek ruské propagandy, která v České republice s ohledem na již zmíněné funguje. Záměrně vyvolává strach a domnění, že hrozbou není šířitel propagandy, ale někdo jiný (teroristé, Evropská Unie, vybraný milionář apod.).

Moskva je hlavním iniciátorem informační války, přičemž strategii má velmi dobře propracovanou. Úroveň promyšlenosti a systematickosti se prudce zvyšuje. Její podstatou je vytvoření atmosféry chaosu a nedůvěry v pravdu, systém, vládu cílové země.

V České republice se jako obrana využívány vládní i nevládní organizace zaměřující se na boj proti propagandě a šíření lživých nebo při nejmenším zavádějících informací. Dohlížení na ruskou a jinou zahraniční propagandu a její rychlé vyhledávání má za úkol zvláštní tým fungující v rámci Ministerstva vnitra, BIS a již zmíněné nevládní spolky a organizace (viz kapitola 8. Aktivisté v boji proti propagandě, manipulacím a dezinformacím).

Podle průzkumů jsou Češi s Aliancí spokojeni (2015 – 70 %; 2018 – 69 %). Podpora NATO obyvateli České republiky klesla při projíždění amerického konvoje nebo když USA na českém území chtělo postavit radarové zařízení. S blížící se výstavbou jaderných bloků vznikl počet fake news o spolupráci s Ruskem v oblasti energetiky, která je podle autorů velice výhodná. Na změnách veřejného mínění se výrazně podílejí masmédia.

Postupně jsou odkrývány metody používané Ruskem. Bývalý Náčelník Generálního štábu Armády České republiky J. Šedivý v rozhovoru z roku 2018 pro Českou televizi zmiňuje, že jsme jako stát připraveni proti Ruské federaci zakročít, a to společně se svými aliančními partnery v případě, že se bude opakovat podobná akce jako anexe Krymu a destabilizace východní Ukrajiny.

Generál armády České republiky ve výslužbě P. Pavel si o účelném dezinformování svých vojáků myslí, že informovat je pravdivě o úspěších je lepší. Dezinformace mohou vést ke ztrátě důvěry ve svého vojevůdce a svou zemi.

4.4.3 Z historie do současnosti

Závažnost situace si nejspíš ani neuvědomujeme, avšak rychlost, jakou se zprávy dnes šíří, přispívá samozřejmě k rychlosti šíření dezinformací. Ty se dokonce rozšiřuje podle průzkumu až 6x větší rychlostí než objektivní a pravdivé zprávy (například na Facebooku se šíří jednou z nejvyšších rychlostí). Navíc se jedná o nástroj velice levný a účinný. Za internet dnes neplatíme velké částky, stejně tak nestojí mnoho námahy, ani peněz, najmutí lidí nebo jejich donucení k rozesílání fake news a nenávisných komentářů, přičemž se může jednat o organizovanou (např. státem řízenou) akci. Nejlepší však pro dezinformátory je situace, kdy se o sdílení své falešné zprávy ani starat nemusejí. Češi slepě věřící takové zprávě si ji dokonce rozesílají sami mezi sebou a původce dezinformace se může jenom s úsměvem koukat na její rozšiřování. Většina fake news je rozšiřována českými občany přesvědčenými o pravdivosti zpráv, u některých osob a webů jsou jasné vazby (nejvíce na Rusko a jeho vládu). Model je následující: většinou celý proces začíná vložением zprávy na jeden z nejnámějších a neaktivnějších webů a poté už zprávu rozesílají uživatelé sami. Takovým webem je například facebook.com, na němž existuje velká pravděpodobnost rozšíření dezinformace, ke které si každý může dopsat svůj názor či příběh.

Již zmíněná analytická společnost Semantic Visions F. Vrábela sleduje přes 500 000 webů z celého světa, přes 5 000 z toho je českých (publikujících v češtině).

Za velice aktivní dezinformační servery je považováno asi 20 z nich. Ty produkují až 60 % nepřátelské propagandy a jejich vazby, především na Rusko, jsou v těchto případech většinou i dohledatelné. Servery šířící dezinformace nejsou ani zdaleka neaktivní a počet návštěvníků měsíčně je mnohem vyšší, než by se mohlo zdát (v některých případech až víc než milion návštěvníků). 25 % veškerého obsahu je o politice a 6-8 % z toho jsou fake news (číslo mírně narůstá o 2-3 % ročně). F. Vrábek udává, že minimálně jeden z deseti živých nebo zavádějících textů jsou schopni odhalit. Cílem působnosti těchto webů je poškodit náš stát, naši demokracii a ústavu, šířit propagandu, dezinformovat a lhát.

P. Vejvodová v pořadu Fokus Václava Moravce na ČT1 na téma Doba dezinformační upozorňuje na to, že se celá situace ohledně fake news zpočátku soustřeďovala kolem Ruska, nyní je však nutné se posunout také dál a zkoumat podrobněji i jiné dezinformační zdroje.

Dezinformace přesahují z historie do dnešních časů, a to zejména ty týkající se Ruské federace. V roce 1902 se v Rusku začala šířit kniha Protokoly sionských mudrců. Cílem textu bylo vyvolat antisemitismus tím, že popisoval plán Židů ovládnout svět. Někteří političtí extremisté a antisemité dodnes věří v určité konspirační teorie vytvořené na základě Protokolů sionských mudrců.

Aktivně se na tvorbě dezinformací, které v lehce pozměněné podobě přesahují do současných podmínek, kterým se přizpůsobily, podílela i československá tajná policie (StB). J. Malásek je považován za strůjce operace s názvem AIDS, která byla namířena proti USA a zároveň byla silně ovlivněna tehdejší kremelskou politikou a ruskými tajnými službami. V prosinci roku 1985 začaly být zveřejňovány letáky a články v Literárních novinách (Литературная газета) o šíření a cílené výrobě viru HIV Američany, a to ve vojenských základnách na území Řecka. Podle L. Morbachera bylo cílem této akce ukázat americká vojska a USA celkově jako nežádoucí v tehdejšímu Řecku. L. Morbacher se zabývá historickým mapováním Státní bezpečnosti (StB) a komunismu, spolupracuje s Ústavem paměti národa v České i Slovenské republice.

Nejdříve se dezinformace objevila v indickém zpravodaji Patriot a neznámý americký vědec v ní „potvrdil“ záměrnou výrobu biologické zbraně. Článek z Literárních novin (prosinec, 1985) k tomuto textu odkazuje, což potvrzuje ředitel Platformy paměti a svědomí, která se věnuje výzkumu totalitní minulosti, P. Rendek.

Velký vliv na chování jednotlivých národů i ve vztahu k dezinformacím má jejich mentalita. Příslušníci každého národa mají tu svou, která splňuje určité zákonitosti. Pojmy ruská duše nebo ruská mentalita nejsou nijak objektivně definovány a ani definovatelné, avšak na základě studia především ruské literatury, ale i kultury jako takové, je možné a opodstatněné tuto problematiku zkoumat. Jak podotýká Zdeňka Trösterová ve studii K historickým kořenům některých ruských specifik v přístupu k životu, vznikají i rozsáhlá díla zkoumající souvislost historie Rusů s jejich současným uvažováním, přístupem k životu i ke světu a politickou, hospodářskou a sociální situací. Ruská mentalita se samozřejmě liší například od té západní, jelikož pochází z jiných kořenů. Velký vliv na mentalitu daného státu má příslušnost k tzv. kulturněhistorickému areálu. Rusko přísluší k východnímu, byzantskému kulturněhistorickému areálu. Přemýšlení příslušníků národa také ovlivňují přírodní podmínky a v neposlední řadě náboženství. Autorka studie vyzdvihuje několik kontrastních principů, které Rusům připisuje ve větší míře než ostatním národům, přestože přiznává, že se jedná o principy obecně platné. Jedná se například o extrémní chudobu stojící proti extrémnímu bohatství, racionalismus kontra mysticismus, radikální kolektivismus (sobornost') kontra radikální individualismus. Když někdo smýšlí v Rusku jinak, není to tolerováno, proti čemuž stojí proslulá ruská pohostinnost. Velkou pozornost si také zaslouží tíha osudu ruského národa jako celku i u jednotlivců. Hrdinové podléhají osudu, který je naprosto převyšuje a nedá se z něj vymanit (tuto problematiku nalezneme například v dílech Měděný jezdec, Plášť, Doktor Živago nebo Osud člověka). S těžkým osudem také souvisí již zmíněné náboženství, konkrétně například obraz Rusům pomáhající Bohorodičky. Ruská duše se může vytratit v překladu, protože překlad někdy nemůže vyjádřit dostatečně přesně dané slovo, rytmus, zvučnost, přízvuk, atd.. H. Vrbová, která překládala Rekviem Anny Achmatovové se vyjádřila, „že *sebelepší překlad nevystihne ducha folklórních ruských pláčů, který v originále každý Rus cítí.*“¹³

Rusové si v historii museli projít několika průlomovými situacemi – samoděržaví, Říjnová revoluce, občanská válka, stalinské represe, II. světová válka. V průběhu historie byl často ruský lid v područí vládců, vůdce. Útlak se podle Z.

¹³ TROSTEROVÁ: K historickým kořenům některých ruských specifik v přístupu k životu [online]. 5.6. 2016 [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/116695/2_OperaSlavica_9-1999-3_2.pdf?sequence=1

Trösterové projevili již před tataromongolskými nájezdy, ale byl díky nim značně prohlouben. Tento vliv se na území Ruska propojil s podstatou východního kultu osobnosti.

Dalším vlivem na ruskou mentalitu má fakt, že síla byla vždy v Rusku ceněna. Ve 12. století vznikaly byliny, jejichž hlavními hrdiny se stali silní a stateční bohatýři. V. Putin také sám sebe prezentuje jako výborného sportovce, lovce medvědů, potápěče.

4.4.4 Obsazení Krymského poloostrova

Krymský poloostrov patřil SSSR, který ho v roce 1954 věnoval Ukrajině. Anexe tohoto území proběhla v březnu 2014. Rusko násilím obsadilo Krymské základny, úřady, změnilo měnu i čas, ruský prezident podepsal smlouvu o připojení poloostrova k Rusku. Podobně jako při převratu v roce 1917, kdy se k moci v Rusku dostali bolševici, odnož Ruské sociálně demokratické dělnické strany. Tenkrát změnili kalendář, dějiny, literaturu, trávení volného času a snažili se vychovat „nového člověka“.

Obsazení Krymu vyvolalo konflikt mezi Ruskem a členy NATO, kteří uvažovali jak o vyloučení Ruska z G8 (osm ekonomicky nejvyspělejších zemí), tak o jeho odstříhnutí od zdrojů zbraní či plynu. Naopak například běloruský a velice proruský prezident A. Lukašenko prohlásil, že Krym už je Rusů, a to bez ohledu na to, zda to někdo jiný uznává, nebo ne. V. Putin vyznamenal své vojáky, útok nazval prevencí a omlouval anexi ochranou Rusů žijících na krymském území před Kyjevem, kde byl předtím svržen proruský prezident V. Janukovyč.

Vedení informační války a s její pomocí zeslabení protivníka je technika, která sloužila svému účelu již v době existence Sovětského svazu, odkud právě současná Ruská federace často čerpá. Pro demokratické státy je velice obtížné bojovat proti něčemu, u čeho nelze prvotní zdroj zcela jasně dohledat a prokázat, protože nedodržuje typická a základní pravidla, ale vlastně obchází veškeré domluvy, smlouvy a hranice lidskosti a morálky. Práví viníci jsou zřídka kdy potrestáni. Ruské úřady mají na všem nálepku „přísně tajné“. Není tedy možné se o operacích prováděných tamní vládou přímo od ní něco dozvědět. V současné době se jedná např. výrobu vakcíny proti Covid 19, jejíž ruská varianta Sputnik V je rovněž označena jako přísně tajná. Slovenská republika chtěla prozkoumat složení, nicméně na základě toho Ruská federace zamítla prodej Slovensku a stáhla veškeré domluvy. V pořadu 168 hodina v České televizi

zazněla také informace o tom, že jednou je Sputnik V tekutý, podruhé zase ve formě prášku, což pro vakcíny rozhodně není typické. Liší se i podmínky skladování jednotlivých „Sputniků“. Testována byla tato očkovací látka na sedmasedmdesáti vojácích, přičemž běžně se vakcíny testují na tisících dobrovolníků. Látka ještě není schválena Evropskou agenturou pro léčivé přípravky EMA.).

Rozdíl mezi tím, jak fake news v ruském a sovětském prostředí vypadaly dříve a v tom, jak vypadají dnes, spočívá ve větších, jiných a nových možnostech jejich šíření a cílení na určitou skupinu jedinců. Podstata dezinformace však zůstala s ohledem na historii téměř nezměněna. Podle P. Rendka není náhodou, že dezinformátoři cílí na NATO a Evropskou Unii, protože v nich vidí souvislost se Studenou válkou, její pokračování. Mění se však hrozby, které se stávají nástrojem dezinformační taktiky (AIDS, uprchlíci, ...). Autoři fake news si zpravidla vybírají méně známé oblasti, témata.

Obsazení Krymského poloostrova bylo předem naplánovanou akcí. Rozklad společnosti pomocí dezinformací a propagandy začal již dlouho před fyzickým nájездem ruských ozbrojených sil, které se vydávaly za tamní proruské povstalce. Obyvatele žijící na Krymu, kteří se historicky cítí být více Rusy, se ruské tajné služby a vládní struktura s největší pravděpodobností pokusily ideologicky obrátit na ruskou stranu. Opět se jednalo o plán rozdělit obyvatelstvo na menší skupinky, které se před sebou navzájem budou mít na pozoru a budou tak snadno zmanipulovatelné třetí stranou. Propracované dezinformační akce zapříčinily, že část obyvatel Duněcké a Luhanské oblasti na východní Ukrajině začala toužit po osamostatnění státu. Právě tito občané považovali obsazení za oprávněné a paradoxně se jejich počet postupně zvyšoval. Vzhledem k historickému utlačování Ukrajiny Ruskem nejsou na Ukrajině fake news tak účinné.

V roce 2017 nahlásili ukrajinské organizace pro lidská práva čtyřiačtyřicet zmizení z Krymského poloostrova. Někteří lidé byli nalezeni mrtví, jiní se nikdy nenašli. Nepokoje trvají dodnes. K ukončení anexe měly vést Minské dohody, které jsou sice podepsány, ale nejsou dodržovány. Proto se jeví jako neefektivní. Je nejasné, jak a kdy vše skončí.

4.4.5 Trollové

Seznam těch, kteří zakusili sílu „trollení“, není krátký. Uvedu alespoň některé z těch, kteří se stali doslova oběťmi. Snažili se pomocí ověřených faktů informovat veřejnost o přinejmenším zvláštních souvislostech.

Jessikka Aro byla finskou novinářkou v Yleisradio a je autorkou knihy *Putinovi trollové*. Ve své publikaci uvádí velké množství detailních a užitečných informací o fungování ruské hybridní války a jelikož se sama stala obětí tzv. trollů, rozhodla se sepsat příběhy těch, kteří museli čelit systematickému pošpiňování jejich dobrého jména za svou práci s fakty stejně jako ona. V očích mnohých (včetně například dávných přátel) se díky anonymním článkům psaným finsky stala lhářkou a psychicky narušenou ženou, která páchá kriminální zločiny a prodává své tělo za drogy. Při své novinářské práci se zaměřila právě na šíření dezinformací ruskými trolly ve finských médiích. Její články byly velice úspěšné, začala o problematice přednášet a její práce byla oceňována amatéry i experty.

Úkolem trollů je podporovat negativní emoce, provokovat a rozštěpit společnost na malé skupinky. Zatím největší „trollí farma“ byla odhalena v Petrohradě. Náplní práce, do které trollové docházejí na směny, je psaní proruských komentářů. Měli vypadat jako opravdoví nespokojení občané. Důkazy existují díky tomu, že někteří ruští novináři (L. Savčuková a jiní) pronikli přímo do této společnosti jako zaměstnanci a to, co zjistili, následně zveřejnili.

Trollové se ji rozhodli natolik psychicky oslabit, aby se o tuto problematiku přestala zajímat. To se jim však nepovedlo, ale stejně jako mnoho z takto napadených, se odstěhovala z Finska, kontaktovala policii a je nucena si chránit své osobní údaje. Tzv. kyberstalking (pronásledování a pošpiňování na internetu) samozřejmě s přejezdem do zahraničí neskončil, jelikož internet dosahuje daleko za hranice každého státu. Záležitost vyvrcholila soudním sporem, ve kterém Jessikka Aro dostala za pravdu, nicméně v ruských médiích byl stejně rozsudek zlehčen tím, že byla vina svalena na zkorumpovaný finský soudní systém. Novinářce a spisovatelce byla uznána náhrada škody, která byla srovnávána s odškodněním pro oběti znásilnění dítěte apod.

Existuje uskupení zvané InformNapalm, které se skládá z dobrovolníků analyzujících informace a pracujících s otevřenými zdroji. Zaměřuje se výhradně na dění okolo obsazení ukrajinského Krymu a aktivity ruských bezpečnostních složek. Zveřejňují nezpochybnitelná data. Pokud na ně „zaútočí“ trollové, „bojují“ s nimi pomocí dalších podrobnějších faktů. Iniciátorem vzniku je R. Burko, krymský

aktivista a dobrovolník v analyzování a sběru informací. Z Krymu se musel odstěhovat, protože se tam necítil bezpečně. InformNapalm publikoval například mapu zobrazující hranici mezi jednotkami ruskými, vládními ukrajinskými a militanty Doněcké a Luhanské oblasti. Dále monitorovali dovoz zbraní a jiného vybavení ruskými složkami na Krym.

To, že takovým způsobem vystupoval InformNapalm proti Kremlu, nezůstalo bez odezvy. Narativ trollů je v podstatě vždy stejný. To, co píšete vy o nás, začneme psát my o vás. Tato strategie by se dala nazvat zrcadlovou. Náhle se v ruských médiích objevily zprávy o tom, že Ukrajina vede informační válku proti Rusku. Ruská federace tak usoudila na základě osobních údajů ruských vojáků, jako jsou mobilní kontakt či adresa a fotografie jako důkaz vojenských operací, které byly zveřejněny na stránkách InformNapalmu. Tyto fotografie i údaje však byly staženy z veřejně dostupných sociálních sítí, jako jsou Odnoklassniki anebo VKontaktě. Náhle se objevily také dokumentární filmy plné dezinformací a konspiračních teorií o tom, jak ten či onen novinář je placen NATO a Evropskou Unií, bere drogy či je homosexuál. Lépe řečeno, ne ten či onen novinář, ale každý, kdo se začne hlouběji zajímat o záležitosti Ruské federace. Dále byl proti InformNapalmu použit systém DDos, což je kybernetický útok, který přehltí danou síť takovým způsobem, že si server nikdo nemůže prohlížet. Na sociální síti Facebook byly stránky dobrovolníků nahlášeny jako profily s nevhodným obsahem, proto byly zablokovány společností na jeden měsíc. Případy byly prošetřovány. Taková záležitost novinářům zveřejňujícím články a fakta práci velice znepříjemní.

Litevský diplomat v Maďarsku R. Juška přišel díky ruskému „trollení“ o své zaměstnání, přestože několikrát dokázal svou nevinu. Vše začalo při jeho práci v Bělorusku, kdy byly zveřejněny údajné odposlechy, kde on a jeho kolegové mluví o vraždě A. Milinkeviče, což byl demokraticky smýšlející kandidát ve zmanipulovaných běloruských volbách v roce 2006, které vyhrál samozřejmě A. Lukašenko. Ve skutečnosti R Juška A. Milinkeviče podporoval, nicméně byl ale společně s dalšími třemi lidmi označen za teroristu. Se zprávou přišla ruská televizní stanice ORT (První kanál) a její redaktor M. Leontjevov. Většinou se ale dezinformace začínají šířit od někoho, kdo se k Rusku zdánlivě nijak nebo nijak zvláště nevztahuje. Odtud se pak rozšíří dál. Fake news posílají a sdílejí ruskou vládou placení trollové (což je doloženo důkazy – byla zachycena „trollí armáda“ v Petrohradě a inzeráty, které takovou práci

nabízí) či opravdu dezinformovaní jedinci. Kontakty jsou skrývané, případné financování často nedohledatelné nebo těžko dohledatelné.

R. Juška se nakonec obhájil a obstál v první zkoušce, kterou mu trollové přichystali. Bělorusko dokonce podalo stížnost na evropský Interpol, ale ten neshledal, že by R. Juška pochybil. „Operace afghánské duby“ byla další propracovanou dezinformační kampaní namířenou proti R. Juškovi. Články na sebe navazovaly a zapadaly jeden do druhého. Publikovaly údajné zneužívání peněz daňových poplatníků. Během okupování ruské intervence v 80. letech 20. století v Afghánistánu bylo množství stromů vykáceno pro výrobu zbraní či paliva. Ostatní země nabízejí svou pomoc při revitalizaci. Přidala se i Litva pod vedením R. Jušky. V litevské televizi se objevila informace o tom, že duby v tomto podnebí nebudou prosperovat. Dub jako druh stromu byl vybrán záměrně. Litevci ho považují za posvátný, jedná se o jejich národní strom. R. Juška se rozhodl reagovat chytře, zahájil audit celého svého resortu. Opět bylo inspekci uznáno, že nepochybil. Dokonce zkontrolovali situaci v samotném Afghánistánu a zjistili, že zde byly vysázeny stromy, které jsou vhodné do tamějšího podnebného pásu. Jeho pověst však už byla narušena. Za svou práci byl ale odměněn povýšením na velvyslance od prezidenta V. Adamka. Další dezinformace se objevily okolo voleb v Rusku v roce 2011. Proti prezidentu Putinovi byly organizovány masové demonstrace, jelikož byly volby zmanipulované, podvodné. Demonstrace byly ale podle ruských masmédií údajně pořádány „Západem“ a hlavní roli v příběhu hrál opět R. Juška, který prý inicioval v Litvě „*soustředění k vyškolení demonstrantů*“¹⁴. Poté byly vloženy na YouTube prokazatelně upravené hovory litevských diplomatů, ve kterých kvůli sestříhaným a chybějícím částem texty působí mimo jiné neuctivě vůči vedení Litvy ze strany diplomatů. Po veřejném nátlaku tehdejší ministr zahraničních věcí Litvy oznámil, že doporučuje odvolat všechny velvyslance zpátky domů. Celá situace vyvrcholila výpovědí R. Jušky, který odešel z vlastního rozhodnutí v létě 2014.

¹⁴ ARO, Jessikka, překlad: L. Fárová Putinovi trollové, Praha: Edice N, a.s., 2020, ISBN: 978-80-907922-1-0, S. 46

5 Konspirační teorie

Nedílnou součástí světa se staly konspirační teorie. Oblíbenými tématy jsou například 9/11, NWO, UFO, Area 51, Ilumináti, Svobodní zednáři aj. Objevují se hypotézy o ovládnutí světa a lidí (pomocí chemtrails nebo očkování), dále o falšování dějin a událostí (Země je placatá, předstírané přistání na Měsíci) a další.

Jako lidé máme tendenci si vše nějak vysvětlit. Dokud to tak není, snažíme se nějaké vysvětlení nalézt, a to ideálně takové, které bude jednoduché a bude odpovídat našemu názoru. Máme přirozenou tendenci nezabývat se tím, co s naším přesvědčením nekoresponduje. Tzv. konfirmační zkreslení (confirmation bias) je právě nutkání jedince upřednostňovat informace, které odpovídají jeho názoru, jsou v souladu s jeho ideologií před těmi, které nekorespondují s jeho přesvědčením. Hledáme vysvětlení fungování společnosti a vyhovuje nám, když nám ho někdo naservíruje.

Je nutné zamyslet se nad samotnou konspirační teorií a její podstatou. Vždy vychází z konkrétní reálné situace. Něco se stalo a není zcela jasné, jak a proč k tomu došlo. V tu chvíli se mohou objevit právě konspirační teorie, které událost „vysvětlují“ a nabízejí zdánlivé řešení. Souvisejí s událostmi, které se dají vyložit různými způsoby, okolo kterých vznikají dohady a spekulace. Autor si vymyslí nějaké spiknutí, označí přímo toho, kdo za všechno může, a konspirace je na světě. Jedná se o záměrné šíření dezinformací, které tvoří základ konspiračních teorií.

Nejznámějšími umělecky ztvárněnými konspiračními teoriemi jsou film *Šifra mistra Leonarda* nebo seriál *Akta X*. Televizní kanál *Prima Zoom* (nemluvě o youtube.com) nabízí velké množství různých dokumentů např. o mimozemském životě. Moderní propaganda užívá konspirační teorie také. Objevily se například v souvislosti s pádem letadla MH17 na východě Ukrajiny (2014). Touto problematikou se zabývala organizace Bellingcats a její zakladatel investigativní žurnalista E. Higgins. Nešťastná událost byla prezentována několika různými způsoby. Rusko, Ukrajina a separatisté obviňovali jeden druhého, figurovalo tam i NATO a USA. Každá z těchto teorií sloužila k ospravedlnění (situace na Ukrajině, zásahů proti separatistům, ekonomických sankcí týkajících se Ruska apod.). Další konspirační teorie se dotýkaly mimozemšťanů, kteří shodili letadlo, anebo se objevila zpráva o tom, že trosky byly zkonstruovány. Konspirace a dezinformace autoři podložili falešnými fotografiemi nebo videozáznamy.

Nad konspiračními teoriemi je potřeba se s určitým odstupem a kriticky zamyslet stejně tak jako nad jakoukoli jinou informací. Dále si vyhledat, co o ní píšou

spolehlivá a objektivní média. Dále je potřeba rozlišovat pravděpodobnost a pravdivost. Pravděpodobné je například to, že bude pršet, když obloha černá a stahují se mračna. Pravdivá, a tedy podložená fakty, je samotná ta situace, že prší, což déšť dokazuje a to je fakt. Pravděpodobné se může stát a pravdivé se opravdu děje. Dezinformace a konspirační teorie nabízejí pravděpodobné (nebo i třeba naprosto nepravděpodobné) verze a objektivní zprávy přinášejí fakta.

Posuzování objektivnosti dezinformačních textů je vždy do určité míry subjektivní záležitostí. Posuzovatel se od subjektivnosti není schopen zcela jednoznačně distancovat, jelikož má určité názory a zkušenosti, které ho ovlivňují. Je nezbytné ke zkoumané zprávě přistupovat se zřetelem k synchronním souvislostem a diachronnímu pozadí. Čím hlubší je posuzovatelova znalost těchto faktorů, tím přesněji a objektivněji dokáže klasifikovat takovou zprávu. To samé platí o zdrojích a odbornících, o které se posuzování opírá. Měřit lze přesah racionálně ověřitelné pravděpodobnosti, nikoliv předpoklady či názory. V takovém případě se hodnocení fake news snadno samo může stát fake news.

S lidmi, kteří jsou pohlčeni konspiračními teoriemi nebo dezinformacemi, je nutné jednat trpělivě a neustále jim podstatné a ověřené informace opakovat, přizpůsobit i volbu slov jejich možnostem, případně se poradit s odborníkem.

6 Hoaxy

Součástí internetu jsou také tzv. poplašné zprávy (hoaxy), které vyžadují další sdílení a jsou často naprosto bezúčelné. Do této kategorie spadají řetězové e-maily o tom, že když je dotyčný nepošle dál do 24 hodin, stihne ho neštěstí a podobné nesmysly. Dále pod termín hoax řadíme falešné petice a finanční příspěvky pro neexistující nemocné, špatné rady (např. video na youtube.cz, jak si zvětšit rty pomocí skleničky, která vám ale udělá minimálně pořádnou modřinu). Nebezpečí takových zpráv spočívá především ve zneužití osobních údajů, ale také v rozesílání viru a samozřejmě nebezpečném obsahu. Příkladem hoaxu je satirický článek ze serveru pravdive-zpravy.cz. Titulek článku zněl: „*Evropská lingvistická rada spadající pod EU jednohlasně rozhodla, že od letošního července ruší písmeno Ř*“.¹⁵ Zpráva obsahuje jasné znaky úspěšné dezinformace, přestože jí prvoplánově není. V článku však najdeme i do očí bijící znaky vtipu a satiry (např. samotné zvolení písmene Ř, které není rozhodně běžné pro každou zemi Evropy). Autoři zřejmě předpokládali, že čtenáři vtip pochopí. Ukázalo se, že díky falešnému odborníkovi, falešné lingvistické radě a falešné prognóze do budoucna o zrušení „Ř“, vtip a nadsázku někteří nepochopili. A to i přesto, že se server pravdive-zpravy.cz prezentuje jako pravdivý na 158 % a satirický. Evropská lingvistická rada neexistuje, expert F. Měch vystupuje pouze na tomto webu a ostatní články jsou podobně pochybné, za to je ale F. Měch specialista v oblasti jazyka, dopravy nebo politiky.

Na jedné straně nám nové technologie otevírají bránu do světa nevídaných možností, ale na straně druhé si na nás připravily spoustu nebezpečí a nástrah (v kyberprostoru se jedná o zneužití osobních údajů, kyberšikanu, šíření dezinformací a sociální bubliny, sexuální obtěžování apod.).

Dalším příkladem nebezpečné poplašné zprávy je *Modrá velryba*, která se zrodila na Sibiři. Sebevraždy jsou v této oblasti celkem běžné a tamější dívenka si vyfotila selfie právě před tou svou. Skočila pod vlak. Paradoxně se fotka proslavila a několik deníků působících v této lokalitě napsalo o 130 sebevraždách spojených s online počítačovou hrou s názvem *Modrá velryba*. Ve skutečnosti za sebevraždy mohly psychické a rodinné problémy. Za hoaxem stál deník Новая газета, který se po

¹⁵ GREGOR, Miloš a Petra VEJVODOVÁ. Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!. Brno: CPress, 2018. ISBN 978-80-264-1805-4. S.45

osvětlení situace veřejně omluvil. Zpráva se však dostala i do zahraničí, ale bez zmínky o chybě deníku a jeho následné omluvě. V roce 2017 byla informace zveřejněna i v Česku a vyvolala značnou paniku, jelikož se jednalo o oficiální zprávu Policie ČR. Po několika dnech policie svou zprávu vyvrátila, ale hysterie se již šířila. Nejděsivější na celé situaci byl fakt, že přestože se jednalo o poplašnou informaci, strach a zvědavost ji učinily reálnou. Lidé Modrou velrybu začali vyhledávat a někteří se dokonce snažili naplnit její obsah tak, jak ho znali z médií.

7 Média a mediální gramotnost

Generální ředitel televizní stanice BBC T. Hall (Velká Británie) si je také vědom nebezpečí, které s sebou přináší moderní technologie, díky kterým je šíření fake news dnes tak snadné, rychlé a také levné. Mezi nástroje, které nám mohou výrazně pomoci v boji proti dezinformacím, radí novináře, kteří budou přinášet kvalitní zprávy, které je nutno podložit odbornými názory, a to od specialistů, se kterými je nutné spolupracovat. Dále v rozhovoru pro ČT24 upozorňuje na fakt, že byly poprvé v Evropě spáchány vraždy novinářů.

Veřejnoprávní média slouží jako kontrolní orgán pro demokracii, dodržování ústavy. Jak již bylo zmíněno, internet, a především pak sociální sítě, rozdělují společnost na malé skupinky, které k sobě navzájem chovají negativní emoce. Oproti firmám jako jsou Netflix nebo Apple (se kterými však BBC úzce spolupracuje a nepovažuje je za konkurenci) mají veřejná média něco navíc. Nestranné zpravodajství, více úhlů pohledu, spolupráci s odborníky, právě to by měla nabízet veřejnoprávní média. Měla by tu pro nás být, když nevíme, kde hledat objektivní zprávy, které nám dají možnost udělat si názor na to, jaká je vlastně pravda (nebo se k ní alespoň přiblížit). Neslouží nějaké politické straně, nevlastní je žádný soukromník, jsou veřejná a nezávislá. Jak řekl T. Hall: „*J sme zde pro naše diváky a posluchače, aby chom z veškeřého hluku světa vybrali skutečnou pravdu, poskytli zasvěcené analýzy a nejednali za nikoho jiného kromě našich diváků, posluchačů a čtenářů.*“¹⁶

Pro novináře je dále v dnešní době velice těžké, ale důležité, sehnat zprávu rychle, být 24 hodin 7 dní v týdnu online a připraveni, ale zároveň je potřeba proces v kritický moment neuspěchat, pozastavit se a zamyslet se, zda je vše v pořádku, zda je vše ověřeno apod. To by mělo být běžnou součástí novinářské práce. Záleží na každém jedinci, kteří pak společně tvoří celek. Jako příklad snaživých novinářů uvádí ředitel BBC ty, kteří odhalili vrahy dvou žen a jejich dětí z Kamerunu (Afrika). Vláda se od případu distancovala, ale ukázalo se, že je zavraždili vládní vojáci.

BBC ke globální ekonomické krizi v roce 2008 natočila a napsala nesčetně zpráv, nejpopulárnější byl však článek, který obsahoval 5 000 slov. Byl dlouhý a lidé ho stejně četli, aby pronikli do podstaty problematiky. Což znamená, že nová generace

¹⁶ [online]. 28.11.2018 [cit. 2020-05-26]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2664164-jak-bojovat-proti-fake-news-kvalitnim-tymemnovinaru-s-odbornym-zazemim-rika-sef-bbc>

využívají kritické myšlení, chtějí se o problému zjistit více informací a nevdí jim věnovat čas ověřování informací. Dalším příkladem, týkajícím se tentokrát ČR, velké váhy veřejnoprávních televizí a velké míry kritického myšlení je to, že jakmile se řeší důležitá politická událost, lidé ji sledují na České televizi. Dobrovolně si ji mezi ostatními stanicemi vyberou. Právě proto, že kritické myšlení a vzdělání je důležité, a protože může mít v budoucnosti mnohem větší význam, než si všichni momentálně myslíme, jsem si pro svou diplomovou práci zvolila výše zmíněné téma.

Je ale také možné, že nám kritické myšlení nebude vůbec k ničemu, protože například *deepfake* video už nebude k rozeznání od běžného videa lidským okem, ani mozkiem. Metoda *deepfake* umožňuje, aby kdokoliv říkal cokoli, co si bude tvůrce videa přát. Program se učí pomocí *deeplearningu*, který si zapamatuje co nejvíce o člověku, jehož databázi videí mu nabídnete. Téměř dokonale se potom naučí mimiku, vyjadřovací zvyky dotyčného apod. Brzy nastane doba, kdy tato technika bude zcela dokonalou (nyní např. nemrkají) a my nebudeme schopni lidskými prostředky rozeznat pravdu od lži. Nicméně se v Belgii rozhodli udělat pokus s ještě ne zcela perfektní technikou *deepfake* se záměrem zjistit, kolik lidí dezinformačnímu videu uvěří. Rozdíl oproti reálnému subjektu byl zřejmý, přesto video spousta lidí sdílela dál a věřila mu.

Novinářská profese je, především pak na sociálních mediích, dehonestována a omílána v souvislosti s nepravdivými informacemi. Alternativní (neboli dezinformační) média se prezentují právě tímto způsobem. Poskytují svým čtenářům utajovanou pravdu, o které se nikde jinde nedočtete. Ověřování informací z více zdrojů patří ke klíčovým zbraním kritického myšlení, pomocí kterého se můžeme bránit. Někdy se zpráva samozřejmě může objevit ve více zdrojích, ale všechny jsou dezinformační. I tyto zdroje je nutné ověřit. A právě proto je potřeba kvalitní novináře a novinářinu podporovat. Mnozí z těch, kteří se snaží získat a dávat světu pravdivé informace, čelí výhrůžkám nebo výše zmíněnému pošpiňování.

Ve Walesu proběhl pokus podporovaný BBC. Úkolem studentů bylo rozeznat pravdivou zprávu od dezinformace, přičemž test dopadl velice dobře. Společnost BBC na svých stránkách zveřejnila také kvíz, díky kterému se každý může přesvědčit, jak dalece umí odhalit *fake news*.

O mediální gramotnosti, tedy znalosti médií a schopnosti analýzy jejího obsahu, najdeme zmínku v rámcovém a školním vzdělávacím programu českých středních škol, v praxi situace ale vypadá zcela odlišně. Na mediální vzdělání zkrátka není čas, a tak se toto průřezové téma v ostatních předmětech ztrácí. Mnoho

vyučujících si není jistých ve svých znalostech mediální výchovy, a proto ji neučí. Z dotazníkového výzkumu projektu zaměřeného na kritické myšlení *Jeden svět na školách* ve spolupráci s agenturou MEDIAN z roku 2018 vyplývá zájem učitelů o mediální výchovu a gramotnost, považují ji za důležitou (77 % - nejvíce gymnázia), výuka tomu však bohužel neodpovídá, české školství ji nijak zvlášť nepodporuje. 72 % kantorů neprošlo žádným vzdělávacím kurzem týkající se mediální gramotnosti. Pokud ano, nejčastěji byl tento program pořádán *Člověkem v tísní* anebo Parlamentem a Senátem ČR. Důvodem nízké účasti učitelů je ve většině případů jejich strach, protože nevědí co čekat a kurzů prý není dostatek. Překvapující je, že celých 35 % respondentů se nezúčastnilo žádného kurzu proto, že necítí potřebu vzdělávat se v této oblasti. Osloveni byli vyučující ze všech typů středních škol (nejvíce SOŠ), z různých krajů (nejvíce Středočeský kraj), s rozdílnou délkou praxe (nejvíce 15 let a více) a s různými aprobacemi (nejvíce češtináři). Většina kantorů souhlasí s tím, že by mediální výchova měla být průřezovým tématem, měla by se ale vyučovat ve více předmětech. S tím také mohu souhlasit, v rámci českého a ruského jazyka je možné několik hodin věnovat mediální a čtenářské gramotnosti, dále je možné a žádoucí se tématem zabývat například v hodinách občanské výchovy, dějepisu a informačních technologií. Dotazovaní vyučující nejvíce mediální gramotnost spojují s mediální výchovou, dále pak s občanskou výukou, českým jazykem, estetickou výchovou a cizími jazyky. Nejméně se vyučuje v chemii a tělesné výchově. Z výzkumu vyplývá, že za hlavní náplň mediální výchovy respondenti považují rozvoj kritického myšlení a vzdělávání a orientaci v médiích a informacích. Mediální výchově se nejvíce dotazovaných začalo věnovat z důvodu rozvoje mediální gramotnosti a zařazení předmětu do ŠVP. Dotazovaní by uvítali více materiálů, a to především z oblasti manipulace, reklamy a propagandy, politiky, médií, sociálních sítí a aktuálních témat. Není překvapující, že nejvíce vyučujících používá v rámci elektronické komunikace e-mail a mobilní telefon, nejméně Instagram a Twitter. Žáci naopak mají v oblibě Skype, Messenger, Chat a shodně mobilní telefon, nejméně používají rovněž Twitter a Instagram, v porovnání s učiteli však mnohonásobně více. Za hlavní zpravodajský zdroj považuje 49 % dotazovaných online zpravodajské servery a portály, 18 % televizi, 9 % noviny a časopisy a 6 % sociální sítě. 8 % učitelů často čerpá informace z alternativních webů jako je aeronet.cz nebo parlamentnilisty.cz, důvěryhodné jsou pro 27 % respondentů. 89 % vyučujících vkládá důvěru v Českou televizi. V závěsu se drží Český rozhlas s 83 % a denní tisk jako MF Dnes, Právo, Lidové noviny (80 %). Informace vyučující

čerpají nejčastěji z online zpravodajských serverů a portálů, z televize, novin, časopisů a z rádia. Z aktuálních témat se dotazovaní ve vyučování věnují nejvíce volbám a migraci, nejméně pak fake news. Konkrétně v hodinách pracují s mediálními sděleními, která společně se žáky analyzují, diskutují, vytvářejí je. Dále někteří učitelé využívají audiovizuální záznamy, pracovní listy a učebnice, přednášky odborníků a besedy s nimi, exkurze a na posledním místě byla uvedena účast v mediálním projektu. Součástí vyhodnocení dotazníkového šetření je i možnost podívat se, jak byl dotazník konkrétně sestaven.

Jakými aktivitami vyučující rozvíjejí mediální gramotnost žáků?

OT14. Jaké typy aktivit využíváte k výuce mediální výchovy nejčastěji? Vyberte maximálně 5 možností.

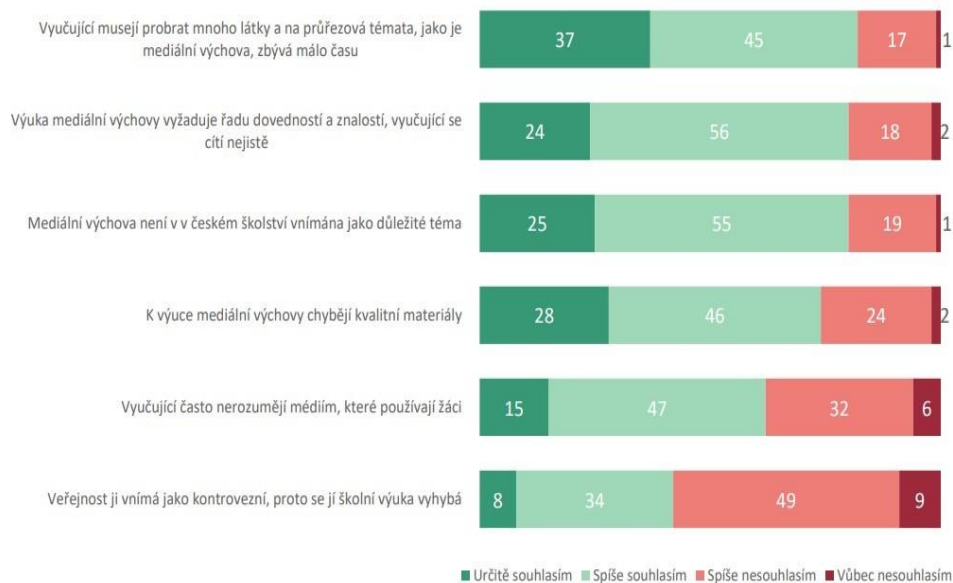
N = 218 respondentů; v grafu jsou znázorněna % odpovědí

- 28 -

JSNS.CZ

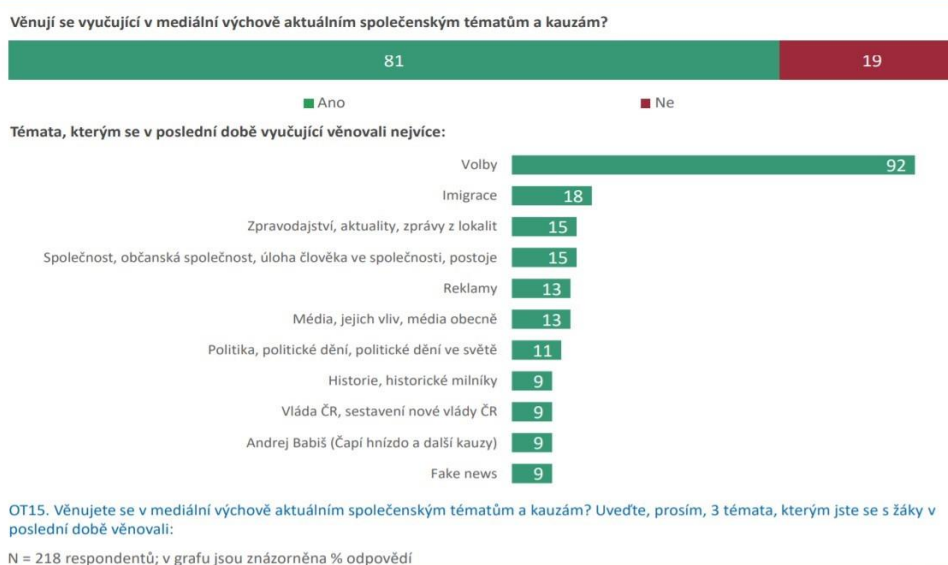
(obr. 1 – aktivity rozvíjející mediální gramotnost žáků)

Proč je mediální výchově na školách věnováno poměrně málo pozornosti?

(obr. 2 – důvody pro malou pozornost věnovanou mediální výchově)

Věnují se vyučující ve výuce aktuálním společenským tématům a kauzám? Jakým?

- 29 -

JSNS.CZ

(obr. 3 -)

Mediální gramotnost se podle autorů *Nejlepší knihy o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!* ve většině případů odbude jednou přednáškou odborníka. Se čtenářskou gramotností, která by měla být součástí vyučování českého

jazyka a literatury, na tom také nejsme nejlépe. V posledním testu jsme se propadli pod průměr. Podrobněji viz kapitola Kritické myšlení a čtenářská gramotnost.

Za velice nápaditou považuji hru pro studenty nejen žurnalistiky, ve které si každý z nich na vlastní kůži vyzkouší, jaké je to být seriózním novinářem, který závodí s časem a zároveň musí ověřovat pravdivost informací. Aplikaci navrhla BBC. V České republice podobnou hru vytvořil výše zmíněný projekt *Jeden svět na školách*. Každý si může otestovat mediální gramotnost ve třech úrovních v MQ Testeru.

Další akcí, kterou televizní stanice BBC organizuje, jsou prohlídky britských redakcí pro budoucí novináře. Zájemci se mohou přesvědčit o tlaku, který je na žurnalisty vyvíjen a také něco o profesi jako takové i o rozeznávání pravdy od nepravdy. „*Vždy se opakuje, že být druhý a mít zprávu správně je lepší než první a špatně.*“

V oblasti kritického vzdělávání a mediální gramotnosti nesmíme zapomínat ani na ty, kteří jsou možná nejohroženější z nás, na seniory. V. Moravec se svým týmem z pořadu Fokus Václava Moravce natáčel na Valašsku. Seniorky zde absolvují kurz informační gramotnosti (učí se, jak skrýt kopii v e-mailu, jak se bránit dezinformacím apod.).

Podle ředitele BBC je třeba, aby veřejnoprávní médium komunikovalo s veřejností, více se jí otevřelo a osvědčovalo se, aby věděla, že se na ně může obrátit kdykoliv, když bude potřebovat posoudit, co se skutečně děje. Domnívám se, že i v České republice plní veřejnoprávní média svou roli svědomitě a podle těchto kritérií. Například generální ředitel České televize P. Dvořák byl váženým členem výkonného výboru Evropské vysílací unie.

Seriózní zpravodajství je nuceno potýkat se se škálou problémů. Nejen že žurnalisté bojují s časem a pravdou, ale kvalitní média jsou také často tažena celkovým očerňováním médií. Příkladem pošpiňování kvalitního zpravodajství je například spousta článků, která se objevila v souvislosti s BBC a brexitem. Napadaly nezávislost média. Příznivci Evropské Unie prý dostávali větší prostor než její odpůrci, a naopak, zastánci brexitu tvrdili, že měli větší prostor jeho odpůrci. Česká republika nebo USA zažili vrchol polarizace společnosti během voleb. Velká Británie ho zažila o něco později v souvislosti s brexitem. „Protože různých názorů na vztah Británie – Evropa je tolik: například prostý odchod a obchodování v režimu WTO. Dále pozice, kterou prakticky zastává T. Mayová, a sice zůstat relativně blízko. Jiní říkají, že to není dost blízko. Další chtějí nové referendum. A jiní tvrdí, že jsme nikdy neměli odejít.“

Ve státech SSSR byla média sužována cenzurou a stát nad nimi měl absolutní moc. Zprávy byly neustále pozitivní, skutečnost byla při nejlepším šedivá.

V současnosti není v České republice možné, aby stát vlastnil veřejnoprávní médium. Pokud by tomu tak bylo, mohl by si přizpůsobovat zprávy a veřejné mínění ku vlastnímu prospěchu, manipulovat obyvatelstvem (avšak premiér Babiš vlastní několik médií a Miloš Zeman úzce spolupracoval s TV Barrandov Jaromíra Soukupa). Fungují tzv. koncesionářské poplatky, které všichni s televizním přijímačem platí právě proto, aby veřejnoprávní média byla svobodná a nezávislá. Samozřejmě, že i taková média se mohou splést, ale měla by se vždy chovat eticky, v případě omylu se omluvit a vše uvést na pravou míru. Čtenář či posluchač v takové médium kvůli jedné chybě důvěru neztratí. Právě naopak, bude mu možná důvěřovat více, protože bude vědět, že když udělá chybu, i příště ji samo, s největší pravděpodobností, opraví.

V roce 2017 prováděl institut Reuters při Oxfordské univerzitě výzkum pomocí ankety Digital News Report. Dotazovaných bylo asi 70 000 z 36 zemí světa. Výsledky jsou následující: 29 % lidí nikdy nekouká na zprávy - nejčastějším důvodem bylo to, že z nich mají špatnou náladu (48 %) a že jim nevěří (37 %); z online zdrojů čerpá 64 % lidí ve věku od 18 do 24, 58 % od 24 do 34 let a 28 % lidí starších 55 let.

8 Aktivisté v boji proti propagandě, manipulacím a dezinformacím

8.1 8.1 Občanská společnost

Pod občanskou společnost lze zahrnout všechny nevládní, zájmové, náboženské, obchodní organizace, spolky a instituce a sdružení, které bojují kromě jiného proti dezinformacím a pomáhají nám zachovat demokratický systém. Postupně vzdělávání. Je potřeba být v boji proti fake news a manipulacím aktivnější. Z velké části vlivem Občanské společnosti se Finsko a Švýcarsko pohybují na předních příčkách v boji proti dezinformacím (finská verze ruského zpravodajského webu Sputnik vůbec nebyla úspěšná, čili Rusko svou hybridní strategii ani nemohlo začít).

8.2 Demagog.cz

Faktickou správností textů se zabývá například web Demagog.cz. Projekt vznikl v roce 2012 pod záštitou Masarykovy univerzity. V současné době stále funguje, avšak již nezávisle na univerzitě. Projekt se věnuje zmíněnému factcheckingu. Demagog funguje v ČR, v Polsku a na Slovensku.

8.3 Jeden svět na školách

Jedním z projektů *Člověka v tísní* byla organizace *Jeden svět na školách* (JSNŠ). Člověk v tísní funguje nezávisle na státě již od roku 1992 a zabývá se oblastí lidských práv, humanitární pomoci a zaměřuje se také na rozvoj vzdělávání. U zrodu projektu Jeden den na školách stál filmový festival *Jeden svět*. Projekt z něj vzešel roku 2001 a nabízí velké množství výukového materiálu zdarma. Na webu jsns.cz nalezneme volně k dispozici nejen audiovizuální lekce, ale také doplňující aktivity, otázky i s odpověďmi a různé další zdroje. Důraz je kladen na praktické využití znalostí a materiálů, na jejichž tvorbě se podílejí jak středoškolští učitelé, tak i ti ze základních škol (více než 3 800 škol). V roce 2017 vydal JSNŠ výše zmíněnou analýzu vyučování mediální výchovy na českých školách. Server jsns.cz se zabývá nejen mediálním vzděláváním, ale také oblastí lidských práv, československým dějinami a dalšími rozvojovými tématy.

8.4 Zvol si info

Projekt vznikl v roce 2016 a zaměřuje se na mediální gramotnost a kritické myšlení, o nichž uspořádali autoři P. Vejvodová a M. Gregor řadu přednášek na středních školách. *Surfařův průvodce internetem* vznikl v rámci projektu *Zvol si info*. Jeho podstatou je přizpůsobenou formou informovat dospívající o základních manipulačních a propagandistických technikách. Projekt získal řadu ocenění (Gratias Tibi, Peer to peer anebo OBSE).

8.5 Manipulátoři.cz

Tento nezávislý server je vzorovým uchopením nástrojů kritického myšlení a mediální a čtenářské gramotnosti. Zaměřuje se na manipulaci a propagandu, hoaxy v oblasti politiky a public relations v České republice. Práce redaktorů přesahuje do společenských věd. Svá tvrzení mají manipulatori.cz podložena vždy fakty a podílí se na rozvoji kritického myšlení. Na své stránce zveřejňují návody na rozpoznání dezinformací a také se zaměřují na příčiny podlehnutí manipulaci. K dispozici je také lexikon, v němž najdeme abecedně řazené pojmy týkající se dezinformací, manipulace a propagandy (mediální gramotnost, propaganda, NELEŽ, psychologie, sekty, ...).

8.6 StopFake.org

Webová stránka StopFake.org se zabývá analýzou šířené propagandy a dezinformací na Ukrajině a týkající se Ukrajiny. V roce 2016 byla spuštěna česká verze. Vznikl celý systém narativů ohledně dění na Krymu z pohledu Ruska, ve kterých nám StopFake.org pomáhá orientovat se. Nyní se server zabývá také situací okolo COVID-19 a šíření fake news o něm.

8.7 Hoax.cz

Hoax.cz se zaměřuje na poplašné zprávy, jejich zachycování a analýzu. Zohledňují se různé verze stejné poplašné zprávy. Rozbory jsou podloženy názory kvalitních expertů a dohledatelnými zdroji.

8.8 Občankáři

Členy Občankářů jsou učitelé občanské výchovy a společenských věd, kteří nejsou lhostejní k aktuální mediální situaci a stavu kritického myšlení v ČR. Jsou si

vědomi toho, jak složité je se v dnešní informační době orientovat. Asociace zdůrazňuje profesní rozvoj učitele. Na jejich stránkách jsou k dispozici zajímavé učební materiály z občanské výchovy a společenských věd (včetně mediální výchovy).

8.9 Knihovny

Česká republika má 3 535 knihoven, což je víc než základních škol. Mediální gramotností a kritickým myšlením pro žáky i učitele se ve vysoké míře zabývá například Městská knihovna Třinec.

8.10 Youtubeři

Nečekaně i někteří youtubeři mohou pomáhat v boji proti dezinformacím. Jedním z nich je R. Vyšinský, který má desetitisíce zhlédnutí. Youtuber se nezaměřuje přímo na informační válku jako takovou, ale informace, které podává mladým lidem, si ověřuje a snaží se přiblížit je volbou jazyka i zjednodušením obsahu. V roce 2017 si všiml, že se nová generace o politiku nezajímá, a tak se rozhodl jim ji osvětlit. Každý týden točí videa, ve kterých shrnuje aktuální politické dění. Podle něj nejmladší generace již vyrůstá do informační doby a snaží se najít si pravdu.

8.11 Čeští elfové

Ověřováním a vyvracením dezinformací se zabývají také elfové. Jsou to občané aktivní a bojující proti nepravdám a postupům, které nejsou v souladu s demokratickým zřízením státu. Velkým problémem a velice „úrodnou půdou“ pro propagandy a dezinformátory jsou komentáře na sociálních sítích či zpravodajských webech. Komentáře většinou nejsou věcnými argumenty, které by zahájily kvalitní diskusi, ale jedná se o snahu někoho urazit, pošpinit, zneuctít a podsunout svůj názor. Do internetových debat právě takovými komentáři přispívají i již zmínění trollové.

Skupina „elfů“ se začala v České republice angažovat v roce 2018. „Elfové“ bojují proti „trollům“, především pak proruským a šířícím nenávistnou propagandu. Mapují dezinformační prostor. Podobná seskupení vznikají napříč celou Evropou. Česká skupina se inspirovala v Litvě, Finsku a dalších baltských zemích. Tamější elfové anonymně na dobrovolné bázi pomáhají v boji proti dezinformacím již zhruba sedm let. Několik set členů tvoří umělci, řemeslníci, IT specialisté, celebrity atd. a každý má svůj úkol.

V rámci svého volného času tedy tyto elfové monitorují internet a například odhalují falešné profily na sociálních sítích, hledají původce řetězových e-mailů plných falešných a nenávistných zpráv, provádějí jazykové rozbory. Díky tomu například zjistili, že proruské dezinformační weby často používají rusismy. Můžeme se setkat s tím, že neznají pravopis nebo češtinu jako celek a texty mohou obsahovat pravopisné a jiné chyby. Dále se seskupení zabývá tvorbou databáze řetězových e-mailů a dokazuje jejich nepravdivost.

8.12 NELEŽ

Nejmladším apolitickým spolkem přispívajícím svou pilnou prací k problematice odhalování dezinformací a rozvíjení kritického myšlení je NELEŽ. Skupina profesionálů vznikla v roce 2020. Zabývají se daty, médií a komunikací. Vytvořili například seznam dezinformačních serverů, který nabízí k dispozici reklamním agenturám a jiným společnostem. Další seznamy dezinformačních internetových stránek byl zveřejněn v časopise Respekt a na webu Neovlivni.cz. Zakladateli NELEŽ jsou R. Číhalík, B. Kartous, F. Vrábel, P. Vlasák, R. Stiebitz, P. Sobek, I. Manolov a K. Hobrlandová, kteří podobně jako elfové pracují jako dobrovolníci. V narůstání počtu serverů produkujících fake news byl pro Českou republiku stěžejní rok 2014.

9 Seznam proruských dezinformačních webů

Je nutné odlišit záměrné a cílené dezinformace od vlastních politických názorů, přestože stojí vedle sebe a subjektivní i expresivní názor je často nástrojem fake news a tedy i propagandy.

Dezinformace jsou zprávy, které autor prezentuje vědomě a vkládá do nich upravenou nebo zcela nepravdivou informaci. Jejich cílem je ovlivnit názor jedince nebo celé skupiny.

Vlastní názor je mínění autora nebo mínění, se kterým autor koresponduje (např. proruské názory). Názory týkající se ruských otázek jsou někdy prezentovány otevřeně. V dalších případech jsou selektovány informace tak, aby vyzněly ku prospěchu Ruské federace a její politiky, a jindy jsou čtenářům proruské názory podsouvány skrze dezinformační články. Názor je záležitostí subjektivní a jakmile začneme svým názorem ovlivňovat objektivní fakta a prezentovat je ve snaze ovlivnit či zmanipulovat někoho, přestává se jednat pouze o vlastní názor. Rozdíl mezi fakty a názory je především právě v subjektivitě a objektivitě, ověřitelnosti (fakta si lze ověřit) a narozdíl od názoru nelze fakt vytvořit. Názor je to, co dotyčný považuje za pravdu, a fakt je pravda jako taková, dokázaná. I když o relativitě pravdy by se dala napsat minimálně další diplomová práce, rozdíl mezi prokazatelným a neprokazatelným je zřejmý. Pojem dezinformace tedy nezahrnuje pouze lživou či upravenou informaci, ale také záměrné vynechávání nebo třídění informací (takovou funkci dokonce v některých zemích dodnes plní cenzura, která byla nedílnou součástí komunistického režimu a dalších autoritativních ideologií).

9.1 AC24.CZ

Jedná se o jeden z nejpoužívanějších proruských dezinformačních serverů, který byl založen v roce 2011, a zabývá se zpravodajstvím z celého světa. Majitelem je podnikatel O. Grešl, web je údajně financován z darů a reklam.

9.2 AERONET.CZ

Jako jiné servery šířící převážně manipulativní a dezinformační texty, i aeronet.cz užívá expresivního jazyka a prezentuje se jako nezávislé alternativní médium. Autoři článků jsou neznámí, publikují pod pseudonymy. V roce 2013 byl

AERONET založen L. B. Rossem, který není dohledatelný, stejně tak jako následující majitel, firma Domains by Proxi, LLc.. Financování webu je neznámé.

9.3 časopis ARTĚK

Generálním ředitelem časopisu, který má i webové stránky artek.cz, je výrazný příznivce prezidenta Putina A. Barabanov. Časopis je tedy zaměřen „proputinovsky“. Finance získával od roku 2007, kdy byl založen, z Ministerstva kultury České republiky (které s dotováním skončilo v roce 2015), z reklamních a dalších zdrojů.

9.4 RUKOJMÍ.cz

Webový portál rukojmi.cz je dezinformační, konspirační, subjektivní a expresivní. Jako správnou cestu prezentuje tu východní, ruskou. Vše ze západu je špatné. O financování webu nelze dohledat nic, kromě jména hlavního redaktora a zakladatele známého z webu parlamentnilisty.cz, což je jiný dezinformační portál, B. Olšera.

9.5 ORGONET – orgo-net.blogspot.cz

Orgonet je opět web plný lží, fake news a konspiračních teorií prezentující se jako alternativní a odhalující pravdu. Financování, majitel, ani šéfredaktor nejsou dohledatelní. Založen byl v roce 2008, autorem článků je většinou L. Kopecký.

9.6 Skrytápravda.cz

Skrytápravda.cz se prezentuje jako portál obhajující svobodu a demokracii. Opět se objevuje výrazně expresivní slovní zásoba autorů článků a věnuje se zpravodajství českému i zahraničnímu. Majitelem je P. Pokorný, který uvádí, že jeho doména nevydělává, což je jediná zmínka o financování.

9.7 VINEGRET.CZ

Vinegret.cz je webový server fungující od roku 2014 a je určený Rusům žijícím v České republice nebo těm, kteří sem plánují cestu. Objevují se zde různé rady či návody, ale také propagandistické texty oslavující kremelskou politiku. Doménu vlastní moskevská firma ArtLab Service, kterou řídí J. Mirzoev.

9.8 Lajkit.cz

Jedná se o internetové stránky sdílející různé humorné články, mezi nimiž je čtenáři podsouvána také ruská propaganda. Články odkazují jeden k druhému a z legrace se, ani nevíme jak, dostaneme k politice (např. černobílé vidění o tom, jak je Evropská Unie špatná a Rusko dobré). Financování webu ani zde nelze dohledat. Web byl založen v roce 2015 O. Grešlem, který byl již zmíněn v souvislosti s ac24.cz.

9.9 EUportal.cz

Server EUportal.cz stojí významně na straně politiky V. Putina a západ očerňuje. Vlastníkem je společnost OUR MEDIA a.s., jejímž částečným majitelem je M. Voráček. Redakci vede L. Petřík publikující také v Parlamentních listech, na správě se podílí i A. B. Bartoš, známý antisemita.

9.10 Eurodenik.cz

Vydavatelem je firma EKO Velari s.r.o., kterou vlastní Rusové V. Khegay a V. Bantser. Server selektuje články a podobně jako ostatní dezinformační weby cílí na emoce (vyvolávání strachu, nejistoty, nenávisti, ...). Častým zdrojem je ruský Sputnik anebo vládní televizní stanice RT.

9.11 EUserver.cz

Naději na záchranu před uprchlíky a „tím špatným Západem“ tento server shledává v Putinově politice. Vlastníkem je opět společnost OUR MEDIA a.s. M. Voráčka.

9.12 Teplický kurýr

Server se prezentuje jako ten, který podává informace tak, jak se staly a ve sloganu jim chybí čárka. Pravopisné chyby jsou jedním z možných znaků dezinformací. Teplický kurýr se zdánlivě zaměřuje na Teplicko, ale mnoho článků o něm zde nenajdeme. Většina textů je názorově vyhrazených, a to „proputinovsky“. Jedná se o klasické protiuprchlické a protiunijní narativy. Najdeme zde odkazy na jiné fake news servery, ale jiné informace o zdrojích, majiteli či financování zveřejněny nejsou.

9.13 Czech Free Press

Czechfreepress.cz v podstatě kopíruje tradiční proruské narativy, které jsou ve zkratce o tom, jak je Evropská Unie společně s uprchlickou krizí to největší zlo. Najdeme však i zřejmé nesmysly o jiných tématech (plán o podpoře žokeje Váni v jeho politické kariéře A. Babišem apod.). Majitelem je M. Suja a financování je nedohledatelné. Odkazuje k dalším portálům šířícím dezinformace jako je například zvedavec.org nebo freeglobe.cz.

9.14 Zvedavec.org

Zvedavec.org byl založen v roce 1999 V. Stworou, který byl v roce 2011 odsouzen za článek z roku 2007 informující o tom, že koncentrační tábory neexistovaly. Web je financován z darů příznivců.

9.15 Youth Time Magazine

Jedná se o časopis podporující současnou politiku Ruské federace. Magazín je určen mladé generaci a články jsou publikovány v ruštině a angličtině. Několik rozhovorů Youth Time Magazínu poskytl i český prezident M. Zeman.

9.16 Parlamentnilisty.cz

Parlamentní listy patří mezi populární zpravodajství ve světě proruských a dezinformačních webů. Objevuje se podobná tematika jako jinde, stojí proti Evropské Unii a na straně kremelské politiky. Vlastníkem je opět OUR MEDIA a.s., konkrétně od roku 2016 většinou dnes již bývalý senátor I. Valenta.

9.17 NWOO.org

NWOO.org z ruského pohledu komentuje světové události včetně situace na Krymu. Nechybí prodej triček s V. Putinem. Portál byl založen v roce 2008. Majitelem je J. Korál, který je spojován se jménem A. B. Bartoše.

9.18 Isstras.eu/cs, BORREA.EU a SMARTNEWS.cz

Jedná se o weby sdílející názor o slovanské vzájemnosti. Smartnews.cz se zabývá zpravodajstvím z celého světa. Objevují se klasické příběhy o USA jako zločinci a přehnané podsouvání politiky V. Putina. Vlastníkem i sponzorem je údajně

R. Zemanová-Kopecká a sama majitelka uvádí, že nikým jiným její weby podporované nejsou. Netají se obdivem k současnému prezidentovi Ruské federace.

9.19 Hlas Ruska/Sputnik

Původní rozhlasová stanice Hlas Ruska byla v roce 2015 přejmenována na Sputnik. Světové politické, ekonomické i kulturní události jsou zobrazeny z výrazně ruského pohledu. Často jsou pronášeny soudy a informace nezakládající se na faktech.

9.20 Freeglobe

Dalším dílem společnosti OUR MEDIA a.s. je freeglobe.cz, která je opět významně proruská. Generálním ředitelem je D. Kotula a na správě se dále podílí opět A. B. Bartoš. Finance podle majitele poskytují inzerenti.

9.21 BEZPOLITICKEKOREKTNOSTI.CZ

Bezpolitickekorektnosti.cz je webový portál zaměřující se na kritiku uprchlické krize, USA, EU a NATO, vyzdvihující naopak ruskou politiku. Doménu vlastní Alfa libera o. s., konkrétně R. Velička, a financován je podle tvůrců webu z reklamy.

9.22 OSUD.CZ

Osud.cz byl založen již v roce 1999. V současnosti se na něm dočteme hromady konspiračních a ezoterických teorií. Vlastníkem je J. M. Mašek, který je otevřeným zastáncem a propagátorem Putinovy politiky. Od roku 2003 jsou údajně náklady placeny ze čtenářského předplatného.

9.23 PROTIPROUD

Protiproud.cz je jeden ze serverů podporujících kremelskou politiku (v českém i ruském jazyce), doména spadá do vlastnictví již zmíněné firmy OUR MEDIA a.s.. Vydavatelem je P. Hájek, což je známý zastávce konspiračních teorií, je také spojován s prezidentem V. Klausem.

9.24 STALO-SE.cz

V roce 2015 se webový portál stalo-se.cz spojil se serverem vlastneckenoviny.cz. Sponzorován byl z reklam a zabýval se českým i zahraničním

zpravodajstvím. Vážné politické otázky byly prezentovány z pohledu Ruska. Majitelem je již zmíněný Alfa libera o. s., hlavním redaktorem také již zmíněný R. Velička (bezpolickekorrektnosti.cz).

9.25 SVETKOLEMNAS.INFO

Hodně záleží na tom, co si zrovna na tomto webu vybereme k přečtení. Najdeme články, které zdánlivě vypadají jako zpravodajství, kterému by i člověk věřil (např. kancléřka Merkelová nabídla Japonsku vstup do NATO) a na druhé straně najdeme články o tom, že Titanic vlastně nikdy nenarazil a katastrofa, která je jasně prokazatelná, se prý nikdy nestala. Vlastníkem je opět O. Grešl (Vědomí a AC24) a jako autor článku je vždy uveden celý web.

9.26 SVOBODNENOVINY.eu

I server svobodnenoviny.eu se vymezuje proti mainstreamovým mediím podobně jako všechny dezinformační weby. Autoři příspěvků se expresivně vyjadřují ke světovým i tuzemským událostem, často výrazně prorusky. Majitelem je Martin Gudbier, který je spojován například s již zmíněným P. Hájkem (protiproud.cz). Dle tvůrců je portál placen z finančních darů.

10 Kvalitativní výzkum – rozhovory se studentkami, které navštívily Ruskou federaci během svého studia – řešení

10.1 Motivace k volbě tématu

Myslím si, že propaganda a dezinformace dnes fungují v možná ještě propracovanější verzi než kdy jindy, a proto při kvalitativním výzkumu budu analyzovat, zda studentky ruského jazyka na pedagogické fakultě využívají své kritické myšlení a zajímají se o události v Ruské federaci. Je nutné podotknout, že studentky nebyly do Ruské federace vyslány za účelem zkoumat dezinformace, ale za účelem rozvíjet své jazykové schopnosti a poznat tamější kulturu a realie.

Na opačné straně stojí výzkum kvantitativní. Zdánlivá demokracie „na nás dýchá“ ze všech stran. Toto téma jsem si zvolila s ohledem na mnou studované obory český a ruský jazyk a je zaměřena na Rusko a české studenty středních škol studující ruský jazyk.

V kvantitativním dotazníku mě bude zajímat, jak se manipulaci brání a jestli ji vůbec vnímají, a to v souvislosti s Ruskem a ruštinou. Následně jim situaci osvětlím a vytvořím pracovní listy, díky kterým si mohou uvědomit, že vše na světě není tak, jak je nám předkládáno. A tento „návyk“ je potřeba pěstovat už od dětství. Přemýšlení nad problémy by se mělo zautomatizovat.

10.2 Výzkumná otázka

Volba výzkumné otázky nebyla obtížná, neboť jsem již při výběru tématu diplomové práce měla jasnou představu o cíli. Věděla jsem, že se můj výzkumný rozhovor bude zaměřovat na dezinformace a kritické myšlení u studentek VŠ posledního ročníku magisterského studia ruského jazyka (vždy v kombinaci) na pedagogické fakultě. Výzkumnou otázku jsem tedy po volbě informátora měla zcela jasnou. Byla zpočátku pojata zešíroka. Ptala jsem se, jak jedinec využívá kritické myšlení. Postupně jsem otázku zúžila. Její výsledná podoba zní: *Jak moc studentka VŠ se zaměřením na ruský jazyk a pedagogiku v současné době využívá kritické myšlení?*

10.3 Osoba informátora a odůvodnění jeho výběru

Jak jsem uvedla mým informátorem jsou studentky 2.ročníku navazujícího magisterského studia Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové. Tyto studentky měly zároveň možnost během studia ruského jazyka Rusko navštívit na delší časový úsek. Po delším zvažování jsem zvolila právě tyto dvě informátorky, protože si

myslím, že jsou prototypem povahově i zájmově odlišných vysokoškolských studentek, které však kritické myšlení využívají. Informaci jsem si chtěla potvrdit. Pro větší objektivitu výzkumu by bylo potřeba více participantů a ideálním dalším respondentem by byl student mužského pohlaví, jelikož jsem já své rozhovory zaměřila pouze na pohlaví ženské. Také jsem předpokládala, že s nimi strávím příjemný čas a dozvím se něco zajímavého, lépe se poznáme a rozhovor mou práci i mě obohatí.

První informátorkou je Anna, která zakončila bakalářské studium v Praze na Univerzitě Karlově., v magisterském pokračuje na Univerzitě Hradec Králové. Andrea, druhá informátorka, studuje v Hradci Králové celou dobu. Obě se momentálně připravují na státní závěrečné zkoušky.

10.4 Prostředí

Oba polostrukturované rozhovory jsem vedla v příjemném prostředí kavárny Cross Cafe. Atmosféra byla po celou dobu rozhovoru příjemná a přátelská. U některých otázek mé informátorky projevil své emoce. Vztah mezi námi se vyvíjel, zpočátku jsme vždy obě byly trochu nervózní, ale postupně jsme se dostaly do příjemné konverzace, a to s oběma informátorkami.

10.5 Očekávání x skutečnost

Nemohu napsat, že bych své informátorky znala dobře, ale z běžných konverzací s nimi vím, že kritické myšlení využívají. Očekávala jsem tedy dobrý výsledek (pozitivní).

Překvapilo mne však, co jsem zjistila poté, co jsem sesbírala data a provedla analýzu. Informátorky přemýšlely kriticky ještě více, než jsem si myslela. Znovu však opakuji, že aby byl výzkum zcela objektivní, bylo by potřeba více respondentů.

10.6 Analytická jednotka

Nejdříve jsem pracovala s analytickou jednotkou jedincem a zkoumala jsem jeho názory (na politiku, novinové články), zkušenosti, záliby. Poté se analytickou jednotkou stala sama událost, tzn. samotný způsob myšlení – jak člověk o problémech přemýšlí.

10.7 Postup

Při kvalitativní analýze jsem postupovala ve třech fázích, které jsou navzájem propojeny a mohou se i prolínat.

Nejdříve jsem zformulovala výzkumnou otázku a poté sesbírala data. Oba částečně řízené rozhovory jsem analyzovala dohromady, jelikož byly postaveny na stejném principu. Doslovně jsem přepsala polostrukturovaný rozhovor (Příloha A) z nahrávky v mobilu do Wordu. Následovalo tzv. otevřené kódování, což je analýza rozhovoru. Našla jsem a vyznačila výzkumné jednotky a poté jim přidělila kódy. Vzniklo celkem 21 kódů.

1. Otevřené kódování = Axiální kódování (prolíná se s dalšími fázemi)

Při otevřeném kódování jsem v rozhovoru (jako celku) našla a vyznačila významové jednotky, které souvisí s výzkumnou otázkou, přičemž jsem na ni stále brala zřetel. V další fázi analýzy jsem přidělila kódy jednotlivým významovým jednotkám. Jak již bylo zmíněno, vytvořila jsem 21 kódů. Jedná se o:

- cestování sport četba politika hospodářství
- znalost (definice, bez definice)
- zkušenost, odhad
- předpoklady, vyvozování vlastní názor čtenářská gramotnost mediální gramotnost-manipulace
- různé úhly pohledu / více úhlů pohledu
- důvěryhodnost informací ověřování informací odůvodňování informací - přemýšlí, doptává se
- zdroje informací dezinformace
- zákazy kontroly
- vzdělání
- zábava

Pro lepší pochopení problému jsem při *axiálním kódování* a hledání vztahů mezi jednotlivými koncepty vytvořila myšlenkovou mapu (Příloha B).

Jednotlivé kódy jsem v následující etapě propojila v obecnější a propracovanější koncepty. Vzniklo tak sedm hlavních konceptů (VŠEOBECNÝ ROZHLED, INFORMACE, TOTALITNÍ PRAKTIKY, VZDĚLÁNÍ, ZÁBAVA, RŮZNÉ ÚHLY POHLEDU, SOUVISLOSTI), které se dělí na další podkategorie,

např. všeobecný rozhled – cestování, sport, četba, politika, hospodářství. Některé jsou ještě dále dimenzovány (např. SOUVISLOSTI – znalost (-definice; bez definice); zkušenost, odhad, předpoklady, vyvozování; vlastní názor; čtenářská gramotnost, mediální gramotnost (-manipulace) mediální gramotnost-manipulace). Vše je rozlišeno barevně a názorně propojeno v myšlenkové mapě.

Po určení konceptů následovalo hledání teoretických vztahů mezi nimi. KRITICKÉ MYŠLENÍ se ukázalo jako ústřední koncept, který zastřešuje všechny ostatní, vychází z nich, propojuje je a je analyticky nejbohatší. Došla jsem k závěru, že všechny koncepty spolu souvisí a vycházejí jeden z druhého.

2. Zaměřené kódování = Selektivní kódování (prolíná se s dalšími fázemi)

V této fázi jsem se zaměřila na jednotlivé koncepty a zvolila jsem si ten hlavní – KRITICKÉ MYŠLENÍ. Poté jsem pokračovala v interpretaci dat.

Zmiňovaná myšlenková mapa i přepisy obou polostrukturovaných rozhovorů jsou k nahlédnutí v přílohách práce. Jedná se o přílohy A a B.

3. Interpretace dat (prolíná se s dalšími fázemi)

KRITICKÉ MYŠLENÍ je hlavní koncept, který propojuje všechny ostatní koncepty a zastřešuje je.

VŠEOBECNÝ ROZHLED

Tento koncept je dimenzován na sport, četbu, cestování, politiku a hospodářství. Všeobecný rozhled by měl mít každý student vysoké školy a měl by se ho snažit rozvíjet.

Příklady:

Co si myslíš obecně o postu prezidenta, ať už našeho či ruského. Jaký byl měl podle tebe být a co by měl dělat? Jsi příznivcem některého ze současných či minulých prezidentů?

Tak vzhledem k tomu, jak to má nastavené naše republika toho náš prezident nemusí dělat moc .. stačilo by, kdyby byl schopný stát, když má, neurážet všechny a všechno, když už jednou vyleze před oči národa a tak .. takže ehm... jednoduše řečeno si myslím, že by měl hlavně být schopný slušně reprezentovat stát a nedělat naschvály, jako třeba v kauze s Kájínkem ..

VŠEOBECNÝ ROZHLED – politika

Studentka dokázala svou znalost politologie v tom smyslu, že ví, že prezident má stát především reprezentovat. Prokázala znalost a uvedla příklad, který podle ní není vhodný pro prezidentskou reprezentaci.

Víš něco o politické a hospodářské (třeba rozdíly bohatí chudí) situaci v Rusku?

Nevím o tom nic z hlediska ověřených informací .. spíš v podstatě to, co jsme tam viděli .. třeba na škole v Moskvě nebyla učitelka, která by na sobě vlastně neměla všechno oblečení od různých návrhářů a drahých značek .. aaale pak vyjdeš na ulici, například do těch menších uliček a vidíš tam rodinu na chodníku, jak si ohřívají oběd .. nebo třeba i stav kolejí a bytů .. tak je vidět, jako kdyby tam v podstatě neexistovala střední vrstva - buď jen vyloženě bohatí anebo vůbec

VŠEOBECNÝ ROZHLED – politika, hospodářství

SOUVISLOSTI - zkušenost

Zde respondentka využila vlastní zkušenost, kterou zobecnila a uvedla ji do souvislostí se svou předchozí všeobecnou znalostí o rozdílu mezi chudými a bohatými v Ruské federaci.

SOUVISLOSTI

Souvislosti mají také několik podkategorií. Jedná se o nejrozsáhlejší koncept, kterým je protkán celý text. Je dimenzován na znalost s definicí, nebo bez definice (záleží, jestli ji respondent uvedl, nebo pouze řekl, že ji zná). Dalšími podkategoriemi souvislostí jsou: vyvozování, odhad, předpoklad; zkušenost; vlastní názor, čtenářská gramotnost a mediální gramotnost (jejíž podkategorií je manipulace).

Příklady:

Jak ses u čtení cítila? Vyvolalo to v tobě nějaké emoce?

A co ten titulek? Připadá ti výrazný, šokující? Čeho si myslíš, že chtěl autor docílit takovým článkem?

No ze začátku mi přišlo, že opravdu popisovali události dnešních dní, jednoduchá a prostá fakta a pak se to totálně zvrhlo a v podstatě jsem nestačila protáčet oči... strašně moc velká snaha hanit Ameriku a její "demokracii" až hanba.

SOUVISLOSTI-čtenářská gramotnost, mediální gramotnost-manipulace

Zde respondentka velice věcně poukazuje na snahu vyvolat pocity nenávisti vůči Spojeným státům americkým a demokratickému řízení této země. Dále respondentka podotýká, že zpočátku na ni zpráva působila objektivně důvěryhodně.

Přečti si prosím tenhle článek a udělej si body klidně a řekni mi pak, co si myslíš o jeho důvěryhodnosti. Proč mu věříš, nebo nevěříš... co si o něm celkově myslíš.¹⁷

Celkově si myslím, že článek je především o postojích Blaha. Jeho postoj vyznívá jako protiamerický, posměšný a zároveň stojí i proti domácímu politikovi a prezidentce. O incidentu z USA, který je popisovaný v článku vím, četla jsem o něm někde v amerických novinách, ale už nevím kde - informace souhlasí s tím, co jsem četla. To, co je tam ocitováno, je, předpokládám, staženo z Facebooku Blaha.

SOUVISLOSTI – znalost a zkušenost, logické vyvozování

INFORMACE – důvěryhodnost-ověřování, zdroj -neznámý

SOUVISLOSTI - logické vyvozování, předpoklad, čtenářská gramotnost

A jak ses u čtení cítila? Vyvolávalo to v tobě nějaké emoce?

Překvapila mě reakce Blaha a jeho vystupování. To jsem nečekala. Působilo to na mě až nenávistně. **SOUVISLOSTI-logické vyvozování, čten.gram, med.gramotnost, manipulace**

Respondentka propojuje zdroje a srovnává, zda informace, kterou četla jinde, odpovídá získané informaci. Potvrzuje, že ano, avšak přiznává, že ji překvapilo, jak nenávistně působí celý článek. Prokazuje znalost souvislostí. Explicitně neupozorňuje na to, že je si vědoma toho, že by článek byl tak postavený záměrně. Nicméně, emoce v ní vyvolává.

A ještě, co ten titulek? Případá ti výrazný, šokující?

Titulek mi přijde vytvořený tak, aby zaujal. Myslím, že úplně nevypovídá o obsahu článku

SOUVISLOSTI čtenářská gramotnost, logické vyvozování, mediální gramotnost, manipulace

Respondentka poukazuje na to, že titulek není postaven tak, aby shrnoval obsah článku, ale je naopak vytvořen tak, aby zaujal.

Jasně. A pociťuješ zásadní rozdíl týkající se té délky pobytu v souvislosti s tvým vztahem k té zemi? A v čem konkrétně?

To úplně ne, mně se líbí asi všude, kam se jedu podívat. Spíš to závisí na kultuře země, jejích lidech apod. Ale co se Ruska týče, tam mě ty 4 měsíce jen utvrdily v tom, že je mi ta

¹⁷ Článek četly respondentky z: <https://cz.sputniknews.com/20200529/blaha-o-brutalnim-zasahu-policie-v-usa-kdyby-se-to-stalo-v-rusku-tak-by-uz-chrlily-zluc-vsechny-12005795.html>

země blízká jak kulturou, tak povahou lidí

SOUVISLOSTI – zkušenost

INFORMACE-ověřování

Vlastní zkušenost respondentku utvrdila v určitém názoru, který si vytvořila na základě odborných znalostí, které získala v průběhu svého dosavadního studia a života.

No a ještě k těm oblíbeným titulům, Čapek Noetická trilogie, Tolstoj Anna Karenina, Jevgenij Vodolazkin Letec. **SOUVISLOSTI - znalost, čtenářská gramotnost**

Noetická trilogie i Anna Karenina jsou rozsáhlé a propracované tituly, které vyžadují určitou čtenářskou znalost a zkušenost. Samotný fakt, že má respondentka oblíbené knihy dokazuje, že čte.

Dobře. Jaký je tvůj názor nebo jak vnímáš některé mediálně a názorově nesourodé kauzy týkající se Ruska jako například záhadné vraždy novinářů nebo anexe Krymu a další? Vlastně jsi na to asi už taky odpověděla, že to bereš jako fakt, součást Ruska?

Upřímně si myslím právě, že právě ony záhadné vraždy se staly, ale mlží se kolem nich. Nedávno, před pár dny, jsem v ruských novinách četla o lékařích, kteří záhadně vypadli z okna nemocnice, protože si stěžovali na nedostatek ochranných pomůcek v souvislosti s koronavirem. Co se anexe Krymu týče, tam jsem proti, aby si Rusko nárokovalo zemi.

SOUVISLOSTI - vlastní názor

Respondentka prokazuje, že má povědomí o daných kauzách, ví, na co se jí ptám, a vytvořila si na situaci vlastní názor.

Souhlasím.... A když jsi v Rusku strávila ty 4 měsíce, pocítila jsi nějakým způsobem vliv propagandy, náznaky komunistického režimu, totalitní praktiky?

To vůbec. Ani jsem se nestýkala s lidmi, kteří by tohle řešili. Spíš jsou Rusové citliví na svou historii a často je zajímá pohled cizinců. Ale jinak jsem se o komunistickém režimu s nikým nebavila. **SOUVISLOSTI – zkušenost**

Informátorka vychází z vlastní zkušenosti, nic si nedomýšlí.

VÍCE ÚHLŮ POHLEDU

Více uhlů pohledu je jeden z hlavních konceptů. Ve mnou získaných datech se vyskytuje a je důležitou součástí kritického myšlení.

Příklady:

Jasně, chápu. Aaa, říkala jsi, že ČT24 pokládáš za důvěryhodnou, proč konkrétně?

Přijde mi, že ČT24, ČT1 informuje o daných událostech nezaujatě a nenutí divákům vlastní názor/pohled na věc. Aa... popřípadě "nenadržuje" jen jedné straně.

VÍCE ÚHLŮ POHLEDU

V této odpovědi respondentka jasně poukazuje na nahlížení na problém z různých úhlů pohledu, který považuje za důležitý. Tato vlastnost je základem kritického myšlení, díky němuž se můžeme z velké části bránit dezinformacím.

Děkuju moc. Dobře. Jaký je tvůj názor na některé mediálně a názorově nesourodé kauzy týkající se Ruska jako jsou záhadné vraždy novinářů a anexe Krymu?

nevěřím Rusku.... nechtěla bych tam bydlet a myslím si, že se všechno snaží zakrýt, ale je to pravdivé .. například i záhadné vypadnutí z balkóna některých doktorů v poslední době .. je to šílený .. ale zas si nemyslím, že se to děje jen v Rusku .. akorát se to o něm nějak víc ví

INFORMACE – důvěryhodnost VÍCE ÚHLŮ POHLEDU

Studentka vyjadřuje svůj názor na důvěryhodnost ruských médií a prokazuje svou znalost tím, že ví, o jaké kauzy se jedná. Nevěří Ruské federaci, ale poukazuje na to, že takové problémy se netýkají pouze Ruska. Nahlíží tedy na problematiku z různých úhlů pohledu.

To si taky myslím! Aaa pokud se dozvíš nějakou informaci, v článku, knize nebo ji uslyšíš z rádia či z televize, zajímá tě zdroj té informace? Z toho, co jsi řekla, předpokládám, že ano, ale ptám se ještě takhle přímo

Upřímně, ne vždycky, ale jde o to, že ne všemu věřím a pokud je to informace, která mě zajímá, tak si spíš dohledám další zdroje s snažím se to kriticky zhodnotit

INFORMACE – zdroje, ověřování

VÍCE ÚHLŮ POHLEDU

Respondentka se zajímá o zdroje informací, které se dozví. Pokud informaci rovnou nevěří, dále se o ni nezajímá podobně jako má druhá respondentka.

Co se ruského prezidenta týče, u něj se mi líbí to, jak vystupuje a promlouvá k lidu a snaží se zajímat. Nicméně si jde tvrdě za svým a prosazuje i návrhy, vůči kterým lidé protestují. Jinak tedy příznivcem ani jednoho z nich nejsem....

VÍCE ÚHLŮ POHLEDU Ani jiných prezidentů. V, v ehm... tomhle jsem zatím spíš neustranná.

Respondentka vyjadřuje svou politickou neutralitu, avšak snaží se na ruského prezidenta nahlížet z různých úhlů pohledu a zdůrazňuje jeho klady i zápory. Má vlastní názor podložený věcnými argumenty.

INFORMACE

Koncepty všeobecný přehled, informace a logické souvislosti lze najít v celém textu. Data jsou na tyto koncepty bohatá. Všeobecný rozhled bezesporu patří ke kriticky smýšlejícímu člověku.

Logické souvislosti neméně, což dokazuje, že jsem si vybrala správné informátorky, které své kritické myšlení částečně využívají, je u nich ale stále prostor pro další rozvoj, tak jako u každého člověka.

Analýza dat ukázala, že mé respondentky využívají určité strategie, které korespondují s kritickým myšlením a které pomáhají odhalovat dezinformace. Těmi strategiemi jsou výše zmíněné koncepty.

U konceptu Informace jsem se zaměřila na jejich ověřování, důvěryhodnost a s ní související zdroje a dezinformace. Také jsem vytvořila koncept odůvodňování informací – přemýšlí, doptává se, který také souvisí s kritickým myšlením, stejně jako, jak již bylo zmíněno, všechny ostatní koncepty.

Informace a jejich důvěryhodnost, zdroje a to, jak se k nim respondent staví apod. tvoří zcela zásadní koncept. Podle toho, z jakých zdrojů dotyčný čerpá a jak se o zdroje informací zajímá, můžeme vypořádat, jak moc zřejmě kritické myšlení v praxi uplatňuje.

Moje informátorky prokázaly znalost všech konceptů i jejich podkategorií.

Příklady:

To si taky myslím! Aaa pokud se dozvíš nějakou informaci, v článku, knize nebo ji uslyšíš z rádia či z televize, zajímá tě zdroj té informace?

Pokud je to něco, co mě vyloženě zaujme nebo mě celkově problematika zajímá, tak si hledám další informace a zdroje. Pokud je to informace typu Karel XY má další dítě, tak to ne. Spíš mě zajímají informace o státě, politice, naší zemi obecně, krajích a tak. **INFORMACE -zdroj**

Informátorka rozlišuje typy zpráv, které jsou jí předkládány. Seriózní zpravodajství o politice, státech, krajích ji zajímají a další informace si vyhledává, zdroje si ověřuje.

Pokud se jedná o neseriózní zpravodajství, vůbec se o něj nezajímá a tudíž si další informace nedohledává.

Přečti si prosím tento článek a napiš mi, co si myslíš o jeho důvěryhodnosti.

Proč mu věříš, nebo nevěříš. Co si o něm celkově myslíš. To už je poslední věc, o který se budem bavit.

Hele, už jen čtu název serveru. to je hrozně ovlivněnej server a je z něj cítit propaganda snad ve všem, co píšou **INFORMACE – zdroje**

Respondentka se pozastavuje nad zdrojem, který zná a je podle jejích zkušeností propagační a ovlivněný.

Asi je zbytečné se ptát, ale vycházím z dotazníku, který jsem zadávala i středoškolákům. Víš, co je komunistický režim?

Mám ti komunistický režim nějak popsat?

Bylo by to fajn... Stručně

dobře komunistický režim si představuju jako vládu jedné strany, která se řídila dle své ideologie, že by vše mělo patřit všem a vlastně všichni by si měli být rovni, že jo **INFORMACE – znalost -definice**

Respondentka prokázala znalost definice dané problematiky.

TOTALITNÍ PRAKTIKY

Tento koncept jsem rozdělila a omezila na zákazy a kontroly, přičemž jsem se zajímala, zda se respondentky osobně setkali s totalitními praktikami v době, kdy Rusko navštívily.

Příklady:

Myslím spíš, jestli jsi od státu než od lidí něco takového pocítila?... já nevím, třeba hodně zákazů všude...nebo něco v tom smyslu...nebo strach lidí

Jediné co možná, tak to jsou kontroly. Ty jsou naprosto všude a kontrolují od pasů po to, co máš právě v batohu. Záleží vlastně na místě, kde jsi a kam jdeš

SOUVISLOSTI – zkušenost, logické vyvozování

TOTALITNÍ PRAKTIKY – kontroly

Informátorka vychází z vlastní zkušenosti a srovnání se svou rodnou zemí – Českou republikou. Poukazuje na časté kontroly.

Když už jsme u toho. Když jsi v Rusku strávila ty 2 měsíce, pocítila jsi nějakým způsobem vliv propagandy, náznaky komunistického režimu, totalitní praktiky?

Jo, pocítila jsem to .. v podstatě na každém kroku, a to hlavně v Moskvě .. ten stát je policejní a o tom žádná .. na každém rohu máš policisty, lidi si tam nic nedovolí, v podstatě všude máš rámy, které hlídají, jestli nemáš s sebou zbraň .. aaa co je šílený, tak i ženich s nevěstou tím procházeli, když šli do kaple

SOUVISLOSTI – zkušenost, vyvozování

TOTALITNÍ PRAKTIKY - zákazy, propaganda

Respondentka vyvozuje ze své zkušenosti, že se v Rusku osobně setkala s totalitními praktikami. Její tvrzení se týká nadměrných kontrol.

VZDĚLÁNÍ

Koncept vzdělání zahrnuje všechny zmínky o vzdělání. Informátorkami byly studentky VŠ, proto je logické i tento koncept v rozhovoru očekávat. Zároveň je vzdělání klíčové pro celý výzkum a práci obecně, i proto jsem výskyt tohoto konceptu předpokládala.

Příklady:

Další otázka se týká samostudia? Věnuješ se mu?

no .. moc ne asi mi přijde, že toho do školy děláme dost i doma, takže pak spíš využívám čas na jiné věci **VZDĚLÁNÍ**

Děkuju... Věnuješ se samostudiu?

Ano. **VZDĚLÁNÍ**

Informátorky se podle svého tvrzení věnují samostudiu, které je důležitou součástí života všeobecně vzdělaného člověka, který s informacemi pracuje, dohledává si je, dohledává si zdroje apod..

Proč sis zvolila ruský jazyk jako druhý jazyk na střední a v kombinaci s češtinou i na vysoké škole?

No, na střední škole to byla vlastně náhoda. Přecházela jsem do jiné třídy a musela jsem si vybrat mezi němčinou a ruštinou. Ehm, němčina mi nezní hezky, tak jsem si zvolila ruštinu. A když jsem šla na VŠ tak už mě ruština bavila a chtěla jsem se jí věnovat i dál.

VZDĚLÁNÍ

Informátorka upozorňuje na důvody, proč si zvolila ruský jazyk jako předmět svého středoškolského i vysokoškolského vzdělávání. Je důležité, jak ke svému vzdělání přistupuje.

ZÁBAVA

Koncept zábava zahrnuje všechny zmínky o zábavě, čili činnostech, při kterých si respondentky užívají či užívaly příjemně strávený čas.

Příklady:

Na jaké televizní programy se koukáš kromě ČT24. Myslím tím konkrétní televizní stanice i konkrétní pořady. A jaké k tomu máš důvody?

Pak už sleduju noviny na ČT1, seriály na Nova2, třeba Přátelé, Máma, pak Prima Cool - Teorie velkého třesku - seriály ale nesleduju pravidelně, spíš pokud mám čas a náladu, popř. pokud dávají někde zajímavý film.

ZÁBAVA

Jo, počkej, ještě něco. Co se ti v Rusku líbilo nejvíc? Viděla jsi tam nějaké atrakce, které tě zaujaly?

Atrakce? Jak to myslíš? Nejvíc se mi aaasi mm líbilo večerní Rusko .. jak Novgorod, tak Moskva .. sedět někde, dát si něco dobrého a jen koukat na to, jak se ty rušný města proměnily .. ale to úplně nevím, jestli ti odpovídám správně

ZÁBAVA, , SOUVISLOSTI -vlastní názor

ROZHOVOR: Příloha A

MYŠLENKOVÁ MAPA: Příloha B

11 Kvalitativní výzkum – dotazníky položené studentům

3. ročníku Gymnázia Boženy Němcové v Hradci Králové

Originální vyplněné dotazníky viz Příloha C

11.1 Zadání dotazníků

Žijeme v informační době a s tím množstvím informací je potřeba se nějak „poprat“, prodat se jím, naučit se informace třídit, naučit se je hledat.

Je možné, že nakonec budeme žít ve světě, ve kterém už nikdo nebude nic umět nazpaměť a budoucí generace se budou ve školách učit už jen, kde tu informaci co nejrychleji a co nejspolehlivěji najít a jak si informace co nejefektivněji roztřídit a zpracovat, ne však ukládat.

V zadávaném dotazníku se studenti setkali s těmito otázkami:

1. Pokud u některé z těch otázek neznáš odpověď nebo souvislosti, vynech ji.
2. Co děláš nejraději ve volném čase?
3. Jaký vztah máš k cestování? jaké země jsi v životě navštívil/a?
4. Jaký typ média upřednostňuješ a proč?
5. Jaký druh literatury čteš (jaké publikace, žánry, webové stránky, konkrétní tituly, oblíbené tituly) a proč?
6. Navštěvuješ nějaké informační servery každý den/případně odebíráš konkrétně ty anebo někdo z rodiny pravidelně nějaký časopis či noviny?
7. Na jaké televizní programy se díváš, pokud vůbec máte televizi, a jaké k tomu máš důvody?
8. Pokud se dozvíš nějakou informaci (v článku, v knize, uslyšíš ji v rádiu či televizi), zajímá tě zdroj té informace?
9. Pokud se dozvíš nějakou informaci (v článku, v knize, uslyšíš ji v rádiu či televizi), zjišťuješ si ještě jinde, zda byla zpráva pravdivá? - dohledáváš si ještě nějaké informace - že například klikneš na další stránku - nebo když slyšíš nějakou zprávu a zajímá tě, tak si zjišťuješ, jestli je to pravda, nebo to zkrátka neřešíš?
10. Myslíš si, že jsi zodpovědný za to, když převezmeš nějakou nepravdivou zprávu a budeš jí šířit dál? myslíš si, že v takovém případě ty šíříš nepravdu?

11. Co si myslíš obecně o postu prezidenta, ať už našeho, či ruského = jaký by měl podle tebe prezident být, co by měl dělat? (pokud jste příznivcem nebo odpůrcem Miloše Zemana nebo Vladimíra Putina, či jiného prezidenta samozřejmě, klidně mi to sem napište. já vás na žádnou stranu nelákám a ani vás nechci soudit. jen mějte svůj názor, který je podložený argumenty a přemýšlejte nad informacemi).
12. Jaké státy považuješ za mocnosti? patří Rusko podle tebe mezi nejmocnější státy světa?
13. Věnuješ se samostudiu? (samostudium obsahuje i dohledávání si různých informací k látce ve škole nebo k jakékoli informaci)
14. Proč sis zvolil ruský jazyk jako druhý jazyk?
15. Zajímáš se o dění v Rusku?
16. Víš něco o ruské politice (Vladimír Putin a jeho politika,...), nebo hospodářství (rozdílly bohatí x chudí)? pokud ano, jaký je tvůj názor?
17. Nemáte osobní problém s tím, že jsou v Rusku dodnes nejspíš páchaný některé zločiny proti lidství (záhadné vraždy novinářů, anexie Krymu apod.)
18. Víš, co to byl komunistický režim?

11.2 Vyhodnocení dotazníků

Z dotazníkového šetření jasně vyplývá, že je nutné rozvíjet kritické myšlení a čtenářskou a mediální gramotnost v rámci vícero předmětů již na středních školách. Většina středoškoláků nad zdroji informací nepřemýšlí, kritické myšlení výrazně nevyužívá a o Rusku také vesměs nic nevědí. Opak prokázaly dotazované starší studentky VŠ (kvalitativní dotazníky), které se naopak o dění v Ruské federaci zajímají, zdroje informací si dohledávají a kriticky uvažují. Roli však hraje také věk, starší a vyspělejší studentky posledního ročníku magisterského studia by logicky měly být v daných oblastech úspěšnější. To však neznamená, že takové studentky nepřijíždějí nadšené z návštěvy Ruska, aniž by si uvědomily některé součásti propagandy (kluziště) anebo nadšené z fotografie na mostě v Krasnodaru, kde je fotit se fatálně nebezpečné z důvodu válečného konfliktu. Nyní zpět ke konkrétním otázkám mnou zadávaného dotazníku a výslůvkům.

Dotázáno bylo 7 respondentů - 4 dívky a 3 chlapci.

OTÁZKA Č. 1 – volný čas

Vícekrát se v odpovědích objevuje sport, počítačové hry a sledování seriálů a filmů. Jednou byla uvedena hudba, trávení času s přáteli a četba. Vzhledem k rozvíjejícím se technologiím jsem očekávala větší procento hráčů počítačových her, sport, četba a hudba se dají považovat za seberozvoj a trávení času s přáteli je jako jedna z hlavních náplní času v tomto věku pochopitelná (a vlastně i v jiném věku, sport a trávení času s přáteli se objevuje i v dotazníkovém šetření studentek VŠ). Jeden dotazovaný neodpověděl.

OTÁZKA Č. 2 – cestování

Šest respondentů ze sedmi má k cestování pozitivní vztah. Jeden neodpověděl. Dotazovaní nejčastěji navštívili Itálii (6), Chorvatsko (5), Polsko (5), Rakousko (5). Na druhém místě se umístili Slovensko a Řecko (4). Další v pořadí jsou Slovinsko a Německo (3). Uvedeno bylo velké množství zemí, většinou jen jednou (Maroko, San Marino, Tunis, Bulharsko, ...).

OTÁZKA Č. 3 – média

Téměř všichni uvedli jako zdroj, ze kterého čerpají informace, internet. Jeden dotazovaný odpověděl rádio a jeden neodpověděl.

OTÁZKA Č. 4 – literatura

Z konkrétních titulů se objevil Malý princ, Nekvomat a Hraničářův učeň, což je dílo pro mladší žáky. Tentýž člověk uvedl Divotvůrce, Skleněný trůn. Z autorů respondenti uvedli J. Foglara a Percyho Jacksona. Žánrově se celkově objevuje sci-fi a fantasy, což jsem očekávala, jelikož je dokázáno, že sci-fi je u studentů mezi patnáctým a sedmnáctým rokem velice oblíbené. Jeden odpověděl, že čte jen povinnou četbu a články, které mu doporučí google.cz. Další naopak odpověděl, že povinnou četbu vůbec nechce číst. Jeden dotazovaný nemá konkrétní preferovaný směr a jeden neodpověděl.

OTÁZKA Č. 5 – návštěvnost informačních serverů + tištěné deníky

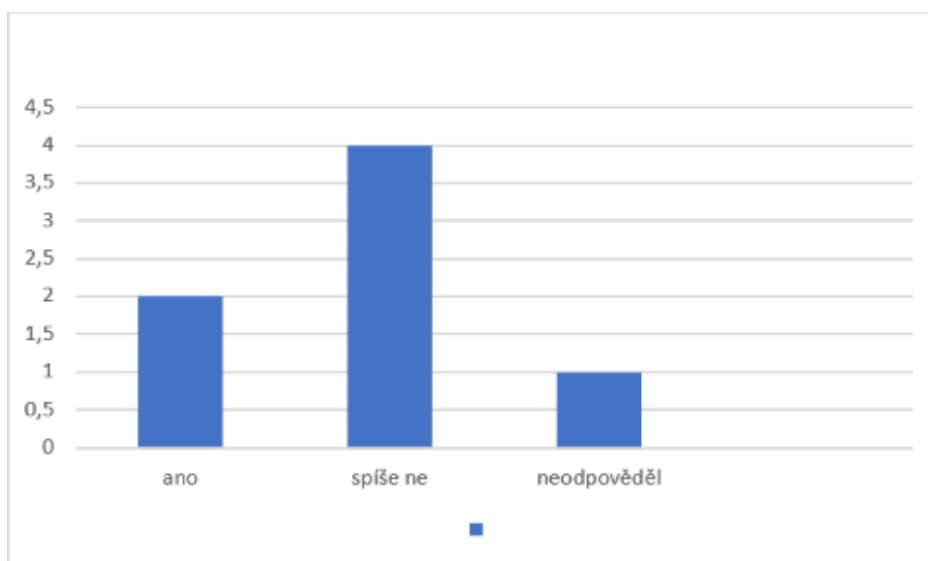
Jedinými uvedenými zdroji, ze kterých studenti podle dotazníkového šetření čerpají, jsou TN.cz, extra.cz, MF Dnes a seznam.cz. Jeden neodpověděl.

OTÁZKA Č. 6 – TV programy

Nejčastěji se objevila televize Nova (Gold a Nova 2). Další v pořadí je Prima (Cool, Krimi). Jediný program ČT v dotazníku byl ČTSport. Ze sportovních kanálů byl zmíněn i Eurosport. Dále respondeti uváděli, že se dívají na seriály a z konkrétních pořadů jsou uvedeny Komisař Rex, Kobra 11, Přátelé a Simpsoni. Jeden neopověděl a jeden se dívá jen na to, co zapnou rodiče.

OTÁZKA Č. 7 – zdroj

Z mého pohledu výsledky otázek č. 6 a č. 7 nedopadly pozitivně. Dva odpověděli, že záleží, o jakou informaci se jedná, jinak „to neřeší“. Dva odpověděli, že se o zdroj zprávy zajímají, přičemž jeden z nich dokonce uvedl, že věří ČT24 a idnes.cz a když vidí, že je článek na Blesk.cz nebo extra.cz, tak si ho ověří určitě. Což je nejobsáhlejší a nejkritičtější z uvedených odpovědí. Čtyři uvedli, že většinou ne a jeden opět neodpověděl.

(graf 1 –)

OTÁZKA Č. 8 – totožná s otázkou č. 7, jen rozvinutá, aby otázku lépe pochopili a v odpovědích se rozepsali.

Pokud je to pro dotazované hodně zajímavá informace, tak podle odpovědí na tuto otázku zdroj informace vyhledávají (jeden dokonce uvedl, že porovnává na více webech). To považuji za pozitivní výsledek. I když se objevila i jedna odpověď ve znění: „jedním uchem tam a druhým ven“.

OTÁZKA Č. 9 – zodpovědnost šíření nepravdy

Čtyři respondenti si myslí, že když převezmou falešnou zprávu a budou ji předávat dál, šíří nepravdu, ale pouze částečně. Jeden si striktně myslí, že nepravdu nešíří a pouze jeden uznává, že je vždy zodpovědný.

OTÁZKA Č. 10 – prezident

Jeden odpověděl, že prezident v ČR nemá žádná privilegia a v Rusku více. To je prokazatelně pravda pramenící z Ústavy. Další odpověděl, že vládu Miloše Zemana toleruje a vláda Vladimíra Putina je mu milejší než Donalda Trumpa. Dva dotazovaní se o politiku nezajímají. Dále je uvedeno, že je „Putin borec v judu“. Další napsal, že se mu nelíbí vystupování našeho prezidenta a o toho ruského se nezajímá. Zaujala mě také myšlenka, že dotyčný ještě není plnoletý, a proto to nemůže ovlivnit, a proto ho to nezajímá. Má pravdu, že to zatím nemůže ovlivnit, ale je dobré se o takové věci zajímat a učit se je kriticky zhodnotit. A to právě proto, aby věděl, koho chce volit, až mu bude osmnáct. Správná odpověď o tom, že má prezident reprezentovat se objevila třikrát. Jednou se objevila odpověď, ve které dotazovaný srovnává správného prezidenta a staví ho mezi Miloše Zemana a Vladimíra Putina. Dle jeho slov, by prezident měl mít více respektu než český prezident, ale neměli by se ho lidé bát jako ruského prezidenta.

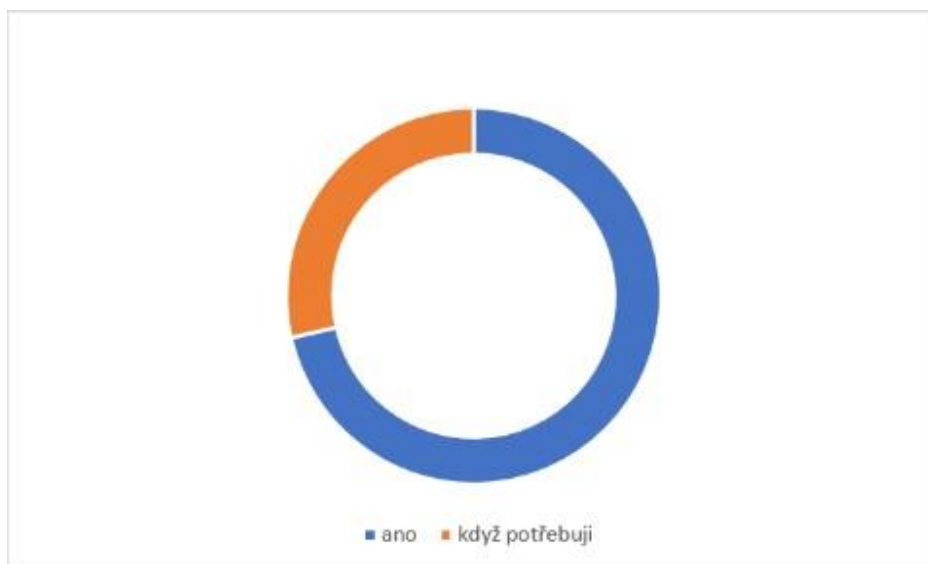
OTÁZKA Č. 11 – mocnosti

Šest ze sedmi respondentů uznává jako světovou velmoc Rusko a USA, dále už se ale neshodují. Překvapilo mě, že dva uvedli Severní Koreu. Pět dotazovaných zahrnuje mezi mocnosti Čínu a po jednom uvedli Německo, Francii a Spojené arabské emiráty.

OTÁZKA Č. 12 – samostudium

Tato otázka dopadla dobře. Pět ze sedmi odpovědělo, že se samostudiem zabývá.

Zbylí dva také, ale pouze když to opravdu potřebují, například v souvislosti se školou.

(graf 2 –)

OTÁZKA Č. 13 – ruský jazyk jako druhý jazyk

Jeden respondent k mému potěšení uvedl, že se mu ruský jazyk líbí a zajímá ho ruská kultura a jiný jazyk ho nelákal. Velké procento dotazovaných si ruský jazyk zvolilo z praktických důvodů anebo se jim německý (je složitý) nebo francouzský (je zbytečný) jazyk nelíbí. Jeden uvedl, že může pomocí ruštiny také komunikovat s přáteli v počítačové hře, což jsem jako důvod já osobně slyšela i od jiných studentů.

OTÁZKA Č. 14 – dění v Rusku

O dění v Rusku se zkrátka nezajímají (pět dotazovaných). Jeden respondent dění sleduje a je znepokojen a jeden se zajímá, pokud se zpráva objeví v Česku.

OTÁZKA Č. 15 – ruská politika + hospodářství

Respondenti uvedli vysoké sociální rozdíly a oligarchii (2), dále Putina a jeho vliv (2), snahu o zvýšení HDP, manipulace se zákony, zároveň ale čtyři ze sedmi nich uvedli, že „jim to je jedno“.

OTÁZKA Č. 16 – anexe Krymu apod.

Pět respondentů se o tyto záležitosti nezajímá, přičemž dva z nich připouštějí, že je situace zřejmě vážná a jeden ji naprosto zlehčuje („nebude to takový dráma“). Jeden dotazovaný si myslí, že pokud V. Putin nebude chtít, tak se nikdo pravdu nedozví. Jeden nad problémem více přemýšlí a vyjadřuje se k anexi Krymu. Situace

mu připomíná Sudety, což je označení pro území severní Moravy, Čech a Slezska přiřazených po okupaci v roce 1938 k Německu. Zmiňuje napjatý vztah mezi Ukrajinou a Ruskou federací. Rusové chtějí podle jeho názoru větší území.

OTÁZKA Č. 17 – komunistický režim

Pětkrát odpověděli ano, ale definici neuvedli. Jeden dotazovaný odpověděl ano a uvedl správnou definici. Jeden vyjádřil svůj vlastní názor (komunismus není špatný).

12 Ukázková hodina

12.1 A. I. Solženicyn – Souostroví Gulag

(navazujeme na učebnici Raduga, kde je text o Sibiři a o Alexandru Solženicynovi)

Ukázkovou hodinu jsem sestavila částečně na základě jednodenního Programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení s Mgr. Lenkou Krejsovou, která vystudovala Filosofickou fakultu univerzity TGM Brno, český jazyk a literaturu a dějepis. Nyní vyučuje již desátým rokem na Gymnáziu J. K. Tyla v Hradci Králové. Lenka Krejsová není zastáncem toho, aby se vyučovalo pouze frontálně, protože pro žáky je důležité umět se samostatně a kriticky zamyslet a zapojit vyšší mozkové funkce. Provozuje také komplexnější a delší kurzy kritického myšlení pro ostatní učitele. V rámci rozvoje mediální a čtenářské gramotnosti a kritického nahlížení na fenomény bude v mé ukázkové hodině užitá metoda I.N.S.E.R.T. (interactive noting system for effective reading) neboli znaménkování a metoda ŽIVOTABÁSEŇ. Každá taková hodina by měla obsahovat evokaci, uvědomění si významu informací a reflexi. V hodině L. Krejsové byly k evokaci užity píseň a obrázky, u nichž jsme si měli vybavit asociace. My budeme v evokační fázi koukat na seznam obětí gulagu v knize Souostroví Gulag A.I. Solženicyna, číst si ukázky, navodíme atmosféru. Následuje metoda I.N.S.E.R.T., která spočívá v označování informací v textu (v životopisu autora), které vede k efektivnímu čtení a zapamatování. Neoznačují však samozřejmě každou informaci, redukuje je. Poté si vše zapíše do tabulky a následuje sdílení. Znaménko ✓ označuje informaci, kterou student již věděl. + napíše studenti u informace, která je pro ně nová. ? označuje informaci, o které by se student chtěl dozvědět víc nebo jí nerozumí a – je značka pro informaci, která je v rozporu s tím, co si dotyčný myslel. Učitel funguje jako koordinátor, průvodce a zapisovatel. Zapisuje nejdůležitější fakta (ta, která se mohou objevit v testu) na tabuli. Při této aktivizační metodě žák cvičí schopnost analyzovat text při prvním čtení, třídit informace, dále znovu pracuje se svým vlastním textem, ze kterého vybírá ta nejdůležitější fakta a v neposlední řadě informace propojuje mezi sebou (staré s novými, vytváří vztahy mezi novými informacemi).

Metoda ŽIVOTABÁSEŇ završuje celý proces a umožňuje studentům vrátit se k informacím, které během hodiny získali a shrnout je ve vlastní básni (jen okem kontrolují, zda pracují, ale nahlas čte pouze ten, kdo chce; respektují, že někdo nechce číst svou tvorbu před ostatními; případně mohou číst ve dvojicích). Jedná se o poslední

fázi – reflexi, která není opakováním, ale ohlédnutím. K faktům se tak každý student vrátí a zároveň rozvíjí své kreativní myšlení.

Příkladem dalších metod, které lze při rozvoji kritického myšlení a mediální a čtenářské gramotnosti uplatnit, jsou například metoda PPP (PPP neboli představ si, přečti a potvrď). Žáci například dostanou obrázek, u kterého si představí příběh, který si následně přečtou a zjistí, jak se vše doopravdy událo, své představy si tedy potvrdí, anebo vyvrátí.), volné psaní (Student píše v časovém limitu to, co ho k danému tématu napadne, a to jakýmkoliv způsobem - body, věty - nehledě na pravopis.), podvojný deník (Studenti si vedou deník, přičemž na jednu stranu stránky zapisují citace přímo z daného textu a k nim své poznatky na stranu druhou.), řízené čtení s předvídáním (Studenti individuálně čtou a poté zapisují své předpoklady, jak bude podle nich text pokračovat a jejich odůvodnění.) nebo metoda Pětilístek (Při rozboru textu si studenti zaznamenávají na první řádek námět - většinou podst.jm., dále popis námětu – vlastnosti, většinou příd.jm., na třetí řádek tři slovesa-co se s ním děje, čtvrtý řádek už tvoří celá věta související s námětem a na posledním řádku by mělo být synonymum k námětu.) a Vennovy diagramy (zaznamenávají vzájemné vztahy mezi množinami, tématy, oblastmi - např. tragédie a komedie. Zjistíme, co mají společného a v čem se liší.).

Kniha: Souostroví Gulag

Ukážeme si seznam svědků, obětí gulagu na začátku knihy a některé jejich fotografie. Мы посмотрим книгу и список жертв, свидетелей в начале произведения. После этого посмотрим их фотографии.

Fotografie: str. 406-407

Vysvětlíme si, co je to gulag. Главное управление лагерей — jedná se o pracovní tábory. Lidé tam ve velice špatných životních i hygienických podmínkách pracovali, trpěli a často byli vězněni neprávem (politictí vězni). Автор описывает быт заключённых, их биографии, он также приводит примеры причин посадок. Poté si přečteme ukázkou – прочитаем отрывки.

“Сон - лучшее средство против голода и против кручины: и организм не горит, и мозг не перебирает заново и заново сделанных тобою ошибок.”¹⁸

“Спать! - это очень важно. На брюхо лечь, спиной укрыться и спать! Во время сна ты не расходуете сил и не терзаешь сердце - а срок идет, а срок идет! Когда трещит и брызжет факелом наша жизнь, мы проклинаяем необходимость восемь часов бездарно спать. Когда же мы обездолены, обезнадежены - благословение тебе, сон четырнадцатичасовой!”¹⁹

Tím zakončíme první fázi metody kritického myšlení, a to evokaci. Následuje fáze uvědomění, Životopis A. I. Solženicyna pomocí aktivizační metody I.N.S.E.R.T. a hodinu zakončíme posledním stádiem a tím je reflexe, ohlédnutí pomocí aktivizační metody ŽIVOTABÁSEŇ. Pokud zbude čas, řekneme si ještě základní informace o propagandě v Rusku 20. století. Pokud čas nezbude, k této látce se vrátíme na začátku další vyučovací hodiny. Na Gymnázium Boženy Němcové v Hradci Králové jsem si v rámci pedagogické praxe hodinu vyzkoušela a stihla jsem i upřesnit studentům základní historické momenty 20. století v Rusku. Další materiály, které jsem při výuce využila jsou k nahlédnutí v přílohách práce.

12.2 Teorie – 20. století v Rusku

Osnova hodiny:

1. obecně o propagandistické literatuře
2. zmínit některé oficiální autory, některé neoficiální – jméno vždy napsat na tabuli
3. od počátku století - 1917, 1934, 1937

7. listopadu 1917 proběhla Říjnová revoluce, což byl politický převrat, při kterém se k moci dostali komunisté (bolševici).

Vládnoucí Vladimír Iljič Lenin zemřel roku 1924. Jeho nástupcem byl Josif Visiaronovič Stalin. V. I. Lenin nebyl tolik krutý a jeho úmysly možná byly více

¹⁸ *Архипелаг Гулаг* [online]. Paříž: YMCA ПИРЕСС, 1973 [cit. 2021-6-22]. Dostupné z: http://lib.ru/PROZA/SOLZHENICYN/gulag.txt_with-big-pictures.html

¹⁹ *Архипелаг Гулаг* [online]. Paříž: YMCA ПИРЕСС, 1973 [cit. 2021-6-22]. Dostupné z: http://lib.ru/PROZA/SOLZHENICYN/gulag.txt_with-big-pictures.html

utopistické jako celá myšlenka komunismu o tom, že se budeme o všechno dělit a všechno bude všech a všichni budeme pro stranu pracovat a za stranu dýchat. V. I. Lenin je i dnes obdivován a vzpomíná se na něj.

ОТÁЗКА К ЖÁКŮМ: Вы знаете, что на Красной площади находится Мавзолей Ленина?

V roce 1934 byl založen Svaz socialistických spisovatelů a od té chvíle jediný přijatelný literární směr – socialistický realismus.

Rok 1937 je považován za vrchol Stalinských represí, které zahrnovali zatýkání, mučení a vraždy údajných zločinců vystupujících proti ideologii komunistické strany.

Ruská literatura sovětské éry byla za posledních dvacet let výrazně přehodnocena a tento proces stále ještě probíhá. Do konce 20. let 20. století se literatura v Rusku mohla ještě svobodně vyvíjet (existovaly různé literární skupiny – Новокрестьянская поэзия, Скифы, Имажинисты, ЛЕФ, Серапионовы братья, Перевал или ОБЭРИУ). Poté došlo k pozastavení vývoje a ke značnému omezení. Literární převrat byl provázen mnohými dalšími změnami (společenské tituly, kalendář, celkové priority státu a společnosti).

V roce 1934 nastal zvrát, který souvisel se vznikem Svazu sovětských spisovatelů (v něm najednou museli být všichni, kteří chtěli psát a museli psát podle pravidel), který zakázal literární produkci neodpovídající zásadám socialistického realismu. Ruská tvorba se v ten moment rozdělila (oficiální a neoficiální).

„Oficiální autoři psali na zakázku. Literaturu zcela ovládl koncept socialistického realismu. Do předem připraveného schématu doplnili autoři vzorový, například román, sestavený přesně podle pravidel. A to i za cenu toho, že budou realitu upravovat, aby byla zobrazena v dostatečně revolučním vývoji.“²⁰

Realita je deformována (historie – potlačená fakta, postavy – černobílé, práce – nadhodnocována, vztahy - láska pouze ke straně, postoje - již zmíněný nucený

²⁰ LENOMAROVÁ, Anna. Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX.století [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/190169/>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PaedDr. Antonín Hlaváček.

optimismus). Zásadní není „skutečnost a současnost, ale žádoucí stav v budoucnosti.“

21

Hlavní hrdina díla socialistického realismu je aktivní revolucionář (např. Pavel Korčagin z Jak se kalila ocel Nikolaje Ostrovského) nebo postava, která se nadšeným revolucionářem postupně stane (například Maxim Gorkij předběhl svou dobu s románem Matka). Musí vždy podstoupit řadu obětí, což ale pro revoluci udělá rád. Postavy budovatelských propagandistických textů jsou černobílé (kladné-revolucionáři a záporné-proti revoluci). Dále musí dílo socialistického realismu splňovat požadavek lidovosti (народность), stranickost партийность), ideovost (идейность).

Děj je nuceně optimistický, přestože lidé při revoluci (nebo pro revoluci) zemrou, protože to udělali pro stranu, pro celý kolektiv a jejich čin je přesahuje. Obsahová stránka díla je zásadní, „socialistický realismus téměř naprosto rezignuje na formu“²², jedná se tedy o jednoduchý, rytmický a srozumitelný text. Tím autoři usilovali právě o lidovost.

Do schématu socialistického realismu nezapadá láska mezi mužem a ženou, většinou se objevuje pouze bezedná láska ke straně a ideologii. Význam textu je jasný a srozumitelný, žádné jiné interpretace se nenabízejí.

Oproti tomu ve světové literatuře 20. století najdeme například existenciální tápání, míšení stylů a žánrů či možnost několika interpretací.

Literární díla významných spisovatelů sovětské éry (např. Fadděj Bulgarin, Nikolaj Ostrovskij, Vsevolod Višněvskij nebo Valentin Katajev) dnes mají výrazně nižší uměleckou hodnotu, než která jim byla přikládána.

Spisovatel měl učit národ pomocí svých knih a literatura nabyla funkci agitační (výchovnou), která pro ni není typická.

²¹ LENOMAROVÁ, Anna. Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX.století [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/190169/>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PaedDr. Antonín Hlaváček.

²² LENOMAROVÁ, Anna. Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX.století [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/190169/>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PaedDr. Antonín Hlaváček.

“*S nežádoucími literáty probíhaly různé procesy.*“²³ Spousta spisovatelů žila v emigraci (tři vlny do různých zemí; také emigrace vnitřní). Někteří autoři se svá díla ani neodvážili napsat a znali je nazpaměť (např.: Anna Achmatovová – Rekviem).

Jiným byla díla zakázána cenzurou poté, co se je pokusili publikovat (Michail Bulgakov – Mistr a Markétka, Psí srdce; Boris Pasternak – Doktor Živago; Andrej Platonov – Čevengur; Jevgenij Zamjatin – My aj.), přičemž někteří dostali možnost svá díla po připomínkách „opravit“ (Alexej Tolstoj nebo Alexandr Fadějev – musel zdůraznit roli strany; stranický vůdce musel být aktivnější a propracovanější), „*lépe řečeno provést zásadní změny, hlavně co se obsahové ideologie týče.*“²⁴ Poté se mohli stát součástí sovětské elity a žít v blahobytu. Přesto například Alexandr Fadějev skončil jako oběť systému.

PŘÍMO K ŽÁKŮM: Zní to jako dávná minulost, avšak propaganda přesahuje společně s dezinformacemi, na které se zaměříme možná několik následujících hodin, až do dnešních dní. Mám pro vás ale dobrou zprávu, pokud budete chtít, můžete se z velké části bránit tomu, aby s vámi někdo záměrně manipuloval, ovlivňoval vás a uplatňoval na vás propagandistické techniky. Musíte nad informacemi přemýšlet, a ne je jen slepě a hluše přebírat. Ukážeme si společně, jak na to.

Dezinformace se ani zdaleka netýkají pouze politického spektra (takové k nám nejčastěji míří právě z Ruska), ale také například oblasti zdraví nebo rasové nenávisti a to si konkrétně ukážeme.

Dále je nezbytné uvést studentům příklady dezinformací a teorii z teoretické a praktické části diplomové práce (co je to dezinformace, nálepkování, algoritmy, na kterých fungují sociální sítě, hoax, konspirační teorie, média atd.).

²³ LENOMAROVÁ, Anna. Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX.století [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/190169/>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PaedDr. Antonín Hlaváček.

²⁴ LENOMAROVÁ, Anna. Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX.století [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/190169/>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PaedDr. Antonín Hlaváček.

12.3 Příklady dezinformací, manipulace a propagandy

12.3.1 Protržení hráze – Sibiř ²⁵

Společně budeme číst a překládat článek. Postupně se budu ptát, co jsme se zatím dozvěděli. Dlouho se nedozvídáme nic o protržení hráze, tato zásadní informace je v textu zmíněna až na konci jen tak mimochodem. Téměř celý článek se dozvídáme kladné informace o tom člověku, který zemřel, a tak vlastně zapomeneme, že se stalo něco špatného. Nejedná se ani tak o dezinformaci, ale o manipulaci. Celý článek vyznívá spíše pozitivně. Autor míří na emoce a podsouvá nám pouze to, co chce. Propaganda vždy podněcuje k upevnění určitého ideologického názoru. Upozorním také na délku článku, protože dezinformační, manipulační a propagandistické zpravodajství bývá zpravidla kratší než to seriózní.

Je tam zdroj? Jaký? Kdo je autorem? Autor není uveden a zdrojem je Moskovskij komsomolec, který pravidelně zveřejňuje fake news a propagandistické texty (stejně tak server, na kterém se zpráva nachází – Ria novosti).

Upozorním na to, že Tchaj-wan, Bělorusko nebo Estonsko jsou příklady států, které jsou pod nějakou nadvládou, vlivem. ČR má konflikt s Čínou. Čína chtěla a chce řídit, jak máme vést náš stát, čili se opakovaně snaží zasahovat do vnitřních záležitostí státu. Obecně vzato, věci někdy ve světě fungují někdy jinak, než jsou prezentovány. Země jako je Korejská lidově demokratická republika (Severní Korea), Čína nebo Bělorusko jsou toho jasným důkazem. Nemají s demokracií nic společného a jsou tam porušována lidská práva. Stejně tak je to s Ruskem (i když by se dalo polemizovat o tom, kde se jedná o větší extrém).

České (a samozřejmě i ruské) dezinformační weby jsou Ruskem financovány. Někdy proto najdeme v textech ruská slova nebo rusismy a samozřejmě proruské myšlenky a články pochlebující Ruské federaci (v České republice jsou jimi například ac24.cz a Aeronet.cz). Ruské informační orgány a instituce cílí především na bývalé státy SSSR.

Zeptat se studentů: Víte, co je to dezinformace?

Dezinformace neboli fake news jsou zákeřné v tom, že často pracují s částečnou pravdou. Buď ji jen upravují anebo vyzdvihnou to, co potřebují, co se jim

²⁵ Друзья рассказали о погибших при прорыве дамбы в Красноярском крае. *РИА НОВОСТИ* [online]. Москва, 2019, 20. 10. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191020/1559994370.html>

hodí, jako jsme to viděli v tom předchozím článku (Sibiř). Častokrát jejich cílem není přímo to, abyste uvěřili nepravdě, ale aby došlo k názorové nejednotnosti a ke zmatení, protože se objeví více verzí a nikdo nebude vědět, která je pravdivá, anebo si to nebude zjišťovat. Nejčastěji útočí na NATO, USA a EU, čímž chtějí znehodnotit demokratický systém. Dezinformace byla využívána již dávno, především ve válečných konfliktech.

Především bych chtěla upozornit na to, že studentům tímto nenaznačuji, že každá zpráva o Rusku, USA, EU nebo NATO je dezinformace. Ale je jich hodně.

V roce 2018 týdeník Der Spiegel odhalil svého vlastního novináře Claase Relotia. Ten napsal od roku 2011 desítky článků a získal za svou práci mnohá ocenění (např. Novinář roku 2014 od CNN). Sedm let si ale své zprávy dokresloval nebo zcela vymýšlel a citoval smyšlené osoby. Šířil dezinformace. Osudným se mu stalo město Fergus Falls, o němž se Claas Relotius rozhodl napsat. Jak bylo jeho zvykem, mnoho informací si upravil a vymyslel a tamní lidé se začali ozývat do redakce týdeníku. Novinář se nakonec pod tlakem sám přiznal. Procházel mu to ale velice dlouho. Podobná situace se stala ve 20. století Alexandru Fadějevovi s jeho románem Mladá garda. V Krasnodonu na Ukrajině opravdu Mladá garda, o které se v díle píše, existovala. Autor si však upravil až příliš mnoho skutečností, aby vykreslil situaci podle socialistického realismu v dostatečně revolučním duchu. Obyvatelé města se začali ozývat s tím, že informace nejsou pravdivé. Tenkrát to ale vyřešili jinak než situaci okolo Claase Relotia. J. V. Stalin poslal do města své vojáky, každý obyvatel dostal jeden výtisk Mladé gardy a nakonec všichni pod výhrůžkou rádi souhlasili, že se budou držet Fadějevovy verze.

Další kuriózní současnou dezinformací je událost z roku 2014. 17. listopadu proběhla na Národní třídě demonstrace proti Miloši Zemanovi, která byla charakteristická červenými kartami. Princip spočíval v tom, že kdo nesouhlasil s vládou prezidenta Zemana, zvedl na protest červenou kartu, jakou obvykle vystavuje rozhodčí například ve fotbale. Karty tam rozdávalo několik lidí, kteří se demonstrace pouze účastnili, ale nepořádali ji. Mezi rozdávajícími byla i slečna, která kdysi pracovala jako lektorka angličtiny na Americké ambasádě v České republice. Na serveru Aeronet.cz se následně objevila dezinformace o tom, že akci pořádá americké velvyslanectví.

Отрывок из фильма:

FILM MONSTRUM²⁶, 2017, ukázka sochy J. V. Stalina
45:50 1:23:50

Článek:

28. February 2019 Redakce AC24

Africký uprchlík se pokusil zavraždit policistu na nádraží

Níže sledujete záznam bezpečnostní kamery ukazující útok afrického uprchlíka na dva příslušníky bezpečnostní služby. Uprchlík se pokusil jednoho ochránce zavraždit, ale byl zastaven střelbou druhého. Incident se odehrál na podzim minulého roku na italském nádraží.

Video si nepustíme, protože obsahuje prvky násilí. Článek je neurčitý a velice strohý na fakta (na jednom italském náměstí, ještě ke všemu na podzim minulého roku, což je naprosto neaktuální). Je vlastně strohý celkově, protože tento popis a video, to je vše. Autor článku není uveden, zdroj také není uveden. Pod článkem se nacházejí reklamy. Jak mohou autoři článku s naprostou jistotou vědět, že se jedná o afrického uprchlíka? Článek ani video nic nedokazují. Lze dohledat pouze stejný text sdílený na sociální síti Facebook Massimem Bitoncim, který je spojen s dezinformačními weby jako parlamentnilisty.cz, europortal.cz, také je členem Ligy severu, což je italská politická strana, která je považována za nacionalistickou, xenofobní a výrazně se staví proti „uprchlíkům“.

²⁶ Javy. Monstrum 2017 české filmy CZ. In: *Youtube.com*

13 Pracovní listy

Pracovní list je určen studentům maturitního ročníku na střední škole. Předpokládá se znalost ruského jazyka. Texty jsou připraveny k užití v praxi pro učitele ruského jazyka na středních školách. Na jejich základě studenti rozvíjejí kritické myšlení a čtenářskou a mediální gramotnost, obohacují si slovní zásobu a všeobecný rozhled a formulují důležité myšlenky v cizím jazyce. V neposlední řadě je v souladu s ostatními předměty (český jazyk, základy společenských věd), je tedy zaměřen na mezipředmětové vztahy a interkulturní komunikační kompetence neboli IKK. Vzdělaný člověk by měl být schopen komunikovat s jinými kulturami a společnostmi ve svém rodném anebo cizím jazyce.

Začneme pracovním listem v českém jazyce, ve kterém si procvičíme dosud nabyté poznatky. V následujících hodinách budeme se studenty rozebírat další české články a poté ruský (budou odpovídat v ruštině), nebo naopak. To záleží na každém učiteli, ale s českými se spíše setkají, proto jsem vytvořila vícero cvičení. Pracovní list bude kombinací rodného a studovaného jazyka. Nejdříve si otázky společně projdeme a přeložíme, poté žáci již pracují samostatně. Na článek navazuje další sada otázek, ve které studenti odpovídají v češtině. Za domácí úkol si poté udělají MQ tester (projekt Jeden svět na školách), který si následující hodinu společně rozebereme, dovysvětlíme a zaměříme se na otázky, které dělali žákům problém. Ukážeme si na textu nové vazby, ale procvičíme i ty, co už umíme, navíc procvičíme překlad (kromě již zmíněného kritického myšlení a mediální i čtenářské gramotnosti a oblasti komunikace). Samozřejmě nepočítám s tím, že ti studenti na všechno přijdou sami, ale budeme o tom vždycky potom diskutovat a dávat dohromady své poznatky a já jako učitel jim k tomu dodám další poznatky. Počítám s tím, že se budou postupně zlepšovat. Důležité části citací, které dokreslují správné odpovědi, a správně označená varianta u otázek s možnostmi jsou v následujících řešeních vždy vyznačeny červeně.

13.1 Řešení pracovního listu č. 1

Pracovní listy v podobě, která je určena žákům, jsou k nahlednutí v přílohách práce. V každé následujícíh pěti kapitolách je uvedena stručná charakteristika pracovních listů a především řešení.

První pracovní list je zaměřen na rozvoj kritického myšlení a mediální a čtenářské gramotnosti. Ukážeme si na textu nové vazby, ale procvičíme i ty, co už

umíme, navíc (kromě již zmíněného kritického myšlení a mediální i čtenářské gramotnosti) budeme překládat živý jazyk, nikoli učebnicový zjednodušený text, což si myslím, že by žáci posledního ročníku střední školy již měli být s menší pomocí schopni zvládnout - podle kontextu pochopit význam a hlavní myšlenku. Zároveň by měli umět zformulovat svou vlastní myšlenku a možná jednoduché, ale celé věty.

1. Какая главная мысль вытекает из этого текста? = Jaké je hlavní sdělení textu?

У Сергея Лаврова идеальная жизнь и он герой (харисма, популярный, МГИМО, отличная работа). Его жена обыкновенная и стоит в его тени.

2. Кто автор? = Kdo je autorem textu?

- Автор какая-то дамочка. Она пишет статьи об известных женщинах или советы для женщин, это желтая пресса.

Autorka vystupuje pod pseudonymem dámička. Založila si kanál pro ženy s názvem osobnosti (Persony), kam přidává články o ženách a pro ženy; takový web si zřejmě může založit každý. Jedná se o bulvární články.

3. Какая цель автора? Что он хочет? Какой его замысел? = Na co cílí autor článku? Jaký je jeho záměr?

- Автор хочет показать, что министр иностранных дел России выдающаяся личность, идеаль. М. А. Лаврова любит его, помогает ему и стоит в его тени.

Záměr autorky je zřejmě zaujmout zajímavými tématy a také vychválit ruského ministra zahraničí, vyzdvihnout, že žije spořádaným životem se svou ženou již 40 let a že je vzdělaným, charismatickým a pohledným hrdinou. Z textu vyplývá, že ministra zahraničních věcí mají všichni rádi. Posiluje mínění, že Ruská federace má skvělé vedení a Rusové jsou v dobrých rukou, což není tak úplně pravda, protože v Rusku jsou obecně porušována lidská práva a demokratické principy.

V. Putin například před nedávnem vyhlásil referendum o změně ústavního zákona, což se opět ukázalo jako velice „úrodné pole“ pro propagandu. Podle nového zákona by měl prezident Ruské federace vládnout až do roku 2036, čili V. Putin si chce prodloužit své funkční období. Dále se v novém ústavním zákoně objevují změny ohledně svobodné diskuse o historii a také omezení práv sexuálních menšin, na což upozorňuje pro ČT24 Dana Procházková, redaktorka Deníku N a specialistka na Ruskou federaci. Novela je zároveň záměrně spojena se zákony o podpoře rodiny a

zahraniční politice. Navzdory tomu, že Ústava ještě neplatila, již se v ruských obchodech prodávala.

Podle Tomasze Dawida Jedruchowa, což je polský zpravodaj TPV v Rusku a ČT24, není v Ruské federaci ničím neobvyklým, že jsou volby ovlivněny a podvrženy (občan například přijde k volbám a ukáže se, že již „volil“, a někdy dokonce 2x).

4. О чем в тексте не пишут? Что отсутствует? Чего там нет? = О чем se v textu nepíše? О чем není žádná zmínka, ale mělo by to tam být, chybí to tam?
 - Chybí informace o dětech, chybí více informací o manželce. В тексте нет информации о детях и очень мало мы узнали о М.А. Лавровой.
5. Придумайте название статьи. = Jaký titulek by byl vhodný k tomuto článku?
 - С. Лавров и его жена
6. Когда они познакомились? = Kdy se seznámili?
 - Когда они ещё учились в институте и были студентами.
7. Правда, или неправда? = Je tvrzení v souladu s textem?
 - a. Лавров после окончания МГИМО сначала не работал
 - нет, работал стажером в Министерстве Иностранных дел и после этого стал аташе СССР
 - b. У министра иностранных дел России много отрицательных качеств.
 - нет, у него только положительные качества
 - c. Лет 40 назад С. В. Лавров счастливо поженился и его супруга обыкновенная.
 - d. М. А. Лаврова не любит интервью и стоит в тени своего мужа, поэтому не просто о ней писать?
 - e. Жена Лаврова после окончания ВУЗа занималась своей карьерой.
 - нет, об этом не думала, всюду следовала за мужем.

	a.	b.	c.	d.	e.
Правда			✓	✓	
Неправда	✓	✓			✓

(tabulka č. – výsledková tabulka ke cvičení ? pracovního listu č. 1)

8. Что значит по-чешски слово супруга? = Co znamená v překladu slovo супруга?
- manželka, žena
9. Как вы понимаете значение предложения: „*Мария Александровна, а именно так зовут жену Лаврова, женщина не публичная.*“²⁷ = Jak rozumíte větě ... ? Vysvětlete česky.
- Maria Alexandrovna, jak konkrétně oslovují manželku Lavrova, je žena, která se na veřejnosti spíše neukazuje. (není to veřejná žena, nemá ráda mediální zájem)
10. Найдите в тексте причины, почему по-мнению автора С. Лавров очень хороший мужчина, муж и министр.....= Vypište z textu důvody, proč je podle autora článku S. Lavrov velice dobrý muž, manžel i ministr.
- у него характер
 - он играл на гитаре
 - он выдающийся министр
 - находится под пристальным вниманием и интересна людям.
 - он высокий и важный человек, ...
11. Что можно сказать об источнике статьи? = Co je možné říci o zdroji článku?
- его там нет
12. Приведите два синонима к слову выдающийся и два антонима к слову счастлив. = Uveďte dvě synonyma ke slovu vynikající a dvě antonyma ke slovu šťastný.
- выдающийся - отличный, очень хороший, превосходный, замечательный
 - счастлив - грустный, печальный, тоскливый, несчастный
13. Какого слова в тексте нет, а оно должно там быть (*)? = Jaké slovo patří na vynechané místo?
- а) своего мужа
 - б) учителей
 - в) журналистов**

²⁷ Дамочка. [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://zen.yandex.ru/media/damochka/chto-soboi-predstavliaet-supruga-sergeia-lavrova-eedohod-rod-zaniatii-5dfcd5d897b5d400b2ff269d>

14. Найдите несклоняемое слово. = Najděte v textu nesklonné slovo.

- интервью

13.2 Řešení pracovního listu č. 2

Nejdříve je nechám článek si přečíst a odpovědět na první dvě otázky, které si následně společně zkontrolujeme, aby bylo jasné, jaké je správné řešení, aby v dalších úkolech měli k dispozici správné plné znění textu.

1. Doplňte podle kontextu vynechané slovo (*):

- a. zahájit
- b. ukončit
- c. zesměšnit

2. Článek jsem na začátku zkrátila o jednu větu. Která z nich je úvodní větou článku? (při rozboru berte na úvodní větu ohledy!)

- a. *„Nadcházející schůzka mezi papežem Františkem a ruským patriarchou Kirillem bude nejen historická událost, ale může mít velké výhody pro křesťany po celém světě, uvedly francouzské noviny Le Journal du Dimanche.“*²⁸
- b. Bude se konat schůzka českého a ruského prezidenta, na níž budou hovořit o vzdělávání. Nadcházející schůzka mezi papežem Pepou a ruským patriarchou Kirillem je důležitá, jelikož na ní budou probírat válečnou taktiku.

3. Jaké je hlavní sdělení článku? Vysvětlete vlastními slovy.

Na havanském letišti se má uskutečnit setkání papeže Františka s ruským patriarchou Kirillem, na kterém budou hovořit o sblížení pravoslavné a katolické církve a všech věřících. Papež František chce požádat o pomoc se „záchranou křesťanství“ ruského prezidenta V. Putina.

²⁸ SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-je-jediny-muz-kterymuze-zachranit-krestanstvi-na-celem-svete/>

4. Obsahuje text nějaké pravopisné, stylistické či interpunkční chyby? Uveďte příklad.

Příklady – pravopis

CHYBY: „*Tato dva náboženství se rozdělila v roce 1054- což je často nazýváno jako „velký rozkol“*“ - po vleklých sporech kvůli římské nadvládě nad celou křesťanskou společností. “

vysoce - profilové

SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ: dvě náboženství; označováno jako, nebo nazýváno „velký rozkol“ / „velkým rozkolem“; vysoce profilové

Příklady - syntax

Celkově se vyskytují „kotrbaté“, syntakticky nesprávné větné konstrukce.

CHYBA: „*Ve snaze bránit křesťany na Blízkém východě a dalších částech světa, kde jsou pronásledováni, papež František chce požádat ruského prezidenta Vladimíra Putina o pomoc.*“²⁹

SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ: Ve snaze bránit křesťany na Blízkém východě a dalších částech světa, kde jsou pronásledováni, chce papež František požádat ruského prezidenta Vladimíra Putina o pomoc. / Papež František chce ve snaze bránit křesťany na Blízkém východě a dalších částech světa, kde jsou pronásledováni, požádat o pomoc Vladimíra Putina.

CHYBA: „*Podle papeže Františka, Putin je jediná osobnost, se kterou se může katolická církev spojit na obranu křesťanů na východě.*“³⁰

SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ: Podle papeže Františka je Putin jediná.....

²⁹ SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-je-jediny-muz-kterymuze-zachranit-krestanstvi-na-celem-svete/>

³⁰ SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-je-jediny-muz-kterymuze-zachranit-krestanstvi-na-celem-svete/>

5. Má text soudržnou strukturu? Dává smysl?

Ve své podstatě text nějakou strukturu má, dalo by se uznat, že vše, co v něm je, souvisí s tématem, avšak je zvláště členěn. Navíc se chvíli hovoří o setkání papeže s patriarchou, pak o prezidentu Putinovi, potom o vztazích s Čínou, poté zase o setkání, dále o křesťanství obecně a nakonec se zase vrací k setkání papeže s patriarchou. Je trošku zpřeházený, ale smysl dává.

6. Jaký je zdroj článku?

Zdrojem je *Le Journal Du Dimanche*, což je cizojazyčný zdroj. Ty jsou typické pro dezinformační články a často u nich byly dohledány přímé vazby právě na Rusko. Tento článek je dezinformační, nachází se na seznamu fake news vydaném veřejnoprávním Českým rozhlasem. Dále je uvedeno, že článek vystavila a přeložila redakce Svobodnenoviny.eu. Tento web se nachází na seznamu dezinformačních webových serverů.

7. Kdo je autorem článku?

Autorem článku je Admin. Když na něj klikneme, zobrazí se nám pouze zvětšený obrázek plačící Sochy svobody.

8. Vypovídá titulek článku zcela o jeho obsahu?

Ne, je vydedukovaný. Jsou tam uvedeny nějaké informace (že papež doufá, že mu pomůže vyjednávat s Čínou a Sýrií a bránit křesťanství na východě), které ale neznamenají to, co podsouvá nadpis a zároveň to nemá být ani to hlavní, co by měl článek sdělovat, protože hlavní by mělo být setkání papeže s patriarchou, ta událost.

9. Je titulek článku útočný, nenávistný, šokující, propagandistický?

Ano, je šokující a je propagandistický, dělá z prezidenta Putina zachránce křesťanství. Nenávistný ani útočný není.

10. Objevují se v textu nějaké nálepky? Strhněte je.

Téměř žádné tam nejsou, článek není útočný. „po **vleklých** sporech ...**jediná osobnost**, se kterou se může katolická církev spojit na obranu křesťanů na východě.“

31

11. Udává článek také názory protistrany, nebo je názorově vyhrazený?

Text je celkově nakloněn jedinému názoru, a to, že prezident Putin vše zachrání (pokud bych měla být konkrétní, zachrání křesťanství na celém světě).

Článek udává také strohé informace o Číně a jejích vztazích s Vatikánem. Dále v něm najdeme vlastní názor autora, předpoklad - „*může mít velké výhody pro křesťany po celém světě*“³²

12. Kdo je podle daného článku v pozici podřazeného, a kdo je nadřazený? Kdo potřebuje podle autora článku pomoc od koho?

Pomoc potřebuje papež František, a to od Ruska, od prezidenta Putina. Skoro to vypadá jako by se článek snažil naznačit, že i samotný papež (a společně s ním Bůh) potřebují pomoci od ruského prezidenta, který je v tomto článku jednoznačně nadřazený.

13. Jaký je záměr autora? Co bychom si zřejmě po přečtení článku měli myslet, co bychom si z něj měli odnést? Podsouvá nám nějaký názor? Najdeme pouze fakta, nebo i nějaké předpoklady? - odpověď viz otázka č. 9

14. Cílí autor na emoce? Svou odpověď zdůvodněte citací z textu.

Ano, cílí. Chce, abychom se cítili nadšení z ruského prezidenta a obdivovali ho.

³¹ SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-je-jediny-muz-kterymuze-zachranit-krestanstvi-na-celem-svete/>

³² SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-je-jediny-muz-kterymuze-zachranit-krestanstvi-na-celem-svete/>

Titulek: „*Papež František: Putin je „jediný muž“, který může zachránit křesťanství na celém světě ... S pomocí Putina, papež František doufá, bude dosaženo dohody se syrským prezidentem Bašárem Asadem, iránským vůdcem Hasanem Rúháním a dokonce i elitou čínské vlády, k ypracování plánu na pomoc křesťanům v těchto regionech.*“³³

15. Důvěřujete danému článku?

Jedná se o dezinformaci a propagandistický text. Na základně odpovědí na předchozí otázky NE.

16. Jakým způsobem je možno pravdivost článku ověřit?

Podívat se na seznam dezinformačních webů a článků, zkusit článek vyhledat podle nadpisu, případně si přeložit původní článek, ale už odkaz na zahraniční web je podezřelý. Jak již bylo zmíněno, u spousty těchto zahraničních zdrojů byly vyhledány přímé vazby na Kreml (případně jiné šířitele ruské či jiné propagandy a dezinformací). Tento článek je přímo zveřejněn na stránkách Českého rozhlasu a je označen za dezinformační, což znamená, že je buď zcela smyšlený, nebo se na pravdě zakládá, ale ta je pozměněna. Podobné informace dohledat lze, ale pouze na podobných dezinformačních webech.

Mimo jiné na serveru Neviditelný pes, což je internetový magazín pod záštitou Lidových novin. Zdál se zpočátku seriózní, avšak v poslední době na něm začala zveřejňovat své články i řada neseriózních novinářů, kteří se pojí s dezinformačními weby jako jsou parlamentnilisty.cz nebo protiproud.cz. Podle serveru Manipulatori.cz (konkrétněji podle autora článku, komentátora M. Kadlece), který se problematikou (nejen Neviditelného psa, ale obecně problematikou fake news, hoaxů a konspiračních teorií) do hloubky zajímá, se magazín propadl na stejnou úroveň jako dezinformační Aeronet.cz nebo Nová republika. Články od autorů jako je Karel Hvižd'ala, Gita Zbavitelová, Petra Šustrová, Lukáš Jelínek, Roman Joch nebo Radek Kubičko patří mezi kvalitnější internetový obsah, přesto na Neviditelném psu publikují vedle autorů

³³ SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-je-jediny-muz-kterymuze-zachranit-krestanstvi-na-celem-svete/>

jako je právě Zdeněk Lanz, jenž je autorem článků plných jeho nenávisných názorů, které nejsou založeny na faktech. Dalšími pochybnými autory magazínu jsou například Václav Vlk starší, Pavel Chrastina, Václav Klaus a Petr Hampl.

17. Vyjmenujte výhody, které podle výše uvedeného článku schůzka přinese.

- sblížení katolické a pravoslavné církve
- vyjednávání se Sýrií
- vyjednávání s Čínou
- vyjednávání s Íránem
- politický kontakt mezi Pekingem a Vatikánem

18. Uveďte alespoň dvě synonyma ke slovu hovořit. - mluvit, povídat si, vést dialog, rozmlouvat, rozprávět, tlachat, kecat, plkat

13.3 Řešení pracovního listu č. 3

Nejdříve je nechám přečíst si článek a odpovědět na první dvě otázky, které si následně společně zkontrolujeme, aby bylo jasné, jaké je správné řešení a aby v dalších úkolech měli k dispozici správné plné znění textu.

1. Který z následujících úryvků navazuje na výchozí text? (při následujícím rozboru berte na úvodní větu ohledy, počítejte s ní!)

- a. Rusko naváže se všemi přátelské vztahy a všechno bude v pořádku.
- b. Miloš Zeman by měl obdržet Nobelovu cenu míru.
- c. *„Já tomu věřím. A myslím si, že ruský prezident Vladimír Putin by si pak Nobelovu cenu míru zasloužil také.“³⁴*

2. Doplňte podle kontextu vynechané slovo (*):

- a. **zahájit**
- b. ukončit
- c. zesměšnit

3. Jaké je hlavní sdělení článku? Vysvětlete vlastními slovy.

³⁴ LANZ, Zdeněk. [online]. Lidovky.cz, nakl. MAFRA, 2016, 8. 3. 2016 [cit. 2020-07-09]. ISSN 1212673X. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/zahranici/svet-mel-by-jeste-nekdodostat-nobelovu-cenu-miru.A160305_171150_p_zahranici_wag

NATO a USA jsou nejhorší, Rusko je nejlepší a prezident Putin také. Jen tak mimochodem je sdělena ta hlavní zpráva, a to, že byly prodlouženy sankce pro Rusko ze strany USA.

4. Obsahuje text nějaké pravopisné, stylistické či interpunkční chyby? Uveďte příklad.

5.

NE, text je na velice dobré úrovni, autor má výborné vyjadřovací schopnosti. Z mého pohledu je dokonce škoda, že je nevyužil jinak.

6. Objevují se v textu nějaké nálepky? Strhněte je.

ANO, je jich mnoho, např.:

- *„U Berlína mě to tolik nepřekvapuje, po dějinných zkušenostech se tomu ani nelze divit. současná politika Washingtonu, to je pro mě asi největší polistopadové zklamání.“*
- *„Pod falešnou rouškou boje proti terorismu a vývozu demokracie západního typu se Spojeným státům a jejich spojencům podařilo **totálně rozvrátit struktury řady zemí.**“*
- *„...následně vzniklé **anarchie jsou ale ještě horší** (Upravuje si i historické události k obrazu svému.)“*
- *„... vojenskými **eskapádami** se Spojené státy snaží rozšiřovat NATO tak, aby jeho vojenské jednotky **mohly operovat bezprostředně u hranic Ruska.** (Upravuje si i historické události k obrazu svému.)“*
- *„Současně s těmito vojenskými **eskapádami** se Spojené státy snaží rozšiřovat NATO tak, aby jeho vojenské jednotky mohly operovat bezprostředně u hranic Ruska. Rozšíření Aliance o státy bývalého východního bloku, jako je např. Česká republika, Rusko ještě **„skouslo“**, při přijetí pobaltských zemí už **skřípalo zuby**, ale nezodpovědná snaha USA a Evropy o zjevně nereálné „získání“ Ukrajiny včetně pro Rusko **životně důležité** námořní základny v Sevastopolu (Upravuje si i historické události k obrazu svému.) už **byla silná káva.**“*

- „*Všem realisticky uvažujícím lidem, tedy i realisticky uvažujícím politikům, musí být dnes jasné, že Rusko nechce a nebude „hrát“ druhé housle.*“
- „*... o zjevně nereálné „získání“ Ukrajiny (Upravuje si i historické události k obrazu svému.) Zatím se zdá, že má Vladimír Putin pevné nervy a nenechá se vyprovokovat. Reakce na sestřelení ruského vojenského letounu tureckou stíhačkou je toho zjevným důkazem.*“³⁵

7. Jaké emoce po přečtení cítíte? Jaké emoce ve vás text vyvolává?

Nenávist. Jedná se o útočný text plný nenávisti vůči USA a NATO.

8. Jaký je zdroj článku? Zdroj není uveden.

9. Kdo je autorem článku?

Autor je uveden, jedná se o Zdeňka Lanze. Když si o něm něco zkusíme vyhledat, zjistíme, že publikuje ve velkém množství periodik (mimo jiné na dezinformačních webech parlamentnilisty.cz a protiproud.cz, avšak všude jsou jeho články podobně zavádějící a nenávistné).

10. Vypovídá titulek článku zcela o jeho obsahu?

Zcela ne. Na konci je zmíněno, že on si myslí, že by měl V. Putin dostat Nobelovu cenu a článek by měl tedy vypovídat o tom proč. Ale opak je pravdou, dozvíme se hlavně, že USA a NATO jsou nejhorší a prezident Putin by si tu cenu zasloužil za to, že vydržel to, jak se k Rusku chovají. Celá ta myšlenka je naprosto zavádějící, není postavená na faktech a snaží se americkou a evropskou demokracii „pošpinit“ a poukázat na to, že diktatura by nakonec vlastně nebyla tak špatná.

³⁵ LANZ, Zdeněk. SVĚT [online]. Lidovky.cz, nakl. MAFRA, 2016, 8. 3. 2016 [cit. 2020-07-09].

ISSN 1212673X. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/zahranici/svet-mel-by-jeste-nekdodostat-nobelovu-cenu-miru.A160305_171150_p_zahranici_wag

11. Vyjadřuje titulky názor autora?

Titulek obsahuje řečnickou otázku, na kterou v závěru odpovídá - „*Já tomu věřím. A myslím si, že ruský prezident Vladimir Putin by si pak Nobelovu cenu míru zasloužil také.*“³⁶ Takže ANO, název v podstatě obsahuje názor autora.

12. Najdeme někde jinde v textu názor autora? Citujte přímo z textu.

V novinařině bývá prostor pro vyjádření názoru autora na základě faktů v tzv. komentářích, ale toto je příliš mnoho názoru a málo faktů.

- „...nelze nevidět podobnost...“
- „*Mám takový nepříjemný pocit, zda se nám „politické proudění“ nějak neobrátilo. Zda ten pověstný mráz místo z Kremlu nepřichází z Berlína a z Washingtonu. Zda více zla nepřichází v současné době právě z těchto dvou měst. U Berlína mě to tolik nepřekvapuje, po dějinných zkušenostech se tomu ani nelze divit. Ale současná politika Washingtonu, to je pro mě asi největší polistopadové zklamání.*“
- „*Pod falešnou rouškou boje proti terorismu a vývozu demokracie západního typu se Spojeným státům a jejich spojencům podařilo totálně rozvrátit struktury řady zemí. Byli sice svrženi mnozí diktátoři, následně vzniklé anarchie jsou ale ještě horší.*“
- „*Současně s těmito vojenskými eskapádami se Spojené státy snaží rozšiřovat NATO tak, aby jeho vojenské jednotky mohly operovat bezprostředně u hranic Ruska. Rozšíření Aliance o státy bývalého východního bloku, jako je např. Česká republika, Rusko ještě „skouslo“, při přijetí pobaltských zemí už skřípalo zuby, ale nezodpovědná snaha USA a Evropy o zjevně nereálné „získání“ Ukrajiny včetně pro Rusko životně důležité námořní základny v Sevastopolu, už byla silná káva.*“
- „*Všem realisticky uvažujícím lidem, tedy i realisticky uvažujícím politikům, musí být dnes jasné,...*“

³⁶ LANZ, Zdeněk. SVĚT [online]. Lidovky.cz, nakl. MAFRA, 2016, 8. 3. 2016 [cit. 2020-07-09].

ISSN 1212673X. Dostupné z: https://neviditelnyes.lidovky.cz/zahranici/svet-mel-by-jeste-nekdodostat-nobelovu-cenu-miru.A160305_171150_p_zahranici_wag

- „Zatím se zdá, že má Vladimír Putin pevné nervy a nenechá se vyprovokovat. Reakce na sestřelení ruského vojenského letounu tureckou stíhačkou je toho zjevným důkazem.“
- „Já tomu věřím. A myslím si, že ruský prezident Vladimír Putin by si pak Nobelovu cenu míru zasloužil také.“³⁷

Text je plný domněnek a vlastních názorů.

13. Udává článek také názory protistrany, nebo je názorově vyhrazený?

Nejsou zde žádné jiné názory než autora článku. Článek je velice názorově vyhrazený, stojí na straně Ruska. V úvodu je sice pohled USA („neobyčejnou a mimořádnou hrozbu pro národní bezpečnost a zahraniční politiku USA“³⁸), ten však slouží pouze k rozpoutání nenávistné propagandy vůči němu a Evropě, naší demokracii a demokratickým orgánům jako je NATO.

14. S čím autor článku srovnává „současnou Obamovu rétoriku“?

S dobou Studené války, kdy Rusko útočilo na Evropu, nyní dle autora útočí Spojené státy americké a Berlín. Zase jeden z příběhů o škodlivosti EU a USA, ve kterých vládne anarchie horší než diktatura, kterou by zajisté autor článku rád znovu nastolil.

15. Jaký je postoj autora k EU a USA a jaký postoj si my jako čtenáři máme zřejmě odnášet?

Podněcování k nenávisti vůči USA a EU, vyzdvihování diktatury a totalitních režimů.

16. Jaký postoj má autor článku vůči Rusku?

³⁷ LANZ, Zdeněk. SVĚT [online]. Lidovky.cz, nakl. MAFRA, 2016, 8. 3. 2016 [cit. 2020-07-09]. ISSN 1212-673X. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/zahranici/svet-mel-by-jeste-nekdodostat-nobelovu-cenu-miru.A160305_171150_p_zahranici_wag

³⁸ LANZ, Zdeněk. SVĚT [online]. Lidovky.cz, nakl. MAFRA, 2016, 8. 3. 2016 [cit. 2020-07-09]. ISSN 1212673X. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/zahranici/svet-mel-by-jeste-nekdodostat-nobelovu-cenu-miru.A160305_171150_p_zahranici_wag

Autor článku rozhodně zaujímá k Rusku kladný vztah. Jedná se o proruský propagandistický a dezinformační článek.

17. Důvěřujete danému článku?

NE, na základě informací, na které jsem odpověděla v předchozích otázkách. Vždy budu chtít, aby se studenti zamysleli proč, k čemuž by je měly částečně navést předchozí otázky.

18. Jakým způsobem je možno pravdivost článku ověřit?

U tohoto článku najdeme téměř všechny typické znaky fake news. Jazyková úroveň článku je sice vysoká, avšak neuvěřitelným způsobem míří na emoce, podněcuje nenávist, nálepkuje, podsouvá nám svůj názor a autor je spojen se servery, které se nacházejí na oficiálním seznamu webů rozšiřujících fake news. Navíc je článek výrazně proruský, protistrana ani nedostává prostor se bránit. Není uveden zdroj.

19. Uveďte alespoň dvě antonyma ke slovu falešný. - pravý, pravdivý, opravdový, nefalšovaný

20. Vysvětlete metaforický frazeologismus „zachovat chladnou hlavu“ a „byla to silná káva“.

a. „zachovat chladnou hlavu“ = zůstat klidný

b. „byla to silná káva“ = bylo to velice náročné, velice výrazné, šokující

21. Vysvětlete na základě textu, co znamená slovo sankce. Sankce – pokuta, postih

13.4 Řešení pracovního listu č. 4

1. Doplňte vynechané slovo (*):

a. krize

b. dostatek

c. poradce

2. Jaké je hlavní sdělení článku? Vysvětlete vlastními slovy.

Popularita ruského prezidenta mezi jeho vlastními obyvateli klesá, je však stále vyvážená.

3. Obsahuje text nějaké pravopisné, stylistické či interpunkční chyby? Uveďte příklad. NE

4. Má text soudržnou strukturu? Dává smysl? ANO, naprosto.

5. Objevují se v textu nějaké nálepky? Strhněte je.

ANO, ale jen jedna, která vyjadřuje výsledky výzkumů a potvrzuje slova českého velvyslance v Rusku Vítězslava Pivoňky, který vzhledem ke svému postavení s největší pravděpodobností této problematice rozumí. „*Vladimir Putin je pro mnoho Rusů symbolem stability a relativního materiálního blahobytu následujícího po divokých devadesátých letech.*“³⁹

6. Jaké emoce ve vás text vyvolává?

Žádné výrazné emoce ve mně text nevyvolává, ale rozhodně ve mně vyvolává pocit, že reference prezidenta Putina jsou na tom hůře než dříve, což je fakt, který potvrzují ruské průzkumy i odborníci na Ruskou federaci. A taky, že si za to může sám, protože nevládne demokraticky.

7. Jaký je zdroj článku?

Zdrojem jsou slova pana velvyslance, jehož osoba je dohledatelná na oficiálních webových stránkách Ministerstva zahraničních věcí. V celém článku je odkazováno na jiné články ČT24, u kterých jsou vždy zdroje (nejčastěji ČTK + například Новая газета, což jsou ruské liberální noviny nebo Meduza, což je nezávislý investigativní zpravodajský server, který se zaměřuje na korupci). Objevují se fakta, která lze snadno dohledat (např. finanční krize v roce 1998 – kontrolu lze provést například v diplomové práci s názvem Rusko jako stát se suverénním měnovým systémem v éře Vladimíra Putina autorky Ekateriny Nikolavy.

³⁹ [online]. 2019, 29. 8. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2909306-putin-je-symbolem-stability-lide-vsak-protirezimu-protestuji-cim-dal-vic-rika>

8. Kdo je autorem článku? Autor: mas

Na Českou televizi jsem zaslala e-mail s dotazem, co zkratka u článků znamená a odpověděli mi, že se jedná o tzv. nickname neboli přezdívku, který slouží pro orientaci členům redakce. V současnosti pracují na rozšíření webových stránek právě o záložky, které budou obsahovat informace o jednotlivých autorech. Podle Patrika Bílého z oddělení péče o diváky Česká televize předpokládá dokončení rekonstrukce webových stránek zpočátku roku 2021.

9. Vypovídá titulek článku zcela o jeho obsahu? Ano, zcela vypovídá.

10. Vyjadřuje titulek názor autora? Ne.

11. Udává titulek také názory protistrany, nebo je názorově vyhrazený?

Možná by to mohlo působit, že je to článek proti Rusku, ale udává názory obou stran (Putin jako symbol stability, avšak kvůli sankcím, porušování lidských práv, skládkám, zvýšené radiaci a odmítnutí některých kandidátů jeho reference klesají)

12. Najdeme jinde v textu názor autora? Citujte přímo z textu.

Názor autora v celém textu nenajdeme. Můžeme se setkat pouze s fakty a názory V. Pivoňky - odborníka.

13. Jakým způsobem je možno pravdivost článku ověřit?

- dohledat informace, zkontrolovat zdroje, jedná se o náročnou a dlouhou cestu k pravdě
- podívat se na seznam dezinformačních webů, na kterém se ČT24, nezávislé veřejnoprávní médium, rozhodně nenachází
- vždy je v článku něco řečeno a následně potvrzeno zdroji, ať už ruským velvyslancem, který situaci s velkou pravděpodobností rozumí, ale také již zmíněnými odkazy na jiné články, které mají uvedeny své zdroje – hlavní myšlenka článku je vlastně potvrzena všemi údaji, které se v něm nacházejí (ostré, ale všechno je to pravda).
- Totožnost velvyslance lze snadno ověřit na stránkách Ministerstva zahraničních věcí a ukázalo se, že opravdu existuje. Kontrolu lze

provést například na stránkách Velvyslanectví České republiky v Moskvě (Ministerstvo zahraničních věcí ČR).

14. Jakou informaci dostáváme o postoji obyvatel Ruska k Vladimíru Putinovi.

Poměr je vyrovnaný – postoje jsou zhruba půl napůl.

15. Je na situaci nahlíženo z více úhlů pohledu?

Ano, je uvedeno hned několik příkladů toho, co V. Putin řeší za krize ve své zemi a jakým způsobem k nim došlo, o čemž si můžeme rozšířit povědomí ještě více, když na danou problematiku klikneme (skládky, radioaktivita, ...). Takto má zpravodajství vypadat (někdy je informace uvedena velice ostře – např. *„Postupně také za cenu velkých obětí ukončil Putin válku v Čečensku a za cenu omezení občanských práv snížil kriminalitu. Ovládl média, což mu umožnilo odvést pozornost od rozsáhlé korupce a začít vytvářet obraz stabilizované společnosti.“*⁴⁰), ale jedná se o fakta, která jsou vždy následně dokázána, potvrzena, vysvětlena.

16. Jsou fakta vysvětlena, rozvedena? Ano, vždy.

17. Důvěřujete danému článku?

Na základě odpovědi na předchozí otázky a na základě toho, že se článek nachází na ČT24.cz, ANO, věřím mu.

18. Co podle článku snížilo spokojenost obyvatel s prezidentem Putinem?

- ekonomické sankce ze západu po anexi Krymu
- stavba dálnice na místě skládky radioaktivního odpadu
- zvýšená radiace po výbuchu (vojenské rakety)
- skládky
- zdanění japonských aut
- odmítnutí jiných protikandidátů
- čili porušování lidských práv a svobod demokratického systému

⁴⁰ [online]. 2019, 29. 8. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2909306-putin-je-symbolem-stability-lide-vsak-protirezimu-protestuji-cim-dal-vic-rika>

19. Jaké tvrzení je v souladu se článkem?

- a. V roce 2001 a 2002 „se zvedla vlna protestů proti stávající vládě v Ruské federaci, které musel V. Putin tvrdě potlačit.“⁴¹ NE - jsou chybně roky, jinak je to pravda
- b. Ruská společnost je nespokojená kvůli skládkám, odmítnutí kandidatury některých politiků nebo zvýšení radiace. ANO
- c. Vladimír Putin je nejlepší prezident. NE – nic takového tam není řečeno, ani to z článku nevyplývá; hovoří se pouze o spokojenosti či nespokojenosti obyvatel Ruské federace s jeho vládou, která je vyvážená
- d. Vladimír Putin je nejhorší prezident. NE – nic takového tam není řečeno, ani to z článku nevyplývá; hovoří se pouze o vyvážené spokojenosti a nespokojenosti obyvatel Ruské federace s jeho vládou.

13.5 Řešení pracovního listu č. 5

1.

O návštěvě Andreje Babiše v Bílém domě bylo publikováno mnoho článků. Česká televize, Extra.cz (bulvární online portál) a Sputniknews (ruská státní zpravodajská agentura) zvolily stejnou fotografii, ale jiné titulky. Poznáte, který z nich vydal web <https://cz.sputniknews.com?>

Obrázek č. 3

⁴¹ [online]. 2019, 29. 8. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2909306-putin-je-symbol-em-stability-lide-vsak-protirezimu-protestuji-cim-dal-vic-rika>

- a. „Babiš po přijetí v Bílém domě řekl, že s Trumpem navázal dobrý osobní vztah
- b. *ŘEČ TĚLA A PENĚZ: Natěšený Andrej, netrpělivý Donald! Roli sehrálo i tučnější konto*
- c. *Zapojíme se do války na Ukrajině: Okamura rozluštil prohlášení ze setkání Babiše s Trumpem“*

Nápověda: Jeden titulek vydal Sputnik, zbylé dva ČT24 a EXTRA.cz.⁴²

2. „Který z následujících titulků nejpravděpodobněji ve čtenářích vzbudí dojem, že jezdit autem je nebezpečné?
 - a. Na silnicích v Česku zemřelo loni 571 lidí z 10 miliónů občanů.
 - b. *Na silnici loni zemřelo v Česku 571 lidí. Oběťmi byly i nevinné děti.*
 - c. Loni byla v ČR pravděpodobnost úmrtí v důsledku dopravní nehody 0,00005397975 %“⁴³

Ovládnou nás emoce a novináři vědí, jak funguje naše psychologie. Matematicky tyto věty vyjadřují stejný fakt.

3. Co je to propaganda?
 - a. *Propaganda je záměrné rozšiřování určitých názorů a postojů, jejichž účelem je ovlivnit a zmanipulovat jedince, skupinu jedinců či širokou veřejnost tak, aby se maximalizoval žádoucí postoj či názor. Šířitelem je skupina vládnoucí pomocí ideologie.*
 - b. Propaganda je částečně zkreslená nebo zcela smyšlená zpráva, která je tvořena s úmyslem ovlivnit nebo alespoň znejistit mínění určitého jedince, skupiny či celé veřejnosti.
 - c. Propaganda je uvádění něčeho nebo někoho do povědomí veřejnosti s účelem učinit ho známým. - to je propagace, propagování

⁴² Inspirace: MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347 [online]. Karel Strachota - zakladatel a ředitel programu Jeden svět na školách: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/>

⁴³ MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347 [online]. Karel Strachota: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/> uroven-1

4. Co je to komunistický režim? Definici vymyslete sami.

Je to ideologie, které se vlastně nikdy nedosáhlo. Jedná se o utopickou beztrždní společnost, která má společný majetek, všichni pracují společně pro všechny a pro stranu, strana dělá vše pro ně. Tvůrcem ideologie je Karel Marx a Bedřich Engels. Komunismus je vlastně pohádka, když si ho představíme a jakmile se s ním lidé setkali v realitě, byl spojen s násilím, propagandou a utrpením, utlačováním a vražděním lidí. Typický je kolektivismus, socialistický realismus a revoluce. V SSSR byl komunismus spojen s násilím a gulagy.

- kolektivismus = jedinec je podřízen celku, slouží mu a žije s ním v symbióze
- socialistický realismus = jediný možný literární směr od roku 1934; spisovatel má být vychovatelem a svět má zobrazovat realisticky, avšak v dostatečně revolučním duchu, což znamená, že si skutečnost upravuje podle toho, jak se to zrovna režimu hodí; spisovatel má schéma, do kterého pouze doplňuje a předem je jasné, jaký bude syžet
(o revoluci a revolučních hrdinech) i forma (prostá, rytmická, pravidelná)
- *GULAG = Главно управление (исправительно-трудовых) лагерей* = Hlavní správa nápravně-pracovních táborů

Jedná se o tzv. pracovní tábory, ve kterých docházelo k násilí a hrůzám často s následkem smrti. Hygienické podmínky také nebyly v pořádku. V nápravných zařízeních se často ocitli naprosto nevinní lidé (např. spisovatelé – političtí vězni).

5. Co je to dezinformace?

- a. částečně zkreslená informace, která si klade za cíl ovlivnit mínění jedince
- b. částečně zkreslená nebo zcela smyšlená zpráva, která je tvořena s úmyslem ovlivnit nebo alespoň znejistit mínění určitého jedince, skupiny či celé veřejnosti
- c. pravdivá zpráva, která si klade za cíl potvrdit mínění určitého jedince, skupiny či celé veřejnosti

6. Mezi veřejnoprávní média v ČR nepatří:

- a. Česká televize
- b. televize Nova

- c. Česká tisková kancelář – ČTK
 - d. televize Barandov
 - e. Český rozhlas
7. O jaké sdělení se jedná?
- a. seriózní zpravodajství
 - b. satira
 - c. dezinformace neboli fake news

Roste počet dětí, které po očkování proti spalničkám explodují

Redakce 01 Bře 2019

Je všeobecně známo, že očkování proti spalničkám má mnoho vedlejších příznaků. Po autismu a **penisu na čele**, se mezi tyto příznaky zařadila i exploze.

Média o tom sice mlčí, ale v průměru každé 1 000. dítě po očkování proti spalničkám do dvou dnů exploduje. Síla výbuchu je navíc v některých případech rovna i výbuchu konvenční plastické trhaviny.⁴⁴

8. Co je to fake news?
- a. jedná se o druhý název pro bulvární tisk
 - b. jedná se o druhý název pro seriózní zpravodajství
 - c. **jedná se o druhý název pro dezinformace**
9. O jaké sdělení se jedná?
- a. seriózní zpravodajství
 - b. satira
 - c. **dezinformace neboli fake news**

⁴⁴ *MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347* [online]. Karel

Strachota: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-

07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/uroven-1>

AZ247: Nikdo nám nediktuje, o čem smíme psát [online]. 2019, 1. 3. 2019 [cit. 2020-07-09].

Dostupné z: <https://az247.cz/roste-pocet-deti-ktere-po-ockovani-proti-spalnickam-exploduji/>

Jak zastavit srdeční infarkt do jedné minuty

od Helena

Mnoho lidí si neuvědomuje, že tato jednoduchá, ale velmi silná bylinka dokáže odvrátit probíhající srdeční infarkt doslova během pár vteřin.

Kolik toho víte o kajenském pepři, respektive v našich končinách více známých feferonkách nebo chilli papričkách?

Jde o jedno z nejpálivějších koření vůbec. Ujistěte se, že vždy máte nějaké po ruce, protože bez přehánění dokáže zachránit život rodinnému příslušníkovi před infarktem.

Obrázek č. 4

10. Co znamená, když je například u příspěvku na Instagramu napsáno „Sponzorováno“ nebo „#ad“? Jedná se o reklamu.

11. Který z profilů na Twitteru Jiřího Ovčáčka je podle Vás ten správný? Jak jste to poznali? Kde byste správnou odpověď hledali?

(V tomto případě se na rozdíl od jiným falešných zpráv dá jistě a jednoduše zjistit, jaký je ten pravý profil. Přemýšlejte!).

Správná odpověď je b). Jedná se o oficiální profil mluvčího prezidenta České republiky Jiřího Ovčáčka, který má uvedený v organizační struktuře společně s oficiálním e-mailem na oficiálních stránkách Pražského hradu. Zaručeně se tedy můžeme přesvědčit tím, že stránky navštívíme a na profil klikneme. Webová stránka nás poté přímo přesměruje. Ostatní dva profily jsou falešné.

V případě obrázku a) si lze také povšimnout mírné deformace, místo mluvčí bez diakritiky je uvedeno „mlovčí“ bez diakritiky. Má jenom 285 sledujících a jeho výrok, který je zachycen, je velice útočný (což není zcela netypické pro J. Ovčáčka, ale tento výrok je příliš kritický, emotivní, útočný a ještě ke všemu v něm najdeme hrubé chyby v interpunkci). Navíc byl profil založen až v roce 2018 a mluvčí prezidenta „sám sebe popisuje“ zvláštní ironickou poznámkou o tom, že je několikanásobným mistrem světa v ironii. Navíc má prezident Zeman na obrázku v puse cigaretu a přes ústa šátek jako gangster. Tohle těžko někdo bude myslet vážně, a už vůbec ne opravdový Jiří Ovčáček.

Odpověď c) také není tou hledanou. Mě již na první pohled zaujal popis, ve kterém je napsáno, že se jedná o tiskového mluvčího, ale i kandidáta na prezidenta v roce 2023. Nic takového jsem nikde jinde nečetla, ani neslyšela. Příspěvek je opět útočný a nenávistný, přičemž víme, že opravdový mluvčí prezidenta opravdu není příznivcem Pražské kavárny, přeci jenom je tato reakce na jeho střídmost poněkud přehnaná. Profil c) se připojil sice už v únoru 2015, což by zhruba odpovídalo faktickému připojení pana Ovčáčka, ovšem poslední příspěvek byl zveřejněn v roce 2017 (tedy v době prezidentských voleb v ČR), takže uživatel buď ukončil aktivitu samovolně z důvodu dokončení úkolu ovlivnit prezidentské volby, anebo byla ukončena ze strany provozovatele Twitteru, protože byla klamná, nenávistná, falešná, dezinformační. Oproti pravému profilu b), který má 63, 1 tis. sledujících, má jich tento profil pouze 8 380.

Všechna tato fakta nám mohou napovědět, že profil a) a c) asi nebude ten správný, avšak ještě je nutné provést kontrolu, a to vyhledáním oficiálního kontaktu na oficiálních stránkách. Opět upozorňuji, že je ověření v tomto případě snadné a jasné, ale nebývá tomu tak vždy.

12. Věříte tomuto nadpisu? „Člověk musí být slepý, nebo úplný hlupák, aby si neuvědomil, že Rusko v Sýrii brání Evropu“⁴⁵

⁴⁵ *SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY* [online]. 2016, 18. 2. 2016 [cit. 2020-0709]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/clovek-musi-byt-slepy-nebo-uplny-hlupak-abysi-neuvedomil-ze-rusko-v-syrii-brani-evropu/>

NE, uráží čtenáře, který s tím článkem nebude souhlasit; vyzývá k uvědomění, nálepkuje, útočí již v titulku, navíc očividně přehnaně pochlebují Ruské federaci, takový článek bych nejspíš ani nezačala číst.

Závěr

V teoretické části této diplomové práci jsem se zaměřila na dezinformace neboli fake news, kritické uvažování, čtenářskou a mediální gramotnost, manipulaci a propagandu. Dále jsem uvedla příklady dezinformačních článků a vysvětlila, co jsou fake news a propaganda, manipulace, hoax a konspirační teorie. Všechny tyto pojmy se zvoleným tématem. Dezinformace jsou nástrojem propagandy, živnou půdou pro manipulaci a často jsou propojeny ještě s konspirační teorií nebo hoaxem. Bránit se jim můžeme kritickým myšlením a čtenářskou a mediální gramotností.

Propaganda se stejně tak jako manipulace snaží ovlivnit názor cílových jedinců a upevnit tak svou ideologii.

Hoax neboli poplašná zpráva se šíří po internetu a vyzývá k ,například, poslání zprávy dál do 24 hodin se zárukou následného štěstí nebo podpisu falešné petice.

Konspirační teorie je myšlenka o spiknutí čehokoliv vůči lidstvu (např. Area 51, Ilumináti a Svobodní zednáři, chemtrails, „mikrovlňky“ a mnoho dalších). Konspiračním teoriím věří i někteří členové české vlády, zástupci SPD (Svoboda a přímá demokracie Tomia Okamury). M. Rozner se domnívá, že nás jednou všechny zabijí mikrovlnné trouby a R. Korten bojuje proti Iluminátům, chemtrails a společně s Rozenem proti „mikrovlnkám“.

Mediálně gramotný člověk by měl být schopný orientovat se v médiích, mít o nich určité povědomí a na odpovídající úrovni analyzovat mediální obsah. Měl by být schopen odhalit výše zmíněné druhy klamného zpravodajství.

Čtenářská gramotnost je schopnost analyzovat text, pracovat s ním, propojovat informace a vyvozovat logické souvislosti. Vědět, co jsem četl, umět shrnout myšlenku vlastními slovy, uvést ji do širších souvislostí apod..

Mít kritické myšlení znamená nahlížet na fenomén z více úhlů pohledu, znamená schopnost objektivně ho zhodnotit.

Dezinformace je falešná nebo zcela zavádějící zpráva, která se snaží při nejmenším znejistit čtenáře v hledání pravdy a často je jejím cílem ovlivnit jedince nebo skupinu jedinců k určitému názoru či ideologii. Může se zakládat na částečné pravdě, o to bude mít pravděpodobněji větší úspěch. K úspěšné dezinformaci také napomůže, když se jí dotyčný může dočíst z více zdrojů a zároveň působí na jeho emoce. Také samozřejmě záleží na aktuální společenské atmosféře a cílové skupině (fake news jsou často záměrně cíleny).

Ve své diplomové práci s názvem Přesah dezinformace do 21. století jsem se zaměřila především na dezinformace týkající se Ruské federace, odkud velké procento z nich prokazatelně pochází. Nejčastější proruskou ideologií je pošpiňování EU, USA a NATO. Cílem dezinformátorů je podlomení víry občanů v demokratický systém a jeho postupné zhroucení. Na českých webech se nejčastěji objevují fake news z oblasti politiky (Krym, Vladimír Putin, ...), uprchlické krize (upravená fotografie muslimských žen jdoucích v okovech, ...) a zdraví (očkování škodí, ...). Spousta českých webů je financováno z ruských zdrojů a šíří ruskou propagandu a proruské myšlenky. Uvedla jsem také příklady dezinformací, a to z minulosti i současnosti. Dále jsem se zaměřila na aktivní spolky a organizace v boji proti dezinformacím (manipulatori.cz, StopFake.org, Demagog.cz, „čeští elfové“, ...) a v závěru jsem uvedla seznam proruských dezinformačních webů (ac24.cz, Aeronet.cz, parlamentnilisty.cz, ...).

Praktická část mé diplomové práce obsahuje kvalitativní a kvantitativní výzkum zaměřený na kritické myšlení a mediální a čtenářskou gramotnost stejně tak jako ukázková hodina a pracovní listy. V praktické části jsem vycházela z té teoretické. Nejdříve jsem provedla kvalitativní a kvantitativní výzkum.

Kvalitativní výzkum jsem vedla formou polostrukturovaného rozhovoru se studentkami VŠ, které ruštinu studují a Rusko osobně navštívily. Obě dokázaly, že kritické myšlení v souvislosti s Ruskou federací využívají.

V rámci kvantitativního výzkumu jsem zadala dotazník studentům 3. ročníku Gymnázia Boženy Němcové v Hradci Králové v rámci své praxe. Došla jsem k závěru, že je žádoucí věnovat se tématu fake news, propagandy a manipulace a rozvíjet v žácích mediální a čtenářskou gramotnost, přimět je kriticky myslet. Náměty a metody pro svou hodinu určenou k poznání ruské propagandy, kultury, dezinformace a manipulace a rozvoji výše zmíněných kompetencí jsem čerpala z programu Čtením a psaním ke kritickému myšlení s Mgr. Lenkou Krejsovou a vycházela jsem z Radugy 3, ve které je obsažen článek o A. I. Solženicynovi, na jehož život a dílo (zpracované aktivizačními metodami I.N.S.E.R.T. a ŽIVOTABÁSEŇ) jsem navázala několika slovy o ruské propagandě ve 20. století, která přesahuje do dnešních dní, a dezinformacích. Následovaly ukázky aktuálních dezinformačních článků, které jsem čerpala z celého internetu (přímo z dezinformačních webů – ac24.cz, sputnik.cz a mnoho dalších), ale nejvíce z webových serverů manipulatori.cz, StopFake.org, CT24.cz neovlivni.cz a stránek Českého rozhlasu, kde jsou zveřejněny seznamy

dezinformačních zpráv. Při tvorbě pracovních listů (jeden ruský, další čtyři české), s pomocí nichž byly shrnuty nástroje, kterými se lze proti fake news bránit, jsem vycházela z webu kritickemysleni.cz a Kritických listů, ze seznamu úloh pro rozvoj čtenářské gramotnosti od České školní inspekce (2009), z MQ testeru vytvořeného v rámci projektu pro rozvoj mediální gramotnosti na středních školách Jeden svět na školách, z podobného testu britské veřejnoprávní televizní stanice BBC a také z webové stránky Obcankari.cz a dalších (viz zdroje). V pracovních listech jsem se kromě obsahové roviny zaměřila na gramatickou (morfologie, syntax) a lexikologickou rovinu českého i ruského jazyka. Jedná se o komplexní procvičování kritického myšlení a mediální a čtenářské gramotnosti, které pokryje několik vyučovacích hodin, každý jednotlivý vyučující si však samozřejmě může vybrat a použít pouze určité části a cvičení.

Došla jsem k závěru, že studentky VŠ studující ruský jazyk se o dění v Rusku zajímají a kritické myšlení v souvislosti s ním z velké části využívají. Mezi středoškoláky se našli jedinci, kteří uvažují kriticky a sledují zprávy o Ruské federaci, avšak nebylo jich mnoho. Dále jsem vytvořila ukázkovou hodinu, kterou jsem si dokonce při plnění své pedagogické praxe vyzkoušela.

Bránit se dezinformacím můžeme například ověřováním informací, které se nám může zdát zdlouhavé, ale je stěžejní. Na problém je potřeba nahlédnout z různých úhlů pohledu. Odsuzující názory autora článku, nálepkování, šokující emotivní titulek, pravopisné chyby nebo žádost o finanční příspěvek „na pravdu“, neznámý nebo chybějící autor a neexistující odborník nebo instituce by nám měli napovědět, že je nutné zapnout kritické myšlení, strhnout nálepky, zamyslet se nad článkem s odstupem a informace dohledat. Můžeme také zvolit radikální cestu, vůbec nenavštěvovat neprověřené weby. V každém případě je nutné trénovat a rozvíjet kritické myšlení. Do budoucna nám může také pomoci regulace médií a reklamy ze strany vlády. Základem obrany proti fake news je kvalitní žurnalistika a systematické vzdělávání.

Existují také další kybernetické hrozby (kromě šíření dezinformací i krádeže finančních prostředků, osobních údajů, viry apod.). Proto je nutné nestahovat soubory, které neznáme, z emailu a internetu a používat antivirový program. Neměli bychom se připojovat k neznámé wi-fi síti a dbát na bezpečnost hesel.

Informací je tak mnoho, ale těch kvalitních tak málo. Vše je jednoduché, ale zároveň tak složité. Naštěstí existují výše zmíněné metody, které nám pomáhají v hledání pravdy. I když F. Nietzsche nebo K. Čapek by měli zřejmě jiný názor.

Ve své diplomové práci jsem dokázala nutnost zabývat se jako učitel problematikou dezinformací a vést žáky ke kritickému uvažování, rozvážnému zvažování a nahlížení na problém z různých úhlů pohledu a celkově k tomu, aby byli při přijímání informací pozorní. Vyjasnila jsem, co je to dezinformace, jaké další fenomény s ní souvisí, kdo proti ní bojuje a také jak se jí můžeme z velké části bránit. Dále jsem dokázala, že fake news z historie do 21. století přesahují. V praktické části jsem potvrdila část teoretickou a připravila didaktické podklady pro praktické využití ve výuce.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

- ARO, Jessikka, překlad: L. Fárová Putinovi trollové, Praha: Edice N, a.s., 2020, ISBN: 978-80-907922-1-0
- BERĎAJEV, Nikolaj A.: Prameny a smysl ruského komunismu, PROSTOR, 2012, ISBN: 978-80-7260-262-9
- FIDELIUS, Petr: Řeč komunistické moci. Praha: Triáda, 1998, ISBN 80-86138-03-8
- FITZPATRICK, Sheila; Geyer, Michael: Za obzor totalitarismu - Srovnání stalinismu a nacismu, ACADEMIA, 2012, ISBN: 978-80-200-2035-2, 688 s.
- KASACK, Wolfgang: Slovník ruské literatury 20. století, Votobia, 2000, ISBN 80-7220083
- PEŠKOVÁ, Michaela: Idea „nového člověka“ v ruské literatuře 20. a 30.let 20. století, Západočeská univerzita v Plzni, ZČU, 2012, ISBN:978-80-261-0134-5
- REIMAN, Michal: O komunistickém totalitarismu a o tom, co s ním souvisí, Karolinum, 2000, ISBN:80-246-0028-5
- RYČLOVÁ, Ivana: Ruské dilema, CDK, 2006, ISBN: 80-7325-063-2
- VEJVODOVÁ P., GREGOR M., Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích, Cpress, 2018, ISBN: 978-80citace-264-1805-4
- ZAMJATIN, Jevgenij I.: My, Euromedia Group , 2006, ISBN: 80-86938-62-X

Elektronické zdroje:

- Bezpečnostní informační služba. bis.cz [online]. [cit. 2020-07-08].
- Dostupné z: <https://www.bis.cz/>
- Výroční zpráva bezpečnostní informační služby za rok 2016 [online]. In: . 2017, 24.7.2017 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2016-d30334e2.html> a také
- <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2016-vz-cz.pdf>
- Zpráva BIS: Česko ohrožují lobbisté na úřadech i kyberšpionážní útoky z Ruska. ČT24.cz [online]. 2017, 24. 10. 2017 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z:

- <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2283409-zprava-bis-cesko-ohrozujilobbiste-nauradech-i-kyberspionazni-utoky-z-ruska>
- Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017 [online]. In: . 2018, 3.12.2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2017-d85907e6.html> ataké <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=https://www.irozhlas.cz/sites/default/files/documents/4a2da8df93657dca30bedde92fe6bbac.pdf&pid=explorer&efh=false&a=v&chrome=false>
- ČTK, dbr. Zpráva BIS přehledně: ruská a čínská špionáž skrytá za diplomatickými pasy, kyberútoky i syrští bojovníci [online]. 2018, 3. 12. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/zprava-bis-kontrarozvedka-ruska-spionaz-cinskaspionaz-kyberutoky-dezinformacni_1812031437_dbr
- Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2017 [online]. In: . 2018, [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://www.bis.cz/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2018-ddd066bb.html> a také
- <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2018-vz-cz.pdf.pdf>
- HORÁK, Jan. Nepřátelé oslabují státní instituce, proruští trollové ohrožují ústavnost, varuje BIS [online]. 2019, 26. 11. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/bis-vyrocnizprava/r~be27fe800f9a11ea9ec9ac1f6b220ee8/>
- CHALOUPSKÁ, Markéta. Proruští aktivisté šířící dezinformace jsou jednou z nejzávažnějších hrozeb, píše BIS ve výroční zprávě [online]. 2019, 26. 11. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/bis-vyrocnizprava-2018-rusko-cina-dezinformace_1911261004_zit
- ČTK. Ruský novinář Ivan Golunov bude v domácím vězení, rozhodl soud. Ve vazbě ho podle jeho právníka zbili [online]. 2019, 8. 6. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/golunov-zadrzeni-nemocnice-zbilipodlitiny_1906081853_cen

- KUBÁTOVÁ, Eliška. Švédský novinář: Dezinformační mašinerii pomáhají užiteční idioti. Než něco pošlete dál, vypijte sklenici vody [online]. 2019, 6. 10. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/dezinformace-rusko-informacnivalka-falesne-zpravy-patrik-oksanen-rozhovor_1910060730_eku
- RYBOVÁ, Aneta. Ruská propaganda má své příběhy, říká Vrabel. Třeba že EU je fašistická nebo že liberalismus škodí [online]. 2019, 1. 12. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/media/2991728-dezinformace-se-siri-sestkratrychleji-nez-pravda-rika-analytik-vrabel>
- SAB. Analytik Vrabel: Rusko rozkládá naši společnost už roky. Nově šíří dezinformace také Čína [online]. 2019, 7. 5. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2807495-analytik-vrabel-rusko-rozklada-nasi-spolecnost-uz-roky-nove-siri-dezinformace-take>
- ČERNÁ, Aneta. Na tvorbě sovětských dezinformací se podíleli i Čechoslováci. Tvrdili, že Američané záměrně šíří HIV [online]. 2019, 16. 9. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3004109-na-tvorbe-sovetskych-dezinformaci-se-podileli-i-cechoslovaci-tvrdili-ze-american>
- Po internetu se šíří dezinformace o protibabišovských demonstracích, snaží se je poškodit [online]. 2019, 17. 6. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2844416-po-internetu-se-siri-dezinformace-oprotibabisovskych-demonstracich-snazi-se-je>
- mka. Největší hrozbou je pro nás Rusko, je mistrem hybridních válek, varuje generál Šedivý [online]. 2018, 15. 2. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2390923-nejvetsi-hrozbou-je-pro-nas-rusko-jemistrem-hybridnich-valek-varuje-general-sedivy>
- DOLEJŠÍ, Milan. Kvůli „masovému šíření dezinformací“ žádá právník soud o zneplatnění prezidentských voleb [online]. 2018, 6. 2. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2382958-kvuli-masovemu-sireni-dezinformaci-zadaprvnik-soud-o-zneplatneni-prezidentskych>

- mka. Cvičení proti hackerům, posílení kyberagentury i spolupráce tajných služeb. EK má plán na boj s novými hrozbami [online]. 2017, 19. 9. 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2246413-cviceni-proti-hackerum-posilenikyberagentury-i-spoluprace-tajnych-sluzeb-ek-ma-plan-na>
- ire. Rusko je pro NATO jednou z hlavních potenciálních hrozeb, říká generál Petr Pavel
 - [online]. 2016, 17. 6. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1819559-rusko-je-pro-nato-jednou-z-hlavnichpotencialnich-hrozeb-rika-general-petr-pavel>
- ČTK, ČT24. Die Welt: Německo navrhuje zařadit Rusko do Bílé knihy mezi největší hrozby [online]. 2016, 5. 6. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1807910-die-welt-nemecko-navrhuje-zaradit-rusko-dobile-knihy-mezi-nejvetsi-hrozby>
- ČT24. Jak bojovat proti fake news? Kvalitním týmem novinářů s odborným zázemím, říká šéf BBC [online]. 2018, 28. 11. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2664164-jak-bojovat-proti-fake-news-kvalitnim-tymemnovinaru-s-odbornym-zazemim-rika-sef-bbc>
- mka. Největší hrozbou je pro nás Rusko, je mistrem hybridních válek, varuje generál Šedivý [online]. 2018, 15. 2. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2390923-nejvetsi-hrozbou-je-pro-nas-rusko-jemistrem-hybridnich-valek-varuje-general-sedivy>
- mka. Cvičení proti hackerům, posílení kyberagentury i spolupráce tajných služeb. EK má plán na boj s novými hrozbami [online]. 2017, 9. 9. 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2246413-cviceni-proti-hackerum-posilenikyberagentury-i-spoluprace-tajnych-sluzeb-ek-ma-plan-na>
- ama. Putin na Krymu formuje administrativu, Ukrajinci odcházejí [online]. 2014, 23. 3. 2014 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1042339-putin-nakrymu-formuje-administrativu-ukrajinci-odchazeji>

- pet. Putin: Využití vojenské síly je možné jen v krajním případě [online]. 2014, 4. 3. 2014 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1045509-putin-vyuzitivojenske-sily-je-mozne-jen-v-krajnim-pripade>
- Putin: Loňský tvrdý ruský postup na Krymu byl preventivní: 12. 3. 2015 [online]. 2015 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1511130-putin-lonskytvrdy-rusky-postup-na-krymu-byl-preventivni>
- pet. Anexe Krymu dokončena: Putinův podpis završil ústavní proceduru [online]. 2014, 21. 3. 2014 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1042549anexe-krymu-dokoncena-putinuv-podpis-završil-ustavni-proceduru>
- sab. Analytik Vrábek: Rusko rozkládá naši společnost už roky. Nově šíří dezinformace také Čína [online]. 2019, 7. 5. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2807495-analytik-vrabek-rusko-rozklada-nasispolecnost-uz-roky-nove-siri-dezinformace-take>
- dar. Jaký (ne)má vliv mobilní síť 5G na zdraví. O inovaci se v Česku šíří dezinformace [online]. 2020, 27. 6. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3125243-jaky-nema-vliv-mobilni-sit-5g-na-zdravi-oinovaci-se-v-cesku-siri-dezinformace>
- mat. Putin je symbolem stability. Lidé však proti režimu protestují čím dál víc, říká velvyslanec [online]. 2019, 29. 8. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2909306-putin-je-symbolem-stability-lide-vsak-protirezimu-protestuji-cim-dal-vic-rika>
- ČTK, tev. Evropská komise: Ruské dezinformační aktivity pokračují a představují pro
- EU hybridní hrozbu. ČT24.cz [online]. 2019, 14. 6. 2019 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2842772-evropska-komise-ruske-dezinformacniaktivity-pokracuji-a-predstavuji-pro-eu-hybridni>

- 168 hodin: Miliardový klam — „Zaplacený puč" — Prezidentka — Motýle. In: IVysílání: Česká televize [online]. 2019, 16. 6. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10117034229-168-hodin/219452801100616/titulky>
- Fokus Václava Moravce: Doba dezinformační. In: Česká televize [online]. Studio 1, Kavčí hory, Praha, 2019, 7.7.2019 [cit. 2020-05-26]. Dostupné z:
- <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11054978064-fokus-vaclava-moravce/218411030530009>
- mld. Reportéři ČT: Pobaltí versus ruská propaganda: Estonsko zakročilo proti redakci Sputniku, Litva omezuje ruské pořady. In: ČT24.cz [online]. 2020, 4. 2. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3042807-pobalti-versus-ruskapropaganda-estonsko-zakrocilo-proti-redakci-sputniku-litva-omezuje>
- Jeden svět na školách [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz>
- Zpráva BIS: ruská hybridní strategie [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/bulletin-medialni-vzdelavani/doporujeme/zprava-bis-ruska-hybridni-strategie>
- Mediální gramotnost středoškoláků a jejich postoje k médiím [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/medialnigramotnost>
- VINEGRET.CZ: OZVĚNY KREMLU V ČR. NEOVLIVNÍ.CZ [online]. 2015, 19. 5. 2015 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://neovlivni.cz/vinegret-cz-ozveny-kremlu-v-cr/>
- RUSKO. NEOVLIVNÍ.CZ [online]. 2020, 29. 1. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://neovlivni.cz/?s=Rusko>
- DENIK N: LUBOMÍR MORBACHER. DENIKN.SK [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://dennikn.sk/autor/lubomir-morbacher/>
- Fake: USA odmítají vyhovět Ukrajině v otázce vrácení Krymu. StopFake.org [online]. 2018, 6. 11. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:

<https://www.stopfake.org/cz/fake-usaodmitaji-vyhovet-ukrajine-v-otazce-vcraceni-krymu/>

- Zvláštní zpráva Evropské služby pro vnější činnost (ESVČ): dezinformace o koronaviru
- krátké zhodnocení informačního prostředí. StopFake.org [online]. EUvsDisinfo, 2020, 1. 5. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.stopfake.org/cz/zvlastni-zpravaevropske-sluzby-pro-vnejsi-cinnost-esvc-dezinformace-o-koronaviru-kratke-zhodnoceniinformacniho-prostredi/>
- Dezinformační weby a ruská propaganda v českém mediálním prostoru [online].
- Rozhled, založeno na faktech, 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://rozhled.org/2017/11/30/dezinformacni-weby-a-ruska-propaganda-v-ceskemmedialnim-prostoru/>
- projektu. MANIPULÁTOŘI: na faktech záleží [online]. Praha [cit. 2020-07-09].
- Dostupné z: <https://manipulatori.cz/o-projektu/>
- Lexikon. MANIPULÁTOŘI: na faktech záleží [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/>
- SYROVÁTKA, Jonáš. Informační válka na internetu: POTÍRÁNÍ PROKREMELSKÝCH
- DEZINFORMACÍ VE STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPĚ [online]. Česká republika,
- 06/2017n.1. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: http://www.pssi.cz/download/docs/420_information-warfare-in-the-internet-cz.pdf.
- Analýza. CENTER FOR INTERNATIONAL RELATIONS.
- kolektiv autorů. Rozvíjení interkulturní komunikační kompetence ve výuce cizích jazyků 2 [online]. Plzeň, 2017 [cit. 2020-07-09]. ISSN: 978-80-261-0764-4. Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/29324/1/Rozv%C3%ADjen%C3%AD%202.pdf>.
- Reading and writing for critical thinking [online]. Praha [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://kritickemysleni.cz/>
- Kritické listy – komplet [online]. In: . Praha [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://kritickemysleni.cz/?s=kritick%C3%A9+listy>

- Kritické myšlení [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.krimys.cz/kritickemysleni/>
- Kritické listy 3 [online]. In: . [cit. 2020-07-09].
- Dostupné z: <https://kritickemysleni.cz/inspirace-pro-ucitele/kriticke-listy/kriticke-listy-3/>
- Lekce a texty. Reading and writing to critical thinking [online]. since 1997 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://kritickemysleni.cz/inspirace-pro-ucitele/kriticke-listy/> <https://kritickemysleni.cz/inspirace-pro-ucitele/lekce-a-texty/>
- ZORMANOVÁ, Lucie. Výukové metody v pedagogice: Trífázový model učení [online].
- 2012, 9. 7. 2012 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/16247/vyukove-metody-v-pedagogice-trifazovy-modeluceni.html/>
- HRONOVÁ, Zuzana. Zde je nové vysvědčení českých škol. Obsahuje příjemná překvapení i alarmující data [online]. 2019, 3. 12. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/vysledky-pisa-2018-uroven-ceskych-skol/r~ac2b3d4215b611eaac760cc47ab5f122/v~sl:da1fd5327fc3fd42aff66d2b373d6823/>
- SLEJŠKOVÁ, Lucie, Jana BLAŽKOVÁ, Mgr. Ludmila KOVAŘÍKOVÁ, Ondřej HAUSENBLAS a Bohunka TRELOVÁ. Diskuse - čtenářská gramotnost. In: Metodický portál, inspirace a zkušenosti učitelů [online]. 2010, 7. - 13. 12. 2010 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://diskuze.rvp.cz/viewtopic.php?f=423&t=16641>
- Čtenářská gramotnost a projektové vyučování: čtenářská gramotnost [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/kategorie/ctenarska-gramotnost>
- ŘÍHOVÁ, Barbora. Žáci nerozumí textům a neumí myslet matematicky. Změnit to má příručka. DNES.CZ zpravodajství [online]. 2010, 21. 12. 2010 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/zaci-nerozumi-textum->

a-neumi-mysletmatematicky-zmenit-to-ma-
prirucka.A101220_145346_studium_bar

- Čtenářskou gramotnost lze dobře naučit, jen chtít. EDUin, informační centrum o vzdělávání [online]. 2011, 15. 2. 2011 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://www.eduin.cz/tiskove-zpravy/ctenarskou-gramotnost-lze-dobre-naucit-jen-chtit/>
- BLAŽEK, Mgr. Radek, Mgr. Zuzana JANOTOVÁ, Mgr. Eva POTUŽNÍKOVÁ a PhDr.
- Josef BASL, PH.D. Mezinárodní šetření PISA 2018: Národní zpráva [online]. Praha 5: Česká školní inspekce, 2019 [cit. 2020-07-09]. ISBN 978-80-88087-24-3. Dostupné z:
- https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%C3%A1rodn%C3%AD%20%C5%A1et%C5%99en%C3%AD/PISA_2018_narodni_zprava.pdf
- kar. Patnáctiletí Češi se zhoršili ve čtenářství i matematice. Nejvíce se propadli v přírodovědě [online]. 2016, 6. 12. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/1974556-patnactileti-cesi-se-zhorsili-ve-ctenarstvi-imatematice-nejvic-se-propadli-v>
- Velký test školáků. Děti číst umějí, ani jedničkáři však textu nerozumí. IDNES.CZ zpravodajství [online]. 2019, 9. 3. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/test-skola-zaci-vedomosti-gramatika-cteniporozumeni-textu-cesky-jazyk.A190225_230421_domaci_pmk
- STARÝ, Karel, Veronika LAUFKOVÁ, Dominik DVOŘÁK, Eva PÍŠOVÁ, Jana HAVLOVÁ, Jiřina POLÁKOVÁ a Pavla ŠTĚPÁNOVÁ. Úlohy pro rozvoj čtenářské gramotnosti: Utváření kompetencí žáků na základě zjištění šetření PISA 2009 [online].
- Česká školní inspekce, 2013 [cit. 2020-07-09]. ISBN 978-80-905370-2-6. Dostupné z:
- https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Publikace/Ulohy-pro-rozvojctenarske-gramotnosti/Ulohy_pro_rozvoj_ctenarske_gramotnosti.pdf
- PIRLS Česká školní inspekce [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

- POTUŽNÍKOVÁ, Mgr. Eva, Zuzana JANOTOVÁ a Mgr. Radek BLAŽEK.
- Mezinárodní šetření PISA 2018: Koncepční rámec hodnocení čtenářské gramotnosti [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Mezin%20a1rod%20n%20c3%ad%20%20c5%a1et%20%20c5%99en%20%20c3%ad/ID_99_Koncepcni-ramec-PISA-2018_pro_web.pdf
- RUTOVÁ, Nina. INSERT. Respekt NEBOLÍ [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/insert>
- RUTOVÁ, Nina. INSERT. Respekt NEBOLÍ [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/dvojity-zapisnik-podvojny-denik>
- RUTOVÁ, Nina. INSERT. Respekt NEBOLÍ [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/petilistek>
- RUTOVÁ, Nina. INSERT. Respekt NEBOLÍ [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/cteni-s-predvidanim>
- RUTOVÁ, Nina. INSERT. Respekt NEBOLÍ [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/volne-psani>
- GRECMANOVÁ, H., E. URBÁNKOVÁ a Mgr. Marek KRÍŠTOF. Metody: Aktivizační metody ve výuce, prostředek RVP. In: ZŠ a MŠ Frenštát pod Radhoštěm, Tyršova 913, 2009-2011: ISBN: 80-857883-73-8 [online]. Olomouc: MŠMT; EU, 2007, 2007 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.zsturfren.cz/data/benefit09/materialy/metody/17I.N.S.E.R.T..pdf>
- MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347 [online]. Karel Strachota - zakladatel a ředitel programu Jeden svět na školách: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/>
- Quiz: Can you spot the fake stories? In: BBC News [online]. 2016, 17. 11. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/magazine-38005844>

- STARÝ, Karel, Veronika LAUFKOVÁ, Dominik DVOŘÁK, Eva PÍŠOVÁ, Jana HAVLOVÁ, Jiřina POLÁKOVÁ a Pavla ŠTĚPÁNOVÁ. Úlohy pro rozvoj čtenářské gramotnosti: Utváření kompetencí žáků na základě zjištění šetření PISA 2009 [online].
- Česká školní inspekce, 2013 [cit. 2020-07-09]. ISBN 978-80-905370-2-6. Dostupné z:
 - https://www.csicr.cz/getattachment/cz/Dokumenty/Publikace/Ulohy-pro-rozvojcitenarske-gramotnosti/Ulohy_pro_rozvoj_ctenarske_gramotnosti.pdf
- Audiovizuální výukové lekce. JSNS.CZ: Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s.
 - [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/lekce>
- Občankáři: Asociace učitelů občanské výchovy a společenských věd [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.obcankari.cz/>
- Stav výuky mediální výchovy na středních školách. JSNS.CZ: Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s. [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
 - <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/stav-vyuky-mv-na-ss>
- EK: Cvičení proti hackerům, posílení kyberagentury i spolupráce tajných služeb. Centrum kybernetické bezpečnosti [online]. 2011, 25. 11. 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://centrumkyberbezpecnosti.cz/ek-cviceni-proti-hackerum-posilenikyberagentury-i-spoluprace-tajnych-sluzeb/>
- Evropská komise: Oficiální internetová stránka Evropské Unie [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/>
- VEJVODOVÁ, Petra a Miloš GREGOR. Analýza manipulativních technik na vybraných českých serverech: Výzkumná zpráva [online]. Brno: Fakulta sociálních studií Masarykova univerzita, 2016 [cit. 2020-07-09]. SSN 2571-4198. Dostupné z: https://ct24.ceskatelevize.cz/sites/default/files/1759424vyzkumna_zprava_analyza_manipulativnich.pdf
- FOJTŮ, Martina. Výzkum: Prokremelská propaganda využívá nekalé novinářské praktiky: Odborníci z Masarykovy univerzity zmapovali články čtyř portálů včetně Parlamentních listů, aby ukázali, jak funguje moderní propaganda.

ZPRÁVY Z MUNI [online]. 2016, 13. 6. 2016 [cit. 2020-07-09]. ISSN 2571-4198. Dostupné z:

- <https://www.em.muni.cz/veda-a-vyzkum/7790-vyzkum-prokremelska-propagandavyuziva-nekale-novinarske-praktiky>
- NEŠVOR, Zdeněk R., Sociologický ústav AV ČR V.V.I, Sociologická encyklopedie Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Dezinformace>
- Roste počet dětí, které po očkování proti spalničkám explodují. AZ247: Nikdo nám nediktuje, o čem smíme psát [online]. 2019, 1. 3. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://az247.cz/roste-pocet-deti-ktere-po-ockovani-proti-spalnickam-exploduji/>
- MOLEK - SOUDCE, Pavel. Usnesení. In: Nejvyšší správní soud: stížnost na neplatnost voleb [online]. Brno, 2018, 21. 2. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2018/0047_0Vol_1800047_20180222153834_20180223090038_prevedeno.pdf
- Transparentní účet: Milion chviliek pro demokracii [online]. FIO BANKA, 20201117 /2010 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ib.fio.cz/ib/transparent?a=20201117>
- BURÝŠEK, Jiří, Bezfaulu.net, 2019 [cit. 2020-07-09] Dostupné z: <https://bezfaulu.net/clanky/o-manipulaci/nazory-vs-fakta-co-je-vlastne-nazor/>
- VK – Šéfredaktor AENews. V Česku probíhá další pokus o státní převrat a ministr vnitra vyzval premiéra, aby jednal s pučisty a nátlakovou organizací financovanou Georgem Sorosem! Milionový chlívěk, Rekonstrukce stát a Open Society Foundations provádí destrukci skupiny V4, v Rakousku a na Slovensku se to již jejich kolegům podařilo a vláda padla, na řadě je Česko, Polsko a nakonec Maďarsko! Kdo podá ruku Trumpovi, do roka a do dne politicky umírá? Ne do roka, ale teď už do několika měsíců! AENews [online]. 2019, 7. 6. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/v-ceskuprobiha-dalsi-pokus-o-statni-prevrat-a-ministr-vnitra-vyzval-premiera-aby-jednal-spucisty-a-natlakovou-organizaci-financovanou-georgem-sorosem-milionovy-chlivekrekonstrukce-stat-a-osf/>
- AENews [online]. 2014, 18. 11. 2014 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/>

vime-kdo-organizoval-rozdavani-cervenych-karet-proti-zemanovi-dukaz-
obezprecedentnim-vmesovani-se-americkeho-velvyslanectvi-do-vnitrnich-
zalezitostirepubliky-americane-organizuji-demonstrace-skrz/

- VK. Víme, kdo organizoval rozdávání červených karet proti Zemanovi! Důkaz o bezprecedentním vměšování se amerického velvyslanectví do vnitřních záležitostí republiky. Američané organizují demonstrace skrze své bývalé vyškolené zaměstnance! AENews [online]. 2014, 18. 11. 2014 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://aeronet.cz/news/vime-kdo-organizoval-rozdavani-cervenych-karet-protizemanovi-dukaz-o-bezprecedentnim-vmesovani-se-americkeho-velvyslanectvi-dovnitrnich-zalezitosti-republiky-americane-organizuji-demonstrace-skrz>
- ŠÉFREDAKTOR AE NEWS, VK. Vladimir Putin: Svět stojí na pokraji války a já už nevím, jak mám s vámi jednat! Německo chystá domácnosti na vojenský konflikt. Na ruských hranicích je 40,000 vojáků a přijíždějí další! [CZ Titulky]. AENews [online]. 2016, 22. 8. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/vladimir-putinsvet-stoji-na-pokraji-valky-a-ja-uz-nevim-jak-mam-s-vami-jednat-nemecko-chystadomacnosti-na-vojensky-konflikt-na-ruskych-hranicich-je-40000-vojaku-a-prijizdejimalsi-cz-titulky/>
- Africký uprchlík se pokusil zavraždit policistu na nádraží. AC24.cz [online]. 2019, 28. 2. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ac24.cz/en/-/africky-uprchlik-se-pokusilzavrazdit-policistu-na-nadrazi-podivejte-se-na-tu-hruzu>
- Dr. Cowan přináší varování - Historie se opakuje! 5G & koronavirus. Viry nejsou příčinou nemocí. AC24.cz [online]. 2020, 13. 3. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ac24.cz/en/-/dr-cowan-prinasi-varovani-historie-se-opakuje-5g-koronavirus-viry-nejsou-pricinou-nemoci>
- Český politik se ztrapnil, když chtěl dokázat, že Rusko chudne. AC24.cz [online]. 2018, 2. 7. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ac24.cz/> a <https://ac24.cz/en/-/ceskypolitik-se-ztrapnil-kdyz-chtel-dokazat-ze-rusko-chudne?>

inheritRedirect=true&redirect=https%3A%2F%2Fac24.cz%2Fvyhledavani%3Fp_p
_id
%3Dcom_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTA
NCE
_7lRsDYd5%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dv
iew
%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTA
NC
E_7lRsDYd5_cur
%3D1%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_I
NST ANCE_7lRsDYd5_mvcPath%3D%252Fsearch.jsp
%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTA
NC
E_7lRsDYd5_keywords%3Dchudne
%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTA
NC
E_7lRsDYd5_entryClassName%3D
%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTA
NC
E_7lRsDYd5_formDate
%3D1552751547367%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_
Sear chPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_searchPrimaryKeys%3D
%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTA
NC
E_7lRsDYd5_scope%3Dthis-site
%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTA
NC
E_7lRsDYd5_delta
%3D10%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_
INS
TANCE_7lRsDYd5_format%3D&fbclid=IwAR36eIN8-v-
37Mb1KsUWrZhEiz9RdklNNzn23Ia-kdY-1-ebSblNV9h-b60

- Každý druhý mladý Němec se bojí vyjádřit svoje politické názory. AC24.cz [online]. 2019, 11. 3. 2019 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://ac24.cz/> a [https://ac24.cz/en/-/kazdy-druhy-mlady-nemec-se-boji-vyjadrit-svoje-politicke-nazory-?](https://ac24.cz/en/-/kazdy-druhy-mlady-nemec-se-boji-vyjadrit-svoje-politicke-nazory-?inheritRedirect=true&redirect=https%3A%2F%2Fac24.cz%2Fvyhledavani%3Fp_p_id%3Dcom_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_cur%3D1%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_mvcPath%3D%252Fsearch.jsp%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_keywords%3Dforte%2Binstitut%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_entryClassName%3D%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_formDate%3D1552751372618%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_searchPrimaryKeys%3D%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_scope%3Dthis-site%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_delta)
inheritRedirect=true&redirect=https%3A%2F%2Fac24.cz%2Fvyhledavani%3Fp_p_id%3Dcom_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_cur%3D1%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_mvcPath%3D%252Fsearch.jsp%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_keywords%3Dforte%2Binstitut%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_entryClassName%3D%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_formDate%3D1552751372618%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_searchPrimaryKeys%3D%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_scope%3Dthis-site%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_delta

- %3D10%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS
- TANCE_7lRsDYd5_format
- %3D&fbclid=IwAR0IKBzMQQv4nbQSGtDOIwnSovcwXJR3Qs4P1Qd9MMlolg15Vka ACvJuy3ZA
- Africký uprchlík se pokusil zavraždit policistu na nádraží. AC24.cz [online]. 2019, 28. 2. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ac24.cz/> a [https://ac24.cz/en/-/africkyuprchlik-se-pokusil-zavrazdit-policistu-na-nadrazi-podivejte-se-na-tu-hruzu-?](https://ac24.cz/en/-/africkyuprchlik-se-pokusil-zavrazdit-policistu-na-nadrazi-podivejte-se-na-tu-hruzu-?inheritRedirect=true&redirect=https%3A%2F%2Fac24.cz%2Fvyhledavani%3Fp_p_id%3Dcom_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS_TANCE_7lRsDYd5_cur%3D2%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_mvcPath%3D%252Fsearch.jsp%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_keywords%3DST%25C5%2598%25C3%258DLEL%2BITALSK%25C3%2589M%2BN%25C3%2581M%25C4%259AST%25C3%258D%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS_TANCE_7lRsDYd5_entryClassName%3D%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_formDate%3D1552752120966%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_searchPrimaryKeys%3D)
- inheritRedirect=true&redirect=https%3A%2F%2Fac24.cz%2Fvyhledavani%3Fp_p_id%3Dcom_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview
- %26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS_TANCE
- _7lRsDYd5_cur
- %3D2%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INST
- ANCE_7lRsDYd5_mvcPath%3D%252Fsearch.jsp
- %26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS_TANCE
- _7lRsDYd5_keywords%3DST%25C5%2598%25C3%258DLEL%2BITALSK
- %25C3%2589M%2BN%25C3%2581M%25C4%259AST%25C3%258D
- %26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS_TANCE
- _7lRsDYd5_entryClassName%3D
- %26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS_TANCE_7lRsDYd5_formDate
- %3D1552752120966%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INSTANCE_7lRsDYd5_searchPrimaryKeys%3D

- %26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS TANCE
- _7lRsDYd5_scope%3Dthis-site
- %26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPortlet_INS TANCE
- _7lRsDYd5_delta
- %3D10%26_com_behavin_liferay_ac24_portal_search_web_portlet_SearchPort let_INS TANCE_7lRsDYd5_format
- %3D&fbclid=IwAR0PUm6q8gdJn1Pkro7qPPSrVbLzMBIp4RE0_T_7A4ZuG5 bniQmF
- 82A5PBY

- Keanu Reeves napsal komentář o životě, který ohromil celý svět [online]. 2016, 25. 4. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.lajkit.cz/osobni-rozvoj/item/491-keanureeves-napsal-komentar-o-zivote-ktery-ohromil-cely-svet>
- Norský losos je jedna z nejjedovatějších potravin ve světě. Fakta, která překvapí. LAJKITCZ [online]. 2019, 3. 7. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.lajkit.cz/zivotni-styl/item/568-norsky-losos-je-jedna-z-nejjedovatejsich-potravin-ve-svete-faktaktera-prekvapi>
- Úředníci po celém Rusku jsou v panice. Putin udělal krok, který nemá na celém světě obdoby... LAJKITCZ: JAKO ZDROJ UVEDEN DALŠÍ DEZINFORMAČNÍ WEB: <http://www.novarepublika.cz/2015/12/urednici-panikari-putin-jim-pristrihl.html> [online]. 2018, 3. 1. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.lajkit.cz/zpravy/item/326-urednicipo-celem-rusku-jsou-v-panice-putin-udelal-krok-ktery-nema-na-celem-svete-obdoby>
- Z tohoto důvodu Rusko v roce 1976 zakázalo mikrovlnné trouby. Informace, které vám zachrání zdraví. LAJKITCZ [online]. 2016, 29. 1. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.lajkit.cz/zivotni-styl/item/374-z-tohoto-duvodu-rusko-v-roce-1976zakazalo-mikrovlne-trouby-informace-ktere-vam-zachrani-zdravi>

- Odvážný krok. Putin zakázal vstup do Ruska Rothschildům a bankovnímu kartelu NWO. LAJKITCZ [online]. 2018, 7. 10. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.lajkit.cz/zpravy/item/687-putin-rusko-zakaz-rothschild>
- *Pravda a lež v online světě* [online]. 2020 [cit. 2021-6-22]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/priklady/fotografie?fbclid=IwAR0V2IhlCztkUnLuYYVPjRbU01n2YWAhh4Cwbc4xQoUVludNtG4IRRxKJWA>
- PIŠTORA, Ferdinand. Je chvilkař Minář stejný fašista jako Mussolini? Bude taky viset hlavou dolů na lampě? VlasteneckéNoviny.cz [online]. Praha, 2019, 19. 11. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.vlasteneckenoviny.cz/?p=241175>
- PIŠTORA, Ferdinand. V Žateci propukl otevřený cikánský rasismus: „Bílý mrdky! Běž do píči...“ Cikáni nadávají policajtům a ti nedělají nic. VlasteneckéNoviny.cz [online].
- Žatec, 2016, 25. 10. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.vlasteneckenoviny.cz/?p=172878>
- Кто такой Эммануэль Макрон: кукла Ротшильда, психопат и "мистер Никто."
- Комсомольская правда [online]. 2017, 4. 5. 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.kp.ru/daily/26675/3697218/>
- KALABUS, Emil. Putin a ochrana křesťanství. Czech Free Press [online]. 2016, 6. 8. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.czechfreepress.cz/emil-kalabus/putin-a-ochrana-krestanstvi.html>
- MoonChild. Každý druhý mladý Němec se bojí vyjádřit svoje politické názory. Tomu se říká svobodná společnost! Freeglobe [online]. 2019, 11. 3. 2019 [cit. 2020-07-09].
- Dostupné z: <https://www.freeglobe.cz/Articles/25880-kazdy-druhy-mlady-nemec-se-boji-vyjadrit-svoje-politicke-nazory-tomu-se-rika-svobodna-spolecnost-.aspx>

- odjinud. Tento český politik se ošklivě ztrapnil, když chtěl dokázat, že Rusko chudne... Europortál [online]. 2018, 9. 7. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://www.euportal.cz/Articles/19377-tento-cesky-politik-se-osklive-ztrapnil-kdyzchtel-dokazat-ze-rusko-chudne-.aspx>
- „Člověk musí být slepý, nebo úplný hlupák, aby si neuvědomil, že Rusko v Sýrii brání Evropu“. SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 18. 2. 2016 [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/clovek-musi-byt-slepy-nebo-uplny-hlupakaby-si-neuvedomil-ze-rusko-v-syrii-brani-evropu/>
- Závěrečná část - Likvidace Multimiliardář a zakládající šéf Microsoftu Bill Gates otevřeně přiznal, že vakcíny a současná zdravotní péče mají za cíl depopulaci planety. Řekl to na únorovém setkání elitní organizace TED. RUKOJMÍ.CZ [online]. [cit. 202007-09]. Dostupné z: <http://www.rukojmi.cz/clanky/800-bill-gates-priznal-vakciny-majisnizit-populaci>
- Nejen kukuřice! Většina tamponů a vložek je zamořena nebezpečným glyfosátem od Monsanto. ŠIFRA: Časopis pro ty, kteří čtou mezi řádky [online]. 2016, 3. 3. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.casopis-sifra.cz/nejen-kukurice-vetsina-tamponuvlozek-je-zamorena-nebezpecnym-glyfosatem-od-monsanta/>
- Дамочка. Что собой представляет супруга Сергея Лаврова, её доход, род занятий. Яндекс Дзен [online]. 2019, 20. 12. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://zen.yandex.ru/media/damochka/chto-soboi-predstavliaet-supruga-sergeia-lavrovae-dohod-rod-zaniatii-5dfcd5d897b5d400b2ff269d>
- Лавров Сергей Викторович: настоящая биография, хобби, родственники. Яндекс Дзен [online]. 2018, 20. 1. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- <https://zen.yandex.ru/media/id/59ae80d94bf16143022800c3/lavrov-sergei-viktorovichnastoiascaia-biografiia-hobbi-rodstvenniki-5a637a0adcaf8ecbca571f05>

- Друзья рассказали о погибших при прорыве дамбы в Красноярском крае. РИА НОВОСТИ [online]. 2019, 20. 10. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ria.ru/20191020/1559994370.html>
- Эмоциональная реакция ветерана на слова Путина о войне попала на видео. РИА НОВОСТИ [online]. 2020, 24. 6. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ria.ru/20200624/1573421475.html>
- Земан назвал снос памятника Коневу "глупостью незначительных политиков." РИА НОВОСТИ [online]. 2020, 5. 5. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ria.ru/20200505/1570999929.html>
- Krampol politikům: Chytit za držku, kopnout do prdele a vyhodit. Hovada. Parlamentní listy [online]. 2012, 22. 1. 2012 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/kauzy/Krampol-politikum-Chytit-za-drzkukopnout-do-prdele-a-vyhodit-Hovada-220579>
- Krampol politikům: Chytit za držku, kopnout do prdele a vyhodit. Hovada. Parlamentní listy [online]. 2012, 22. 1. 2012 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Karel-Gott-Uprchlíci-strkají-predkameru-deti-za-nimi-jdou-mladi-muzi-v-modernich-ohozech-Amerika-nas-chce-drzetve-strachu-abychom-nerostli-Illuminati-nedovoli-Trumpa-429151>
- MALÝ, Michal. Za vše může zločinec Chovanec: Má Vaše rodina 60.800,- Kč na měsíc? Ne? Ale přesně tolik nás stojí jeden přivandrovalý migrant za jeden měsíc. Co Vy na to? BezPolitickéKorektnosti.cz [online]. 2015, 13. 11. 2015 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.bezpolitickekorektnosti.cz/?p=61787>
- -haj-. Další vědecké důkazy: Jedenácté září je podvod na druhou. Letadla do Dvojčatnenarazila. Soud výpověď přijal. Fyzikální zákony mediální verzi „911“ vylučují. BezPolitickéKorektnosti.cz [online]. 2015, 23. 7. 2015 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.bezpolitickekorektnosti.cz/?p=33378>

- PEPRNÁ, Erika Magdaléna. Ruský profesor: Cukrovka a rakovina jsou vymyšlené nemoci. Všechno je ve stravě. Peroxid vodíku – všelék? Věřit pohádkám, nebo zůstat v pasti. BezPolitickéKorektnosti.cz [online]. 2015, 8. 11. 2015 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://www.bezpolitickekorektnosti.cz/?p=61541> a také
- <http://protiproud.parlamentnilisty.cz/zdravi/2041-rusky-profesor-cukrovka-arakovina-jsou-vymyslene-nemoci-vsechno-je-ve-strave-peroxid-vodik-u-vselek-verit-pohadkam-nebo-zustat-v-pasti.htm>
- Sputnik: zprávy [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://cz.sputniknews.com/>
- BALÍK, Stanislav. Totalitní a autoritativní režimy: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské univerzity [online]. 2007 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z:
- https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/102299/C_Historica_54-20071_5.pdf?sequence=1
- Putin finds ancient artifacts while scuba diving in south Russia. In: Youtube.com [online].
- <https://sputniknews.com/>, 2011 [cit. 2020-07-08]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?time_continue=19&v=n3q0eEHGVNQ
- Zraněný Putin si zahrál hokej s Lukašenkem a jeho synem, jejich tým vyhrál. Lidové noviny [online]. 2019 [cit. 2020-07-08]. ISSN 1213-1385. Dostupné z:
- tps://lidovky/sport/hokej/zraneny-putin-si-zahral-hokej-s-lukasenkem-a-jeho-synemjejich-tym-vyhral-16-1.A190215_183707_In-sport-ostatni_lar
- Vladimír Putin opět zastínil velké hokejové legendy v tradičním exhibičním zápasu. Refresher.cz [online]. 2015 [cit.2020-07-08]. Dostupné z: <https://refresher.cz/26272Vladimir-Putin-opet-zastinil-velke-hokejove-legendy-v-tradicnim-exhibicnim-zapasu>
- Putin hrál hokej s legendami ruského i sovětského i sovětského hokeje: fotografie V. Putina. Aktuálně.cz [online]. Reuters [cit. 2020-07-08]. Dostupné z:
- <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/putin-hral-hokej-s-legendami-ruskeho-i-sovetskeho-/r~i:gallery:23359/r~i:photo:263172/>

- RUSKO: DATABÁZE A-Z. NEOVLIVNÍ.CZ [online]. 7. 11. 2016 [cit. 2020-07-10].
- Dostupné z: <https://neovlivni.cz/databaze-proruskeho-obsahu-od-a-z>
- Jsme v informační válce s Ruskem? Navštívili jsme trollí farmy i redakce ruských médií. In: Youtube.com [online]. voxpot reporters, 2019, 6. 11. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=FkVp8cpujNE>
- Inside Russia's internet 'troll factory'. In: Youtube.com [online]. CNN, 2016, 26. 10. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=y2_V2VbpcKs
- How Russian Trolls Operate. In: Youtube.com [online]. act.tv, 2018, 12. 3. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=psmpWVuCb8s>
- STRMISKA, Maxmilián. LIGA SEVERU: JEJÍ POSTAVENÍ A ROLE V ITALSKÉ STRANICKO–POLITICKÉ SOUSTAVĚ (1993–2002): Tato stať byla zpracována v rámci grantového projektu GA 407/02/1491 „Evropské regionální strany a stranické systémy“. Středoevropské politické studie: Masarykova univerzita [online]. Řím, 2003,
- 2003, V.(1.) [cit. 2020-07-09]. ISSN 1212-7817. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cepsr/article/view/3933/5330>
- The Lega Nord and Contemporary Politics in Italy. Google [online]. 2003 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=xZdxO3wfxJ4C&printsec=frontcover&dq=Lega+Nord&hl=es&ei=EYWdTb39KZHs sgbpvvHABA&sa=X&oi=book_result&ct=result&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- %20)
- OKAMURA, Tomio. SPD: Svoboda a přímá demokracie [online]. [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://spd.cz>
- KADLEC, Miloš. KOMENTÁŘ: Dosáhl Neffův Neviditelný pes dna? Václav Vlk starší o Milionu chviliek. MANIPULÁTOŘI: na faktech záleží [online]. 2019, 9.

8. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/komentar-dosahl-neffuv-neviditelnypes-dna-vaclav-vlk-stars-i-o-milionu-chvilek/>
- Rusové protestovali proti podvodu. Komise škrty skutečné podpisy na podporu opozičních kandidátů. ČT24.cz [online]. 2019, 20. 7. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2874620-rusove-demonstruji-proti-podvodu-komiseskrty-skutecne-podpisy-na-podporu-opozicnich>
 - ČTK, eku. Putin navrhl změny ústavy. Parlament má získat větší váhu, do klíčových funkcí by mohli jen Rusové. Český rozhlas [online]. 2020, 15. 1. 2020 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/vladimir-putin-zmena-ustavy-ruskomoskva-kreml_2001151242_eku
 - PHAM, Sherisse. Germany's Der Spiegel says star reporter Claas Relotius wrote fake stories 'on a grand scale'. CNN BUSINESS [online]. 2018, 21. 12. 2018 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2018/12/20/media/claas-relotius-spiegel/index.html>
 - ŠTORKÁN, Martin. Glosa: Radek Koten a mikrovlnky smrti. E15.CZ [online]. 2017, 5. 12. 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/the-student-times/glosaradek-koten-a-mikrovlnky-smrti-1340614>
 - Centrum Tradiční čínské medicíny ve FN HK na konci února ukončí svou činnost. Fakultní nemocnice Hradec Králové [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.fnhk.cz/aktuality/centrum-tradicni-cinske-mediciny-ve-fn-hk-na-konci>
 - KADLEC, Miloš. 17. listopad 2014 dva roky poté aneb Zeman, Schapiro, kartičky – jak se to rýmuje? MANIPULÁTOŘI: na faktech záleží [online]. 2016, 14. 11. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/17-listopad-2014-dva-roky-pote-aneb-zemanschapiro-karticky-se-rymuje/>
 - VK. Víme, kdo organizoval rozdávání červených karet proti Zemanovi! Důkaz o bezprecedentním vměšování se amerického velvyslanectví do vnitřních záležitostí republiky. Američané organizují demonstrace skrze své bývalé vyškolené zaměstnance! AENews [online]. 2014, 18. 11. 2014 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://aeronet.cz/news/vime-kdo-organizoval-rozdavani-cervenych-karet-protizemanovi-dukaz-o-bezprecedentnim-vmesovani-se-americkeho->

velvyslanectvi-dovnitrnich-zalezitosti-republiky-ameriane-organizuji-demonstrace-skrz/

- ČTK, ipl. Putinův mluvčí přiznal, že archeologický nález amfor byl divadlo. IDNES.CZ zpravodajství [online]. 2011, 5. 10. 2011 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/putinuv-mluvci-priznal-ze-archeologicky-nalezamfor-byl-divadlo.A111005_101034_zahranicni_ip1
- ČTK, LIDOVKY.CZ. Nahrál jsem to, přiznal 'nadsamec' Putin o svých akčních činech. Lidové noviny [online]. 2012, 14. 11. 2012 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/nahral-jsem-to-priznal-nadsamec-putin-o-svych-akcnichcinech.A120914_100549_in_zahranici_jv
- LENOMAROVÁ, Anna. Vliv propagandy v dílech vybraných ruských spisovatelů 1. poloviny XX.století [online]. Praha, 2017 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/190169/>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce PaedDr. Antonín Hlaváček.
- VÁVROVÁ, Bc. Markéta. GULAG jako životní zkušenost: Sovětský represivní systém 30. — 50. let 20. století ve vyprávěních a memoárové literatuře [online]. Praha, 2010 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: file:///C:/Users/ASUS/Downloads/DPTX_2009_1_11240_0_251539_0_81100.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Vedoucí práce Dr. Pavel Himl.
- Архипелаг ГУЛАГ: 1918–1956 ОПЫТ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ИССЛЕДОВАНИ [online]. Екатеринбург: У-Фактория, 2006 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: https://imwerden.de/pdf/solzhenizyn_archipelag_gulag_tom1.pdf
- «Жить не по лжи» (к 100-летию со дня рождения А.И.Солженицына) [online]. Саранск, 2018 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://infourok.ru/vneklassnoemeropriyatie-zhit-ne-po-lzhi-priurochennoe-k-letiyu-aisolzhenicina-3463749.html>.
- Методическая разработка внеклассного мероприятия.
- Александр Исаевич (Исаакиевич) Солженицын. Архипелаг ГУЛАГ. In: LIST READ: персональная библиотека [online]. 1973 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z:

https://listread.com/barmaglot/book/aleksandr_isaevich_isaakievich_solzhenitsyn/arhipelag_gulag.html

- Александр Исаевич (Исаакиевич) Солженицын. Архипелаг ГУЛАГ. Париж: УМСА ПРЕСС, 1973 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: http://lib.ru/PROZA/SOLZHENICYN/gulag.txt_with-big-pictures.html
- Javy. Monstrum 2017 české filmy CZ. In: Youtube.com [online]. Viktor Polesný, 2017, 2016 [cit.2020-07-09].
- Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=9yMQJXZMiIQ>

- Přednášky
- přednášky PhDr. Mgr. Tomáše Komárka, Ph.D., seminář Sociální dovednosti učitele, Univerzita Hradec Králové, 2019/2020
- přednášky prof. PhDr. Ivo Pospíšila, DrSc., Seminář z ruské literatury 2, Univerzita Hradec Králové 2019/2020
- přednášky Mgr. Žanety Göbelové, DrSc., Integrovaná didaktika českého jazyka 1, 2, Univerzita Hradec Králové 2018/2019
- přednášky prof. PhDr. Ivo Pospíšila, DrSc., Seminář z ruské literatury 1, Univerzita Hradec Králové 2018/2019
- přednášky PaedDr. Antonína Hlaváčka, seminář Ruská literatura 20. století, Univerzita Karlova, 2016/2017
- přednáška Mgr. Lenky Krejsové, Gymnázium J. K. Tyla ve spolupráci s Univerzitou Hradec Králové, 2020

Seznam zdrojů použitých obrázků

- Obrázek č. 1: Stav výuky mediální výchovy na středních školách. JSNS.CZ: Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s. [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/stav-vyuky-mv-na-ss>
- Obrázek č. 2: Stav výuky mediální výchovy na středních školách. JSNS.CZ: Jeden svět na školách, Člověk v tísni, o. p. s. [online]. [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/projekty/medialni-vzdelavani/vyzkumy/stav-vyuky-mv-na-ss>

- Obrázek č. 3: MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347 [online]. Karel Strachota - zakladatel a ředitel programu Jeden svět na školách: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/uroven-1>
- Obrázek č. 4: MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347 [online]. Karel Strachota - zakladatel a ředitel programu Jeden svět na školách: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/uroven-2>
- Obrázek č. 5: Дамочка. Что собой представляет супруга Сергея Лаврова, её доход, род занятий. Яндекс Дзен [online]. 2019, 20. 12. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://zen.yandex.ru/media/damochka/chto-soboi-predstavliaet-supruga-sergeia-lavrovae-dohod-rod-zaniatii-5dfcd5d897b5d400b2ff269d>
- Obrázek č. 6: admin. Papež František: Putin je „jediný muž“, který může zachránit křesťanství na celém světě. SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-jejediny-muz-ktery-muze-zachranit-krestanstvi-na-celem-svete/>
- Obrázek č. 7: mat. Putin je symbolem stability. Lidé však proti režimu protestují čím dál víc, říká velvyslanec [online]. 2019, 29. 8. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2909306-putin-je-symbolemstability-lide-vsak-proti-rezimu-protestuji-cim-dal-vic-rika>
- Obrázek č. 8: MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347 [online]. Karel Strachota - zakladatel a ředitel programu Jeden svět na školách: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/uroven-2>
- Obrázek č. 9: Helena, Jak zastavit srdeční infarkt do jedné minuty [online]. [cit. 2020-07-10] Dostupné z: <https://electropiknik.cz/zena/zdravi/jak-zastavit-srdecni-infarkt-do-jedne-minuty/2015/07/>
- Obrázek č. 10, č. 11, č. 12: Profily Jíří Ovčáček In: Twitter [online]. [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: <https://twitter.com/explore>

Seznam příloh

Příloha A – Kvalitativní výzkum – rozhovory se studentkami VŠ, které navštívily Rusko během svého studia

Příloha B – Myšlenková mapa

Příloha C – Dotazníky

Příloha D – životopis + metoda I.N.S.E.R.T.

Příloha E – článek č. 1: Что собой представляет супруга Сергея Лаврова, её доход, род занятий

Příloha F – článek č. 2: Papež František: Putin je „jediný muž“, který může zachránit křesťanství na celém světě

Příloha G – článek č. 3 SVĚT: Měl by ještě někdo dostat Nobelovu cenu míru?

Příloha H – článek č. 4: Putin je symbolem stability. Lidé však proti režimu protestují čím dál víc, říká velvyslanec

Příloha I

Přílohy

Příloha A - Kvalitativní výzkum – rozhovory se studentkami VŠ, které navštívily Rusko během svého studia

A) Anna Koldcsiterová – 5. ročník navazujícího magisterského studia, strávila 4 měsíce v Moskvě

Jo, tak ahoj Aničko, chtěla bych s tebou jako studentkou pedagogické fakulty oboru český a ruský jazyk, která navštívila Rusko, udělat rozhovor pro účely mé diplomové práce na téma Přesah dezinformace do 21. století... Tak jdem na to.

Co děláš nejraději ve volném čase? Jako zájmy, kroužky a tak?

Ráda sportuju, čtu, trávím čas s rodinou a přáteli, cestuju

VŠEOBECNÝ ROZHLED - cestování, sport

Fajn... a kde všude jsi byla, jaký země jsi za svůj život navštívila?

Snad si vzpomenu na všechno. Slovensko... Slovinsko... Itálie, Německo, Rakousko, Španělsko... pak Švédsko, Tunisko, Řecko, Chorvatsko, Rusko a Holandsko a a Portugalsko, Maďarsko, Turecko a ještě Dánsko

VŠEOBECNÝ ROZHLED – cestování

No to je slušný seznam! Aa jak dlouhý čas jsi v každé té ehm zemi strávila? Jen přibližně samozřejmě

Ve většině zemí pár dní až týden či 10 dní, v Rusku 4 měsíce.

Jasně. A pocit'uješ zásadní rozdíl týkající se té délky pobytu v souvislosti s tvým vztahem k té zemi? A v čem konkrétně?

To úplně ne, mně se líbí asi všude, kam se jedu podívat. Spíš to závisí na kultuře země, jejich lidech apod. Ale co se Ruska týče, tam mě ty 4 měsíce jen utvrdily v tom, že je mi ta

země blízká jak kulturou, tak povahou lidí

. SOUVISLOSTI – zkušenost

INFORMACE-ověřování

Děkuju. A myslíš právě, že jsi tu ruskou kulturu poznala líp, hlouběji díky delší době?

Určitě. Hodně jsem už věděla, ale díky tomu delšímu pobytu jsem poznala i další věci.

SOUVISLOSTI - zkušenost

Rozumím. A říkáš jsi, že ráda čteš, že jo. Jaky typ literatury upřednostňuješ?

Publikace, žánry, webové stránky, konkrétní oblíbené tituly, rozumíš. A proč?

Jojo, to čtu. Upřímně, nemám vyloženě typ literatury, který bych vyhledávala. Ráda čtu romány, ale nevádí mi ani detektivka. Ráda čtu českou a ruskou literaturu. Co ale ráda nemám, tak to je fantasy, tam jsem se nenašla.

A proč...? Českou a ruskou literaturu mám ráda, protože noo je to obor mého studia a zajímá mě. Líbí se mi styly autorů a obecně to, jaké ty literatury jsou. A romány mám ráda pro jejich častou náročnost na čtenáře a složitost.

SOUVISLOSTI – zkušenost

INFORMACE – odůvodňování - přemýšlí, doptává se

VŠEOBECNÝ ROZHLED - četba

VZDĚLÁNÍ

A co se týče médií?...Jaká upřednostňuješ?

Z médií se zaměřuju na zpravodajství, nejradši sleduju ČT24. **INFORMACE – šíření zdroje**

Já taky. Souhlasím

No a ještě k těm oblíbeným titulům, Čapek Noetická trilogie, Tolstoj Anna Karenina, Jevgenij Vodolazkin Letec. **SOUVISLOSTI - znalost, čtenářská gramotnost**

Skvělý. Tak další otázka, navštěvuješ nějaké informační servery každý den, případně odebíráš konkrétně ty anebo někdo z rodiny pravidelně nějaký časopis nebo noviny? A proč odebíráte zrovna tenhle časopis nebo noviny? Nebo proč navštěvuješ zrovna tento server?

Pravidelně sleduju na Facebooku ČT24, protože je aktuální, příspěvky vkládají celý den a

pokládám ji za věrohodnou. **INFORMACE – zdroj, odůvodňování** Jinak se někdy

podívám na novinky.cz, ale není to tak často jako ta čtyřiadvacítka. A potom sleduju ještě HZS Středočeského kraje, ale to je spíš vyloženě ze zájmu.- **INFORMACE - zdroje** Jinak časopis ani noviny neodebíráme.

Na jaké televizní programy se koukáš kromě ČT24. Myslím tím konkrétní televizní stanice i konkrétní pořady. A jaké k tomu máš důvody?

Pak už sleduju noviny na ČT1 **INFORMACE - zdroje,objektivní** seriály na Nova2, třeba Přátelé, Máma, pak Prima Cool - Teorie velkého třesku - seriály ale nesleduju pravidelně, spíš pokud mám čas a náladu, popř. pokud dávají někde zajímavý film.

ZÁBAVA

Jasně, chápu. Aaa, říkáš jsi, že ČT24 pokládáš za důvěryhodnou, proč konkrétně?

Přijde mi, že ČT24, ČT1 informuje o daných událostech nezaujatě a nenutí divákům vlastní názor/pohled na věc. Aa... popřípadě "nenadržuje" jen jedné straně.

VÍCE ÚHLŮ POHLEDU

To si taky myslím! Aaa pokud se dozvíš nějakou informaci, v článku, knize nebo ji uslyšíš z rádia či z televize, zajímá tě zdroj té informace?

Pokud je to něco, co mě vyloženě zaujme nebo mě celkově problematika zajímá, tak si hledám další informace a zdroje. Pokud je to informace typu Karel XY má další dítě, tak to ne. Spíš mě zajímají informace o státě, politice, naší zemi obecně, krajích a tak.

INFORMACE - zdroj

Děkuju za odpovědi. Pobavilo mě to s Karlem XY a jeho dítěti Jedeme dál. Myslíš si, že jsi zodpovědná za to, když převezmeš nějakou nepravdivou zprávu, a budeš ji šířit dál? Myslíš si, že v takové případě ty šíříš nepravdu?

Záleží na tom, jestli já sama tomu, co by měla být nepravda věřím a jsem naopak přesvědčená, že to pravda je. Ale pokud šířím vědomě něco, co pravda není, tak pak ano, jsem za to zodpovědná.... Tím myslím, že vím, že to není pravda.

SOUVISLOSTI - logické vyvozování

Dobře, chápu, jak to myslíš. Další otázka je na tělo. Zajímáš se o politiku, to se mi taky hodí.... Co si myslíš obecně o postu prezidenta, ať už našeho či ruského.

Jaký byl měl podle tebe být a co by měl dělat? Nebo jsi třeba příznivcem některého ze současných či minulých prezidentů?

Český prezident mi momentálně přijde jako loutka. Nemám pocit, že by se zajímal o stát a lid a teď mluvím jako ze středověku (směje se). Sama jsem ho ani nevolila a teším se na další volby, až se stane prezidentem někdo jiný.

SOUVISLOSTI - zkušenost, znalost, vlastní názor

Co se ruského prezidenta týče, u něj se mi líbí to, jak vystupuje a promlouvá k lidu a snaží se zajímat. Nicméně si jde tvrdě za svým a prosazuje i návrhy, vůči kterým lidé protestují. Jinak tedy příznivcem ani jednoho z nich nejsem.... **RŮZNÉ ÚHLY POHLEDU** Ani jiných prezidentů. V, v ehm... tomhle jsem zatím spíš nestranná.

No a o Putinovi a jeho několikanásobném vítězstvích proti reprezentaci v hokeji, o jeho lovení medvědů nebo o potápění, při kterém náhodně vylovil vzácnou starou vázu, jsi slyšela?

O lovení medvědů ano, o zbytku ne...

A co si o tom myslíš?

Abych pravdu řekla, tak jsem se o tom příliš nepídila, jestli to vůbec je pravda. Jen vím, že snad lov medvědů by v Rusku neměl být zakázaný. Já osobně nejsem stoupencem lovu zvěře, ale Rusové tohle mají trochu jinak. A o těch dalších věcech jsem nevěděla, ale vypadá to, jako by z něj někdo chtěl udělat nadčlověka, legendu.

SOUVISLOSTI - logické vyvozování

Přesně... rozhodně souhlasím se vším. i s kladnými i stinnými stránkami Vladimíra Putina

Jaké státy považuješ za mocnosti? Patří podle tebe Rusko mezi nejmocnější státy světa?

Určitě, ještě společně s USA a Čínou. **SOUVISLOSTI - znalost**

Děkuju... Věnuješ se samostudiu?

Ano. **VZDĚLÁNÍ**

Proč sis zvolila ruský jazyk jako druhý jazyk na střední a v kombinaci s češtinou i na vysoké škole?

No, na střední škole to byla vlastně náhoda. Přecházela jsem do jiné třídy a musela jsem si vybrat mezi němčinou a ruštinou. Ehm, němčina mi nezní hezky, tak jsem si zvolila ruštinu. A když jsem šla na VŠ tak už mě ruština bavila a chtěla jsem se jí věnovat i dál.

VZDĚLÁNÍ

Děkuju. Jinak, z toho rozhovoru jsem pochopila, že se asi zajímáš o dění v Rusku, je to tak?

Jojo....Není to úplně detailně, ale snažím se být aspoň trochu v obraze ohledně dění.

VZDĚLÁNÍ

Víš tedy něco o ruské politice...už jsme vlastně řešili toho prezidenta v Rusku, ale víš něco i o ruském hospodářství třeba (rozdíly chudí x bohatí apod.)? A jaký je tvůj názor?

Co se chudých a bohatých týče, tak to jsou v Rusku velké rozdíly. V Moskvě ani tak znatelné nejsou, tam je i střední třída, ale za Moskvou už je to jiné. Tam už je to buď chudí nebo bohatí. Jsou i výjimky, ale většinou je to takhle. No a můj názor.. názor ani na to nemám, beru to jako fakt, který k Rusku patří.... a ve větších městech je to, mám pocit, podobně jako v Moskvě, utváří se střední třída **SOUVISLOTI - zkušenost**

Bezva, děkuji. Asi je zbytečné se ptát, ale vycházím z dotazníku, který jsem zadávala i středoškolákům. Víš, co je komunistický režim?

Ano **SOUVISLOSTI - znalost -bez definice**

Dobře. Jaký je tvůj názor nebo jak vnímáš některé mediálně a názorově nesourodé kauzy týkající se Ruska jako například záhadné vraždy novinářů nebo anexe Krymu a další? Vlastně jsi na to asi už taky odpověděla, že to bereš jako fakt, součást Ruska?

Upřímně si myslím právě, že právě ony záhadné vraždy se staly, ale mlží se kolem nich. Nedávno, před pár dny, jsem v ruských novinách četla o lékařích, kteří záhadně vypadli z okna nemocnice, protože si stěžovali na nedostatek ochranných pomůcek v

souvislosti s koronavirem. Co se anexe Krymu týče, tam jsem proti, aby si Rusko nárokovalo zemi. **SOUVISLOSTI - vlastní názor**

Souhlasím.... A když jsi v Rusku strávila ty 4 měsíce, pocítila jsi nějakým způsobem vliv propagandy, náznaky komunistického režimu, totalitní praktiky?
To vůbec. Ani jsem se nestýkala s lidmi, kteří by tohle řešili. Spíš jsou Rusové citliví na svou historii a často je zajímá pohled cizinců. Ale jinak jsem se o komunistickém režimu s nikým nebavila. **SOUVISLOSTI - zkušenost**

Myslím spíš, jestli jsi od státu než od lidí něco takového pocítila?... já nevím, třeba hodně zákazů všude...nebo něco v tom smyslu...nebo strach lidí

Jediné co možná, tak to jsou kontroly. Ty jsou naprosto všude a kontrolují od pasů po to, co máš právě v batohu. Záleží vlastně na místě, kde jsi a kam jdeš
SOUVISLOSTI – zkušenost, logické vyvozování

TOTALITNÍ PRAKTIKY - kontroly

Rozumím. Jasně. Děkuju.

No a dostáváme se ke konci. Víš, co je dezinformace (neboli fake news)?

Ano. **SOUVISLOSTI - znalost-bez definice**

Zaznamenala jsi nějaké v souvislosti s Ruskem nebo o Rusku nebo třeba o Rusku a COVID-19?

Asi zaznamenala, ale nepamatuju si. Poslední mmm, co jsem četla, byla taková zpráva na ruském serveru ohledně Evropy a toho, co tu máme zdarma v souvislosti s covidem.

INFORMACE – zdroj – neznámý

haha, to jsem ani neslyšela. pane bože. v Čečensku, prosím tě, prej zakázali slovo koronavirus.. to je šílenství. ještě můžeme bejt rádi, jak to tady máme s tou naší vládou nakonec

Nakonec jo. Teď nevím, kde to přesně bylo, někde na východě, země s islámskou vírou. Jeden z těch vysoce postavených prohlásil, že koronavirus je trest za homosexualitu, a pak to chytil taky **INFORMACE – zdroj – neznámý**
no tak dobře mu tak! no a poslední věc, jestli tě můžu ještě otrávit.

Povídej

Přečti si prosím tenhle článek a udělej si body klidně a řekni mi pak, co si myslíš o jeho důvěryhodnosti. Proč mu věříš, nebo nevěříš... co si o něm celkově myslíš. ⁴⁶

Celkově si myslím, že článek je především o postojích Blaha. Jeho postoj vyznívá jako protiamerický, posměšný a zároveň stojí i proti domácímu politikovi a prezidentce. O incidentu z USA, který je popisovaný v článku vím, četla jsem o něm někde v amerických novinách, ale už nevím kde - informace souhlasí s tím, co jsem četla. To, co je tam ocitováno, je, předpokládám, staženo z Facebooku Blaha.

SOUVISLOSTI – znalost a zkušenost, logické vyvozování

INFORMACE – důvěryhodnost-ověřování, zdroj -neznámý

SOUVISLOSTI - logické vyvozování, předpoklad, čtenářská gramotnost

A jak ses u čtení cítila? Vyvolávalo to v tobě nějaké emoce?

Prekvapila mě reakce Blaha a jeho vystupování. To jsem nečekala. Působilo to na mě až nenávisně. **SOUVISLOSTI-logické vyvozování, čten.gram, med.gramotnost, manipulace**

Už jsi to v podstatě řekla, ale pro zdůraznění se zeptám, čeho si myslíš, že chtěl autor docílit takovým článkem?

Myslím si, že autor chtěl poukázat právě na chování Blaha, jeho postoje.

A ještě, co ten titulek? Případá ti výrazný, šokující?

Titulek mi přijde vytvořený tak, aby zaujal. Myslím, že úplně nevypovídá o obsahu článku

SOUVISLOSTI čtenářská gramotnost, logické vyvozování, mediální gramotnost, manipulace

Co se ti v Rusku líbilo nejvíc? Viděla jsi tam nějaké atrakce, které tě zaujaly?

Mně se tam líbilo celkově, byl to můj sen, takže to pro mě byl jeden velký zážitek. Ale jedno místo mi utkvělo asi nejvíc, a to Патриарший мост u chrámu Krista Spasitele a ten výhled na Moskvu. Z atrakcí přímo cílených na turisty kromě klasiky - památek

⁴⁶ Článek četly respondentky z: <https://cz.sputniknews.com/slovensko/2020052912005795blaha-o-brutalnim-zasahu-policie-v-usa-kdyby-se-to-stalo-v-rusku-tak-by-uz-chrlily-zlucvsechny/>.

asi nejvyšší mrakodrap, na který je možnost vyjet výtahem a kochat se pohledem na Moskvu.

ZÁBAVA, SOUVISLOSTI –vlastn. názor

A co kluziště? Viděla jsi tam nějaký? Zaujaly tě?

Kluziště byly super. Byla jsem na БДНХ a v parku Gorkého, krásný zážitek. Jinak byly po celé Moskvě, včetně Rudého náměstí. **SOUVISLOSTI- zkušenost, vlastní názor**

Bylo i na Rudym namesti, jo? Přemýšlela jsi nad tím, proč tam jsou? Nebo proč jich je tolik...

Vzhledem k tomu, kolik tam bylo vždycky lidí, tak myslím, že počet kluzišť je i kvůli tomu. Jinak myslím, že je... jsou hlavně pro lidi, aby měli v zimě nějaké sportovní vyžití.

Okolo bývá i moc hezká vánoční výzdoba, takže z toho má člověk i estetický zážitek.

SOUVISLOSTI - zkušenosti; odhad předpoklad, vlastní názor

To zní krásně. Pan doktor Půža mi právě říkal, že je to princip chlebu a her. Všichni z Rusku přijeli nadšení z kluzišť a málo kdo už si uvědomuje, že je to součást propagandy, kterou si ani neuvědomujeme. A asi na tom něco bude, protože jak to popisuješ, tak bych tam hned šla... a... a tohle by mě teda nenapadlo. Jako cizince. Asi má pravdu. Je fakt, že pro občany toho dělají dost v tomhle ohledu, ale pak zase... zase na druhou stranu jim kontrolují internet. Například..... Ale musím přiznat, že jako cizince mi tohle nedošlo. Nebo spíš jsem se po tom nepídila.

SOUVISLOSTI – vyvozování

TOTALITNÍ PRAKTIKY

Super... Aničko, strašně moc ti děkuju za tenhle skvělej rozhovor. Jsi pro mě dokonalej vzorek!

Není zač

B) Andrea Plecháčová – 5. ročník navazujícího magisterského studia, strávila 1 měsíc v Nižném Novgorodě a 1 měsíc v Moskvě

Ahoj Andrejko, já bych s tebou chtěla udělat rozhovor ohledně tvé návštěvy Ruska a tvých postojů obecně a je to pro účely mé diplomové práce s názvem Přesah dezinformace do 21. století.

Super... Tak jdem na to.

Můžem.

Co děláš nejraději ve volném čase? (zájmy, kroužky apod.) ?

Tak už 13 let se věnuju stepování, které jsem nejdřív měla jako kroužek a postupem času jsem se tam stala i trenérkou .. kromě toho ráda příležitostně sportuju... jako běhání, kolo, volejbal, tenis,... a taky koukám na seriály a trávím čas s kamarády

VŠEOBECNÝ ROZHLED - sport

Děkuji... Fajn, a kde všude jsi byla, jaký země jsi za svůj život navštívila?

Poprvé jsem byla na dovolený v Chorvatsku, pak ...ehm.... v Paříži, Slovensko, Německo, Rakousko aa..a Polsko, Rusko, Dubaj **VŠEOBECNÝ ROZHLED - cestování**

A jak dlouhou dobu jsi v těch zemích zhruba strávila? A byl v tom podle tebe s ohledem na délku pobytu nějaký rozdíl?

Většinou se jednalo o krátkodobé návštěvy, Chorvatsko cca 10 dní, Dubaj 10 dní a nejdelší z toho bylo Rusko 2x jeden měsíc .

A jak to myslíš s ohledem na délku pobytu? jakože čím dýl tam jsem tím se ten stát a jeho kultura zdá jiný než na první pohled? **VŠEOBECNÝ ROZHLED – cestování**

Ano, něco v tom smyslu... jestli si myslíš, že byl velký rozdíl v poznání těch lidí a jejich kultury apod. Jestli jsi je poznala hlouběji, možná lépe..?

Tak když tam jsi jen na otočku, tak se snažíš ehm... obejít všechna známá místa a památky, zatímco, když tam jsi dýl, tak už máš možnost prozkoumávat i „zákulisí“ a skrytá místa, objevuješ nové uličky ke známým místům a tak .. takže ano, myslím si, že délka pobytu vliv má .. a také záleží na tom, jak velké je to místo, kde jsi .. třeba

když jsem byla v Novgorodu, tak v podstatě nejzajímavější místa máš prochozená za chvíli a pak už jen zkoumáš víc kulturu, seznamuješ se s lidmi a mmm díky nim zase o kousek víc poznáváš z té země

VŠEOBECNÝ ROZHLED – cestování

SOUVISLOSTI – zkušenost, odhad, logické vyvozování

Děkuju. A ty jsi byla v Rusku konkrétně v Novgorodě?

Byla jsem tam dvakrát, jednou na měsíc v Moskvě na Univerzitě Puškina a pak o dva roky později v Nižném Novgorodě zase na měsíc na lingvistické univerzitě im. Dobroljubova .. a tam jsme po jazykové stáži ještě přejeli pak na vlastní pěst do Moskvy asi na 5 dní, protože většina lidí tam ještě nebyla, tak jsme jeli hromadně .. původně se řešilo jestli Moskva nebo Petrohrad, aaale většina chtěla Moskvu. Smůla pro mě...haha, ale i tak to tam mám hrozně ráda a bylo strašně skvělý se projít po těch známých místech, už jsem se tam trochu vyznala a tak

VŠEOBECNÝ ROZHLED - cestování

Jasně, to určitě nikdy není k zahzení. Tak jo, takže máš takovou komplexní zkušenost. Dobře, tak a teď zase z jinýho soudku. Jaký typ literatury upřednostňuješ (publikace, žánry, webové stránky, konkrétní oblíbené tituly a tak)? A proč?

Abych se přiznala, dřív jsem ráda četla, ale vlastně postupem času to nějak začalo ubývat .. každopádně když budu vycházet z minulé zkušenosti, ráda jsem četla různé romány, nejlépe fantasy a různé beletrie - jako mladší jsem třeba přečetla Stmívání a tam byla uvedena knížka, kterou četla hlavní hrdinka, tu jsem si pak přečetla taky a od té doby je to moje nejoblíbenější knížka - Na větrné hůrce .. **VŠEOBECNÝ**

ROZHLED - četba

no a teď čtu spíš různé články na internetu, kdy vyhledávám přímo věc, která mě zajímá nebo ji k něčemu potřebuju ... třeba k diplomce a tak, no a nejvíc se zajímám o aktuální dění, takže se jedná o nějaké krátké články a úryvky, nejradši mám deník N a jejich aplikaci Minuta, kde píšou vždycky titulek, co se právě děje a já tak mám přehled a když mě daná problematika víc zajímá, tak si to pak dohledám

INFORMACE – objektivita - zdroje, ověřování

Skvělý, moc děkuji Co se tedy médií týče, chtěla bys to nějak ještě rozvinout? Upřednostňuješ ještě jiná média kromě Deníku N? A proč? A na jaké televizní programy se koukáš. Myslím tím konkrétní televizní stanice i konkrétní pořady. A jaké k tomu máš důvody?

Právě, že čerpám nejvíc z Deníku N, protože on stahuje v podstatě informace z různých jiných stránek a vytahuje z nich to nejaktuálnější .. do toho mají chytrou aplikaci, kterou mám propojenou s hodinkami a to se průběžně aktualizuje a na hodinky mi chodí nejzajímavější a nejnovější zprávy:) jinak po různých kauzách už mám docela problém věřit některým jiným stránkám, konkrétně myslím třeba novinky.cz, které, jak mi kolikrát přijde, píše nějaký matlal..... jinak na televizi moc nekoukám, takže s tím nemůžu pomoci, ale čt24 je na zprávy docela fajn. **INFORMACE - zdroje, ověřování**

Skvělý. Navštěvuješ nějaké informační servery každý den/případně odebíráš konkrétně ty anebo někdo z rodiny pravidelně nějaký časopis nebo noviny? A proč odebíráte zrovna tenhle časopis nebo noviny?.. No, na to první jsi vlastně už odpověděla

.... a ještě jsem si vzpomněla vlastně, že se mi moc líbí nová stránka na instagramu, kterou založili mladí lidé a jmenuje se to politikanejenpromlade a tam každý den dávají shrnutí dne a k tomu buď nějakou historickou zajímavost nebo jiné přehledy a shrnutí. je to taková nenásilná forma zjišťování informací.... a taky mám ráda pořad na seznam tv, který se jmenuje šťastné pondělí, kde jsou podávány nové informace, ale naprosto ironickou a sarkastickou formou:)... No a jinak do časopisu by se asi dal zařadit deník N? ale tištěné nic nečtu:) **INFORMACE - zdroje** Šťastný pondělí znám. To je sranda. jo... !

To si taky myslím! Aaa pokud se dozvíš nějakou informaci, v článku, knize nebo ji uslyšíš z rádia či z televize, zajímá tě zdroj té informace? Z toho, co jsi řekla, předpokládám, že ano, ale ptám se ještě takhle přímo

Upřímně, ne vždycky, ale jde o to, že ne všemu věřím a pokud je to informace, která mě zajímá, tak si spíš dohledám další zdroje s snažím se to kriticky zhodnotit **INFORMACE -**

zdroje, ověřování , RŮZNÉ ÚHLY POHLEDU

Rozumim. Děkuju za odpovědi. Jedeme dál. A myslíš si, že jsi zodpovědná za to, když převezmeš nějakou nepravdivou zprávu, a budeš ji šířit dál? Myslíš si, že v takové případě ty šíříš nepravdu?

Tak pod to se můžu podepsat! Aa taky se nerada pouštím do různých diskuzí a..aa debat o něčem, o čem si nejsem jistá, že vím správně .. radši si vyslechnu názory ostatních a podle toho si **INFORMACE- ověřování,** **RŮZNÉÚHLY POHLEDU** skládám vlastní obrázek
Skvělý. To chápu

Co si myslíš obecně o postu prezidenta, ať už našeho či ruského. Jaký byl měl podle tebe být a co by měl dělat? Jsi příznivcem některého ze současných či minulých prezidentů?

Tak vzhledem k tomu, jak to má nastavené naše republika toho náš prezident nemusí dělat moc .. stačilo by, kdyby byl schopný stát, když má, neurážet všechny a všechno, když už jednou vyleze před oči národa a tak .. takže ehm... jednoduše řečeno si myslím, že by měl hlavně být schopný slušně reprezentovat stát a nedělat naschvály, jako třeba v kauze s Kájínkem ..

VŠEOBECNÝ ROZHLED - politika

Souhlasim...je to tragédie.

... a asi nemám žádného favorita, protože za dobu, co trochu zvládám sledovat dění, tak s žádným nesouhlasím a nechci si dělat obrázek na jiné jen z vyprávění jiných

RŮZNÉ

ÚHLY POHLEDU

SOUVISLOSTI - mediální gramotnost

Jaké státy považuješ za mocnosti? Patří podle tebe Rusko mezi nejmocnější státy světa?

určitě patří .. a jinak asi ty klasické, o kterých se neustále mluví - Amerika, Čína, Japonsko, Německo **VŠEOBECNÝ ROZHLED - politika**

Dobře Děkuju.

Proč sis zvolila ruský jazyk jako druhý jazyk na střední a vlastně i vysoké škole?

haha, tady to bude trošku zvláštní já si ho vlastně nezvolila, haha chtěla jsem studovat španělštinu a tu jsem i zakroužkovala ve volbě při nástupu na gympl, moje spolužačka zase chtěla ruštinu .. a nějak se stalo, že nám to prohodili a my už jsme se to nesnažily předělávat .. tak jsem začala studovat ruštinu a tak první 3 roky to pro mě bylo za trest a pak jsem si řekla, že proč vlastně ne, udělala jsem maturitu a pak přemýšlela co dál a nějak mi tam ta ruština zůstala. haha... spíš asi proto, že jsem nevěděla, co jiného .. asi to není úplně reprezentativní, ale bylo to tak **VZDĚLÁNÍ**
haha, no hele, ja i Anicka Koldcsiterova to máme taky tak nějak podobně. Že byla na výběr němčina a tu jsme nechtěly, a tal jsme si musely dát ruštinu a už nám zůstala, ale ty to máš teda úplně speciální, haha
haha, náhodičky se dějí

Další otázka se týká samostudia? Věnuješ se mu?

no .. moc ne asi mi přijde, že toho do školy děláme dost i doma, takže pak spíš využívám čas na jiné věci **VZDĚLÁNÍ**
Dobře. Naprosto chápu. Trošku se mu věnuješ určitě, mezi samostudium se řadí i dohledávání informací k informacím do školy nebo právě například ke článku, který si přečteš

Víš něco o politické a hospodářské (třeba rozdíly bohatí chudí) situaci v Rusku?

Nevím o tom nic z hlediska ověřených informací .. spíš v podstatě to, co jsme tam viděli .. třeba na škole v Moskvě nebyla učitelka, která by na sobě vlastně neměla všechno oblečení od různých návrhářů a drahých značek .. aaale pak vyjdeš na ulici, například do těch menších uliček a vidíš tam rodinu na chodníku, jak si ohřívají oběd .. nebo třeba i stav kolejí a bytů .. tak je vidět, jako kdyby tam v podstatě neexistovala střední vrstva - buď jen vyloženě bohatí anebo vůbec

VŠEOBECNÝ ROZHLED – politika, hospodářství

SOUVISLOSTI - zkušenost

Přesně to jsem chtěla vědět, tu osobní zkušenost.. a z médií o Putinově politice něco víš?

nee tolik z médií, ale spíš třeba ehm od kamaráda z Ruska .. jestli jsi sledovala nějak kauzu o soše Koněva .. tak před x měsíci byl pozvaný Pavel Novotný do ruského pořadu, kde ho v podstatě zesměšňovali a když s ním skončili, tak moderátorka řekla

něco ve stylu „tak, to by stačilo a jdeme si radši poslechnout Putina“ .. posílala jsem to tomu kamarádovi a on mi řekl, že je to šílený, že je to pořad, kde vlastně nedělají nic jiného, než ho chválí a opěvují a že on se na to nemůže koukat, ale hodně lidí to sleduje .. a to mi přijde jako šílená propaganda

SOUVISLOSTI - zkušenost, argumenty

To teda!!

Když už jsme u toho. Když jsi v Rusku strávila ty 2 měsíce, pocítila jsi nějakým způsobem vliv propagandy, náznaky komunistického režimu, totalitní praktiky?

Jo, pocítila jsem to .. v podstatě na každém kroku, a to hlavně v Moskvě .. ten stát je policejní a o tom žádá .. na každém rohu máš policisty, lidi si tam nic nedovolí, v podstatě všude máš rámy, které hlídají, jestli nemáš s sebou zbraň .. aaa co je šílený, tak i ženich s nevěstou tím procházeli, když šli do kaple ..

SOUVISLOSTI - vyvozování

TOTALITNÍ PRAKTIKY - zákazy, propaganda

Asi je zbytečné se ptát, ale vycházím z dotazníku, který jsem zadávala i středoškolákům. Víš, co je komunistický režim?

Mám ti komunistický režim nějak popsat? Bylo by to fajn... Stručně dobře komunistický režim si představuju jako vládu jedné strany, která se řídila dle své ideologie, že by vše mělo patřit všem a vlastně všichni by si měli být rovni, že jo

INFORMACE – znalost -definice

Děkuju moc. Dobře. Jaký je tvůj názor na některé mediálně a názorově nesourodé kauzy týkající se Ruska jako jsou záhadné vraždy novinářů a anexe Krymu?

nevěřím Rusku.... nechtěla bych tam bydlet a myslím si, že se všechno snaží zakrýt, ale je to pravdivé .. například i záhadné vypadnutí z balkóna některých doktorů v poslední době .. je to šílený .. ale zas si nemyslím, že se to děje i v Rusku .. akorát se to o něm nějak víc ví

INFORMACE - důvěryhodnost

Jasně, naprosto souhlasím. No a dostáváme se ke konci... Víš, co je dezinformace (neboli fake news)?

Jo vím, dokonce jsme na to měli i přednášku na společenských vědách a znám se s jedním z autorů knížky Nejlepší kniha o fakenews .. ten název mi přijde geniální. napsali tam nejlepší kniha, což vlastně má navádět lidi k tomu, že je to nejlepší kniha, i když to nikdy nikdo neřekl a už to je první dezinformace. ten mmm kluk vlastně je i jeden ze zakladatelů Zvol si info, kteří se snaží šířit správné informace a pomáhat lidem s rozvojem kritického myšlení nad vškerými informacemi .. taky říká, a to se mi moc líbí, že 1. duben je jediný den, kdy si lidé ověřují veškeré inromafce, které se k nim dostanou a že je to přesně přístup, jaký by měli praktikovat s veškerými informacemi

INFORMACE – znalost -definice, zdroje, ověřování

SOUVISLOSTI - mediální gramotnost, čtenářská gramotnost

mám ti nějak napsat svou ..ehm... definici a představu o co jde nebo to takhle nějak stačí?

Takhle to krásně stačí, je vidět, že o tom něco víš.. aa zaznamenala jsi nějaké v souvislosti s Ruskem nebo o Rusku nebo třeba o Rusku a COVID-19? ohledně fake news?..

Ano, jestli jsi zaznamenala konkrétní fake news.

asi jsem tomu nevěnovala úplně pozornost .. řešilo se teď něco s tím ruským „diplomatem“, který byl poslán, aby dal jed našim třem politikům, ale nějak jsem se do toho nepouštěla víc .

INFORMACE- znalost, vlastní názor, argumenty

Jasně

Pak jsi mluvila o tom vypadnutí doktora z okna

Jojo ...

INFORMACE- znalost, vlastní názor, argumenty

Přečti si prosím tento článek a napiš mi, co si myslíš o jeho důvěryhodnosti. Proč mu věříš, nebo nevěříš. Co si o něm celkově myslíš. To už je poslední věc, o který se budem bavit.

Hele, už jen čtu název serveru. to je hrozně ovlivněnej server a je z něj cítit propaganda snad ve všem, co píšou **INFORMACE – zdroje**

Jojo, haha. Je to tak.

Mám se k tomu ještě nějak víc vyjadřovat, nebo takhle dobrý?

Ještě se zeptám na pár otázek.

Jak ses u čtení cítila? Vyvolávalo to v tobě nějaké emoce?

A co ten titulěk? Připadá ti výrazný, šokující? Čeho si myslíš, že chtěl autor docílit takovým článkem?

No ze začátku mi přišlo, že opravdu popisovali události dnešních dní, jednoduchá a prostá fakta a pak se to totálně zvrhlo a v podstatě jsem nestačila protáčet oči... strašně moc velká snaha hanit Ameriku a její "demokracii" až hanba.

SOUVISLOSTI-čtenářská gramotnost, mediální gramotnost-manipulace

Souhlas

A titulěk mi přijde směšný a až.. až moc se snaží útočit na city .. vím, že novináři se mají snažit cílit na city, ale upřednostňuju fakta napsaná věcněji.

INFORMACE-věcnost, objektivnost

SOUVISLOSTI - mediální gramotnost -manipulace

Tomu naprosto rozumím

Jo, počkej, ještě něco. Co se ti v Rusku líbilo nejvíc? Viděla jsi tam nějaké atrakce, které tě zaujaly?

Atrakce? Jak to myslíš? Nejvíc se mi asi mm líbilo večerní Rusko .. jak Novgorod, tak Moskva .. sedět někde, dát si něco dobrého a jen koukat na to, jak se ty rušný města proměnily .. ale to úplně nevím, jestli ti odpovídám správně

ZÁBAVA, , SOUVISLOSTI -vlastní názor

Jojo, děkuji. Měla jsem na mysli tohle. A co například kluziště...?

Byla jsem tam v létě **No a všimla sis, že tam jsou?**

V létě fakt ne.

Tak moc děkuji za odpovědi. Nepřemýšlela jsi nad tím, z čeho jsou placené takové atrakce?

Ani ne. Asi státem?

SOUVISLOSTI – předpoklad (logický)

No ano. Ptám se proto, že pan doktor Půža mi říkal, že je to vlastně princip chlebu a her. Že občanům dají něco malého, aby měli zábavu a něco do žaludku a mysleli si, že se stát stará. Lidé jsou „spokojení“ a pod kontrolou na kluzišti, nekecají do politiky a umlčí je to. Je to součást propagandy, kterou si ani neuvědomujeme.

To je dost možný a reálný, ale určitě ne s kluzišti. Ale jestli se ptáš na takový atrakce. Tak třeba v Novgorodu měli super velký hodiny na naberežnoj a lidi se na to chodili dívat, mělo to představovat nějaký výročí města. Nebo třeba festivaly cca jednou za 14 dni - jak u nás trhy před Vánoce a Velikonocemi třeba. Hrála živá hudba a tak. Učila jsem se třeba tancovat nějaký spešl dvorský tance..... Nebo jestli... jestli chceš něco o propagandě tam nějak zařadit, tak bych měla jeden příběh. Když jsme byli v Novgorodu, škola nám pořádala program .. měli jsme jet do vedlejšího města do muzea perníků a nějakýho ručního umění .. a pak nás zavezli se podívat do dětského tábora .. když jsme tam přijeli, tak jsme zjistili, že to je nějaký jazykový tábor a děti nás prosily, ať s nimi mluvíme anglicky, aby si to procvičili .. nám to všechno bylo uvedeno jen, že se podíváme, jak to tam chodí a ty děti čekaly nějaký skvělý a velký zahraniční hosty, vytvořili pro nás představení a hodinu a půl jsme seděli v nějakém divadle tam a koukali na to. A pak nás zavedli na jídlo a pak na dětskou diskotéku .. já se tam bavila s nějakými dětmi a mezi nimi jedna slečna, bylo jí 16, mluvila krásně anglicky .. a ta tam byla jedna z nejstarších a vyprávěla mi o tom, jak to tam chodí - že jsou rádi, že jsme přijeli, protože jinak mají diskotéky ..ehm.. zakázány, ale aby to vypadalo dobře, tak to pro nás bylo uspořádaný a i děti se mohly bavit, ale pak nás přemlouvaly, ať ještě neodjíždíme, protože když odjedeme, tak jim skončí zábava a budou muset jít spát

SOUVISLOSTI - zkušenost; odhad, předpoklad, vyvozování

Fakt jo?

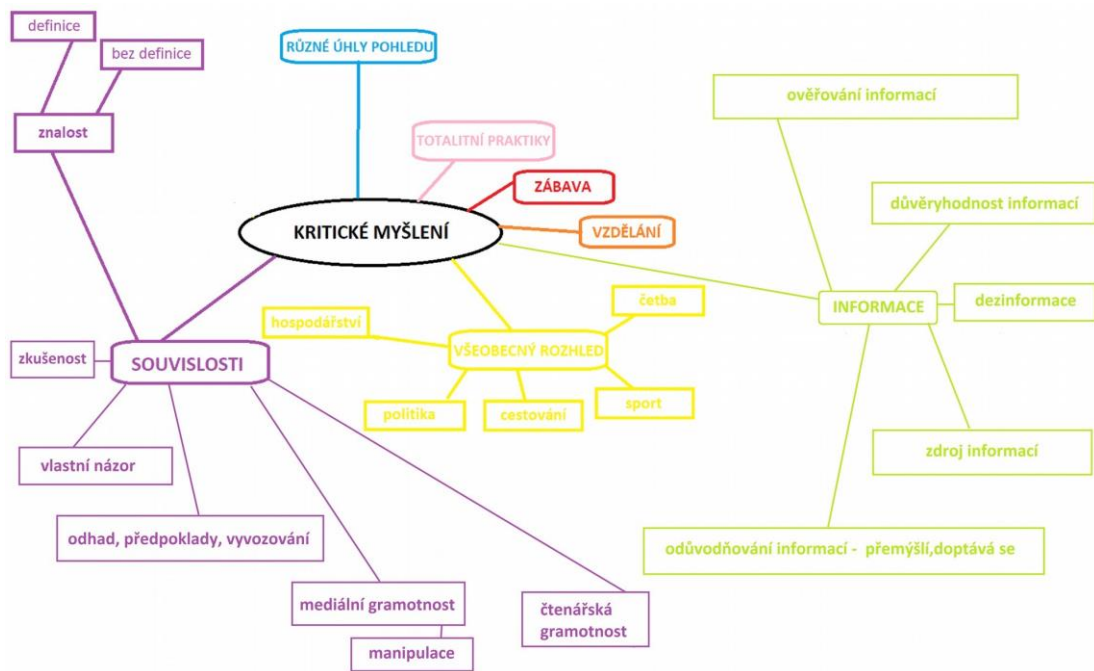
No opravdu!... no a pak jsem se s ni ještě bavila a ona říkala, že ten tábor se hrozně změnil, že dřív to bylo v pohodě všechno a teď postavili bránu do toho areálu a u něj budku a že tam je strážnej, který nepustí ani rodiče dovnitř samotné, že ti mohou přijet jen na začátku a na konci a ve výjimečných případech a za dětmi jít jedine s doprovodem .. a tak .. byl to docela zajímavý zážitek **SOUVISLOSTI - zkušenost; odhad, předpoklad, vyvozování**

Tyy jo, moc děkuju. Mám trošku podobnou zkušenost, když nás prováděli po Moskvě, když jsme tam byli na 10 dní v prváku na vejšce. Byly to prohlídky po vyhrazených místech a když jsme chtěli do nějaké vedlejší uličky, tak už nás táhli pryč a nic než

chrámy nám ani neukázali. A já chtěla trošku poznat Rusko!! Ale musím říct, že to se mi pak povedlo v Bělorusku, kde jsem byla 4 měsíce...

-Noo, taky zajímavý..... To je teda všechno. Andrejko, moc ti děkuji za čas, který jsi mi věnovala, jsi pro mě dokonalej vzorek -Aaaa, to je ten nejhezčí kompliment dne. Nemáš zač prosím tě.

Příloha B - Myšlenková mapa

Příloha C – Dotazníky

1. CO DĚLÁŠ NEJRADĚJI VE VOLNÉM ČASE? (koníčky/zájmy, kroužky,...)
sledování seriálů
2. JAKÝ VZTAH MÁŠ K CESTOVÁNÍ? JAKÉ ZEMĚ JSI V ŽIVOTĚ NAVŠTÍVIL/A?
miluji, Chorvátsko, Itálie, Španělsko, Řecko, Kambodžské ostrovy, Tunisko, Spojené Arabské Emiráty, Polsko, Slovensko, Rakousko, Německo
3. JAKÝ TYP MÉDIA UPŘEDNOSTŇUJES A PROČ?
asi internet a soc. sítě přijde mi to nejvýhodnější
4. JAKÝ DRUH LITERATURY ČTEŠ (JAKÉ PUBLIKACE, ŽÁNRY, WEBOVÉ STRÁNKY, KONKRÉTNÍ TITULY, OBLÍBENÉ TITULY) A PROČ? *moc něchtu*
5. NAVŠTĚVUJES NĚJAKÉ INFORMAČNÍ SERVERY KAŽDÝ DEN/PŘÍPADNĚ ODEBÍRÁŠ KONKRÉTNĚ TY ANEBO NĚKDO Z RODINY PRAVIDELNĚ NĚJAKÝ ČASOPIS ČI NOVINY? PROČ ODEBÍRÁTE ZROVNA TENHLE ČASOPIS/NOVINY? *ne*
6. NA JAKÉ TELEVIZNÍ PROGRAMY SE DÍVÁŠ, POKUD VŮBEC MÁTE TELEVIZI, A JAKÉ K TOMU MÁŠ DŮVODY? (KONKRÉTNÍ POŘADY I KONKRÉTNÍ PROGRAMY - ČT1/NOVA,...)
spíš se mi televizi nekoukám, když je tam na to co si zápi vodiče
7. POKUD SE DOZVÍŠ NĚJAKOU INFORMACI (V ČLÁNKU, V KNIZE, USLYŠÍŠ JI V RÁDIU ČI TELEVIZI), ZAJÍMÁ TĚ ZDROJ TĚ INFORMACE? *jo záleží o jakou informaci se jedná*
8. POKUD SE DOZVÍŠ NĚJAKOU INFORMACI (V ČLÁNKU, V KNIZE, USLYŠÍŠ JI V RÁDIU ČI TELEVIZI), ZJIŠŤUJES SI JEŠTĚ JINDE, ZDA BYLA ZPRÁVA PRAVDIVÁ? - DOHLEDÁVÁŠ/DOZJIŠŤUJES SI JEŠTĚ NĚJAKÉ INFORMACE - ŽE NAPŘÍKLAD KLIKNEŠ NA DALŠÍ STRÁNKU - NEBO KDYŽ SLYŠÍŠ NĚJAKOU ZPRÁVU A ZAJÍMÁ TĚ, TAK SI ZJIŠŤUJES, JESTLI JE TO PRAVDA, NEBO TO ZKRÁTKA NEŘEŠÍŠ? *jože co, když je to mápř. nebo co prezentace do školy tak ano*
9. MYSLÍŠ SI, ŽE JSI ZODPOVĚDNÝ ZA TO, KDYŽ PŘEVEZMEŠ NĚJAKOU NEPRAVDIVOU ZPRÁVU A BUDEŠ JÍ ŠÍŘIT DÁL? MYSLÍŠ SI, ŽE V TAKOVÉM PŘÍPADĚ TY ŠÍŘÍŠ NEPRAVDU?
asi jako nepravdu šířím ale ne v takovém měřítku jako ten zdroj, odkud informace je
10. CO SI MYSLÍŠ OBECNĚ O POSTU PREZIDENTA, AŤ UŽ NAŠEHO, ČI RUSKÉHO = JAKÝ BY MĚL PODLE TEBE PREZIDENT BÝT, CO BY MĚL DĚLAT? (POKUD JSTE PŘÍZIVCEM NEBO ODPŮRCEM MILOŠE ZEMANA NEBO VLADIMÍRA PUTINA, ČI JINÉHO PREZIDENTA SAMOZŘEJMĚ, KLIDNĚ MI TO SEM NAPIŠTE. JÁ VÁS NA ŽÁDNOU STRANU NELÁKÁM A ANI VÁS NECHCI SOUDIT. JEN MĚJTE SVŮJ NÁZOR, KTERÝ JE PODLOŽENÝ ARGUMENTY A PŘEMÝŠLEJTE NAD INFORMACEMI).
zhledem k tomu, že mi ještě není 18 a nemůžu to mít, tak se o to úplně nezajímám
11. JAKÉ STÁTY POVAŽUJES ZA MOCNOSTI? PATŘÍ RUSKO PODLE TEBE MEZI NEJMOCNĚJŠÍ STÁTY SVĚTA? *Rusko, USA*
12. VĚNUJES SE SAMOSTUDIUMU? (SAMOSTUDIUM OBSAHUJE I DOHLEDÁVÁNÍ SI RŮZNÝCH INFORMACÍ K LÁTCE VE ŠKOLE NEBO K JAKÉKOLIV INFORMACI) *záleží je to do jaké míry třeba občas*
13. PROČ SIS ZVOLIL RUSKÝ JAZYK JAKO DRUHÝ JAZYK?
francouzština mi přijde složitější a těžší a nemůžu se mi učít
14. ZAJÍMÁŠ SE O DĚNÍ V RUSKU?
ne
15. VÍŠ NĚCO O RUSKÉ POLITICE (Vladimír Putin a jeho politika,...), NEBO HOSPODÁŘSTVÍ (rozdílly bohatí x chudí)? POKUD ANO, JAKÝ JE TVŮJ NÁZOR? *méne, nevěm o Rusku teda je mi to asi jedno, máme tady svůj politický režim je důležitější*
16. JAKÝ JE TVŮJ NÁZOR/JAK VNÍMÁŠ NĚKTERÉ MEDIÁLNĚ ZNÁMÉ A NÁZOROVĚ NESOURODÉ ZÁLEŽITOSTI TÝKAJÍCÍ SE RUSKA? (záhadné vraždy novinářů, kteří otevřeně kritizovali současnou ruskou politiku; nečekaná a při nejmenším pochybná anexe=obsazení Krymu apod.)
asi nikdy jsem o tom nebyl a ještě je tak jsem to hned vypustila, ale myslím
17. VÍŠ, CO TO JE KOMUNISTICKÝ REŽIM?
Sovětskou ale to takový obrovský neště

1. CO DĚLÁŠ NEJRADEJI VE VOLNÉM ČASE? (koníčky/zájmy, kroužky,...) *Volejbal, fotbalová série B2 a B2m2*
2. JAKÝ VZTAH MÁŠ K CESTOVÁNÍ? JAKÉ ZEMĚ JSI V ŽIVOTĚ NAVŠTÍVIL/A? *Miluju cestování! Chorvatsko, Slovinsko, Rakousko, Slovensko, Polsko, Itálie, Egypt, Tunis, Mexiko, Německo, Francie*
3. JAKÝ TYP MÉDIA UPŘEDNOSTŇUJES A PROČ? *internet a sociální média - budu tam déle než a jsem v kontaktu s přáteli*
4. JAKÝ DRUH LITERATURY ČTEŠ (JAKÉ PUBLIKACE, ŽÁNRY, WEBOVÉ STRÁNKY, KONKRÉTNÍ TITULY, OBLÍBENÉ TITULY) A PROČ? *Čtení knihy a seriálů, protože mě baví a jsou ty nejlepší příběhy; Percy Jackson, Animátorů učeb, Dvorníci, Sledování tržní, ...*
5. NAVŠTĚVUJES NĚJAKÉ INFORMAČNÍ SERVERY KAŽDÝ DEN/PŘÍPADNĚ ODEBÍRÁŠ KONKRÉTNĚ TY ANEBO NĚKDO Z RODINY PRAVIDELNĚ NĚJAKÝ ČASOPIS ČI NOVINY? PROČ ODEBÍRÁTE ZROVNA TENHLE ČASOPIS/NOVINY? *čtením novin jen FN.cz a naše postava mě zaujala*
6. NA JAKÉ TELEVIZNÍ PROGRAMY SE DÍVÁŠ, POKUD VŮBEC MÁTE TELEVIZI, A JAKÉ K TOMU MÁŠ DŮVODY? (KONKRÉTNÍ POŘADY I KONKRÉTNÍ PROGRAMY - ČT1/NOVA,...) *Dívám se na vědu, sporty a pár vědy na ETV a hlavně na animace seriály (NOVA, Comedy Central, Nova 2, ČT SPORT, ELIZBETH)*
7. POKUD SE DOZVÍŠ NĚJAKOU INFORMACI (V ČLÁNKU, V KNIZE, USLYŠÍŠ JI V RÁDIU ČI TELEVIZI), ZAJÍMÁ TĚ ZDROJ TĚ INFORMACE? *Ano, máš mě to zajímá; jen u některých informací jsem se o to zajímá*
8. POKUD SE DOZVÍŠ NĚJAKOU INFORMACI (V ČLÁNKU, V KNIZE, USLYŠÍŠ JI V RÁDIU ČI TELEVIZI), ZJIŠTUJES SI JEŠTĚ JINDE, ZDA BYLA ZPRÁVA PRAVDIVÁ? - DOHLEDÁVÁŠ/DOZJIŠTUJES SI JEŠTĚ NĚJAKÉ INFORMACE - ŽE NAPŘÍKLAD KLIKNEŠ NA DALŠÍ STRÁNKU - NEBO KDYŽ SLYŠÍŠ NĚJAKOU ZPRÁVU A ZAJÍMÁ TĚ, TAK SI ZJIŠTUJES, JESTLI JE TO PRAVDA, NEBO TO ZKRÁTKA NEŘEŠÍŠ? *Někdy ano*
9. MYSLÍŠ SI, ŽE JSI ZODPOVĚDNÝ ZA TO, KDYŽ PŘEVZMEŠ NĚJAKOU NEPRAVDIVOU ZPRÁVU A BUDEŠ JÍ ŠÍŘIT DÁL? MYSLÍŠ SI, ŽE V TAKOVÉM PŘÍPADĚ TY ŠÍŘÍŠ NEPRAVDU? *jasněže s tím nepůjde, když to není pravda, ale když o tom nemám, tak mě to netrapí!*
10. CO SI MYSLÍŠ OBEČNĚ O PŮSTU PREZIDENTA, AŽ UŽ NAŠEHO, ČI RUSKÉHO = JAKÝ BY MĚL PODLE TEBE PREZIDENT BÝT, CO BY MĚL DĚLAT? (POKUD JSTE PŘÍZIVCEM NEBO ODPŮRCEM MILOŠE ZEMANA NEBO VLADIMÍRA PUTINA, ČI JINÉHO PREZIDENTA SAMOZŘEJMĚ, KLIDNĚ MI TO SEM NAPIŠTE. JÁ VÁS NA ŽÁDNOU STRANU NELÁKÁM A ANI VÁS NECHCI SOUDIT. JEN MĚJTE SVŮJ NÁZOR, KTERÝ JE PODLOŽENÝ ARGUMENTY A PŘEMÝŠLEJTE NAD INFORMACEMI). *Myšlím si, že prezident by měl mít vše respektovat a má třeba Zeman, ale uměl by se ho líbit, jako třeba Putin*
11. JAKÉ STÁTY POVAŽUJES ZA MOCNOSTI? PATŘÍ RUSKO PODLE TEBE MEZI NEJMOCNĚJŠÍ STÁTY SVĚTA? *největší mocnost; jsou podle mě Rusko, USA, Severní Korea a Čína*
12. VĚNUJES SE SAMOSTUDIUMU? (SAMOSTUDIUM OBSAHUJE I DOHLEDÁVÁNÍ SI RŮZNÝCH INFORMACÍ K LÁTCE VE ŠKOLE NEBO K JAKÉKOLIV INFORMACI) *ano, věnuji*
13. PROČ SIS ZVOLIL RUSKÝ JAZYK JAKO DRUHÝ JAZYK? *Protože všichni u nás v rodině ne umí rusky. Tak se mi trochu líbí, nemčina a francouzština by to asi nebyla.*
14. ZAJÍMÁŠ SE O DĚNÍ V RUSKU? *když se nějaká sporá objeví v Česku, tak ano.*
15. VÍŠ NĚCO O RUSKÉ POLITICE (Vladimír Putin a jeho politika,...), NEBO HOSPODÁŘSTVÍ (rozdíl bohatař chudí)? POKUD ANO, JAKÝ JE TVŮJ NÁZOR? *nic moc o tom nemám, politika mě zaujala!*
16. JAKÝ JE TVŮJ NÁZOR/JAK VNÍMÁŠ NĚKTERÉ MEDIÁLNĚ ZNÁMÉ A NÁZOROVĚ NESOURODÉ ZÁLEŽITOSTI TÝKAJÍCÍ SE RUSKA? (záhadné vraždy novinářů, kteří otevřeně kritizovali současnou ruskou politiku; nečekaná a při nejmenším pochybná anexie=obsazení Krymu apod.) *Co se děje v Rusku je vždy záhada; myslím, že pokud to Putin nebude chtít nějak změnit, tak se to nicdo změnit.*
17. VÍŠ, CO TO JE KOMUNISTICKÝ REŽIM? *Ano, vím.*

1. CO DĚLÁŠ NEJRADĚJI VE VOLNÉM ČASE? (koníčky/zájmy, kroužky,...) *chování s kočkami, hraní videol*

2. JAKÝ VZTAH MÁŠ K CESTOVÁNÍ? JAKÉ ZEMĚ JSI V ŽIVOTĚ NAVŠTÍVIL/A? *domov, Ocho, Palenok, Štálie,*

3. JAKÝ TYP MÉDIA UPŘEDNOSTŇUJES A PROČ? *internet*

Noviny

4. JAKÝ DRUH LITERATURY ČTEŠ (JAKÉ PUBLIKACE, ŽÁNRY, WEBOVÉ STRÁNKY, KONKRÉTNÍ TITULY, OBLÍBĚNÉ TITULY) A PROČ? *práva, ilha, časopis, co mi doporučí přátel podle toho, co sledují*

MALÝ PRÁV

5. NAVŠTĚVUJES NĚJAKÉ INFORMAČNÍ SERVERY KAŽDÝ DEN/PŘÍPADNĚ ODEBÍRÁŠ KONKRÉTNĚ TY ANEBU NĚKDO Z RODINY PRAVIDELNĚ NĚJAKÝ ČASOPIS ČI NOVINY? PROČ ODEBÍRÁTE ZROVNA TENHLE ČASOPIS/NOVINY? *NE*

6. NA JAKÉ TELEVIZNÍ PROGRAMY SE DÍVÁŠ, POKUD VŮBEC MÁTE TELEVIZI, A JAKÉ K TOMU MÁŠ DŮVODY? (KONKRÉTNÍ POŘADY I KONKRÉTNÍ PROGRAMY - ČT1/NOVA,...) *NOVA - sporty,*

7. POKUD SE DOZVÍŠ NĚJAKOU INFORMACI (V ČLÁNKU, V KNIZE, USLYŠÍŠ JI V RÁDIU ČI TELEVIZI), ZAJÍMÁ TĚ ZDROJ TĚ INFORMACE? *nikdy ne*

8. POKUD SE DOZVÍŠ NĚJAKOU INFORMACI (V ČLÁNKU, V KNIZE, USLYŠÍŠ JI V RÁDIU ČI TELEVIZI), ZJIŠŤUJES SI JEŠTĚ JINDE, ZDA BYLA ZPRÁVA PRAVDIVÁ? - DOHLEDÁVÁŠ/DOZJIŠŤUJES SI JEŠTĚ NĚJAKÉ INFORMACE - ŽE NAPŘÍKLAD KLIKNEŠ NA DALŠÍ STRÁNKU - NEBO KDYŽ SLYŠÍŠ NĚJAKOU ZPRÁVU A ZAJÍMÁ TĚ, TAK SI ZJIŠŤUJES, JESTLI JE TO PRAVDA, NEBO TO ZKRÁTKA NEŘEŠÍŠ? *období na opravu noviny, jak to vypadá, jinak ne*

9. MYSLÍŠ SI, ŽE JSI ZODPOVĚDNÝ ZA TO, KDYŽ PŘEVZMEŠ NĚJAKOU NEPRAVDIVOU ZPRÁVU A BUDEŠ JÍ ŠÍŘIT DÁL? MYSLÍŠ SI, ŽE V TAKOVÉM PŘÍPADĚ TY ŠÍŘÍŠ NEPRAVDU?

10. CO SI MYSLÍŠ OBEČNĚ O POSTU PREZIDENTA, AŤ UŽ NAŠEHO, ČI RUSKÉHO = JAKÝ BY MĚL PODLE TEBE PREZIDENT BÝT, CO BY MĚL DĚLAT? (POKUD JSTE PŘÍZNIVCEM NEBO ODPŮRCEM MILOŠE ZEMANA NEBO VLADIMÍRA PUTINA, ČI JINÉHO PREZIDENTA SAMOZŘEJMĚ, KLIDNĚ MI TO SEM NAPIŠTE. JÁ VÁS NA ŽÁDNOU STRANU NELÁKÁM A ANI VÁS NECHCI SOUDIT. JEN MĚJTE SVŮJ NÁZOR, KTERÝ JE PODLOŽENÝ ARGUMENTY A PŘEMÝŠLEJTE NAD INFORMACEMI). *Právě takhle se mi vydařilo, asi to píšeš, takhle takhle, jak se má*

11. JAKÉ STÁTY POVAŽUJES ZA MOCNOSTI? PATŘÍ RUSKO PODLE TEBE MEZI NEJMOCNĚJŠÍ STÁTY SVĚTA? *ANO*

12. VĚNUJES SE SAMOSTUDIU? (SAMOSTUDIUM OBSAHUJE I DOHLEDÁVÁNÍ SI RŮZNÝCH INFORMACÍ K LÁTCE VE ŠKOLE NEBO K JAKÉKOLIV INFORMACI) *ANO*

13. PROČ SIS ZVOLIL RUSKÝ JAZYK JAKO DRUHÝ JAZYK? *Myslel jsem si, že bude lepší, než nic, a když mi doporučí, tak to je lepší, než nic (US:60)*

14. ZAJÍMÁŠ SE O DĚNÍ V RUSKU?

15. VÍŠ NĚCO O RUSKÉ POLITICE (Vladimír Putin a jeho politika,...), NEBO HOSPODÁŘSTVÍ (rozdíl mezi bohatí x chudí)? POKUD ANO, JAKÝ JE TVŮJ NÁZOR? *NEVÍM*

16. JAKÝ JE TVŮJ NÁZOR/JAK VNÍMÁŠ NĚKTERÉ MEDIÁLNĚ ZNÁMÉ A NÁZOROVĚ NESOURODÉ ZÁLEŽITOSTI TÝKAJÍCÍ SE RUSKA? (záhadné vraždy novinářů, kteří otevřeně kritizovali současnou ruskou politiku; nečekaná a při nejmenším pochybná anexa=obsazení Krymu apod.)

17. VÍŠ, CO TO JE KOMUNISTICKÝ REŽIM?

ANO

- ① Hrají stolní tenis, poslouchám hudbu a hrají počítačové hry
- ② Cestují hodně, dle hranic jezdim na dovolené, ale především cestuji se sportem
Srbsko, Švédsko, Slovinsko, Rakousko, Sloveno, Maroko, Řecko, Chorvatsko, Francie (Korsika), Itálie, Maďarsko, Německo
- ③ ~~Internet~~ Internet
- ④ Dříve jsem četl knihy Jaroslava Foglara, dnes čtu to, co mi padne pod ruku a co se mi líbí na první přečtení...
- ⑤ Odebíráme MF Dnes, důvod neznám... někdy navštívím seznam.cz pro nějaké zprávy a ze srandy se chodím koukat na novinky z portálu extra.cz.
- ⑥ Na Nova Gold se dívám na "Přátelé", protože ten seriál mi šel... někdy když je pozdě večer, tak na televizi s bratrem vyhledávám horory (program nám je jedno), dříve Simpsonovi (Prima Cool)
- ⑦ Určitě. Věřím ČT24, idnesu, ale když vidím novinku z extra.cz nebo Blesku např., tak jsou to jdu ověřit
- ⑧ Řeším to, pokud mě ta zpráva zaujme a chci vědět něco víc
- ⑨ Ne, pokud dokážu, že to není můj výmysl
- ⑩ Prezident byl měl v první řadě reprezentovat a to se tomu našemu moc nedáří. Jinak v tomhle se moc neštobím, takže názorový nomám
- ⑪ USA, Rusko, Čína, možná KDR ... Rusko určitě
- ⑫ Když potřebuju tak ano, před testem a fakultními předměty někdy ano.
- ⑬ Líbil se mi, přišel mi jednodušší než Němčina, potobnost i češtinou
- ⑭ Ne
- ⑮ Znáím Putina a už poté spíše jen historické osobnosti, o hospodářství moc nevíím
- ⑯ Nevím. Nikdo nezná pravdu. Je to moineš a dost tonasvětluje pravdě ale nejsou důkazy
- ⑰ Ano.

8. V kurse většinou ne, ale v článech určitě ano potřebuju vidět
A třeba na více webech a parovat první výstky

9. U věci které nevím/nejsem s. jst. to dotyčným věkem at si to
dovědět, ano, jen zodpovědný za to co řekl at je to pravda
@ ne.

10. Prezident v ČR nemá skoro žádní privilegia zatímco v Rusku může
dělat spoustu věcí, Prezident by měl být moudrý - a rozhodovat
pouze o věcech kterým rozumět, mít pravice, přeml je normální
tak i něco udělat. Vladimír M. Jermácův koleguj, a V. Putin je
mu milejší než jeho žijící přítel

11. Za mocnost považuju Mať s velkým HDP / osoba, a malým
schůdkem, Maťy jako Rusko jsou velkou částí jim naleželo
přivodit bohatství, USA - Obrovský deficit, zatímco např. Japonsko
se mi jeví jako jedná z nej velkou částí svým info tech-
nologickým velkým HDP, než v Mať na přeml. bohatství

12. Určitě se věnují samostatně, W. u předních které má
bani směřím si dohledat info, rozdílovat malost

13. Protože z zajímavý, zajímavé má rusko kultura, pro je to
uplně něco nového, ne jiná má velká

14. Ano, sleduj politickou situaci v Rusku a na blízkém východě,
a jsem z toho pohoršen

15. Snad něco vím, V Putin má docela velký darab - může "pauzovat"
se zákony, směřím se zřídit HDP Ruska (svojím způsobem), je
to podobně "divný" prezident pro očividně Maťy →

v Rusku jsou ovšem velmi velké rozdíly mezi bohatými (většina
vopni magnáti, politici) a chudými (do teď tam jsou zapadlé vesnice,
družina)

16. Bohužel v Rusku mám také pocit, že tím Rusku
je tam velký oligarchismus, samostatně s tím Putin neudělá
→ to se oligarchům líbí → "dítěti" putina → "vyjesei" by inovativně
omezily i tyto dárky se podle mě zapadla velmi
všechny vlády mají úlohu a mocem → ruská se umluví
na "je tam víc nás" a tak → dítěti větší úctami, trochu mi
to připomíná Sušity

17. Komunistický režim je typ socialistické vlády a diktatury,
kdy "provozován" v rámci vých. bloku, vychází z myšlenky
komunismu který se líbil v ruské bohužel patř se to rozšlo
v diktatoru spíše než komunismu (tohle to Stalin, kdo si patř
by to upředalo s Trotským), dříve se trochu té myšlenky
komunismu (ale ne moc), bohužel ome komunismus jako takový
problém nřinguje

Příloha D – životopis + metoda I.N.S.E.R.T.

Биография

Александр Исаевич Солженицын родился 11-ого декабря 1918-ого года в Российской Федерации и умер 3-ьего августа 2008-ого года в Москве. А. И. Солженицын был русский писатель, драматург, публицист, поэт, общественный и политический деятель, живший и работавший в СССР, Швейцарии, США и России. Это лауреат Нобелевской премии по литературе (1970).

После средней школы он поступил в университет, где учился на факультете математики и философии. Во время Второй мировой войны А. И. Солженицын вступил в Красную армию. К сожалению, письмо, в котором критиковал Иосифа Виссарионовича Сталина, стало для него судьбой. Его отправили в ГУЛАГ и там он провел 8 лет. Был сослан в ссылку в Казахстан. 1953-ого года умер И. В. Сталин. Писатель получил Нобелевскую премию (1970). После публикации его книги «Архипелаг ГУЛАГ», 1974-ого года, был А. И. Солженицын должен эмигрировать, потому что ему запретили жить в России (в Чешской Республике были должны эмигрировать например Юрий Колаж/ Jiří Kolář или Милан Кундера/Milan Kundera). Он боялся, что для него уже не будет возможно вернуться в Россию. Вернулся домой после двадцати лет.

Творчество

Написал например произведение «Один день Ивана Денисовича», в котором он описывает один день человека, который живет в лагере (в ГУЛАГе).

«Архипелаг ГУЛАГ» - художественно-историческое произведение А.И. Солженицына о репрессиях в СССР.

Это произведение основано на письмах, воспоминаниях и устных рассказах 257 заключённых и личном опыте автора.

ГУЛАГ = аббревиатура от «Главное управление лагерей»

Автор описывает быт заключённых, их характерный образ, приводит многочисленные примеры, отдельные биографии (А.П.Скрипниковой, Павла Флоренского, В. Комова и других).

«Архипелаг ГУЛАГ» был написан Александром Солженицыным в СССР тайно в период с 1958-ого по 1968-ой год. Он написал три тома. Писатель не хотел, чтобы возникло большое известное произведение, он хотел, чтобы все узнали правду.

общественный деятель – společensky činný, aktivní

запретили – zakázali

художественно-историческое произведение – umělecko-historické dílo

заключённые – vězni, zavření

аббревиатура – zkratka

Seznam použitých zdrojů:

- «Жить не по лжи» (к 100-летию со дня рождения А.И.Солженицына) [online]. Саранск, 2018 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z:
- <https://infourok.ru/vneklassnoe-meropriyatie-zhit-ne-po-lzhi-priurochennoe-kletiyu-aisolzhenicina-3463749.html>. Методическая разработка внеклассного мероприятия.
- Александр Исаевич (Исаакиевич) Солженицын. Архипелаг ГУЛАГ. In: LIST
- READ: персональная библиотека [online]. 1973 [cit. 2020-07-10]. Dostupné z: https://listread.com/barmaglot/book/aleksandr_isaevich_isaakievich_solzhenitsyin/arhipelag_gulag.html
- přednášky PaedDr. Antonína Hlaváčka, seminář Ruská literatura 20. století,
- Univerzita Karlova, 2016/2017

И.Н.С.Е.Р.Т – metoda znaménkování

✓	
+	
-	
?	

ŽIVOTABÁSEŇ - СТИХИ ЖИЗНИ ИМЯ:

КАКОЙ...

КАКОЙ...

РОЛЬ...

КОТОРЫЙ ХОЧЕТ...

КОТОРЫЙ МЕЧТАЕТ О...

КОТОРОМУ НУЖНО...

КОТОРЫЙ ДОЛЖЕН...

КОТОРЫЙ БОИТСЯ...

ЕГО ЛЮБИМЫЙ ЦВЕТ...

КОТОРЫЙ НЕНАВИДИТ...

КОТОРЫЙ ЛЮБИТ...

(1 řádek je možno škrtnout, 1 opakovat)

TVŮJ NÁZEV BÁSNĚ - ТВОЁ НАЗВАНИЕ СТИХОТВОРЕНИЯ:

Рђїлоћа Е - ёїланек ё. 1: Что собой представляет супруга Сергея Лаврова, ёё доход, род занятий

Дамочка 1821 подписчик Подписаться

Что собой представляет супруга Сергея Лаврова, ёё доход, род занятий

20 декабря 2019 27 тыс. дочитываний 2,5 мин.

Жизнь Сергея Лаврова, как самого выдающегося политика, находится под пристальным вниманием и интересна людям. Но, к большому разочарованию многих, она не напоминает бразильский сериал, а проста и понятна. Сергей Викторович счастлив в браке более 40 лет. Он не был замешен ни в каких любовных историях. А его супруга не напоминает фотомоделъ, а выглядит, как самая обыкновенная российская женщина.

....

Мария Александровна, а именно так зовут жену Лаврова, женщина не публичная. Она не дает интервью и всячески сторонится (*). Их знакомство случилось, когда они ещё учились в институте и были студентами. Лавров получал образование в МГИМО, а его жена училась в педагогическом институте. Однажды она дала интервью, где рассказала о том, каким красавцем в молодости был ёё муж. Он был высоким, пел песни под гитару и обладал потрясающей харизмой. И, по ёё утверждению, за ним приударяло много женщин. Ёй пришлось приложить немало усилий, чтобы завоевать любовь красавца. Но Мария и сама обладала прекрасными внешними данными. Да к тому же имела хорошее воспитание и обладала дружелюбным характером. Ёй удалось покорить сердце Сергея Викторовича и на участь на третьем курсе они поженились.

....

Лавров после окончания МГИМО сначала работал стажером в Министерстве Иностранных дел, потом стал аташе СССР в Шри-Ланка и Мария, после окончания ВУЗа, даже не думала о своей карьере, а всюду следовала за мужем. С тех пор она занимала самую ответственную должность «жена дипломата». В Шри-Ланке она первый раз появилась на официальном приеме

высокопоставленных лиц. Но так как она хорошо знала этикет, была воспитана и тактична, то с блеском выдержала первое испытание.

...

О Марии Лавровой очень тяжело писать, так как её жизнь скрыта за семью замками, она её не выставляет напоказ, а остается в тени своего супруга.

ключевые слова: семейные отношения, семья, россия, общество, супруга
сергея лаврова

AUTOR:

The image shows a screenshot of a Yandex Zen channel page. At the top left is the 'Yandex Zen' logo. A search bar contains the text 'Article, channel, interest'. On the right, there are links for 'Register' and 'Log in'. The channel name is 'Дамочка' with an audience of 145,767. Below the name is a 'Subscribe' button and '1 821 subscribers'. The channel description is 'Канал для женщин и про женщин. Эл. почта для связи: zlataalexandrowa@yandex.ru'. On the left, there is a list of categories: кино, путешествия, наука, технологии, стиль, and 5 more interests. Below the channel information are three video thumbnails. The first thumbnail shows a man and has the text: 'О том, что представляет собой жена балагура актёра Федора Добронравова'. The second thumbnail shows a woman and has the text: 'Непростая судьба красавицы Марии Порошиной, её мужчины и дети, об отце пятого ребенка'. The third thumbnail shows a man and has the text: 'Его судьбу нельзя назвать неудачной, но и счастливым он не стал: о Кларке Гейбле'. Each thumbnail has a 'ДАМОЧКА' label and social media icons.

(Obrázek č. 5)

1. Какая главная мысль вытекает из этого текста? = Jaké je hlavní sdělení textu?
2. Кто автор? = Kdo je autorem textu?
3. Какая цель автора? Что он хочет? Какой его замысел? = Na co cílí autor článku? Jaký je jeho záměr?
4. О чем в тексте не пишут? Что отсутствует? Чего там нет? = O čem se v textu nepíše? O čem není žádná zmínka, ale mělo by to tam být, jaká informace podle vašeho názoru chybí?
5. Придумайте название статьи. = Jaký titulek by byl vhodný k tomuto článku?
6. Когда они познакомились? = Kdy se seznámili?

7. Правда, или неправда? = Je tvrzení v souladu s textem? -5 tvrzení

- a. Лавров после окончания МГИМО сначала не работал.
- b. У министра иностранных дел России много отрицательных качеств.
- c. Лет 40 назад С. В. Лавров счастливо женился и его супруга обыкновенная.
- d. М. А. Лаврова не любит интервью и стоит в тени своего мужа, поэтому не просто о ней писать.
- e. Жена Лаврова после окончания ВУЗа занималась своей карьерой.

	a.	b.	c.	d.	e.
Правда					
Неправда					

8. Что значит по-чешски слово супруга? = Co znamená v překladu slovo супруга?

9. Как вы понимаете значение предложения „Мария Александровна, а именно так зовут жену Лаврова, женщина не публичная“. - Jak rozumíte větě ... ? Vysvětlete česky.

10. Найдите в тексте причины, почему по-мнению автора С. Лавров очень хороший муж и министр.....= Vypíšte z textu důvody, proč je podle autora článku S. Lavrov velice dobrý muž, manžel i ministr.

11. Что можно сказать об источнике статьи? = Co je možné říci o zdroji článku?

12. Приведите два синонима к слову выдающийся и два антонима к слову счастлив (не надо употреблять краткие формы). = Uveďte dvě synonyma ke slovu vynikající a dvě antonyma ke slovu šťastný.

13. Какого слова в тексте нет, а оно должно там быть (*)= Jaké slovo patří na vynechané místo?

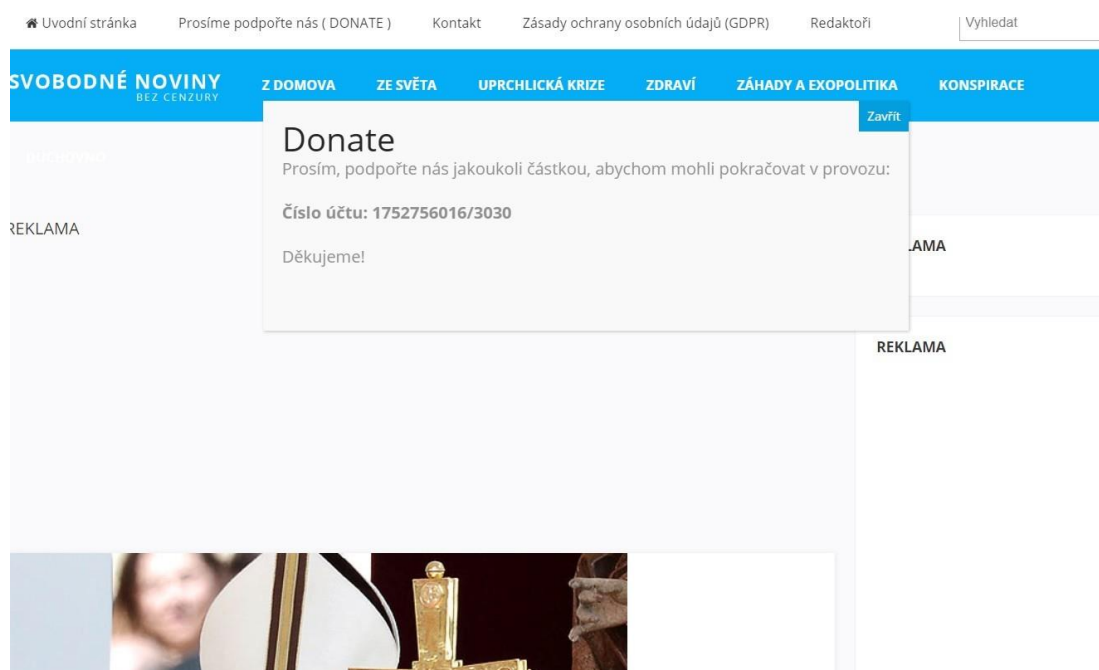
- а) своего мужа
- б) учителей
- в) журналистов

14. Найдите несклоняемое слово.

Seznam použitých zdrojů:

- Дамочка. Что собой представляет супруга Сергея Лаврова, её доход, род занятий.
- Яндекс Дзен [online]. 2019, 20. 12. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://zen.yandex.ru/media/damochka/cto-soboi-predstavliaet-supruga-sergeia-lavrova-eedohod-rod-zaniatii-5dfcd5d897b5d400b2ff269d>

Příloha F - článek č. 2: Papež František: Putin je „jediný muž“, který může zachránit křesťanství na celém světě

(Obrázek č. 6)

Papež František: Putin je „jediný muž“, který může zachránit křesťanství na celém světě

Zveřejněno 9.2.2016 Komentáře 7

... *(doplňte vynechanou úvodní větu)*

Ve snaze bránit křesťany na Blízkém východě a dalších částech světa, kde jsou pronásledováni, papež František chce požádat ruského prezidenta Vladimíra Putina o pomoc.

Podle papeže Františka, Putin je „jediná osobnost, se kterou se může katolická církev spojit na obranu křesťanů na východě.“

„Je důležité, abychom spojili své úsilí (s Ruskem) pro záchranu křesťanství ve všech regionech (světa), kde jsou křesťané utlačováni,“ řekl papež František, jak informoval Le Journal Du Dimanche.

S pomocí Putina, papež František doufá, bude dosaženo dohody se syrským prezidentem Bašárem Asadem, íránským vůdcem Hasanem Rúháním a dokonce i elitou čínské vlády, k vypracování plánu na pomoc křesťanům v těchto regionech.

Co se týče Číny, papež František uvedl, že doufá, že se založí politický kontakt mezi Pekingem a Vatikánem, protože tyto dvě strany nikdy neměly oficiální diplomatické vztahy, uvedl francouzský deník.

Dne 12. února se papež František setká s ruským patriarchou Kirillem. Toto vysoce-profilové setkání má také (*) sbližování mezi katolickou a pravoslavnou církví po rozkolu z roku 1054.

Tato dva náboženství se rozdělila v roce 1054- což je často nazýváno jako „velký rozkol“- po vleklých sporech kvůli římské nadvládě nad celou křesťanskou společností.

Setkání se bude konat na Kubě, na havanském letišti, kde budou papež František a Kirill společně hovořit a nakonec podepíší společné prohlášení.

SPU/ svobodnenoviny.eu

Redaktor

admin

Článek vystavil/přeložil: redakce Svobodnenoviny.eu

Nejdříve si přečtete článek a odpovězte na první dvě otázky, které si následně společně zkontrolujeme, aby bylo jasné, jaké je správné řešení a vy jste v dalších úkolech měli k dispozici správné plné znění textu.

1. Doplňte podle kontextu vynechané slovo (*) :
zahájit
ukončit
zesměšnit
2. Článek jsem na začátku zkrátila o jednu větu. Která z nich je úvodní větou článku? (při následujícím rozboru berte na úvodní větu ohledy, počítejte s ní!)
Nadcházející schůzka mezi papežem Františkem a ruským patriarchou Kirillem bude nejen historická událost, ale může mít velké výhody pro křesťany po celém světě, uvedly francouzské noviny Le Journal du Dimanche.
Bude se konat schůzka českého a ruského prezidenta, na níž budou hovořit o vzdělávání.
Nadcházející schůzka mezi papežem Pepou a ruským patriarchou Kirillem je důležitá, jelikož se na ní budou probírat válečnou taktiku.

3. Jaké je hlavní sdělení článku? Vysvětlete vlastními slovy.
4. Obsahuje text nějaké pravopisné, stylistické či interpunkční chyby? Uveďte příklad.
5. Má text soudržnou strukturu? Dává smysl?
6. Jaký je zdroj článku?
7. Kdo je autorem článku? Co o něm víme?
8. Vypovídá titulek článku zcela o jeho obsahu?
9. Je titulek článku útočný, nenávislný, šokující, propagandistický?
10. Objevují se v textu nějaké nálepky? Strhněte je.
11. Udává článek také názory protistrany, nebo je názorově vyhrazený?
12. Kdo je podle daného článku v pozici podrázeného? A kdo je nadřazený? Kdo potřebuje podle autora článku pomoc od koho a proč?
13. Jaký je záměr autora? Co bychom si zřejmě po přečtení článku měli myslet, co bychom si z něj měli odnést? Podsouvá nám nějaký názor? Najdeme pouze fakta, nebo i nějaké předpoklady?
14. Cílí autor na emoce? Svou odpověď zdůvodněte citací textu.
15. Důvěřujete danému článku?
16. Jakým způsobem je možno pravdivost článku ověřit?
17. Vyjmenujte výhody, které podle výše uvedeného článku schůzka přinese.
18. Uveďte alespoň dvě synonyma ke slovu hovořit.

Seznam použitých zdrojů: admin. Papež František: Putin je „jediný muž“, který může zachránit křesťanství na celém světě. *SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY* [online]. 2016, 9. 2. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/papez-frantisek-putin-je-jediny-muz-ktery-muze-zachranit-krestanstvina-celem-svete/>

Příloha G - článek č. 3 SVĚT: Měl by ještě někdo dostat Nobelovu cenu míru?

SVĚT: Měl by ještě někdo dostat Nobelovu cenu míru?

8.3.2016

Podle informace Bílého domu americký prezident Barack Obama ve středu 2. března 2016 prodloužil sankce proti Rusku, zavedené v březnu 2014 kvůli událostem na Ukrajině.

V příslušném výnosu hlavy státu se zdůrazňuje, že stávající sankce musí platit dál, i po 6. březnu roku 2016, protože akce Ruska znamenají i nadále „neobyčejnou a mimořádnou hrozbu pro národní bezpečnost a zahraniční politiku USA“. V současné rétorice amerického prezidenta Obamy nelze nevidět podobnost s prohlášeními sovětských představitelů z doby studené války, kdy Spojené státy byly pro Kreml ztělesněním všeho zla na Zemi.

Mám takový nepříjemný pocit, zda se nám „politické proudění“ nějak neobrátilo. Zda ten pověstný mráz místo z Kremlu nepřichází z Berlína a z Washingtonu. Zda více zla nepřichází v současné době právě z těchto dvou měst. U Berlína mě to tolik nepřekvapuje, po dějinných zkušenostech se tomu ani nelze divit. Ale současná politika Washingtonu, to je pro mě asi největší polistopadové zklamání.

...

Pod falešnou rouškou boje proti terorismu a vývozu demokracie západního typu se Spojeným státům a jejich spojencům podařilo totálně rozvrátit struktury řady zemí. Byli sice svrženi mnozí diktátoři, následně vzniklé anarchie jsou ale ještě horší.

Současně s těmito vojenskými eskapádami se Spojené státy snaží rozšiřovat NATO tak, aby jeho vojenské jednotky mohly operovat bezprostředně u hranic Ruska. Rozšíření Aliance o státy bývalého východního bloku, jako je např. Česká republika, Rusko ještě „skouslo“, při přijetí pobaltských zemí už skřípalo zuby, ale nezodpovědná snaha USA a Evropy o zjevně nereálné „získání“ Ukrajiny včetně pro Rusko životně důležité námořní základny v Sevastopolu, už byla silná káva.

Všem realisticky uvažujícím lidem, tedy i realisticky uvažujícím politikům, musí být dnes jasné, že Rusko nechce a nebude „hrát“ druhé housle. Jako tradiční evropská velmoc i jako suverénní stát k tomu má na základě dějinných zkušeností racionální

důvody. Ať už to bylo Napoleonovo ruské tažení v roce 1812 nebo přepadení Sovětského svazu nacistickým Německem v roce 1941.

...

Zatím se zdá, že má Vladimír Putin pevné nervy a nenechá se vyprovokovat. Reakce na sestřelení ruského vojenského letounu tureckou stíhačkou je toho zjevným důkazem. Ale až nejbližší vývoj událostí ukáže, zda se mu za současné konfrontační rétoriky některých vrcholných západních politiků a pod tlakem ekonomických sankcí podaří zachovat chladnou hlavu.

Zdeněk Lanz

... (doplňte vynechanou závěrečnou větu)

Nejdříve si přečtete článek a odpovězte na první dvě otázky, které si následně společně zkontrolujeme, aby bylo jasné, jaké je správné řešení a vy jste v dalších úkolech měli k dispozici správné plné znění textu.

1. Který z následujících úryvků navazuje na výchozí text? (při následujícím rozboru berte na úvodní větu ohledy, počítejte s ní!)
 - a. Rusko naváže se všemi přátelské vztahy a všechno bude v pořádku.
 - b. Miloš Zeman by měl obdržet Nobelovu cenu míru.
 - c. Já tomu věřím. A myslím si, že ruský prezident Vladimír Putin by si pak Nobelovu cenu míru zasloužil také.
2. Doplňte podle kontextu vynechané slovo (*):
 - zahájit
 - ukončit
 - zesměšnit
3. Jaké je hlavní sdělení článku? Vysvětlete vlastními slovy.
4. Obsahuje text nějaké pravopisné, stylistické či interpunkční chyby? Uveďte příklad.
5. Objevují se v textu nějaké *nálepky*? Strhněte je.
6. Jaké emoce po přečtení cítíte? Jaké emoce ve vás text vyvolává?
7. Jaký je zdroj článku?
8. Kdo je autorem článku?
9. Vypovídá titulek článku zcela o jeho obsahu?
10. Vyjadřuje titulek názor autora?

11. Najdeme někde jinde v textu názor autora? Citujte přímo z textu.
12. Udává článek také názory protistrany, nebo je názorově vyhrazený?
13. S čím autor článku srovnává „současnou Obamovu rétoriku“?
14. Jaký je postoj autora k EU a USA a jaký postoj si my jako čtenáři máme zřejmě odnášet?
15. Jaký postoj má autor článku vůči Rusku?
16. Důvěřujete danému článku?
17. Jakým způsobem je možno pravdivost článku ověřit?
18. Uveďte alespoň dvě antonyma ke slovu falešný.
19. Vysvětlete metaforický frazeologismus „zachovat chladnou hlavu“ a „byla to silná káva“.
20. Vysvětlete na základě textu, co znamená slovo sankce.

Seznam použitých zdrojů:

LANZ, Zdeněk. SVĚT: Měl by ještě někdo dostat Nobelovu cenu míru? *Neviditelný pes* [online].

Lidovky.cz, nakl. MAFRA, 2016, 8. 3. 2016 [cit. 2020-07-09]. ISSN 1212-673X.
Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/zahranici/svet-mel-by-jeste-nekdo-dostat-nobelovu-cenumiru.A160305_171150_p_zahranici_wag

Příloha H – článek č. 4: Putin je symbolem stability. Lidé však proti režimu protestují čím dál víc, říká velvyslanec

Putin je symbolem stability. Lidé však proti režimu protestují čím dál víc, říká velvyslanec

29. 8. 2019

Vladimir Putin je pro mnoho Rusů symbolem stability a relativního materiálního blahobytu následujícího po divokých devadesátých letech. S rostoucími ekonomickými problémy, které si vynutily například zvýšení věku odchodu do důchodu, však roste nespokojenost s jeho vládou. Ta se projevuje nejrůzněji motivovanými občanskými protesty, upozornil **český velvyslanec v Rusku Vítězslav Pivoňka**, který byl hostem Událostí, komentářů.

„Pro mnoho občanů Ruské federace je prezident Putin člověk, který postavil Rusko na nohy,“ vysvětluje Pivoňka. Do funkce totiž nastoupil v roce 1999 na konci desetiletí, které tam lidé většinou vnímají jinak než v Česku a dalších postkomunistických státech.

V nich byl konec komunistického panství spojen s obnovením suverenity, posílením právního státu a přes počáteční hospodářské problémy také s rostoucí životní úrovní. Rusko naopak ztratilo postavení supervelmoci, sledovalo etnické války ve svém bezprostředním okolí i na vlastní periferii, zažilo zhoršenou bezpečnostní situaci a hluboký hospodářský rozvrat. „Byla to doba tvrdé transformace, kdy spousta ruských rodin ztratila v podstatě všechno,“ připomíná velvyslanec. Problémy vyvrcholily finanční (*) roku 1998, při níž vláda devalvovala rubl a velká část obyvatel přišla o úspory.

Když se ekonomika odrážela ode dna, pomohl Rusku také dramatický růst cen ropy a zemního plynu. V této situaci se moci ujal Putin, který tak měl prostředky pro zajištění základních sociálních služeb státu. Lidé začali například dostávat pravidelně důchody. Postupně také za cenu velkých obětí ukončil Putin válku v Čečensku a za cenu omezení občanských práv snížil kriminalitu. Ovládl média, což mu umožnilo odvést pozornost od rozsáhlé korupce a začít vytvářet obraz stabilizované společnosti. *video: Události, komentáře: Velvyslanec v Rusku Vítězslav Pivoňka*

Konec dobrých časů

Po volbách z let 2011 a 2012 však musel tvrdě potlačit rozsáhlé protesty. V roce 2014 po ruské vojenské agresi proti Ukrajině navíc přišly západní sankce a cena ropy prudce poklesla. Nespokojenost s režimem začala stoupat a lidé ji začali čím dál častěji projevovat.

„Nepokoje byly z důvodu zvýšení zdanění vozidel z Japonska, z důvodu nespokojenosti v různých republikách s vedením těch republik,“ vyjmenovává Pivoňka. Příčinou největší nelibosti se pak na podzim 2018 stala důchodová reforma, která spočívá ve zvýšení věku odchodu do penze.

Překvapivě silnou občanskou reakci podle Pivoňky naposledy letos v létě vyvolala odmítnutí kandidatury některých opozičních politiků do moskevského zastupitelstva. Volební komise jim neuznaly podpisy, jejichž autoři se k nim hromadně hlásili jako k pravým. Někteří dokonce s překvapením zjistili, že je komise prohlásily za mrtvé.

Společnost také s obavami sleduje přístup vlády k životnímu prostředí. Na mnoha místech protestuje třeba proti skládkám nebo například stavbě dálnice na místě úložiště radioaktivního odpadu.

Obavy vyvolalo také krátkodobé zvýšení radiace na počátku srpna na severu země. Podle západních expertů bylo důsledkem výbuchu jaderného pohonu vojenské rakety, nebo dokonce reaktoru.

Nicméně ruské úřady tvrdí, že explodovala konvenční raketa. „Jestli mluvíme o jaderném programu, tak to je na bázi tajných informací, ke kterým se není možno dostat laikům, novinářům ani diplomatům. Jestli to je atomový výzkum, tak je to přísně tajná informace. A jestli je to vojenský jaderný výzkum, tak to je v podstatě oblast, která je absolutně skryta,“ popisuje Pivoňka.

24 ZIVĚ Zprávy RUBRIKY

Vítězslav Pivoňka (*1969)

- velvyslanec ČR v Rusku
- nástupce Vladimíra Remka dříve vedl českou ambasádu v Ázerbájdžánu a byl také zástupcem českého velvyslance v Kyjevě
- působil i na Ministerstvu zahraničních věcí nebo jako generální konzul v Košicích

Další z rubrik: Svět
Ve Francii pokračuj
Testují Macrona

(Obrázek č. 7)

AUTOR: mas

zdroj: ČT24

1. Doplňte vynechané slovo (*) :
a) krize b) dostatek c) poradce
2. Jaké je hlavní sdělení článku? Vysvětlete vlastními slovy.
3. Obsahuje text nějaké pravopisné, stylistické či interpunkční chyby? Uveďte příklad.
4. Má text soudržnou strukturu? Dává smysl?
5. Objevují se v textu nějaké nálepky? Strhněte je.
6. Jaké emoce ve vás text vyvolává?
7. Jaký je zdroj článku?
8. Vypovídá titulek článku zcela o jeho obsahu?
9. Vyjadřuje titulek názor autora?
10. Udává titulek také názory protistrany, nebo je názorově vyhrazený?
11. Najdeme jinde v textu názor autora? Citujte přímo z textu.
12. Jakým způsobem je možno pravdivost článku ověřit?
13. Jakou informaci dostáváme o postoji obyvatel Ruska k Vladimíru Putinovi.
14. Je na situaci nahlíženo z více úhlů pohledu?
15. Jsou fakta vysvětlena, rozvedena?
16. Důvěřujete danému článku?
17. Co podle článku snížilo spokojenost obyvatel s prezidentem Putinem?
18. Jaké tvrzení je v souladu se článkem?
 - a. V roce 2001 a 2002 se zvedla vlna protestů proti stávající vládě v Ruské federaci, které musel V. Putin tvrdě potlačit.
 - b. Ruská společnost je nespokojená kvůli skládkám, odmítnutí kandidatury některých politiků nebo zvýšení radiace.
 - c. Vladimír Putin je nejlepší prezident.
 - d. Vladimír Putin je nejhorší prezident.

Seznam použitých zdrojů:

mat. Putin je symbolem stability. Lidé však proti režimu protestují čím dál víc, říká velvyslanec [online]. 2019, 29. 8. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/2909306-putin-je-symbolem-stability-lide-vsak-proti-rezimuprotestuji-cim-dal-vic-rika>

Příloha I

1.

(Obrázek č. 8)

Babiš po přijetí v Bílém domě řekl, že s Trumpem navázal dobrý osobní vztah
ŘEČ TĚLA A PENĚZ: Natěšený Andrej, netrpělivý Donald! Roli sehrálo i tučnější konto

Zapojíme se do války na Ukrajině: Okamura rozluštil prohlášení ze setkání Babiše s Trumpem

Nápověda: Jeden titulek vydal Sputnik, zbylé dva ČT24 a EXTRA.cz

2. Který z následujících titulků nejpravděpodobněji ve čtenářích vzbudí dojem, že jezdit autem je nebezpečné?
 - a. Na silnicích v Česku zemřelo loni 571 lidí z 10 miliónů občanů.
 - b. Na silnici loni zemřelo v Česku 571 lidí. Oběťmi byly i nevinné děti.
 - c. Loni byla v ČR pravděpodobnost úmrtí v důsledku dopravní nehody 0,00005397975 %.
3. Co je to propaganda?
 - a. Propaganda je záměrné rozšiřování určitých názorů a postojů, jejichž účelem je ovlivnit a zmanipulovat jedince, skupinu jedinců či širokou veřejnost tak, aby se maximalizoval žádoucí postoj či názor. Šířitelem je skupina vládnoucí pomocí ideologie.

- b. Propaganda je částečně zkreslená nebo zcela smyšlená zpráva, která je tvořena s úmyslem ovlivnit nebo alespoň znejistit mínění určitého jedince, skupiny či celé veřejnosti
 - c. Propaganda uvádění něčeho nebo někoho do povědomí veřejnosti s účelem učinit ho známým.
4. Co je to komunistický režim? Definici vymyslete sami.
5. Co je to dezinformace?
- a. částečně zkreslená informace, která si klade za cíl ovlivnit mínění jedince
 - b. částečně zkreslená nebo zcela smyšlená zpráva, která je tvořena s úmyslem ovlivnit nebo alespoň znejistit mínění určitého jedince, skupiny či celé veřejnosti
 - c. pravdivá zpráva, která si klade za cíl potvrdit mínění určitého jedince, skupiny či celé veřejnosti
6. Mezi veřejnoprávní média v ČR nepatří:
- a. Česká televize
 - b. televize Nova
 - c. Česká tisková kancelář – ČTK
 - d. televize Barandov
 - e. Český rozhlas
7. O jaké sdělení se jedná?
- a. seriózní zpravodajství
 - b. satira
 - c. dezinformace neboli fake news

Roste počet dětí, které po očkování proti spalničkám explodují

Redakce 01 Bře 2019

Je všeobecně známo, že očkování proti spalničkám má mnoho vedlejších příznaků. Po autismu a penisu na čele, se mezi tyto příznaky zařadila i exploze.

Média o tom sice mlčí, ale v průměru každé 1 000. dítě po očkování proti spalničkám do dvou dnů exploduje. Síla výbuchu je navíc v některých případech rovna i výbuchu konveční plastické trhaviny.

8. Co je to fake news?
- a. jedná se o druhý název pro bulvární tisk
 - b. jedná se o druhý název pro seriózní zpravodajství
 - c. jedná se o druhý název pro dezinformace
9. O jaké sdělení se jedná?
- a. seriózní zpravodajství
 - b. satira
 - c. dezinformace neboli fake news

Jak zastavit srdeční infarkt do jedné minuty

od Helena

Mnoho lidí si neuvědomuje, že tato jednoduchá, ale velmi silná bylina dokáže odvrátit probíhající srdeční infarkt doslova během pár vteřin.

Kolik toho víte o kajenském pepři, respektive v našich končinách více známých feferonkách nebo chilli papričkách?

Jde o jedno z nejpálivějších koření vůbec. Ujistěte se, že vždy máte nějaké po ruce, protože bez přehánění dokáže zachránit život rodinnému příslušníkovi před infarktem.

(Obrázek č. 9)

10. Co znamená, když je například u příspěvku na Instagramu napsáno „Sponzorováno“ nebo „# ad“ ?

11. Který z profilů na Twitteru Jiřího Ovčáčka je podle Vás ten správný, pravý? Jak jste to poznali? Kde byste správnou odpověď hledali?

(V tomto případě se na rozdíl od jiných falešných informací dá jistě a jednoduše zjistit, jaký je ten pravý profil. Přemýšlejte!).

a.

Jiří Ovčáček
@PREZIDENTmlovci

Tiskový mluvčí mluvčího prezidenta republiky a zastupující ředitel Tiskového odboru Kanceláře prezidenta republiky.
Také několikanásobný mistr světa v ironii.

📍 Karlovarský, Česká republika 🌐 hrad.cz 🗓️ Uživatel se připojil únor 2018

89 sledování 285 sledujících

Tweety Tweety a odpovědi Média Lajky

📌 Připnutý tweet

Jiří Ovčáček @PREZIDENTmlovci · 13. 11. 2018

Lživá kapitalistická investigativní spodina z pražské kavárny si najala herce aby hrál syna premiéra a lhal na skrytou kameru! Neslýchané! @AndrejBabis držíme Vám na hradě palce pane premiére, pravda zvítězí! #kampaň

💬 24 ↻ 7 ❤️ 43 ↗

Obrázek č. 10

b.

Jiří Ovčáček
@PREZIDENTmluvci

Tiskový mluvčí prezidenta republiky a ředitel Tiskového odboru Kanceláře prezidenta republiky

[hrad.cz](#) Uživatel se připojil únor 2015

145 sledování 63,1 tis. sledujících

Tweety Tweety a odpovědi Média Lajky

✦ Připnutý tweet

Jiří Ovčáček @PREZIDENTmluvci · 30. 3. 2019

"Poselství mého srdce je přesun ambasády z Tel Avivu do Jeruzaléma."

Prezident republiky Miloš Zeman

Obrázek č. 11

C.

Jiří Ovčáček
@ovcacek_jiri

Tiskový mluvčí tiskového mluvčího prezidenta republiky a ředitel Tiskového odboru Kanceláře prezidenta republiky.
Kandidát na prezidenta v roce 2023.

Prague, Czech Republic hrad.cz/cs/kontakty/ka...
Uživatel se připojil únor 2015

62 sledování 8 380 sledujících

Tweety Tweety a odpovědi Média Lajky

✦ Připnutý tweet

Jiří Ovčáček @ovcacek_jiri · 2. 10. 2015
Povaleči z kaváren do polí a továren!

92 51 388

Obrázek č. 12

12. Věříte tomuto nadpisu?

„Člověk musí být slepý, nebo úplný hlupák, aby si neuvědomil, že Rusko v Sýrii brání Evropu“

Seznam použitých zdrojů:

- *MQ Tester: financováno z projektu CZ.07.4.68/0.0/0.0/16_037/0000347* [online]. Karel Strachota - zakladatel a ředitel programu Jeden svět na školách: JSNŠ, ACKEE [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://mqtester.jsns.cz/uroven-1>
- *Roste počet dětí, které po očkování proti spalničkám explodují. AZ247: Nikdo nám nediktuje, o čem smíme psát* [online]. 2019, 1. 3. 2019 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <https://az247.cz/roste-pocet-deti-ktere-po-ockovani-proti-spalnickam-exploduji/>
- *„Člověk musí být slepý, nebo úplný hlupák, aby si neuvědomil, že Rusko v Sýrii brání Evropu“*. SVOBODNÉ NOVINY BEZ CENZURY [online]. 2016, 18. 2. 2016 [cit. 2020-07-09]. Dostupné z: <http://svobodnenoviny.eu/clovek-musi-byt-slepy-nebo-uplny-hlupakaby-si-neuvedomil-ze-rusko-v-syrii-brani-evrop>